

Provedení situačních analýz formou aplikovaných výzkumů v lokalitách vybraných ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování v roce 2012 a 2013

Situační analýza obce Mikulovice

2013

Ing. Lubor Hruška, Ph. D. a kolektiv
ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, o.p.s.

Tento dokument zpracovala společnost ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, o.p.s., Švabinského 1749/19, 702 00 Moravská Ostrava, IČ: 28614950, Tel.:+420 596 112 649, <http://accendo.cz/>, e-mail: info@accendo.cz ve spolupráci se společností PROCES – Centrum pro rozvoj obcí a regionů, s.r.o. Švabinského 1749/19, 702 00 Moravská Ostrava IČ: 28576217, Tel.:+420 595 136 023, <http://rozvoj-obce.cz/>, e-mail: info@rozvoj-obce.cz

Autorský kolektiv a výzkumný tým:

- Doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D.
- Ing. Hana Doleželová, Ph.D.
- Ing. Ivana Foldynová
- a kolektiv

OBSAH

OBSAH	3
MANAŽERSKÉ SHRUTÍ	4
ÚVOD	13
1 METODOLOGIE PRŮZKUMŮ	16
2 SOCIOEKONOMICKÁ SITUACE V REGIONU	22
2.1 Vymezení území	22
2.2 Historický vývoj sociálních a ekonomických charakteristik regionu a současný stav	24
2.3 Charakteristika a dostupnost bydlení	49
2.4 Ekonomická aktivita a spotřebitelské chování obyvatel	54
2.5 Identifikace osob ohrožených sociálním vyloučením, jejich charakteristika a lokalizace	59
3 ROZVOJOVÝ POTENCIÁL REGIONU	73
3.1 Analýza vnějších vztahů	74
3.2 Analýza vnitřního prostředí	79
3.3 Identifikace rozvojového potenciálu regionu - faktory a bariéry rozvoje	82
3.4 Definice rozvojových okruhů a priorit	95
4 IDENTIFIKACE KONKRÉTNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ PRO EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ REGIONU ..	96
4.1 Rozvoj sociálního kapitálu a zvýšení atraktivity regionu k bydlení (A)	98
4.2 Rozvoj ekonomických aktivit, využití potenciálu regionu a zvýšení atraktivity regionu pro investory (B)	108
4.3 Komunikační platforma v území (C)	114
4.4 Shrnutí priorit a opatření pro ekonomický a sociální rozvoj regionu	119
SEZNAM ZKRATEK	122
ZDROJE	123
PŘÍLOHY	125
Tabulkové přílohy	125
Grafické přílohy	128

MANAŽERSKÉ SHRNU TÍ

Cílem situační analýzy na základě zadání Agentury pro sociální začleňování je zmapovat výchozí situaci obyvatel žijících v regionu Mikulovicka s důrazem na popis základních socioekonomických charakteristik obcí v kontextu příslušného regionu včetně rozvojových příležitostí a formulaci konkrétních návrhů na opatření v oblasti sociálně-ekonomického rozvoje obcí v kontextu regionu.

Lokalita se nachází v severní části Olomouckého kraje ve SO ORP Jeseník u státní hranice s Polskem. Zahrnuje 5 obcí: Mikulovice, dále pak Velké Kunětice, Supíkovice, Písečná a Hradec-Nová Ves. Region se potýká s celou řadou specifických problémů, které jsou způsobeny zejména jeho odlehlostí, příhraničním rázem oblasti, dějinami osidlování a vysídlování, vlivem politiky komunistického režimu na demografický vývoj, nízkou dopravní obslužností a větší vzdáleností od významných center, což má za následek nízkou hustotu osídlení, vysokou míru nezaměstnanosti, nízkou úroveň mzdového ohodnocení a zejména postupné vysídlování území.

Po roce 1989 Česká republika prochází obdobím transformace, které se projevuje nejen přechodem centrálně řízeného hospodářství v tržní, ale i ekonomickou restrukturalizací často spojenou s desindustrializací. Rovněž dochází k proměně sociální struktury společnosti a růstu rozdílů mezi skupinami obyvatel a snižování jejich soudržnosti. Centrálně řízené hospodářství se snažilo snižovat rozdíly ve struktuře osídlení mezi jednotlivými regiony procesy lokalizace výrobních podniků do periferních oblastí. Při snižování těchto rozdílů docházelo jen k dílčím úspěchům. Tržní systém zvýrazňuje nárůst těchto rozdílů tím, že převládají ekonomické procesy (především úspory z rozsahu¹), které koncentrují ekonomické aktivity do aglomerací. Jedním z politických cílů Evropské unie je kohezní politika, která se snaží eliminovat regionální rozdíly prostřednictvím operačních programů (Synek, 1999)

Za nejvýraznější zlomový bod zapříčiňující výrazné změny v demografickém vývoji lze ve sledovaném regionu považovat kuponovou privatizaci v 90. letech 20. století a dopad celosvětové hospodářské krize v roce 2008. Následkem těchto událostí došlo k zvýšení míry nezaměstnanosti, migraci obyvatel za prací a stárnutí obyvatelstva. V území se nachází vlivem výše uvedených faktorů vysoký podíl obyvatel ohrožených sociálním vyloučením.

Vývoj počtu obyvatel má v území dlouhodobě klesající tendenci. Pokles zapříčinil zejména odchod lidí v produktivním věku a to i z řad čerstvých absolventů škol, ale také snižující se míra porodnosti a zvyšující se podíl obyvatel v postproduktivním věku. Region se také dlouhodobě potýká s vystěhováváním obyvatel. V regionu je nižší vzdělanost obyvatelstva v porovnání s SO ORP Jeseník i s Českou republikou. V zájmovém území je vyšší podíl obyvatel s vyučením a středním vzděláním bez maturity.

Celá oblast ORP Jeseník a oblast Šumperska se potýkají nejvyššími hodnotami míry nezaměstnanosti v rámci Olomouckého kraje. Sledovaný region je jednou s nejvíce

¹ Odborný termín mikroekonomie - snižování výrobních nákladů zboží zvyšováním objemu výroby daného výrobku a následného zvětšení podílu výrobku na trhu (velký výrobce je schopen vyrobit stejný výrobek levněji, než malý)

zasažených oblastí. V ORP Jeseník připadalo v roce 2011 na jedno volné pracovní místo téměř 49 uchazečů. Převážnou většinu podnikatelských subjektů tvoří podnikatelé – fyzické osoby v oblasti „velkoobchodu, maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel“, dále ve stavebnictví a průmyslu.

Jednou z klíčových bariér ekonomického rozvoje území je dopravní dostupnost. Správní území ORP Jeseník patří mezi dopravně nejproblematictější dostupné regiony České republiky. Příčinou jsou především geografické podmínky území, které je od zbytku republiky odděleno masivem Hrubého Jeseníku a Kralického Sněžníku. Občanská vybavenost regionu je pro obyvatele území dostačující, širší občanskou obslužnost zajišťují střediskové obce, zejména Jeseník.

Území zkoumaného regionu se potýká s problémem „staré zástavby“. Vysoké stáří většiny budov vyžaduje množství finančních prostředků na nákladnou údržbu a investice do rekonstrukčních aktivit, které v území nejsou (zejména nízkopříjmové obyvatelstvo, slabá atraktivita území pro nově příchozí investory). Tyto domy postupně chátrají, přestávají vyhovovat hygienickým standardům a postupně se stávají neobyvatelnými.

Vlivem výše uvedených aspektů je v regionu velmi nízká kupní síla. Vysoká nezaměstnanost a podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva ještě více snižuje hmotnou úroveň a disponibilní příjmy domácností. Velká část domácností má pohledávky související s půjčky nebo dluhy.

Celý Jesenický region se potýká s řadou sociálních problémů, které ve svém důsledku mohou vést k sociálnímu vyloučení obyvatel. Na základě expertního odhadu je v regionu cca 8 % obyvatel přímo akutně ohrožených sociálním vyloučením. Z hlediska vývoje lze však předpokládat nárůst až na čtvrtinu obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením ve výhledu 30 let (do roku 2030).

K analýze a hodnocení vnějších vztahů zkoumaného regionu byla využita metoda PEST analýzy. Analýza vnitřního prostředí je provedena na základě identifikace silných a slabých stránek regionu. Následně byly definovány příležitosti a ohrožení vycházející z působení vnějšího prostředí na zkoumaný region, jež vychází ze závěru PEST analýzy.

SWOT analýza

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Sociodemografické charakteristiky	
Nárůst počtu obyvatel v obcích Hradec-Nová Ves a Supíkovice	Periferní/venkovský charakter regionu v příhraniční oblasti.
Kladný přirozený přírůstek v obcích Mikulovice a Písečná	Dlouhodobě klesající počet obyvatel v obcích Mikulovice, Písečná, Velké Kuněčice
Obyvatelstvo chce v regionu zůstat natrvalo (zejména z důvodu bydlení a rodiny)	Úbytek obyvatelstva migrací, s výjimkou obce Supíkovice.
Existence komunitního plánu. Spolupráce mezi poskytovateli sociálních služeb a městskými úřady větších sídelních celků.	Dlouhodobý pokles podílu obyvatel v předproduktivním věku a nárůst podílu obyvatel v předdůchodovém věku.
Působení Agentury pro sociální začleňování a	Nízká vzdělanostní úroveň (zejména ve Velkých

existence Lokálního partnerství Jesenicko.	Kuněticích). Slabá jazyková vybavenost.
	Vysoký podíl alochtonní (nepůvodní) složky obyvatelstva
	Trvalý pokles úplných domácností a snižování počtu členů v domácnostech. Rozpad rodinných vazeb.
	Vysoký počet nízkopříjmového obyvatelstva, cca 2,5 % obyvatelstva přímo ohroženého chudobou a sociálním vyloučením.
Charakteristika osob ohrožených sociálním vyloučením	
Nedochází k rasové diskriminaci při získávání a udržení práce.	Dochází k výrazné věkové diskriminaci – zaměstnavatelé nechtějí přijímat osoby starší 50 let.
Nízká míra nepokojů a sociálního napětí v regionu.	Vysoký podíl nezaměstnaných osob, které nemají motivaci pracovat. Tendence k půjčkám, které nejsou schopny splácet.
Nízký podíl osob bez vzdělání a nabídka dalšího vzdělávání se zaměřením na tyto osoby.	Mezi nezaměstnanými je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, či opakovaně nezaměstnaných (zejména když po ukončení podpory vzniku pracovního místa zaniká i pracovní místo).
	Absence sociálních služeb, které by pomáhaly těmto osobám s finančními problémy.
	Téměř 40 % nejohroženějších osob bydlí v nemovitostech v desolátním stavu.
	Pasivita a nízké sebevědomí místního obyvatelstva. Nízká informovanost.
Občanská vybavenost	
Dobrá dostupnost všech základních služeb občanské vybavenosti (školství, zdravotnictví, technická infrastruktura, kultura, sociální služby apod.). Služby jsou na základní úrovni poskytovány ve všech obcích, větší nabídka je koncentrována v Jeseníku.	Nepříliš široká škála a množství nabízených služeb občanské vybavenosti, zejména v oblasti volnočasových aktivit pro děti a mládež.
Množství volných a cenově dostupných nemovitostí k bydlení a bytů.	Stará bytová výstavba, která vyžaduje nákladné rekonstrukce a opravy.
Každá obec disponuje vlastním bytovým fondem.	Nízká intenzita bytové výstavby (zejména v obcích Velké Kunědice a Mikulovice). Nedostatek stavebních parcel pro individuální výstavbu ve vlastnictví obcí (Hradec-Nová Ves, Písečná, Supíkovice, Mikulovice).
Napojení oblasti na integrovaný dopravní systém Olomouckého kraje	Úbytek vlakových spojů pro veřejnou dopravu
Trh práce	
Nárůst počtu pracovních míst v Supíkovicích vlivem příchodu nového zaměstnavatele (TOUAX, s.r.o.)	Dlouhodobý pokles obsazených pracovních míst (s výjimkou obce Supíkovice)
Značný převis nabídky pracovní síly nad poptávkou umožňuje zaměstnavatelům důkladně si vybírat kvalitní pracovníky.	Vysoký podíl zaměstnaných osob u několika největších zaměstnavatelů.
Poměrně nízké nároky zaměstnavatelů na kvalifikaci pracovní síly.	Nejvyšší hodnoty míry nezaměstnanosti jak v rámci Olomouckého kraje, tak v rámci ORP i v dlouhodobém horizontu. Nejhorší je situace v obcích Hradec-Nová Ves a Velké Kunědice

Nabídka rekvalifikačních kurzů a dalšího vzdělávání.	Sezónní výkyvy v zaměstnanosti, nárůst počtu uchazečů o zaměstnání zejména v zimních měsících.
	Dlouhodobě rostoucí trend počtu uchazečů o zaměstnání na jedno pracovní místo v celém ORP, ve zkoumaném regionu od roku 2010 nevzniklo žádné nové pracovní místo
	Struktura uchazečů o zaměstnání – mezi uchazeči je velký podíl nízkokvalifikovaných osob a osob ve věku 50 – 59 let, téměř 3 % obyvatelstva je dlouhodobě nezaměstnaných (častěji žen).
	Systém odborného vzdělávání ne zcela koresponduje s oborovým zaměřením regionu (chybí obory jako lesnictví, zpracování dřeva, kamenictví, tkalcovství apod.).
Ekonomický potenciál	
Dlouhodobě vysoká míra podnikatelské aktivity. Kvalitní portfolio podnikatelských aktivit	Dopravně nejproblematičtější dostupný region v ČR, zejména v zimních měsících. Nedostatečná údržba silnic a zhoršování jejich technického stavu.
Prognóza stabilního vývoje velkých průmyslových podniků v regionu.	Nízká kupní síla obyvatelstva a nízká příjmová úroveň domácností. Neexistence úspor u domácností, jejich zadlužování.
Potenciál území pro rozvoj cestovního ruchu.	Chátrání nemovitostí a jejich úbytek.
Poměrně dobrá dopravní obslužnost v rámci regionu, včetně hromadné přepravy osob. Mikulovice jako jeden z dopravních uzlů regionu. Otevřený železniční hraniční přechod Gluchołazy.	Vysoký podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva (zejména v Mikulovicích).
Podpora podnikatelských aktivit (zejména malého a středního podnikání) ze strany centrálních orgánů i Olomouckého kraje.	
Vhodné podmínky pro živočišnou výrobu (skot, ovce). Rozvinuté a rozsáhlé lesnictví s podmínkami pro myslivost.	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Politické a legislativní	
Rozvoj spolupráce aktérů v území a implementace efektivní komunikační platformy k podpoře ekonomického a sociálního rozvoje regionu. Rozvoj aktivit Agentury lokálního partnerství Jesenicko a dalších seskupení místních aktérů.	Nízká důvěra občanů v centrální orgány státní moci, politická scéna je vnímána jako korupční prostředí s nátlakovými formami a lobbingem.
Rozvoj meziregionální a mezinárodní (přeshraniční) spolupráce.	Ekonomická krize v eurozóně má za následek snižování objemu podpor v rámci kohezní politiky.
Zvýšení informovanosti veřejnosti o aktivitách veřejné správy, možnostech sociálních služeb, vzdělávání. Rozvoj informační společnosti.	Restrikce objemu veřejných rozpočtů spolu s centralizačními tendencemi vede k snižování objemu veřejných financí v území a zvyšujícímu se zadlužování obcí. Nejsou realizovány potřebné investice a může dojít k ohrožení zabezpečení běžného chodu obcí.
	Nepřijetí potřebných vládních reforem (zejména důchodové) povede k razantnímu nárůstu sociálních rizik ve zkoumaném území.

	Nemotivující systém sociálních dávek ve vztahu k získání zaměstnání.
Sociální	
Využití kvalitního životního prostředí pro zvýšení obytné atraktivity území a přilákání nových obyvatel.	Proces stárnutí obyvatelstva, zejména v obcích Hradec-Nová Ves a Velké Kunědice. V souvislosti s tím lze předpokládat nedostatek zařízení a služeb sociální péče pro seniory.
Posílení participace obyvatel na životě obce a rozvoji regionu.	Dlouhodobý trend odchodu mladých vzdělaných obyvatel mimo region (převážně za prací)
Využití potenciálu sociálního podnikání a tvorba nových pracovních míst ve spolupráci s Úřadem práce, sociálními službami a podnikatelským sektorem.	V případě nerealizace nákladných rekonstrukcí u staré výstavby bude obyvatelstvo nuceno bydlet v nevyhovujícím bydlení, příp. bude ohroženo bezdomovectvím.
Podpora vzdělávání – existence přípravných tříd ZŠ, nalezení účinné motivace rodičů k posílání dětí do škol (zejména u osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením).	Negativní prognózy vývoje počtu obyvatel přímo ohrožených sociálním vyloučením – až na čtvrtinu obyvatel ve věku 30 let.
Využití existujících dotačních programů (EU, státních, krajských) k sociální integraci a snížení sociálních rizik.	Zvyšování počtu obyvatel přímo ohrožených sociálním vyloučením povede k další degradaci regionu.
	Prohlubování sociální polarizace v regionu v souvislosti s nárůstem nových sociálních rizik a destabilizace sociálního prostředí.
Ekonomické	
Využití kvalitního přírodního prostředí pro rozvoj cestovního ruchu, domácího i zahraničního. Využití uvolněných kapacit trvalého bydlení k rekreačním účelům.	Omezování vlakové dopravy může vést ke snižování atraktivity regionu pro potenciální investory
Využití příhraniční oblasti pro ekonomický rozvoj – spolupráce s podnikatelským sektorem v Gluchozádech.	Následky ekonomické krize doprovázené nadměrnými restriktivními opatřeními a změnou spotřebitelského chování obyvatelstva, které ještě více brzdí ekonomický vývoj.
Zlepšení dopravního napojení regionu na ostatní části republiky, ale také v rozvojové ose směr Gluchozády.	Nedostatek pozemků ve vlastnictví státu, kraje nebo obcí pro podporu ekonomického rozvoje.
Možnost získání finančních prostředků pro ekonomický a sociální rozvoj v novém programovacím období EU 2014+.	Nízká kapacita lidských zdrojů pro přípravu kvalitních rozvojových projektů a jejich realizaci.
Rozvoj koordinačního přístupu samospráv při budování podnikatelských ploch a areálů. Vytvoření a infrastrukturní připravenost podnikatelských a průmyslových zón.	Nedostatečný finanční kapitál v území může být bariérou pro jeho další ekonomický a sociální rozvoj.
Kooperace podnikatelských subjektů v různých oborech i mezioborově (tvorba technologických řetězců) – síťové podnikání.	
Otevření příp. obnova těžby ložisek nerostných surovin může podpořit zaměstnanost v regionu.	
Rostoucí poptávka a orientace na produkty z přírodních materiálů a produkty zdravé výživy.	

Při plánování rozvoje území je nutné se zaměřit na stěžejní problémy regionu, jimiž jsou nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí, nedostatek finančního kapitálu v území a stárnutí obyvatelstva.

Z analýzy území vyplývá, že se v regionu negativně promítají všechny dopady transformace moderní společnosti a státních sociálních struktur. Vysoký výskyt ekonomických a sociálních rizik zde dále prohlubují procesy vysídlování, zvláště mladých kvalifikovaných lidí, kteří zde nemají možnosti uplatnění. Jedním z nástrojů, které mohou pomoci zvýšit zájem o tuto oblast, je rozvoj cestovního ruchu, pro který má zájmové území významný potenciál, zejména z důvodu kvalitních přírodních podmínek a čistého ovzduší, atraktivní krajiny, turistických tras apod.

Rozvojové možnosti tohoto regionu související se socioekonomickou situací by měly směřovat do podpory malého a středního podnikání především v oborech, které nejsou závislé na lokální kupní síle obyvatelstva. Aby k tomuto mohlo dojít, je třeba změnit uzavřenost společnosti a neochotu přijímat nové trendy. Rovněž by měla být podporována výroba navazující na zemědělskou a lesnickou produkci (potravinářský průmysl, zpracování dřeva). V těchto oblastech je nutné zaměřit se na nové technologie (výroba biomasy, nových způsobů zpracování dřeva). Poroste rovněž význam příhraniční spolupráce s Polskem. Nové poznatky ukazují, že právě česko-polská spolupráce by mohla znamenat nový impuls pro ekonomický rozvoj této oblasti. Při stanovování rozvojových priorit oblasti je nutno v rámci integrovaných projektů zachovat základní střediska osídlení s doprovodnou infrastrukturou a základní střediska cestovního ruchu, která by měla vytvářet síť.

Pro rozvoj území jsou nutné investice do různých oblastí, aby bylo možné udržet současný stav sociálních struktur. Bez investic do území se budou stále prohlubovat problémy regionu spojené s nízkou zaměstnaností, vzdělaností, vystěhováváním obyvatelstva a sociálně vyloučenými obyvateli. Je třeba využít finančních pobídek pro získání investorů a zaměstnavatelů pro region.

Tento region by měl pro svůj rozvoj čerpat z prostředků externích fondů. Vyhledávání a koordinace těchto projektů je časově náročná, proto by měla vzniknout projektová kancelář, která by zajišťovala čerpání z těchto fondů. Z důvodu potřeby rozvoje celého regionu by měla projektová kancelář působit nejméně na úrovni mikroregionu, nejlépe na úrovni MAS. Prostorové investice by měly být zaměřeny na areál bývalé posádky a tyto pozemky, které poskytnou prostor pro rozvoj podnikání.

Na základě analýzy rozvojového potenciálu regionu jsou identifikovány perspektivní oblasti pro jeho ekonomický a sociální rozvoj, a to zemědělství, lesní a dřevozpracující průmysl, cestovní ruch, obnovení a rozvoj těžby nerostných surovin, sociální podnikání, inkluzivní podnikání, rozvoj volnočasových aktivit pro obyvatelstvo, rozvoj vzdělávacího systému a dalšího vzdělávání. Samotný rozvoj perspektivních oblastí ale pro nastartování rozvoje celého regionu nestačí. Pro podporu ekonomického rozvoje regionu je nutné zvýšit atraktivitu území pro podnikatele a potenciální investory.

S ohledem na hlavní problémové oblasti zkoumaného regionu a identifikovaný rozvojový potenciál regionu byly stanoveny následující rozvojové okruhy a priority, jejich bližší

specifikace je uvedena v následující tabulce. Obecně lze opatření pro rozvoj shrnout do 3 základních oblastí. Rozvoj sociálního kapitálu a zvýšení atraktivity regionu k bydlení, Rozvoj ekonomických aktivit, využití potenciálu regionu a zvýšení atraktivity regionu pro investory, Komunikační platforma v území.

Návrh	Název	Opatření
A	Rozvoj sociálního kapitálu a zvýšení atraktivity regionu k bydlení	
A.1	Stabilizace venkovského osídlení (vč. podpory rodin a informovanosti obyvatelstva)	A.1.1 Udržení a zkvalitnění stávajících služeb pro obyvatele území zajištěním dobré dopravní obslužnosti do střediskové obce Jeseník A.1.2 Zajištění odpovídající kapacity pro volnočasové aktivity A.1.3 Vytvoření koncepce podpory vícegenerační rodiny a prarodinné politiky na území regionu A.1.4 Rozšíření sociálních služeb vč. terénní služby poskytující poradenství v oblasti zadlužování a nezaměstnanosti A.1.5 Vytvoření informační koncepce a balíčku základních informací o sociálních službách a službách veřejné správy vč. jejich dostupnosti A.1.6 Vytvoření studie mapující hlavní dopravní potřeby místních obyvatel A.1.7 Provedení pasportizace obecního bytového fondu vč. realizace pobídek obce k vlastníkům nemovitostí k revitalizaci domů A.1.8 Vytvoření pasportizace vhodných ploch pro individuální bytovou výstavbu
A.2	Integrace osob ohrožených sociálním vyloučením	A.2.1 Zvýšení informovanosti podnikatelů k vytvoření pracovních míst pro zdravotně postižené vč. poskytování poradenství a podpory obcemi a zvýšení pobídek Úřadu práce A.2.2 Rozvoj veřejně prospěšných prací a veřejných služeb zřizovaných obcemi A.2.3 Vytvoření systému podpor soukromým zaměstnavatelům v oblasti zvyšování zaměstnanosti osob ohrožených sociálním vyloučením A.2.4 Rozšíření aktivit stávajícího komunitního centra SOUŽITÍ 2005 o.p.s. případně vytvoření nového komunitního centra A.2.5 Realizace aktivit ZŠ a SŠ vedoucí k podpoře žáků/ studentů při studiu A.2.6 Vypracování koncepce sociálního bydlení pro nízkopříjmové skupiny obyvatel v regionu A.2.7 Rozvoj terénní sociální práce, vč. zvýšení informovanosti obyvatel o možnostech sociálních služeb
A.3	Prevence sociálně-patologických jevů	A.3.1 Rozvoj občanských poraden v regionu a jejich vzájemné spolupráce A.3.2 Realizace preventivních aktivit pro děti a mládež A.3.3 Realizace služby zajišťující odpovídající pomoc v případě nouzové nebo krizové situace
A.4	Teritoriální marketing	A.4.1 Zlepšení informačních zdrojů pro obyvatele regionu A.4.2 Podpora aktivního podílení se občanů na rozvoji regionu A.4.3 Zvýšení atraktivity území pro obyvatele regionu A.4.4 Zlepšení informovanosti o nabídce aktivit a služeb regionu
B	Rozvoj ekonomických aktivit, využití potenciálu regionu a zvýšení atraktivity regionu pro	

	investory	
B.1	Zvýšení atraktivity regionu pro investory a rozvoj přeshraniční spolupráce s Polskem	B.1.1 Vytvoření katalogu investičních možností regionu B.1.2 Vybudování podnikatelských center zaměřených na tradiční výrobu a strojírenské a stavební aktivity – Mikulovice, Písečná B.1.3 Vybudování spalovny odpadů a biomasy B.1.4. Oprava a zlepšení kapacitních parametrů silnic a rozvoj železniční dopravy – zlepšení dopravního napojení na Polsko i Českou republiku B.1.5 Rozvoj spolupráce polských a českých škol
B.2	Využití potenciálu regionu a rozvoj perspektivních oblastí	B.2.1 Vytvoření podnikatelského inkubátoru včetně poradenského centra pro začínající podnikatel v areálu bývalé posádky B.2.2 Zakládání biofarem, a rozvoj dřevozpracujícího průmyslu – personifikace regionu B.2.3 Vybudování pobytového zařízení sociální nebo zdravotní péče krajského významu B.2.4 Společná prezentace a nabídka služeb – nabízení balíčků služeb pro návštěvníky regionu B.2.5 Rekonstrukce kulturních památek a obnova rekreačních aktivit B.2.6 Vybudování naučných stezek zaměřených na důlní činnost B.2.7 Rozšíření nabídky objektů individuální rekreace a propagace regionu pomocí společného katalogu individuální rekreace v regionu B.2.8 Vytvoření rehabilitačního centra s nabídkou ozdravných pobyťů zaměřených na děti, důchodce a osoby se zdravotními problémy
B.3	Rozvoj lidských zdrojů (vč. inkluzivního podnikání)	B.3.1 Navázání spolupráce s konkrétními zaměstnavateli při tvorbě nabídky dalšího vzdělávání B.3.2 Zavedení výuky polštiny na základních školách a prostřednictvím kurzů a rozvoj spolupráce polských a českých škol B.3.3 Zavedení vzdělávacích kurzů zaměřených na podnikání a na psaní projektových žádostí a projektový management B.3.4 Vytvoření sociálně rehabilitačního centra poskytujícího terénní služby, provozujícího sociálně terapeutické dílny a podporující inkluzivní podnikání
B.4	Rozvoj sociálního podnikání s provazbou na sociální bydlení	B.4.1 Založení organizace zodpovědné za vytvoření a provoz sociálního podniku s provazbou na sociální bydlení, popřípadě rozšíření kompetencí stávající organizace za tímto účelem B.4.2 Založení a provoz sociálního podniku s provazbou na sociální bydlení B.4.3 Navázání aktivní komunikace mezi složkami veřejné správy, zaměstnavateli a NNO
C	Komunikační platforma v území	
C.1	Rozvoj spolupráce mezi lokálními samosprávami v regionu	C.1.1 Vytvoření komunikační platformy lokálních samospráv v regionu. C.1.2 Vytvoření společné projektové kanceláře.
C.2	Rozvoj spolupráce mezi Úřadem práce, zaměstnavateli, regionálními vzdělávacími institucemi a sociálními službami	C.2.1 Vytvoření regionálního poradenského centra. C.2.2 Rozvoj komunikační platformy pro rozvoj lidských zdrojů. C.2.3 Zpracování a realizace Koncepce rozvoje dalšího vzdělávání v regionu.
C.3	Navázání a rozvoj přeshraniční spolupráce s lokálními aktéry	C.3.1 Kooperace mikroregionů na české i polské straně. C.3.2 Prohloubení spolupráce s partnerským městem Mikulovic (Glucholazy), i mimo veřejnou správu. C.3.3 Prověření vzniku ESÚS.
C.4	Posílení lokálního	C.4.1 Rozšíření aktivit lokálního partnerství při rozvoji sociální

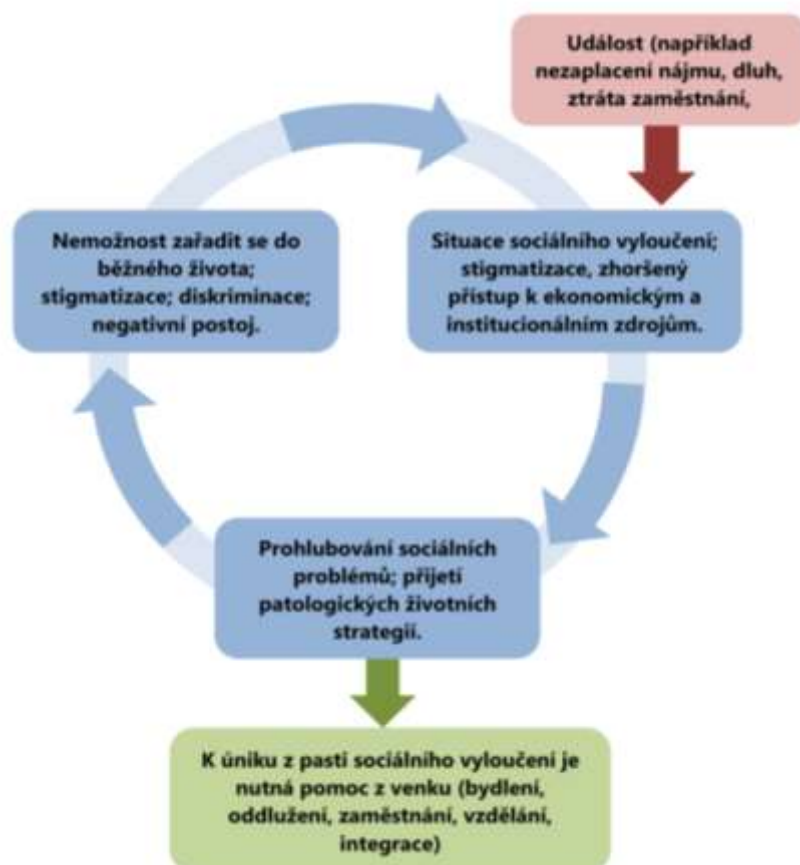
	partnerství při rozvoji sociální soudržnosti obyvatelstva	soudržnosti obyvatelstva.
		C.4.2 Zapojení veřejnosti do prostorového plánování rozvoje regionu.
		C.4.3 Vytvoření programu podpory posilování místní identity obyvatel.

ÚVOD

V současné době v rámci přechodu industriální společnosti na postindustriální, dochází k výrazné polarizaci území a růstu regionálních disparit. Toto vede k proměně stávajících sociálních struktur a způsobů práce, což vyvolává úpadek tradičních oblastí ekonomiky a tradičních profesí. Žijeme v období s výraznými proměnami společnosti, stávajících sociálních struktur, způsobu práce, úpadku tradičních oblastí ekonomiky, tradičních profesí, tradičních rolí v rodině. V sociální oblasti dochází ke ztrátě jistot a postupnému přesunu zodpovědnosti ze státního systému na jednotlivce a rodiny, což však vyžaduje změnu způsobu myšlení celé společnosti. Postupnou transformací sociálního státu přecházíme na stát chovající se ekonomicky, tržně, konkurenceschopně. Opouštíme společnost starých sociálních jistot a pojistných systémů, jež zajišťoval stát, všem těm, kteří zde celý život pracovali, platili daně a pojištění. Nedávná odstupňovaná nerovnost společenských vrstev se propadá stále hlouběji do naprosté majetkové, mocenské a sociální nesouměřitelnosti. Dochází k nárůstu sociálně patologických jevů a výskytu nových sociálních rizik. Vývoj společnosti je zaměřen prioritně na ekonomický růst, který staví nade vše (Hruška-Tvrďý, 2012).

Výše uvedené negativní dopady postihují stále větší skupinu obyvatel a na rozdíl od minulosti postihují i střední vrstvy. Dopad rizika se zvyšuje na periferiích, kde však obyvatelé mají oproti centrům výhodu vlastních hospodářství, kterými si vypomáhají a díky nimž mnozí obyvatelé přežívají negativní dopady ekonomické recese. Lidé žijící v těchto oblastech mívají nižší životní nároky než lidé žijící v centrech. V řadě měst, obcí a regionů se pak stále častěji objevují problémy s narůstající sociální exkluzí. Dochází k výraznému od-etnizování problematiky sociálního vyloučení. Proces sociálního vyloučení je primárně důsledkem chudoby a nízkých příjmů, k jeho prohlubování však přispívají další faktory, jako je nízká vzdělanost, diskriminace, či špatné životní podmínky, způsobené zpravidla ztíženou dostupností institucí, vzdělání a sociálních sítí. Projevem sociálního vyloučení je především dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, život v prostorově vyloučených částech obcí/měst, nízká kvalifikace, což může vést také k výraznému zhoršování zdravotního stavu, rozpadu rodin, či ztrátě sebeúcty. Lidé se postupně přizpůsobují podmínkám sociálního vyloučení, osvojují si specifické vzorce jednání, které jsou v rozporu s hodnotami většinové společnosti. Dostávají se tak do tzv. pasti sociálního vyloučení, ze které se nedokáží dostat bez cizí pomoci. (Veselá; Pospíšilová; Mazel; Balabánová, 2009)

Obrázek 1.1: Past sociálního vyloučení

Zdroj: Švec, J. (ed.) *Příručka pro sociální integraci*. Úřad vlády ČR, odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách, 2010.

V České republice existují lokality výrazně ohrožené sociálním vyloučením, ať už se jedná o samostatné domy, čtvrtě, či celé regiony. Jednou z těchto lokalit je Jesenicko, které se díky odříznutí od zbytku republiky potýká s mnoha sociologickými i ekonomickými problémy.

Podle výzkumu MPSV z roku 2006 žije ve vyloučených lokalitách cca 80 tis. obyvatel (Švec, J.). I přes přijetí zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který řeší i sociální začleňování, a mnoha usnesení vlády v této problematice, se počet sociálně vyloučených lokalit stále zvyšuje a stejně tak dynamicky roste i počet jejich obyvatel. Při tomto trendu vyvstává alarmující nutnost situaci řešit, bez včasné odborné intervence mohou problémy se sociální exkluzí vyústit ve vážné sociální otřesy.

Cílem této situační analýzy je zmapovat výchozí situaci obyvatel sledovaného území. Analýza je zaměřena na sociálně-ekonomický rozvoj Mikulovic a spolupracujících obcí – Velké Kunčice, Supíkovice, Písečná a Hradec – Nová Ves (dále region) na území Jesenicka s důrazem na popis základních socioekonomických charakteristik včetně rozvojových příležitostí a formulaci konkrétních návrhů na opatření v oblasti sociálně-ekonomického rozvoje. V rámci analýzy bylo také přihlédnuto k městům Jeseník a Zlaté Hory majícím přirozenou vazbu na daný region. Tento dokument bude sloužit jako podklad pro strategické plánování socioekonomického rozvoje jednotlivých obcí i celého regionu. Dokument byl zpracován v rámci zakázky „Provedení situačních analýz formou aplikovaných výzkumů v lokalitách vybraných ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování v roce 2012 a

2013“ realizované pro Úřad vlády - Odbor pro sociální začleňování v romských lokalitách (Agentura). Zakázka je součástí národního projektu „Zavádění systémových nástrojů sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách“, registrační číslo CZ.1.04/3.2.00/90.00001, financovaného z Evropského sociálního fondu a českého státního rozpočtu v rámci oblasti podpory 3.2 Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Agentura je nástrojem Vlády ČR k zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace. Pomáhá obcím a městům při mapování a detailním poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy. Jedná se o jeden z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR vedené vládní zmocněnkyní pro lidská práva. Posláním agentury je propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování. Dále také podporuje nadresortní přístup a propojování působení veřejné správy a neziskového sektoru.

1 METODOLOGIE PRŮZKUMŮ

Na základě zadávací dokumentace byl nastaven design výzkumu, příprava dokumentů a sběr dat. V rámci průzkumu byla použita kombinace kvantitativní a kvalitativní výzkumné strategie pro získání primárních dat. Výzkum byl vypracován na základě zadání Odboru (Agentury) pro sociální začleňování Úřadu vlády ČR s cílem zjistit informace o daném regionu a nastavit tak návrhy které povedou k nastavení prioritních opatření. V rámci průzkumu byl realizován kvalitativní předvýzkum, který měl za cíl ověřit vhodnost a adekvátnost výzkumného postupu. Předvýzkum byl realizován formou pozorování, neformálními rozhovory a pořízením fotodokumentace daných lokalit.

KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Metoda: expertní rozhovory s veřejnou správou, podnikateli a dalšími lokálními aktéry a institucemi.

Pro jednotlivé cílové skupiny respondentů byly vytvořeny scénáře. Design scénářů byl zpracován společností ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, o.p.s. ve spolupráci s Odborem (Agenturou) pro sociální začleňování Úřadu vlády ČR. Scénáře byly specifikovány dle cílové skupiny respondentů.

Cílová skupina respondentů:

A. Expertní rozhovory s veřejnou správou

Tabulka 1.1: Struktura výběrového souboru expertních rozhovorů s veřejnou správou

Institute	Pozice
Krajský úřad – oddělení regionálního rozvoje	řešení zaměstnanosti
Krajský úřad práce v Olomouci	vedoucí oddělení nepojistných sociálních dávek
Obecní úřad Mikulovice	starosta
Obecní úřad Mikulovice	I. místostarosta
Obecní úřad Mikulovice	II. místostarosta
Obecní úřad Mikulovice	vedoucí správy bytového a nebytového fondu
Obecní úřad Velké Kuněčice	starosta
Obecní úřad Supíkovice	starosta
Obecní úřad Hradec-Nová Ves	starosta
Obecní úřad Hradec-Nová Ves	místostarostka
Obecní úřad Písečná	místostarostka
Jeseník – odbor sociálních věcí	manažer pro KP a poradce pro národnostní menšiny
ÚP KoP Zlaté Hory	obor zaměstnanosti
ÚP KoP Jeseník	vedoucí oddělení zaměstnanosti

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

Cílem **expertních rozhovorů s veřejnou správou** bylo zjištění základních informací o stávající situaci, hlavních problémech, příležitostech a limitech rozvoje, přirozených vazbách a možnostech veřejné správy v oblasti podpory rozvoje v jednotlivých obcích i v celém regionu. Dalším záměrem bylo získat od veřejné správy přesnou lokalizaci sociálně vyloučených lokalit v jednotlivých obcích.

B. Expertní rozhovory s podnikateli

Tabulka 1.2: Struktura výběrového souboru expertních rozhovorů s podnikateli

Podnik	Sídlo	Pozice	Zaměření podniku	Počet zaměstnanců
Autodoprava Břetislav Látal s.r.o.	Mikulovice	asistent jednatele	logistika	30 - 35
Ondřejovická strojírna a.s. – provozovna Zlaté Hory	Zlaté Hory	představitel managementu ISM	strojírenství	90
Plastkon product a.s.	Mikulovice	generální manager	výroba a zpracování plastů	250
Sanatorium Edel s.r.o.	Zlaté Hory	účetní/ekonomka	sanatorium	80 - 90
Hobby Centrum Přecechtěl s.r.o.	Mikulovice	zástupce majitele	prodejna nářadí	10
Pneuservis Šibl	Mikulovice	majitel	pneuservis	15
Kamenictví Adámek	Mikulovice	majitel	zpracování kamene	1
ALEF s. r.o.	Jeseník	jednatel	vývoj software	5
OCELIT S.R.O.	Velké Kunětiny	Majitel	slévárny a kovovýroba	40
AUTO-HOBBY	Jeseník	ekonom a prokurista	autoopravna	neuvedeno
Fabryka armatur	Glucholazy	asistent prodeje	výroba technické armatury	96
Glucholaskie Zakłady Papiernicze	Glucholazy	obchodní vedoucí	Výroba technického papíru	400
Wodociągi sp. z o.o.	Glucholazy	vedoucí výroby	vodárna	80
Zakład Wydobywania i Przerobu Kamienia Budowlanego s.c.	Glucholazy	účetní	zpracování kamene	18
Fabryka Armatury Przemysłowej „Wakmet”	Glucholazy	vedoucí	Výroba technické armatury	200

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

Zaměřením hloubkových rozhovorů s podnikateli bylo zjištění ekonomického rozvoje v území, možnosti pro rozvoj podnikatelské činnosti a zvýšení zaměstnanosti. Byly realizovány expertní rozhovory s podnikateli, zástupci soukromých společností a osobami připravujícími podnikatelský záměr v regionu. Hloubkový rozhovor měl formu expertního rozhovoru s využitím metody face to face. Rozhovor trval přibližně 40 minut a držel se předem definovaného a schváleného scénáře, v rámci kterého respondenti odpovídali na otázky z oblasti socioekonomické situace v regionu a perspektivních oblastí rozvoje. Pro výraznou neochotu realizace rozhovorů u některých podnikatelů byla zvolena doplňující metoda CATI², která měla formu telefonických expertních rozhovorů. Hlavním omezením této změny byla délka rozhovoru, která činila maximálně 30 minut, protože po této době se efektivita metody výrazně snižuje. Respondenti při telefonickém rozhovoru kladli velký důraz na rychlost. Tato metoda však byla u určitých respondentů úspěšnější než při osobním dotazování. Relevantní data byla zjištěna od 10 subjektů z České republiky a od 5-ti podnikatelů a investorů z Polska

² *Computer Assisted Telephone Interviewing* – osobní telefonické dotazování, při kterém operátor zaznamenává odpovědi přímo do záznamového archu.

C. Expertní rozhovory s dalšími lokálními aktéry a institucemi

Tabulka 1.3: Struktura výběrového souboru expertních rozhovorů s dalšími lokálními aktéry a institucemi

Instituce	Pozice
Soužití 2005 o.p.s.	Ředitelka
Darmoděj o.s.	Ředitel
Hnutí Brontosaurus	předseda
Základní škola Mikulovice	ředitel, zástupce ředitele
Mateřská škola – Velké Kunětice	ředitel, zástupce ředitele
Základní škola Písečná u Jeseníku	ředitel, zástupce ředitele
Mateřská škola Široký Brod	ředitel, zástupce ředitele
Mateřská škola Písečná u Jeseníku	ředitel, zástupce ředitele

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi byly zaměřeny na zmapování poskytovaných sociálních služeb a zjištění základních informací o stávající situaci, hlavních problémech, příležitostech a limitech rozvoje v rámci osob a lokalit ohrožených sociálním vyloučením.

D. Hlubkové rozhovory s domácnostmi

Tabulka 1.4: Struktura výběrového souboru hloubkových rozhovorů s domácnostmi

Obec	Počet odpovídajících respondentů
Mikulovice	3
Velké Kunětice	1
Supíkovice	1
Písečná	1
Hradec-Nová Ves	1
Celkem	7

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

Bylo realizováno 7 hloubkových rozhovorů. Na základě terénního předvýzkumu byly provedeny rozhovory se starosty obcí a lokalizovány oblasti s výskytem sociálně slabých obyvatel. Do těchto lokalit byl vyslán výzkumník oslovující náhodného obyvatele. Po ujištění o sociálně-ekonomickém postavení jeho rodiny proběhl hloubkový rozhovor. Následně byla využita metoda „snowball sampling“ (sněhová koule), která spočívá ve výběru jedinců, při kterém nás původní informátor odkázal k jiným členům námi sledované cílové skupiny respondentů.

Hlubkové rozhovory byly prováděny s ekonomicky aktivním obyvatelstvem, z důvodu srovnání situace ekonomicky aktivních a neaktivních a podchycení všech skupin obyvatel daného regionu byl do vzorku zařazen také jeden invalidní důchodce. Do kategorie ekonomicky aktivních spadají zaměstnaní obyvatelé a nezaměstnaní, kteří splňují následující podmínky:

- jsou starší 15 let, nemají placené zaměstnání ani sebezaměstnání,
- zaměstnání aktivně hledali,
- byli připraveni k nástupu do práce.

Při výběru kvalitativní sondy respondentů byl hlavním kritériem příjem rodin. Byly vybírány hlavně lidé spadající do společenské kategorie nižší střední třídy, ale jsou zde zahrnuty rodiny s velmi nízkými příjmy i muž vydávající 60 000 Kč měsíčně.

Tabulka 1.5: Struktura respondentů hloubkových rozhovorů

Pohlaví	Věk*	Zaměstnaní	Počet dětí
Žena	30	Nezaměstnaná	3
Žena	40	Zaměstnaná	2
Žena	40	Nezaměstnaná	5
Muž	37	Invalidní důchod	2
Muž	50	Nezaměstnaný	2
Muž	40	Zaměstnaný	0
Muž	40	Nezaměstnaný	2

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

*dotaz na věk nebyl do hloubkových rozhovorů zahrnut, jedná se o subjektivní názor tazatele

KVANTITATIVNÍ VÝZKUM

Metoda: polostrukturované rozhovory metodou Face to Face s obyvateli jednotlivých obcí formou osobního dotazování. V rámci sestavení struktury těchto rozhovorů (a vytvoření záznamového archu) zpracovatel rozšířil a upravil šablonu poskytnutou Agenturou pro sociální začleňování, která byla přílohou zadávací dokumentace. Konstrukce obsahu polostrukturovaných rozhovorů vycházela ze záměrů výzkumu a zohledňovala dosavadní poznatky o sledované oblasti. Otázky byly sestavovány s ohledem na v praxi používané metody tak, aby splňovaly podmínky úspornosti, interpretovatelnosti, validity, spolehlivosti, standardnosti a objektivnosti.

Pro potřeby výzkumu nebylo nutné použít škálových otázek. Proto byly zvoleny, podle typu zkoumaného jevu, otázky otevřené a uzavřené. Podle vhodnosti byly do dotazníku zařazeny otázky filtrační, polouzavřené, výběrové a výčtové. V dotazníku bylo využito přechodů, tedy sad otázek zařazených do tematických celků. Tyto celky se zaměřovaly na oblasti bydlení a migrace, složení domácnosti, příjmů a výdajů domácností, práce a vzdělávání, občanské vybavenosti a identifikace dotazovaných. Pro motivaci respondentů byla zdůrazňována důležitost jejich názoru na dění v jejich obci i celém regionu.

Cílová skupina:

Celkem bylo osloveno 60 domácností. Vzorek tvořilo 28 domácností z Mikulovic a 8 domácností z každé další obce regionu. Mezi 60 domácnostmi mělo být 50% sociálně vyloučených a dalších 50% „nižší střední vrstva“ - tedy lidé ne přímo ohrožení sociálním vyloučením. Z důvodu neostře hranice mezi sociálním vyloučením, ohrožením a neohrožením sociálním vyloučením, bylo do vzorku zahrnuto celé spektrum obyvatel regionu, díky čemuž byla zabezpečena vyšší vypovídající hodnota průzkumu. Z 60 oslovených domácností zhruba třetina obyvatel disponuje příjmy na hranici životního minima (skupina obyvatel, která tvoří nejméně příjmovou část obyvatelstva zkoumaného regionu). Rozhovor byl proveden vždy s jedním zástupcem, který poskytl informace také o ostatních členech rodiny. Pro účely dotazníkového šetření byly preferovány rodiny s dětmi. Osloveným respondentům byla nabídnuta možnost vyjádřit se k problematice bydlení, zaměstnání, služeb a dalších oblastí, s nimiž mají problémy. Celkově byly získány informace o cca 150 obyvatelích.

Pro oslovení respondentů ze sociálně vyloučených lokalit byly nejprve získány adresní body lokalit ohrožených sociálním vyloučením od zástupců vedení obcí. Pro oslovení ostatních respondentů bylo využito metod náhodné procházky a „snow ball sampling“. U této metody je první respondent požádán, aby jmenoval další osoby požadované cílové skupiny.

Tabulka 1.6: Struktura výběrového souboru polostrukturovaných rozhovorů v daném regionu

Obec	Počet odpovídajících respondentů
Mikulovice	28
Velké Kuněčice	8
Supíkovice	8
Písečná	8
Hradec-Nová Ves	8
Celkem	60

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

53,3 % respondentů spadá do věkové kategorie 36 – 64 let, 38,3 % respondentů spadalo do kategorie 15 – 35 let a 8,3 % respondentů do kategorie 65 a více let.

Tabulka 1.7: Struktura výběrového souboru polostrukturovaných rozhovorů v daném regionu dle věku

Věk	Počet	Podíl v %
15 - 35	23	38,3
36 - 64	32	53,3
65+	5	8,3
Celkem	60	100,0

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

Poměr mezi dotázanými muži a ženami je téměř vyrovnaný. 51,7 % respondentů tvořili muži a 48,3 % ženy.

Tabulka 1.8: Struktura výběrového souboru polostrukturovaných rozhovorů v daném regionu dle pohlaví

Pohlaví	Počet	Podíl v %
Muž	31	51,7
Žena	29	48,3
Celkem	60	100,0

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

95 % respondentů uvedlo českou národnost. Národnostní menšiny byly zjištěny 2, polská a slovenská. Slovenská tvoří 3,3 % a polská 1,7 %.

Tabulka 1.9: Struktura výběrového souboru polostrukturovaných rozhovorů v daném regionu dle národnosti

Národnost	Počet	Podíl v %
Česká	57	95,0
Polská	1	1,7
Slovenská	2	3,3
Celkem	60	100,0

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

Dle subjektivního odhadu tvořilo 76,7 % neromské etnicity. Zbýlých 23,3 % respondentů tvořilo romské etnikum.

Tabulka 1.10: Struktura výběrového souboru polostrukturovaných rozhovorů v daném regionu dle etnicity

Etnicita	Počet	Podíl v %
Neromská	46	76,7
Romská	14	23,3
Celkem	60	100,0

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum

Společnost ACCENDO - Centrum pro vědu a výzkum je registrována Úřadem pro ochranu osobních údajů pod registračním číslem 00038965 a jako správce se řídí zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů. Společnost zaručuje respondentům naprostou anonymitu a důvěrnost odpovědí a dodržuje standardy kvality a etický kodex mezinárodní asociace ESOMAR. Tento kodex udává standardy chování při prováděném výzkumu. Zakládá se na etických principech, specifikuje jak se chovat ve výzkumu, popisuje části výzkumu a aplikuje v nich standardy chování. Blíže se zabývá jak provádět výzkum na dětech, mladistvých, jak zacházet s citlivými údaji, uvádí, že výzkumníci by měli dodržovat zásady soukromí a nabádá jak správně výsledky zveřejnit.

Veškerá data budou zpracována pomocí statistického software IBM SPSS 20, který disponuje pokročilými matematicko-statistickými funkcemi včetně vhodných metod pro stanovení validity a reliability jednotlivých průzkumů.

LIMITY VÝZKUMU

Hlavním limitem výzkumu byla neochota osob poskytnout rozhovor, respektive zásadní informace, a malý vzorek respondentů. Při polostrukturovaných a hloubkových rozhovorech s obyvateli regionu se tazatelé setkávali s názory, jako „studie a analýzy ničemu nepomohou“ a „stejně budou ti nahoře hrabat a na nás se vykašlou“. Při expertních rozhovorech bylo osloveno 50 českých podnikatelů, z toho 70 % z nich odmítlo odpovídat na otázky nebo nebylo zastiženo. V Polsku bylo osloveno 23 podnikatelů a z toho 68 % odmítlo odpovídat nebo nebylo zastiženo. Tato skutečnost by mohla zkreslit výsledky. Přesto však vzorek respondentů zahrnuje velké i malé podniky z různých odvětví a zkreslení by nemělo být příliš velké. Dalším limitem byl problém se získáním dat týkajících se vývoje výplat sociálních dávek, která se dlouhodobě nedařilo získat, navíc obdržená data nebyla relevantní. Dalším limit byl identifikován v identifikaci nelegálních ekonomických aktivit, kdy mnoho lidí na toto téma nechtělo odpovídat ze strachu z postihu či ztráty těchto ekonomických zdrojů.

2 SOCIOEKONOMICKÁ SITUACE V REGIONU

V níže uvedeném přehledu jsou zahrnuta data týkající se geografického vymezení území, historického vývoje sociálních a ekonomických charakteristik regionu s ohledem na zaměstnanost, vzdělanostní úroveň a dalších charakteristik demografického vývoje včetně migračního chování. Ke zpracování této části jsou využity údaje vyplývající ze strategických dokumentů v území, zejména:

- Strategický plán lokálních partnerství Jesenicko,
- Komunitní plán sociálních služeb a služeb souvisejících na Jesenicku pro roky 2011 – 2013,
- Strategie rozvoje Mikroregionu Jesenicko 2007 – 2013,
- Strategie rozvoje mikroregionu Zlatohorsko
- Analýza příčin regionálních disparit v modelovém regionu Jesenicko v kontextu teorie regionálního marketingu
- ÚAP SO ORP Jeseník
- Územní plán Mikulovice, Územní plán obce Velké Kunětice, Územní plán obce Supíkovice, Územní plán obce Písečná, Územní plán obce Hradec – Nová Ves

Tyto byly verifikovány, aktualizovány a doplněny zpracovatelem na základě veřejně dostupných datových zdrojů a místního šetření.

2.1 Vymezení území

Lokalita leží v severní části Olomouckého kraje ve SO ORP Jeseník u státní hranice s Polskem. Zahrnuje 5 obcí: **Mikulovice**, spadající pod pověřený obecní úřad Zlaté Hory, dále pak **Velké Kunětice**, **Supíkovice**, **Písečná** a **Hradec-Nová Ves** spadající pod pověřený obecní úřad v Jeseníku. Celková rozloha těchto obcí činí 65 km², na kterých žije 5 354 obyvatel. Přirozenými spádovými centry jsou Zlaté Hory a Jeseník, kde se koncentruje občanská vybavenost pro občany regionu. Nejbližším větším městem na české straně hranice je okresní město **Jeseník** (12 tis. obyvatel), který leží v dojezdové vzdálenosti do 20 minut, na polské straně pak přímo u hranic leží město **Glucholazy** (15 tis. obyvatel).

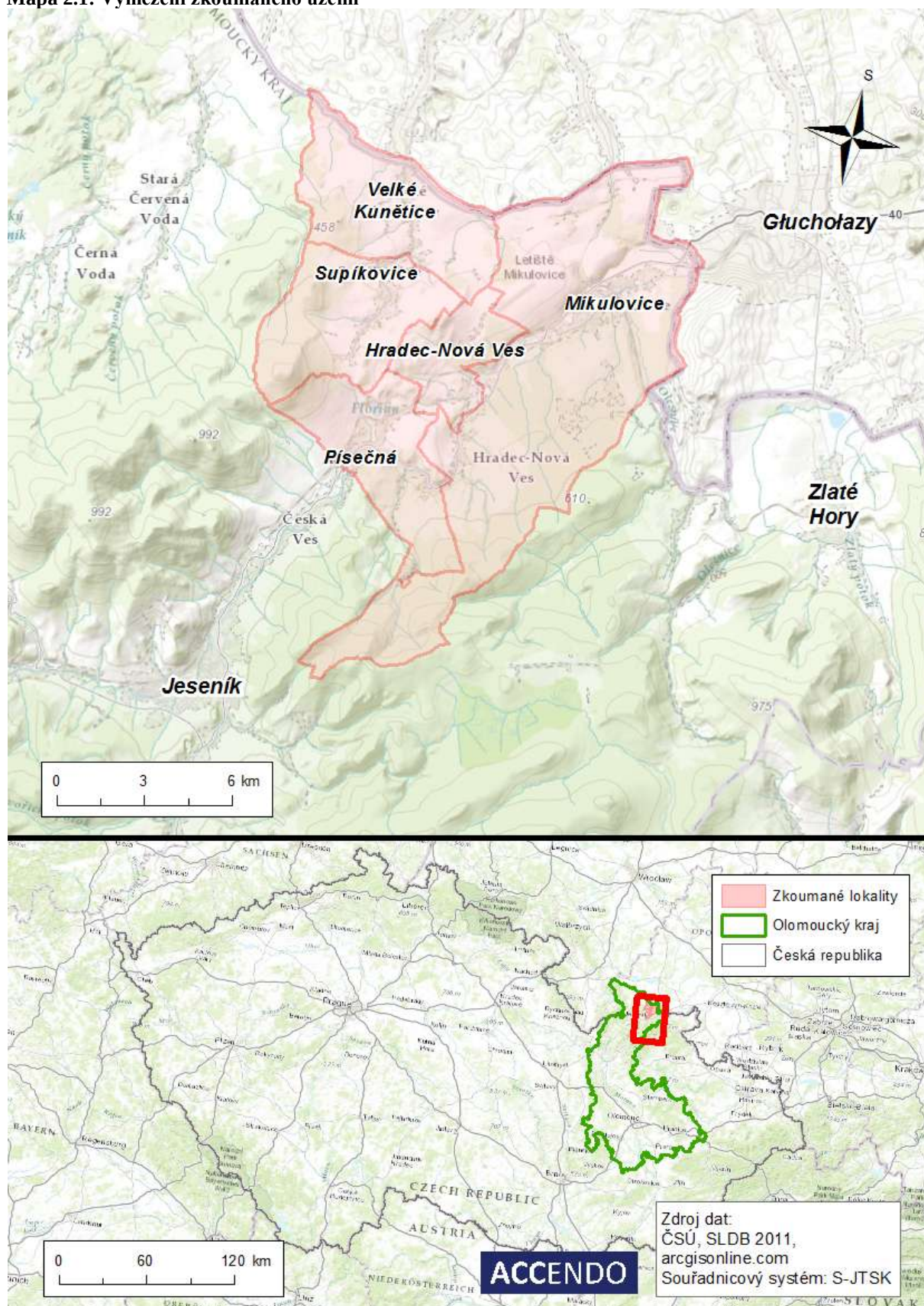
Tabulka 2.1: Základní charakteristiky zkoumaných obcí

Obec/ORP/ČR	Rozloha [ha]	počet obyvatel	hustota zalidnění [obyvatel/km ²]
Hradec-Nová Ves	449	358	79,73
Mikulovice	3 328	2 734	82,15
Písečná	844	1 020	120,85
Supíkovice	928	697	75,11
Velké Kunětice	983	581	59,10
ORP Jeseník	71 889	40 189	55,90
ČR	7 886 537	10 516 125	133,34

Zdroj: ČSÚ, Městská a obecní statistika, data k 31.12.2012

Vymezené obce spadají pod následující správní NUTS3 – Olomoucký kraj, NUTS4 – Okres Jeseník a SO ORP Jeseník. Dále spadají pod Mikroregion Zlatohorsko, MAS Vincenze Priessnitz pro Jesenícko, o.p.s. a Euroregion Praděd-Pradziad.

Mapa 2.1: Vymezení zkoumaného území

2.2 Historický vývoj sociálních a ekonomických charakteristik regionu a současný stav

Celý region Jesenicko se potýká s řadou specifických problémů, které jsou způsobeny odříznutím od zbytku Moravy pásem hor, příhraničním rázem oblasti, dějinami osidlování a vysídlování, vlivem politiky komunistického režimu na demografický vývoj, či nízkou dopravní obslužností. Jednou ze slabých stránek regionu je jeho odlehlost a větší vzdálenost od významných sídelních center. Nízká dopravní obslužnost většiny lokalit znevýhodňuje region v rámci nalákání nových investorů a rozvoje stávajících podnikatelských aktivit. Region se potýká s nízkou hustotou osídlení, vysokou mírou nezaměstnanosti, nízkou úrovní mzdového ohodnocení. To vše vede ke snížení atraktivity území pro potenciální obyvatelstvo s vyšším vzděláním a potažmo i vyššími příjmy. V území tak dochází k postupnému vysídlování (trvalý úbytek počtu obyvatel) a k výskytu mnoha chátrajících, či opuštěných nemovitostí. Velikost populace a její rozmístění v regionu je ovlivněna nejen zhoršující se hospodářskou situací regionu, ale také specifickými přírodními podmínkami a opatřeními realizovanými po druhé světové válce. Region se nachází na území bývalých Sudet. Po skončení druhé světové války proběhl odsun sudetských Němců, což narušilo demografické i sociální struktury. Počet obyvatel před odlivem německého obyvatelstva nebyl už nikdy dorovnán. Kumulací všech těchto aspektů lze předpokládat další postupnou degradaci sídelní struktury zkoumaného území, kdy budou stále více slábnout funkce sídel a vazby mezi nimi.

V území se nachází vlivem výše uvedených faktorů vysoký podíl obyvatel ohrožených sociálním vyloučením. Sociální vyloučení zde nese specifické charakteristiky a liší se od jiných, větších měst. Nevyskytují se zde rozlehlá ghetta, ale spíše jednotlivé roztroušené domy. Obyvatelé těchto domů jsou dlouhodobě nezaměstnaní, závislí na dávkách a potýkají se se zhoršeným přístupem ke vzdělání.

Analýza zlomových bodů

Za nejvýraznější zlomový bod ve vývoji území lze považovat kuponovou privatizaci v 90. letech 20. století, která odstartovala postupné zavírání podniků. Zavírání podniků ještě podpořila celosvětová hospodářská krize v roce 2008 s jejímiž důsledky se občané potýkají dodnes. Tuto skutečnost potvrzuje nejen odborná literatura a dostupná data z cenů SLDB a statistiky ÚP a MPSV, ale také vyjádření zástupců veřejné správy, místních aktérů i místních obyvatel v rámci terénního šetření. Tento zlomový bod zapříčinilo výrazné změny v demografickém vývoji. Konkrétně se jedná o zvýšení míry nezaměstnanosti, migraci obyvatel za prací, stárnutí obyvatelstva a v důsledku stále větší ohrožení obyvatel regionu sociálním vyloučením.

„Dost firem skončilo vytunelováním a rozkradením. Zanikly firmy jako Moravolen, rudné doly a upadá kamenictví. A nevznikly nové podniky, které by absorbovaly uvolněnou pracovní sílu.“

Minulý režim pomohl regionu tím, že zde držel práci, což je ten zásadní rozdíl, který se změnil před 20 lety. Od té doby je soukromým podnikatelům vlastně úplně jedno, jestli podnikají tady nebo třeba v Praze nebo v Brně.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

„Za zlomový bod považuji kuponovou privatizaci, která proběhla v polovině 90. let. Do té doby byl region soběstačný. Byli jsme odtrhnutí, ale byli jsme schopni si vše vyrobit sami a nemuseli to kupovat ze zahraničí.“

„Kuponová privatizace položila podniky v této oblasti. Jako příklad špatného hospodaření státu bych také uvedl návrh privatizovat nemocnici. Někde to může fungovat, ale určitě ne v takovéto lokalitě. Nemůže se to vyplatit, nemocnice zde nebude nikdy vydělávat.“

„Spousta firem v této době zkrachovala a to byla pro region největší rána. Jedná se například o místní kaolínku, OP Prostějov, Moravolen atd.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

S rozpadem centrálně plánovaného hospodářství došlo po roce 1989 v okrese Jeseník k výrazné ekonomické restrukturalizaci, jejímž dopadem byla ztráta mnoha tisíc pracovních míst v tradičních odvětvích (Rumpel, Boruta, Novák, 2009).

Velký vliv na nezaměstnanost mělo ukončení těžby rud barevných kovů ve Zlatých Horách koncem roku 1993. V roce 2003 byla uzavřena vojenská posádka. V roce 2006 byla v Mikulovicích omezena výroba firmy Moravolen Šumperk, která byla jedním z největších zaměstnavatelů na Jesenicku. V roce 2010 byla uzavřena pobočka podniku OP Prostějov v Jeseníku a mnoho dalších podniků omezilo či uzavřelo provoz. Upadají i tradiční obory kamenictví.

Ztráta pracovních příležitostí má za následek trvale rostoucí nezaměstnanost, ztrátu společenského statusu obyvatel a hmotné úrovně domácností, což vede k depopulaci území. Vzdělané obyvatelstvo se stěhuje do vnitrozemí, nevzdělané zůstává v regionu a stále více se potýká s problémem chudoby. Lidé přicházejí o pracovní návyky a postupem času se stávají nezaměstnatelnými a závislými na sociálních dávkách.

„Dopad určitě měly. Obyvatelstvo trpí vysokou mírou nezaměstnanosti spojenou s dalšími negativními vlivy jako je ztráta pracovních návyků, závislost na sociálních dávkách, alkoholismus atd. Lidé přišli o práci. Nemají peníze a žijí z ruky do huby.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

Dalším významným zlomovým bodem jsou již výše nastíněné události spojené s druhou světovou válkou, kdy v území došlo nejprve k arizaci obyvatelstva (dobrovolné i nucené) a následně po skončení války k odsunu většiny původního německého obyvatelstva (v některých obcích až 95 % původní populace) na základě Postupimských dohod a dekretů prezidenta Beneše (Rumpel, Boruta, Novák, 2009). Tento aspekt demografického vývoje měl za příčinu značný převis tzv. alochtonní složky obyvatelstva (nepůvodní obyvatelstvo, s rodištěm mimo území), což je jedním z faktorů mající vliv na další rozvoj území. Původní obyvatelstvo (ti, kteří se narodili v obci trvalého, respektive obvyklého bydliště) má daleko silnější vztah k území, tzn. jeho větší zainteresovanost na péči o území a jeho další rozvoj. Dle SLDB 2011 žije v ORP Jeseník více než 60 % lidí nenarozených v obci obvyklého pobytu (nepůvodního obyvatelstva).

„Pro region byla zásadní už léta 1945, 1946. Po válce došlo k obchodu Němců a počet obyvatel se zredukoval na polovinu a obyvatelstvo, které odešlo, Němci, byli ti, kteří drželi ten průmysl, tkalcovství i třeba obrábění kamene atd. To už byla rána pro ten region, protože tu zbylo jen pár spekulantů, kteří chtěli jen něco vyvést a to nové obyvatelstvo, které sem přišlo, už muselo začít vlastně skoro o nuly.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

Z hlediska organizačních struktur obcí považují někteří zástupci samosprávy za zlomový bod také rozdělení obcí Mikulovice a Hradec-Nová Ves v roce 1990 a obcí Supíkovice a Velké

Kunědice v roce 1994, kdy se obce rozdělením dostaly do horšího postavení menších subjektů s menší šancí na dosažení finančních prostředků pro potřeby jejich území.

Vývoj počtu obyvatel

V okrese Jeseník má vývoj počtu obyvatel dlouhodobě klesající tendenci. Pokles zapříčinil zejména odchod lidí v produktivním věku a to i z řad čerstvých absolventů škol. Klesající tendence počtu obyvatel je však zapříčiněna více faktory. Prvním a jedním z nejdůležitějších je vysoká nezaměstnanost, která se odráží v odchodu obyvatel do vnitrozemí, kde je jejich šance na získání zaměstnání podstatně větší. Dalším faktorem je obecný demografický vývoj společnosti, kdy se zmenšuje počet narozených dětí, lidí v produktivním věku a zároveň se zvyšuje počet obyvatel v postproduktivním věku a vzhledem ke zkvalitňování zdravotní péči i jejich délka života.

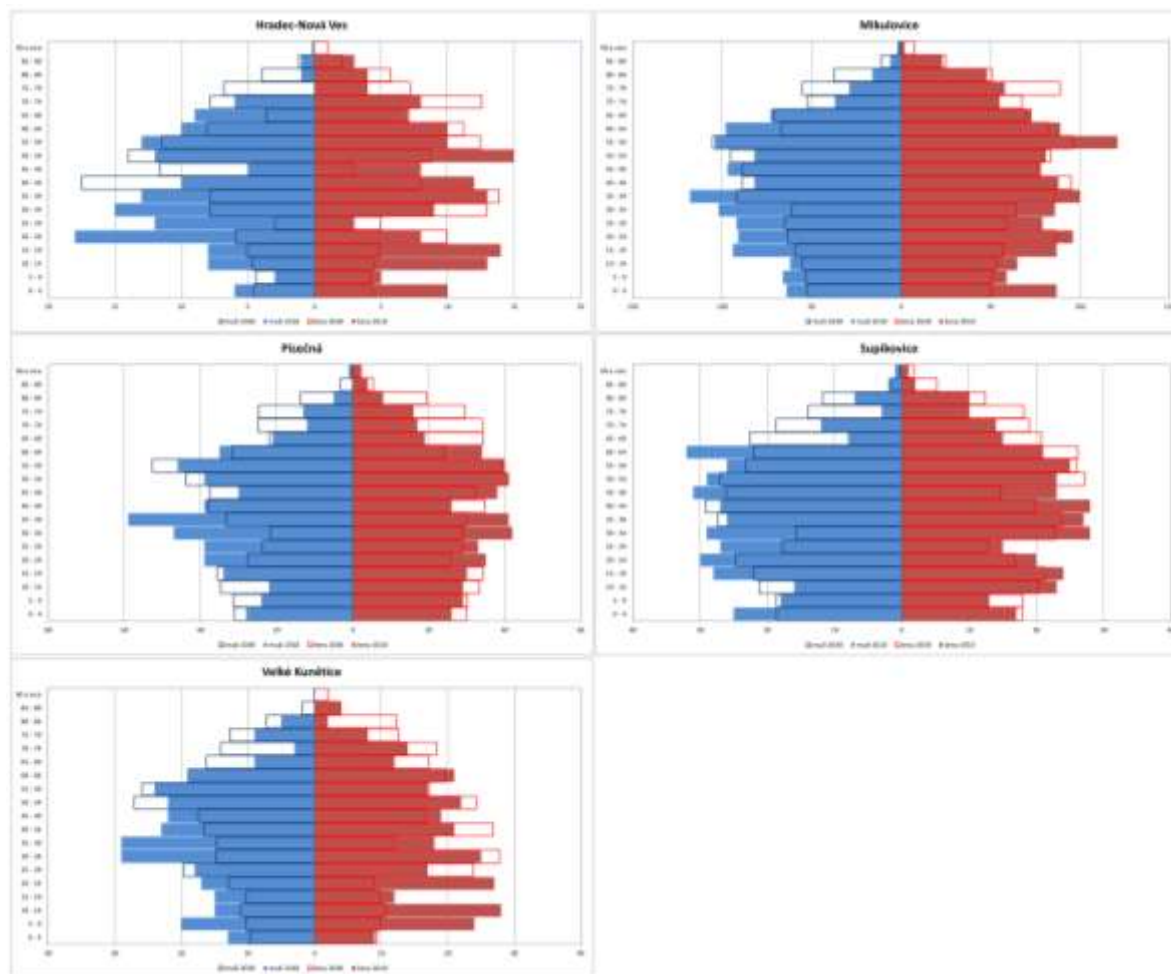
Tabulka 2.2: Vývoj počtu obyvatel ve zkoumaných obcích

Obec/ ORP/ ČR	Počet bydlících obyvatel						
	SLDB 1991	SLDB 2001	Podle průběžné evidence ČSÚ k 31. 12.				
			2008	2009	2010	2011	2012
Hradec-Nová Ves	305	331	308	306	321	338	358
Mikulovice	2 782	2 718	2 702	2 690	2 661	2 726	2 734
Písečná	1 060	1 015	1 047	1 043	1 037	1 004	1 020
Supíkovice	671	705	711	716	710	700	697
Velké Kunědice	653	585	597	592	581	579	581
ORP Jeseník	42 583	42 413	41 404	41 255	41 095	40 486	40 189
ČR	10 302 215	10 230 060	10 467 542	10 506 813	10 532 770	10 505 445	10 516 125

Zdroj: ČSÚ, SLDB 1991, SLDB 2001, BEO

Vývoj počtu obyvatel v posledních 20 letech je v jednotlivých obcích regionu odlišný. Ve všech zmíněných obcích, kromě Supíkovic, došlo mezi léty 1991 a 2001 k navýšení počtu obyvatel. Mezi lety 2001 a 2011 vzrostl počet obyvatel pouze v obci Hradec-Nová Ves a v Supíkovici. V ostatních obcích dochází ke snižování počtu obyvatel. K 1. 1. žilo v regionu 5390 obyvatel, tedy o 43 lidí více než v předešlém roce ve stejném datu. I přes to, že od roku 2011 počet obyvatel v regionu mírně vzrostl, lze podle dlouhodobého vývoje migračního chování v regionu předpokládat postupné snižování počtu obyvatelstva. Dle prognózy je ve všech obcích regionu patrné razantní stárnutí obyvatelstva. Nejvýraznější stárnutí obyvatelstva lze předpokládat v obcích Hradec-Nová Ves a Velké Kunědice.

Graf 2.1: Věkové pyramidy jednotlivých obcí

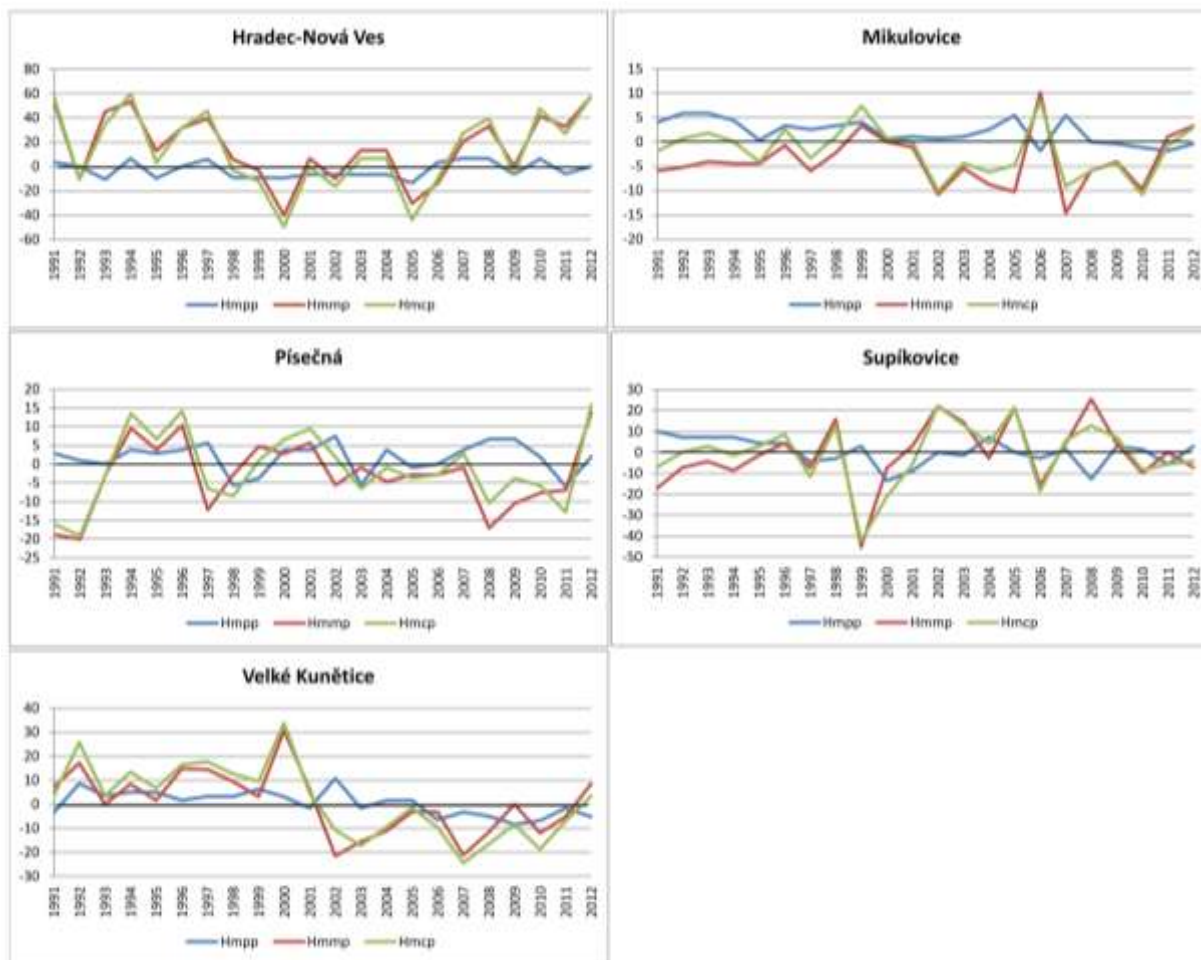

Zdroj: ČSÚ, BEO

Změna počtu obyvatel přirozenou měnou a migrací

V regionu lze v posledních 10 letech pozorovat nízký přirozený přírůstek o 20 obyvatel. Hrubá míra přirozeného přírůstku je 3,7 ‰. Přirozený přírůstek je registrován v Mikulovicích a v Písečné. Obce Hradec-Nová Ves, Supíkovice a Velké Kunědice se potýkají s přirozeným úbytkem vedoucím ke stárnutí obyvatelstva. (viz příloha tabulka P1)

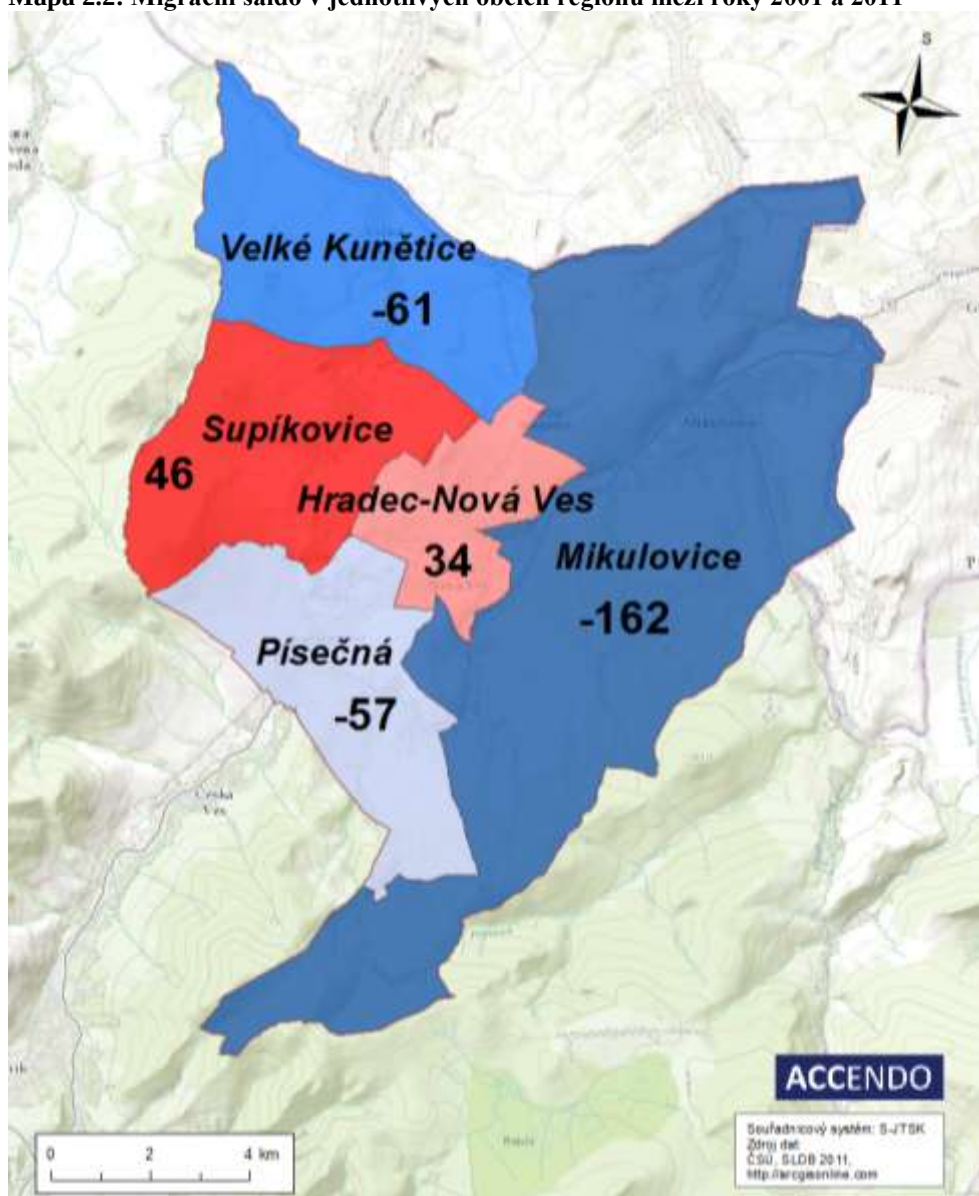
Graf 2.2: Přirozená měna obyvatelstva v jednotlivých obcích 1991 - 2012

Zdroj: ČSÚ; Běžná evidence obyvatel

Pozn.: Hrubá míra přirozeného přírůstku $hmcp = (\text{ŽIVĚ NAROZENÍ} - \text{ZEMŘELÍ}) / ss * 1000$. Hrubá míra migračního salda $hmmp = (\text{PRISTEH} - \text{VYSTEH}) / ss * 1000$. Hrubá míra celkového přírůstku $hmcp = hmcp + hmms$.

Mapa 2.2: Migrační saldo v jednotlivých obcích regionu mezi roky 2001 a 2011

Dle dat z běžné evidence obyvatel poskytované ČSÚ se region dlouhodobě potýká s vystěhováváním obyvatel. Za posledních 10 let je migrační saldo -200 a hrubá míra migračního salda -37 %, což znamená, že se na 1000 obyvatel vystěhovali téměř 4 lidé. Vystěhovávání lidí je způsobeno především velkou nezaměstnaností a nízkými příjmy. Migrační chování se v jednotlivých obcích liší. Migrační přírůstek v průběhu posledních 10 let je registrován v obci Hradec-Nová Ves, kde hrubá míra migračního salda za posledních 10 let činí 111,8 %, a obci Supíkovice, kde hrubá míra migračního salda činí 65,9 %. Z expertních rozhovorů se zástupci samosprávy vyplývá, že migrační přírůstek v Supíkovicích a v Hradci-Nové Vsi je zapříčiněn nabídkou nových pracovních míst firmou Touax s.r.o., která vyrábí obytné a sanitární kontejnery.

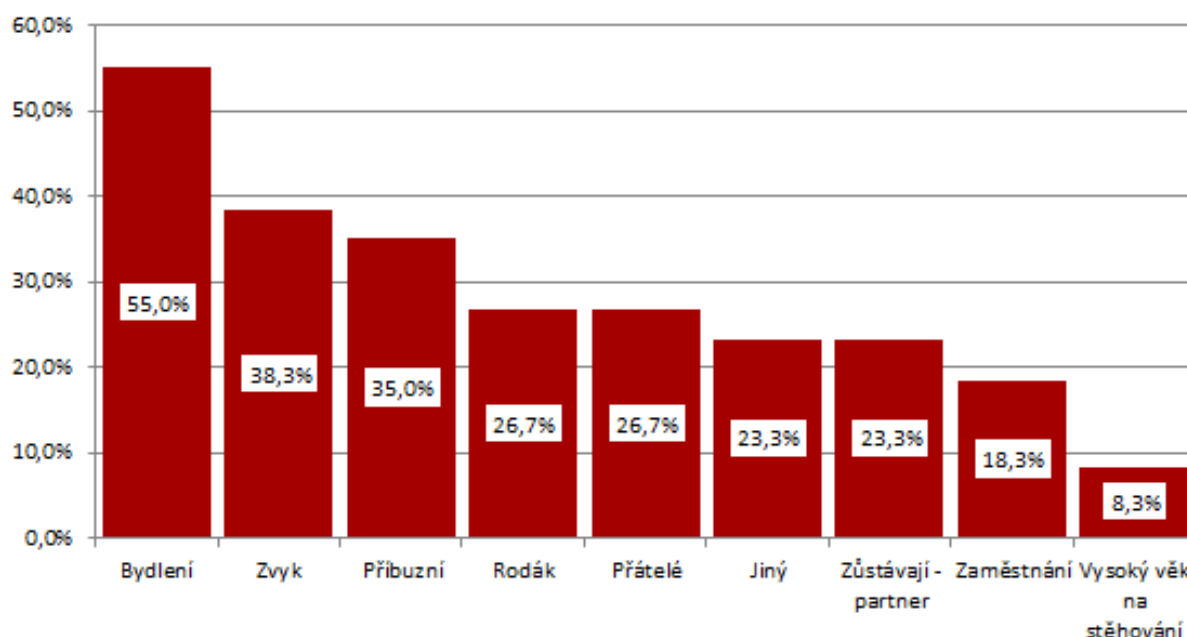
V rámci provedeného kvantitativního šetření domácností se 63 % respondentů do regionu přistěhovalo – z toho 28,8 % se přistěhovalo za rodinou a 23,6 % z důvodu bydlení. Za práci se do regionu přistěhovalo jen 8,3 % a to z Jeseníku, Rýmařova, Kyjova a Vítkova, převážně

se středním vzděláním s maturitou a bez maturity. Z přistěhovaných respondentů žije v regionu 34,9 % méně než 10 let, 20,9 % 10 až 20 let a 31,7 % více než 20 let.

Dotazovaní, kteří v regionu nechtějí zůstat, tvoří pouze 15 %. Převážně uváděli jako důvod vystěhování z regionu nedostatek pracovních míst. Průměrný věk respondentů, kteří se chtějí vystěhovat, tvoří 45 let. Většinou však o vystěhování z regionu uvažují lidé do věku 35 let.

Převážná většina dotázaných (75 %) chce v regionu zůstat natrvalo, a to převážně z důvodů bydlení (55 %), rodiny (35 %) a zvyku (38 %). Kvůli zaměstnání chce v regionu zůstat pouze 18,3 % obyvatel.

Graf 2.3: Důvody proč lidé chtějí v regionu zůstat

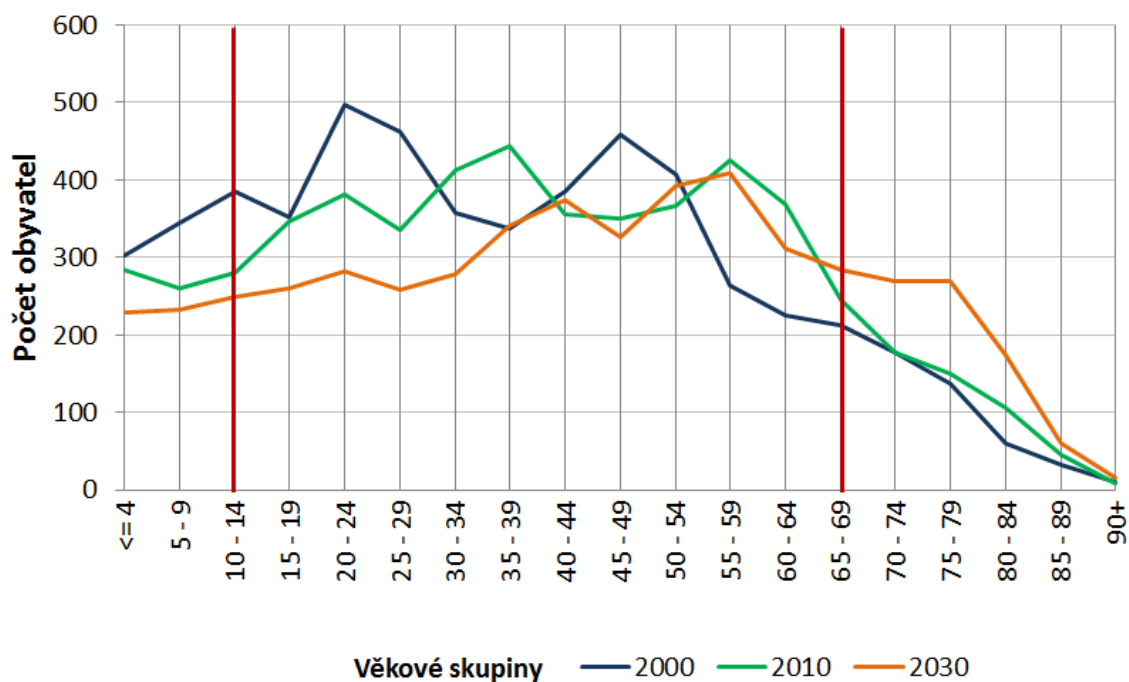
Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum. Kvantitativní šetření domácností.

Věková struktura a prognóza

Věková struktura je základem přirozené populační dynamiky obyvatelstva. Charakteristika věkové struktury území je dána poměrem předproduktivní, produktivní a poproduktivní složky populace.

Mezi roky 2000 a 2010 výrazně klesl podíl obyvatel v předproduktivním věku a obecně ve věkové kategorii 0 – 29 let. Naopak stoupl podíl obyvatel v předdůchodovém věku spadajících do kategorie 55 – 65 let. Dle prognózy lze předpokládat, že do roku 2030 výrazně ubude obyvatel v kategorii do 34 let věku a naopak přibude obyvatel v postproduktivním věku, jak znázorňuje následující graf.

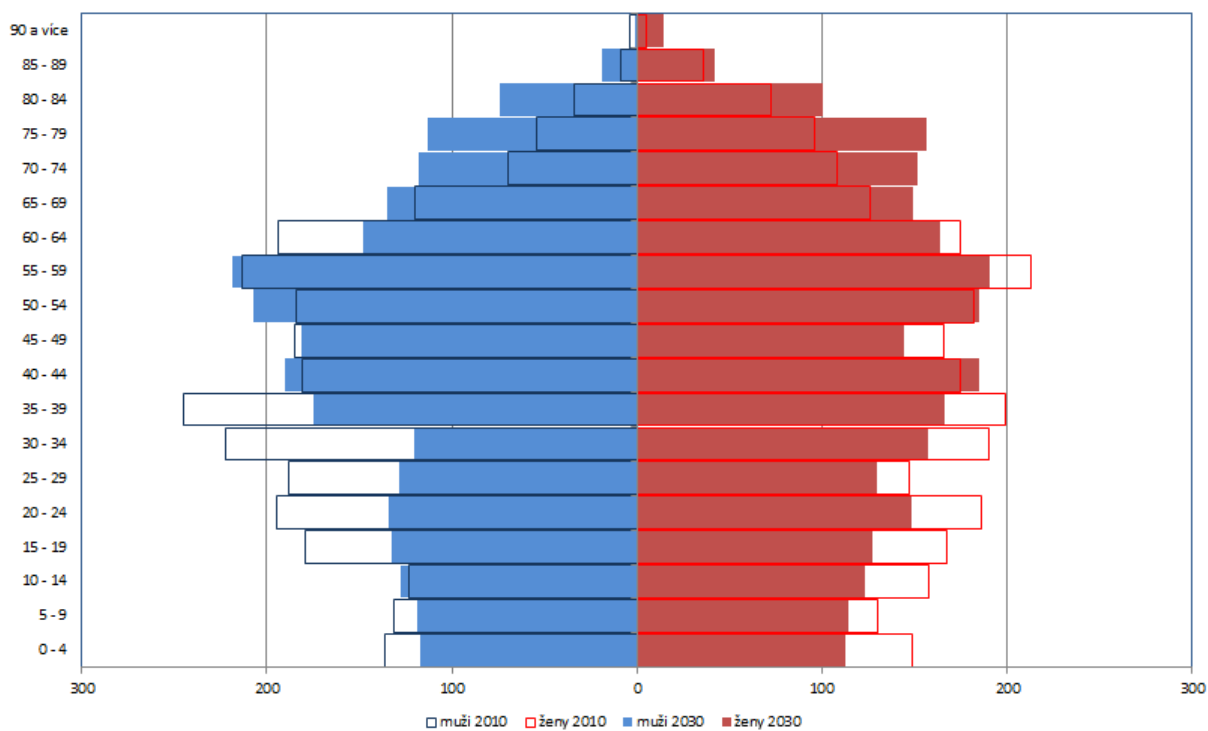
Graf 2.4: Vývoj počtu obyvatel v regionu v letech 2000, 2010 a prognóza pro rok 2030

Zdroj: ČSÚ, BEO

Nejvýraznější pokles podílu obyvatelstva do roku 2030 by měl dle prognózy nastat u věkové kategorie 15 – 39 let a nejvýraznější nárůst u kategorie 70 – 84 let. Postupem času tedy bude docházet k výraznému stárnutí obyvatelstva (viz následující věková pyramida).

Graf 2.5: Věková pyramida regionu

Zdroj: ČSÚ, BEO

Vzdělanostní struktura

Vzdělanostní struktura je významným indikátorem kvality místního trhu práce. Od roku 1991 se v zájmovém území výrazně zvýšil podíl obyvatel s vyučením a středním vzděláním bez maturity, úplným středním s maturitou a vyšším odborným vzděláním a vzrostl také počet vysokoškoláků. Od roku 2001 výrazně převažují obyvatelé s vyučením a středním odborným vzděláním bez maturity – 41 %. V roce 2011 tvoří podíl s vyučením a středním odborným vzděláním 44 % a obyvatelé se základním vzděláním 25 %.

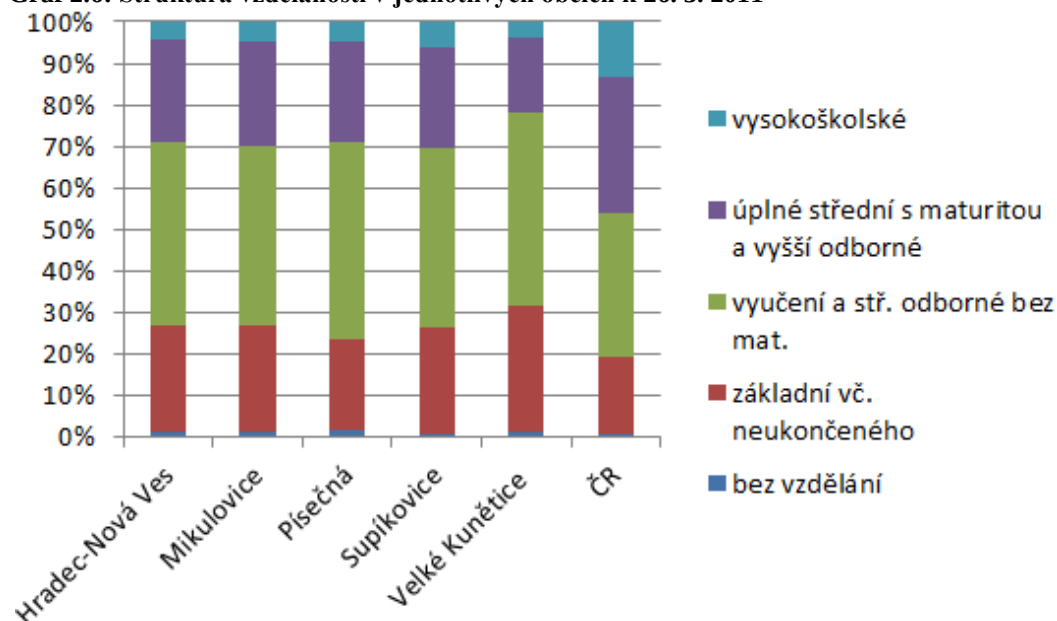
Tabulka 2.3: Nejvyšší ukončené vzdělání v roce 2011

Obec/SO ORP/ČR	Počet obyvatel s obvyklým pobytem							
	nejvyšší ukončené vzdělání (věk 15 a více)							
	celkem	z toho v %						
		bez vzdělání	základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední s maturitou	nástavbové studium	vyšší odborné vzdělání	vysokoškolské
Hradec-Nová Ves	254,00	1,18	24,02	41,73	19,29	2,76	1,57	3,94
Mikulovice	2 173,00	1,01	24,39	41,33	21,31	2,39	0,51	4,60
Písečná	825,00	1,45	20,73	45,09	19,15	3,03	0,97	4,48
Supíkovice	574,00	0,70	24,74	41,11	20,21	2,61	0,52	6,10
Velké Kunětic	462,00	1,08	28,79	44,59	14,50	1,95	0,87	3,46
SO ORP Jeseník	33 142,00	1,03	21,95	38,44	22,17	2,87	0,89	7,92
Česká republika	8 947 632,00	0,47	17,56	32,99	27,10	2,77	1,31	12,46

Zdroj: SLDB 2011

Ve srovnání s SO ORP Jeseník i s Českou republikou je vzdělanost obyvatelstva výrazně nižší. Obecně nejnižší vzdělanost obyvatelstva v regionu je ve Velkých Kuněticích. Největší podíl obyvatel s bez vzdělání má Písečná, která má zároveň největší podíl obyvatel se středním vzděláním vč. Vyučení bez maturity. Největší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je v Supíkovících. Struktura vzdělanosti v jednotlivých obcích za rok 2001 je uvedena v příloze v grafu P1.

Graf 2.6: Struktura vzdělanosti v jednotlivých obcích k 26. 3. 2011

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011

I přes to, že má vývoj vzdělanosti lehce stoupající tendenci, stále je v celém regionu poměrně vysoký podíl obyvatel se základním (i nedokončeným) vzděláním. Ve srovnání s Českou republikou je v regionu znatelný rozdíl ve struktuře vzdělanosti, míra vzdělanosti v regionu je podstatně nižší. Podíl obyvatel se základním vzděláním je o 7,2 % vyšší a podíl obyvatel s vyučením a středním odborným vzděláním bez maturity o 10,1 % vyšší, než je celorepublikový průměr. Naopak podíl obyvatel s úplným středním vzděláním je o 9,5 % nižší a podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním je o 8,4 % nižší, než je celorepublikový průměr. Nízká vzdělanostní úroveň obyvatelstva je zapříčiněna odchodem vzdělaných lidí za prací do větších měst a do zahraničí.

Zaměstnanost a největší zaměstnavatelé

Jedním z ukazatelů vývoje zaměstnanosti je počet obsazených pracovních míst, který v regionu dlouhodobě klesá. Nejvíce obsazených pracovních míst je v Mikulovicích, kde mezi roky 2005 a 2006 došlo ke snížení o 91 míst. Od roku 2007 se vývoj počtu obsazených pracovních míst v Mikulovicích částečně ustálil a v roce 2010 dosahoval hodnoty 583. Obec Písečná zaznamenala největší pokles mezi lety 2009 a 2010, kdy počet obsazených pracovních míst klesl o 42. V obcích Supíkovice a Hradec-Nová Ves se v roce 2007 počet obsazených pracovních míst téměř zdvojnásobil příchodem firmy WAREX (dnes TOUAX). Počet pracovních míst však v těchto obcích každoročně klesal a v Hradci-Nové Vsi se dostal v roce 2010 na hodnotu 24, což je méně, než v roce 2006.

Tabulka 2.4: Počet obsazených pracovních míst

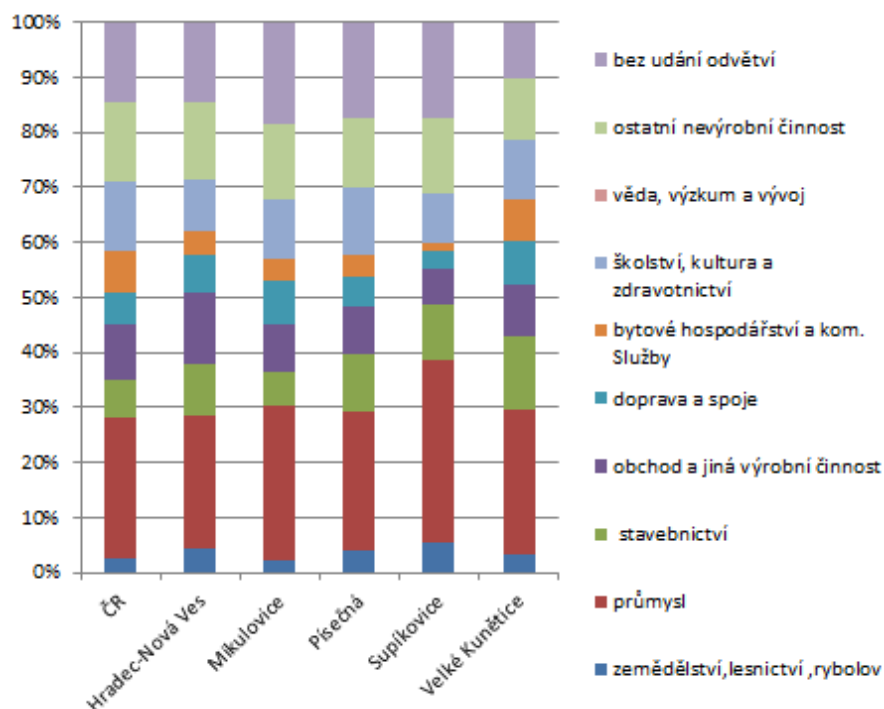
Obce	Rok						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Mikulovice	676	629	538	570	560	591	583
Písečná	206	188	185	178	186	192	150
Supíkovice	254	274	271	435	421	295	290
Hradec-Nová Ves	35	32	38	73	59	54	24
Velké Kunčice	37	31	40	20	43	45	15

Zdroj: MFČR

Ve sledovaných obcích se struktura zaměstnanosti příliš neliší od celorepublikového průměru, ale od roku 1991 se výrazně změnila. V roce 1991 pracovalo v zemědělství zhruba 20 % a v průmyslu až téměř 50 % obyvatel regionu. Od té doby podíl obyvatel zaměstnaných v zemědělství a v průmyslu klesá, naopak, naopak významně roste v odvětvích stavebnictví, obchodu, dopravy, školství a sociálních činností. Tento vývoj se neliší od celorepublikového trendu. Největší podíl zaměstnaných obyvatel pracuje v průmyslových odvětvích, kde výrazně dominuje obec Supíkovice. Poměr zaměstnaných lidí v průmyslu je zde o 8 % vyšší než v celorepublikovém průměru. Takto vysoká míra lidí zaměstnaných v průmyslu je zapříčiněna především působností firmy TOUAX, s.r.o., která zaměstnává většinu lidí z této obce, ale také značnou část obyvatel z ostatních obcí regionu. V regionu tvoří počet lidí zaměstnaných v průmyslu v průměru 27 %.

Od roku 2001 viditelně vzrostl podíl lidí zaměstnaných v odvětví ostatní nevýrobní činnosti. V roce 2011 pracovala v odvětví ostatní nevýrobní činnosti více než 13 % obyvatel sledovaných obcí. Struktura zaměstnanosti dle odvětví za rok 2001 je uveden v příloze v grafu P2.

Graf 2.7: Struktura zaměstnanosti k 26. 3. 2011

V oblasti nikdy příliš nedominovali zaměstnavatelé v průmyslových odvětvích, ani v době převažujícího německého osídlení nezastával průmysl v území rozhodující roli. Základem místního hospodářství byla drobná řemesla a nenáročné zemědělství. Po pádu komunistického režimu došlo i ke změně struktury hospodářství. Sektor zemědělství ztratil své významné postavení, začala se rozvíjet drobná řemesla a zejména sektor cestovního ruchu. (Rumpel, Boruta, Novák, 2009). V roce 1993 byla ukončena těžba rud barevných kovů ve Zlatých Horách, čímž území přišlo o jednoho ze svých významných zaměstnavatelů. Dále byla v roce 2003 uzavřena vojenská posádka, v r. 2006 restrikce výroby Moravolen Šumperk, v r. 2010 byla uzavřena pobočka podniku OP Prostějov.

V roce 2012 bylo ve zkoumaných obcích 1 125 podnikatelských subjektů, z toho nejvíce v Mikulovicích. Převážnou většinu tvoří podnikatelé – fyzické osoby. Z hlediska odvětvového zaměření nejvíce subjektů je v oblasti „velkoobchodu, maloobchodu, oprav a údržby motorových vozidel“ (200 subjektů), dále ve stavebnictví (198 subj.) a průmyslu (173 subj.). V sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství působí ve zkoumaném území 92 podnikatelských subjektů. (viz následující tabulka) V regionu je vytvořeno kvalitní portfolio podnikatelských aktivit (maloobchod, zemědělství, lesnictví, průmysl, cestovní ruch). Z hlediska vývoje hospodářství lze i nadále předpokládat silnou pozici průmyslových podniků v regionu, velké průmyslové podniky, které odolaly náporu finanční krize již prošly transformační vlnou a lze předpokládat jejich stabilní vývoj. V sektoru zemědělství jsou podmínky vhodné zejména pro živočišnou výrobu a lesní hospodářství. Činnost podnikatelských subjektů v oblasti pohostinnství, stravování a ubytování v kombinaci s příznivými přírodními podmínkami tvoří základ a potenciál pro rozvoj podnikání v cestovním ruchu.

Tabulka 2.5: Struktura podnikatelských subjektů v regionu v roce 2012

		Hradec- Nová Ves	Mikulovice	Písečná	Supíkovice	Velké Kuněčice
Počet podnikatelských subjektů celkem		82	520	253	151	119
podle převažující činnosti	Zemědělství, lesnictví, rybářství	2	32	22	20	16
	Průmysl celkem	18	62	43	27	23
	Stavebnictví	12	84	52	22	28
	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	18	97	41	28	16
	Doprava a skladování	3	39	11	11	3
	Ubytování, stravování a pohostinství	7	34	11	2	8
	Informační a komunikační činnosti	0	6	5	1	1
	Peněžnictví a pojišťovnictví	0	9	3	1	4
	Činnosti v oblasti nemovitostí	0	8	6	3	2
	Profesní, vědecké a technické činnosti	8	40	8	13	6
	Administrativní a podpůrné činnosti	1	7	4	0	1
	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	2	3	2	2	2
	Vzdělávání	0	5	2	2	1

		Hradec- Nová Ves	Mikulovice	Písečná	Supíkovice	Velké Kunědice
	Zdravotní a sociální péče	0	5	3	0	-
	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	0	11	6	1	2
	Ostatní činnosti	3	40	20	10	2
	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0	0	0	0	0
	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0	0	0	0	0
	Nezjištěno	8	38	14	8	4
podle právní formy	Státní organizace	0	4	1	1	1
	Akciové společnosti	0	1	0	1	0
	Obchodní společnosti	11	31	19	4	3
	Družstevní organizace	0	0	0	0	1
	Finanční podniky	0	0	0	0	0
	Živnostníci	67	428	208	129	97
	Samostatně hospodařící rolníci	0	0	0	0	0
	Svobodná povolání	0	10	4	1	5
	Zemědělské podnikatelé	1	5	8	1	5
	Ostatní právní formy	3	41	13	14	7

Zdroj: ČSÚ, Městská a obecní statistika, data k 31.12.2012

Hlavním zaměstnavatelem na území sledovaného regionu je společnost Touax s.r.o. sídlící v Supíkovicih a zabývající se prodejem, servisem a pronájmem obytných, sanitárních a skladových kontejnerů a jejich sestav. Společnost Touax s.r.o. se řadí do kategorie 250- 499 zaměstnanců. Dalším významným zaměstnavatelem v regionu je společnost Plastkon produkt, s.r.o. se sídlem v Mikulovicích, která se zabývá výrobou a zpracováním plastů a dle slov generálního manažera zaměstnává okolo 250 obyvatel. V Supíkovicih dále působí Selská pekárna zaměstnávající 50 - 99 zaměstnanců. Další malí zaměstnavatelé na území regionu jsou např. Kámen Becke a.s. zabývající se tradičním kamenozpracujícím průmyslem, Agroprodukt Supíkovice zabývající se výrobou, zpracováním a odbytem zemědělské produkce a malí autodopravci.

Tabulka 2.6: Hlavní zaměstnavatelé obyvatel regionu

Obchodní jméno	Sídlo	Činnost	Počet zaměstnanců
Řetězárna a.s.	Česká Ves	Výroba drátěných výrobků, řetězů a pružin	250 - 499
JESENICKÁ NEMOCNICE, spol. s r.o.	Jeseník	Ústavní zdravotní péče	250 - 499
Priessnitzovy léčebné lázně a.s.	Jeseník	Ústavní zdravotní péče	250 - 499
Česko-slezská výrobní, a.s.	Zlaté Hory	Výroba kovových nádrží a zásobníků	250 - 499
Touax, s.r.o.	Supíkovice	Prodej, servis a pronájem obytných, sanitárních a skladových kontejnerů a jejich sestav.	200 - 249
Slezský kámen a.s.	Jeseník	Výroba odlitků z litiny	200 - 249
FENIX s.r.o.	Jeseník	Výroba elektrických spotřebičů převážně pro domácnost	100 - 199
Jesenická a.s.	Jeseník	Maloobchod v nespecializovaných prodejnách	100 - 199
Město Jeseník	Jeseník	Všeobecné činnosti veřejné správy	100 - 199

Obchodní jméno	Sídlo	Činnost	Počet zaměstnanců
Střední odborná škola a Střední odborné učiliště strojírenské a stavební	Jeseník	Střední odborné vzdělávání na středních odborných školách	100 - 199
Technické služby Jeseník a. s.	Jeseník	Shromažďování a sběr odpadů, kromě nebezpečných	100 - 199
Plastkon product s.r.o.	Mikulovice	Výroba ostatních plastových výrobků	100 - 199
Selská pekárna spol. s r.o.	Supíkovice	Výroba pekařských a cukrářských výrobků	50 - 99

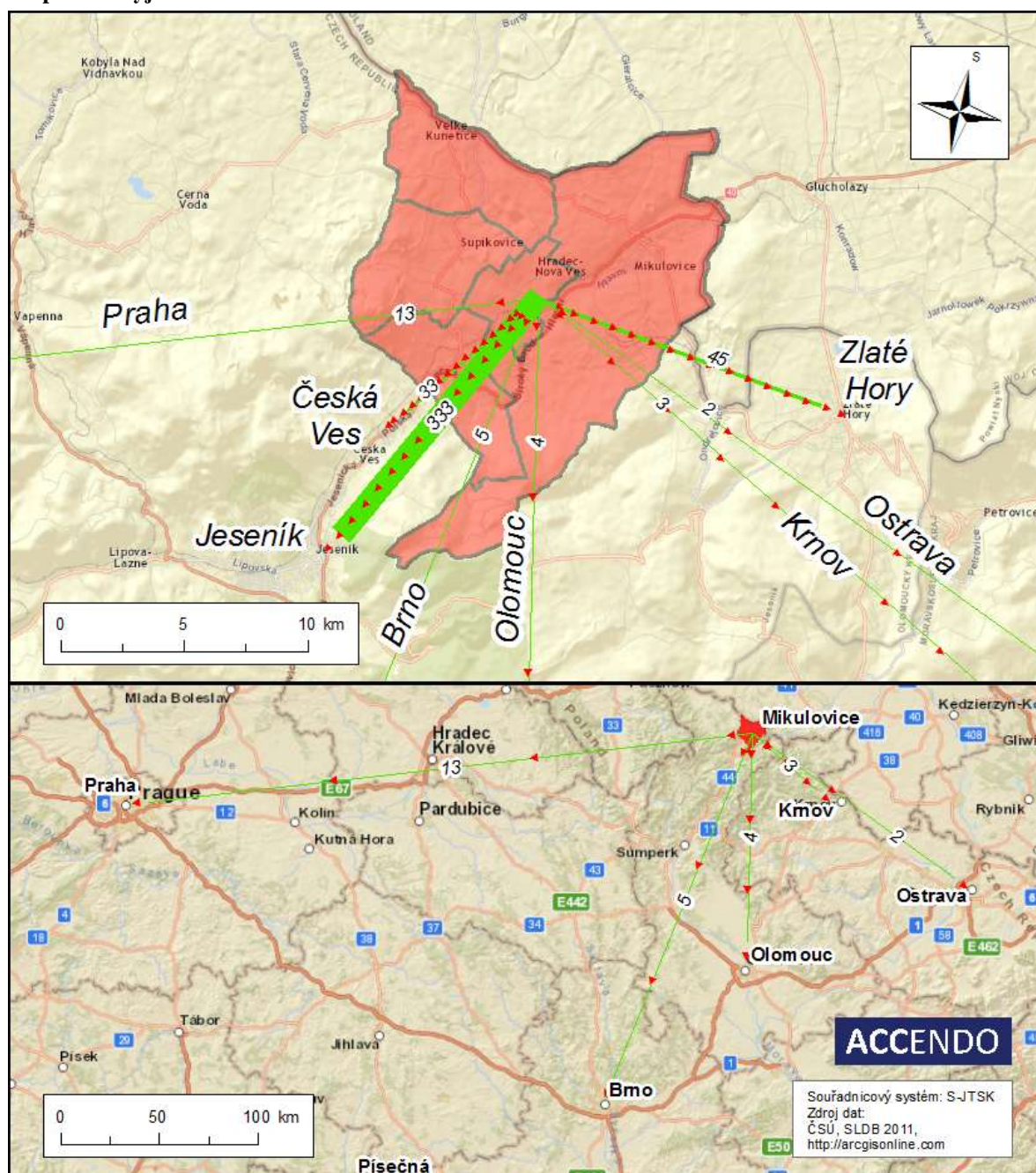
Zdroj: ČSÚ, RES k 31. 12. 2011

Dojížděka za prací

Dle odpovědí respondentů dotazníkového průzkumu činí průměrná vzdálenost dojížděky do zaměstnání 37 km. Téměř 80 % respondentů dojíždí do zaměstnání do 20 km. Mezi respondenty však byly i 2 osoby dojíždějící do zaměstnání 220 a 300 km.

Dle cenzu SLDB 2011 vyjíždí za prací více než 23 % z ekonomicky aktivního obyvatelstva daného regionu a z toho 78,5 % dojíždí za prací do Jeseníku (je dáno pevnou vazbou na okresní město), 9,4 % vyjíždí z regionu za prací do jiných okresů v rámci kraje a 27,3 % do jiných krajů. Hlavními směry dojížděky je Jeseník a Zlaté Hory, které jsou hlavními sídelními celky v oblasti, a také obec Česká Ves, kde je velkým zaměstnavatelem místní řetězárna. Dalšími směry jsou také Praha, Brno, Olomouc, Krnov a Ostrava. Dojížděka do zaměstnání a škol za jednotlivé obce regionu je uvedena v příloze v tabulce P2.

Mapa 2.3: Vyjíždka za zaměstnání Mikulovice v roce 2011

Z provedené analýzy vyplynulo, že dojíždka do Jeseníku autem zabere kolem 20 minut a průměrné náklady za palivo na jednu takovou cestu činí 55 Kč. Měsíčně náklady na dojíždění za práci do Jeseníku autem, bereme-li v potaz 20 pracovních dní, činí průměrně 2 200 Kč. Vlakem nebo autobusem trvá cesta kolem 30 minut a průměrná cena jízdenky se pohybuje kolem 22 Kč bez uplatnění jakékoliv slevy. Měsíčně náklady na dojíždění za práci do Jeseníku autobusem či vlakem bez uplatnění slevy, činí průměrně 880 Kč. Při zakoupení 3 zónového měsíčního jízdného u autobusového dopravce Arriva Morava činí náklady na měsíční dojíždění 630 Kč.

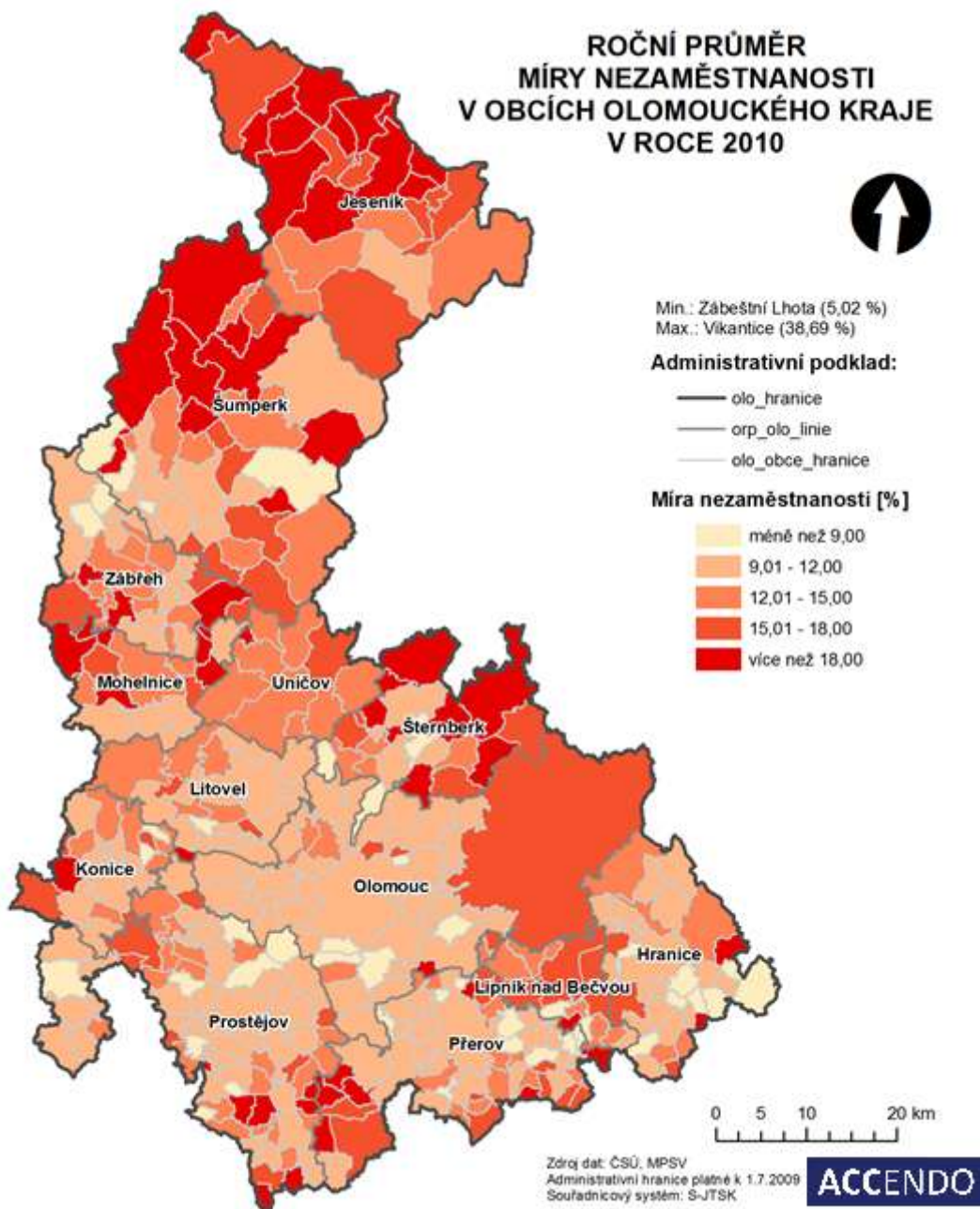
„Třeba do toho Jeseníku je docela dobré dopravní spojení. Autobusy jezdí docela často. Jenže ani v tom okolí ta práce není. Záleželo by ovšem také na tom, zda by výše toho platu pokryla náklady na tu dopravu. Protože to by byl další problém. Nedal bych celou výplatu jen na pokrytí jízdného. Optimum za jízdné je 40 – 50 Kč.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je jedním z hlavních problémů regionu. Celá oblast ORP Jeseník a oblast Šumperska se potýkají nejvyššími hodnotami míry nezaměstnanosti v rámci Olomouckého kraje. Sledovaný region je jednou s nejvíce zasažených oblastí, jak dokládá následující kartogram.

Mapa 2.4: Míra nezaměstnanosti Olomouckého kraje v roce 2010

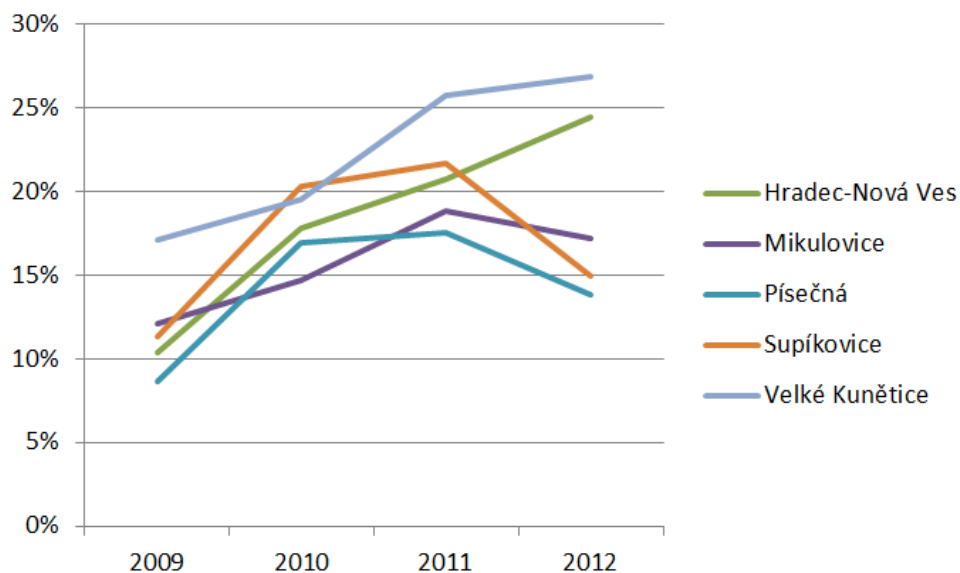

Z momentálně pracujících respondentů bylo 29,6 % nezaměstnaných v posledních 5 letech. 75 % z nich bylo v době nezaměstnanosti evidováno na úřadu práce a 57,1 % vykonávalo veřejně prospěšné práce.

Nejvýznamnější pokles zaměstnanosti probíhal mezi lety 1991 a 2001, kdy docházelo ke krachu podniků zaměstnávajících nejvíce lidí z tohoto regionu, a další byly nuceny snižovat

počty zaměstnanců. Od roku 2008 došlo k hromadnému propuštění u firem: JESEN Adolfovice s.r.o., Kamenolom Nová Černá Voda s.r.o. a Forklift s.r.o., závod podniku OP Prostějov byl zcela uzavřen a tím se mezi nezaměstnané zařadilo více než 260 osob z celého Jesenicka. Nejvyšší míra nezaměstnanosti a zároveň nejprudší vývoj míry nezaměstnanosti mezi sledovanými obcemi byl v posledních 20 letech ve Velkých Kuněticích, kde míra nezaměstnanosti v roce 2011 přesahovala 27 %. Celkově v regionu vzrostla míra nezaměstnanosti mezi roky 1991 a 2011 o 17,7 %. Konkrétní hodnoty stavu nezaměstnanosti jednotlivých obcí jsou uvedeny v příloze v tabulce P3. V posledních 4 letech se vývoj míry nezaměstnanosti v jednotlivých obcích liší – viz následující graf. Ze sledovaných obcí míra nezaměstnanosti stále rostla pouze u obcí Hradec-Nová Ves a Velké Kunědice a v roce 2012 byla okolo 25 % (ve Velkých Kuněticích dokonce 26,8 %). U zbývajících obcí došlo k poklesu. Největší pokles byl zaznamenán v obci Supíkovice. Tento pokles byl zapříčiněn zejména příchodem nového zaměstnavatele – TOUAX, s.r.o.

Graf 2.8: Míra nezaměstnanosti v letech 2009 – 2012 (data k 1.1.)

Zdroj: MPSV, GIS0

Od ledna 2013 nahradil doposud zveřejňovanou míru nezaměstnanosti ukazatel podílu nezaměstnaných osob a stal se tak novým ukazatelem registrované nezaměstnanosti v ČR. Zatímco míra nezaměstnanosti poměřovala všechny dosažitelné uchazeče o zaměstnání pouze k ekonomicky aktivním osobám, podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15 – 64 let ze všech obyvatel ve stejném věku. Podle tohoto nového ukazatele je stále nejvyšší nezaměstnanost v obci Velké Kunědice. Hradec-Nová Ves má ale podle tohoto nového ukazatele ze všech sledovaných obcí s nezaměstnaností nejmenší problém, i když se v roce 2012 řadila na druhé místo s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

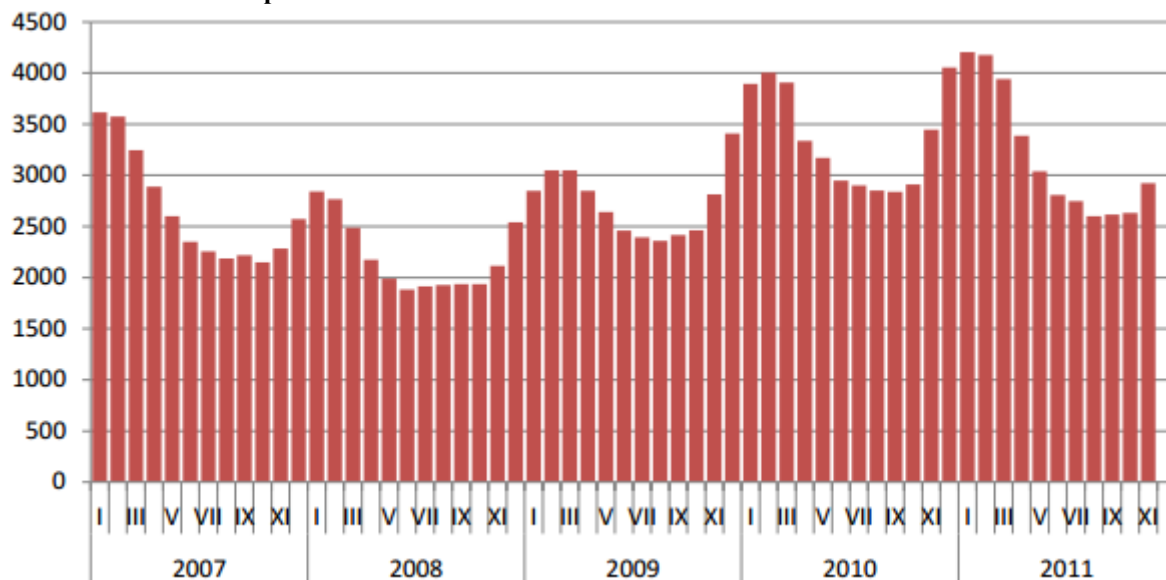
Tabulka 2.7: Podíl nezaměstnaných osob k 30. 6. 2013

Obec	Počet obyvatel ve věku 15 - 65 let	Celkový počet dosažitelných uchazečů ve věku 15 - 64 let	Podíl nezaměstnaných osob
Hradec-Nová Ves	251	17	6,8%
Mikulovice	1844	193	10,5%
Písečná	733	62	8,5%
Supíkovice	497	49	9,9%
Velké Kunětiny	409	62	15,2%

Zdroj: Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Olomouci

Rostoucí trend nezaměstnanosti ve zkoumaných obcích kopíruje vývoj v celém okrese Jeseník. Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání v okrese Jeseník od roku 2007 (viz následující graf) má rostoucí tendenci, počet uchazečů o zaměstnání se zvyšuje od roku 2008, zejména vlivem nastupující celosvětové finanční krize.

Graf 2.9: Meziměsíční počet uchazečů o zaměstnání v okrese Jeseník

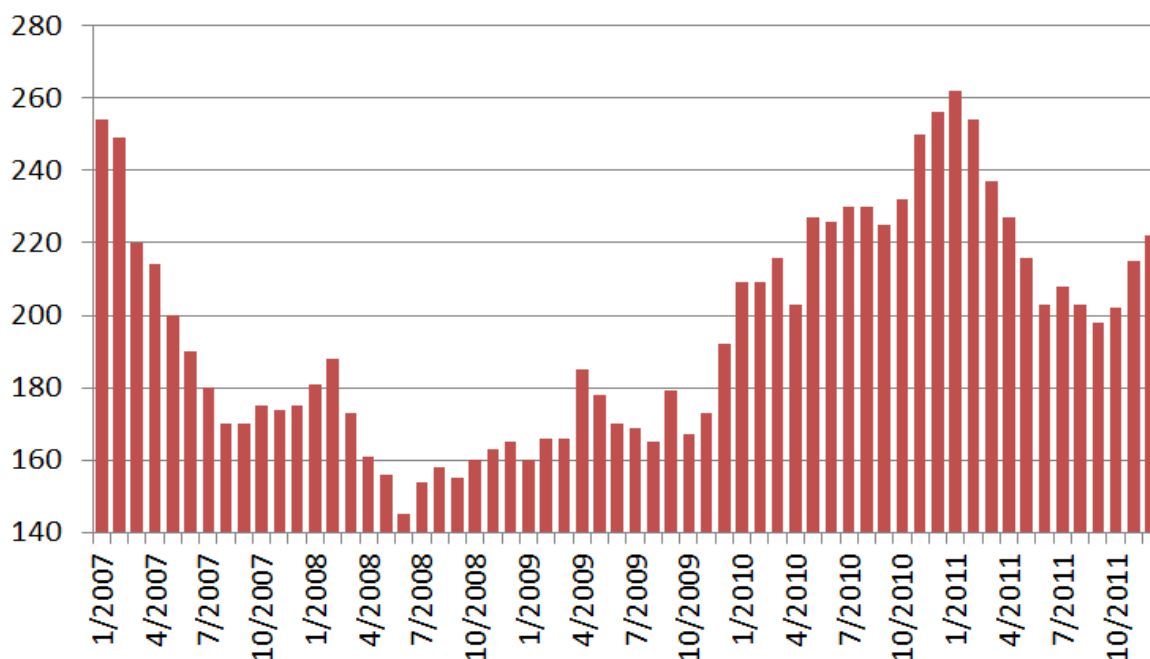
Zdroj: Úřad práce České republiky, 2011

Ve výše uvedeném grafu lze pozorovat výrazné a zvyšující se sezónní výkyvy v počtu uchazečů o zaměstnání v okrese Jeseník. Obdobná situace je i ve zkoumaných obcích, kde však není sezónnost tak markantní, k největším výkyvům dochází především v zimních měsících let 2007, 2008, a 2011. (viz následující graf) Sezónnost pracovních míst potvrdily také expertní rozhovory s místními aktéry.

„Se změnou režimu taky souvisí, že markantně ubylo kvalifikované práce. Když se podíváme na vzdělanostní strukturu regionu, vidíme totálně nekvalifikované pracovníky. Nedostatek pracovních míst pro tyhle lidi řeší, i když jen sezonně, veřejně prospěšné práce na ÚP, což taky záleží na financích v daný rok.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

Graf 2.10: Meziměsíční počet uchazečů o zaměstnání v regionu

Zdroj: MPSV, GIS0

Z pohledu vzdělanostní struktury uchazečů o zaměstnání dominují v regionu uchazeči se středním odborným vzděláním s vyučením, kteří v roce 2011 tvořili 40 % a uchazeči se základním vzděláním, kteří tvořili 31 % všech uchazečů o zaměstnání.

Mezi uchazeči bylo v roce 2011 nejvíce osob ve věku 50 – 59 let (31, 8 %). Nejméně uchazečů spadalo do kategorie 60 a více let (2,3 %) a 15 – 19 let (4,1 %). Rozdíly mezi ostatními věkovými kategoriemi nebyli příliš výrazné

Dle dat dostupných z ČSÚ tvořili v roce 2011 dlouhodobě nezaměstnaní v regionu téměř 3 % z celkového počtu obyvatel. Z hloubkových rozhovorů vyplývá, že dlouhodobou nezaměstnaností jsou postiženy více ženy než muži.

Nezaměstnaným obyvatelům regionu je nabízeno poměrně velké množství rekvalifikačních kurzů Úřadem práce v Jeseníku, jednotlivými obcemi i neziskovými organizacemi. Převážně se jedná o projekty na podporu nezaměstnanosti v rámci ESF a OPLZZ. V současné době má největší nabídku dalšího vzdělávání projekt Okresní hospodářské komory Jeseník. Nejvýznamnějšími aktéry z řad neziskových organizací v území jsou Hnutí Brontosaurus Jeseníky, Silezika, o.s. a Ester, o.s.

12,5 %, nezaměstnaných respondentů uvedlo, že nejsou evidováni na úřadu práce a 13,3 % si zaměstnání aktivně nehledá. Rekvalifikaci využívá 31,3 % nezaměstnaných respondentů.

V rámci dotazníkového průzkumu veřejnosti uvedlo 41 % respondentů jako hlavní bariéru vstupu na trh práce nedostatek zaměstnavatelů a pracovních míst. Druhou nejčastější bariérou při vstupu na trh práce je podle 17,6 % respondentů vysoký věk, kdy zaměstnavatelé nechtějí zaměstnávat osoby starší 50 let. Jeden z respondentů uvedl, že v regionu probíhá přímo „věková šikana“. I přes to, že dle subjektivního odhadu tazatelů náleželo 14 respondentů k romské etnitě, pouze 2 zástupci uvedli jako bariéru rasovou diskriminaci.

V ORP Jeseník připadalo v roce 2011 na jedno volné pracovní místo téměř 49 uchazečů. I přes to, že je to o necelých 15 uchazečů na jedno volné pracovní místo méně než v roce 2010, obecný dlouhodobý trend vývoje počtu uchazečů připadajících na jedno pracovní místo je v ORP Jeseník rostoucí. Ve sledovaném regionu nejsou od roku 2010 registrována žádná volná pracovní místa.

Tabulka 2.8: Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo

Uchazeči na 1 volné místo	2009	2010	2011
ORP Jeseník	36,7	63,4	48,5

Zdroj: MPSV, GIS0

Dopravní dostupnost

Správní území ORP Jeseník patří mezi dopravně nejproblematictější dostupné regiony České republiky (ÚAP SO ORP Jeseník, 2010). Příčinou jsou především geografické podmínky území, které je od zbytku republiky odděleno masivem Hrubého Jeseníku a Kralického Sněžníku. Navíc je území zatíženo vývojem v minulosti, kdy byly dopravně významné vazby na sever a do oblasti Slezska násilně zprůtrhány po II. světové válce vysídlením převážně německého obyvatelstva a novým politickým uspořádáním Evropy. Sledované obce jsou s vnitrozemím spojeny zejména silnicemi vedoucími Ramzovským a Červenohorským sedlem, což v zimním období působí velké obtíže. Hlavními dopravními uzly pro sledovanou oblast jsou obec Mikulovice, města Jeseník a Zlaté Hory.

Tabulka 2.9: Dopravní infrastruktura obcí

Obec	Silnice I. Třídy	Silnice II. Třídy	Železniční doprava	Autobusová doprava
Hradec-Nová Ves	-	-	✓	✓
Mikulovice	✓	✓	✓	✓
Písečná	✓	✓	✓	✓
Supíkovice	-	-	-	✓
Velké Kuněticko	-	-	-	✓

Zdroj: ACCENDO, vlastní průzkum

Na základě expertních rozhovorů byla zhodnocena dopravní obslužnost a infrastruktura území jako dostačující. Avšak dle vyjádření podnikatelů, kteří svou podnikatelskou činnost realizují i mimo region, a zástupců veřejné správy špatná dopravní dostupnost území vzhledem ke geografickým podmínkám představuje jednu z hlavních bariér pro rozvoj regionu. Především brání přilákání investorů, kteří by mohli využít potenciál území. Jednou z možností řešení tohoto problému je výstavba tunelu na Šumperk. Ovšem pro podnikatele, jejichž podnikatelská aktivita je směřována do území regionu, je dopravní obslužnost dostačující. Polští podnikatelé neshledávají dopravní dostupnost území problematickou, avšak zde je nutné zdůraznit, že jejich podnikatelské aktivity nesměřují do ČR ani oblasti Jeseníku.

„Dopravní dostupnost je dobrá a nebrání žádnému rozvoji obce.“

„Dopravní dostupnost je pro mé potřeby dostatečná, ale myslím, že nutnost přejet přes hřebeny jistě dělá z regionu místo pro investory méně lákavé. Obzvlášť v zimních měsících je to problém a vznikají tam velké časové ztráty.“

„Dopravní dostupnost je složitá, musí se jezdit přes kopce. Tunel bych já osobně uvítal, ale pro fungování firmy, potažmo pro naše podnikání by žádnou změnu nepředstavoval. Pro jiné podnikatele – dopravce, stává se podobně – však jistě ano.“

„Je to problém. Teď se opravila cesta na Červenohorské sedlo, ale na druhou stranu již ne. Jinak celkově, pokud

budou cesty v pořádku, bude se nám lépe fungovat. Zaměstnanci využívají především autobusové spoje. Každý rok s námi dopravci konzultují, co bychom potřebovali. Samozřejmě, že ne vše se dá vyřešit, tak např. o víkendech některým přispíváme na benzín apod.“

Zdroj: Expertní rozhovory s podnikateli

„Největší bariérou je tedy doprava. Lepší dopravní infrastruktura by umožnila přitáhnout firmy a investory, kteří by mohli využít potenciálu území.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

„Dopravní dostupnost je už hodně očesaná a „na hraně“. Lidi už málo dojíždějí hromadnou dopravou do práce a o to méně spoju je. Kdo však chce nějaké zaměstnání a příjem, musí překonat pohoří Hrubého Jeseníku. Špatná dopravní dostupnost je i do Šumperka.“

„Problém je ta doprava – člověk musí mít věčně auto, aby se někam dostal.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

„Dopravní dostupnost je v pořádku, není pro nás překážkou.“

Zdroj: Expertní rozhovory s podnikateli z Polska

Silniční doprava

Dopravní infrastruktura se potýká s velkými nedostatky. Jedná se konkrétně o špatné napojení na zbytek kraje i celé republiky díky nutnosti překonání Hrubého Jeseníku a nevyhovující technické parametry silniční sítě pro provoz těžké dopravy. Silnice I. třídy číslo 44 spojuje Mikulovice a Písečnou s městem Jeseník, Velkými Losinami a pokračuje jako silnice číslo 40 na polská města Gluchołazy a Prudnik. Z hlediska dopravy je tato silnice pro sledovanou oblast nejvýznamnějším dopravním spojem. Silnice II. třídy číslo 457 spojuje Mikulovice a Velké Kunětice s Janovem a Zlatými Horami, Vidnavou, Javorníkem a polským městem Łądek Zdrój. Silnice II. třídy číslo 455 spojuje Supíkovice a Velké Kunětice s obcí Písečná, ve které se napojuje na silnici 44. Několik silnic III. třídy slouží k místní komunikaci, zejména do obce Hradce-Nové Vsi.

Klíčovým objektem pro lepší přístupnost regionu by mohl být tunel pod masivem Hrubého Jeseníku pod Červenohorským sedlem. Silnice I/44 vedoucí přes Červenohorské sedlo má nevyhovující technické parametry pro provoz těžké dopravy a především zimním obdobím bývá úsek silnice často uzavírán. V roce 1998 se myšlenkou výstavby tunelu zabývala společnost Lesostavby Šumperk, a.s. S ohledem na předpokládanou a nízkou intenzitu dopravy na silnici I/44 a na vysoké finanční náklady se nestala výstavba tunelu pro Českou republiku investiční prioritou. V roce 1999 vypracovala firma Transconsult, s.r.o první dokumentaci o posuzování vlivů stavby na životní prostředí. V roce 2000 byla dokumentace Ministerstvem životního prostředí vrácena k přepracování. Druhá verze dokumentace byla rovněž vrácena k přepracování a teprve třetí verze dokumentace byla nakonec schválena. V průběhu roku 2004 však Lesostavby Šumperk, a.s. další přípravu tunelu ukončily. Problémem ve výstavbě tunelu jsou enormní finanční prostředky. Ve studii proveditelnosti z roku 2000 byly finanční prostředky odhadovány na 4,5 miliardy Kč. Ministerstvo životního prostředí ve svém stanovisku z roku 2003 podmínilo stavbu tunelu prodloužením železniční trati z Koutů nad Desnou až do Bělé pod Pradědem, což by znamenalo převedení také železniční trati tunelem, tedy zvýšení nutné investice na více než 12 miliard Kč.

Autobusová doprava

Výhodou sledovaného území z pohledu dopravy je napojení oblasti na integrovaný dopravní systém Olomouckého kraje. Autobusová doprava v regionu v posledních 10 letech nabírá na významu a postupně nahrazuje dopravu železniční. Region je autobusovou dopravou

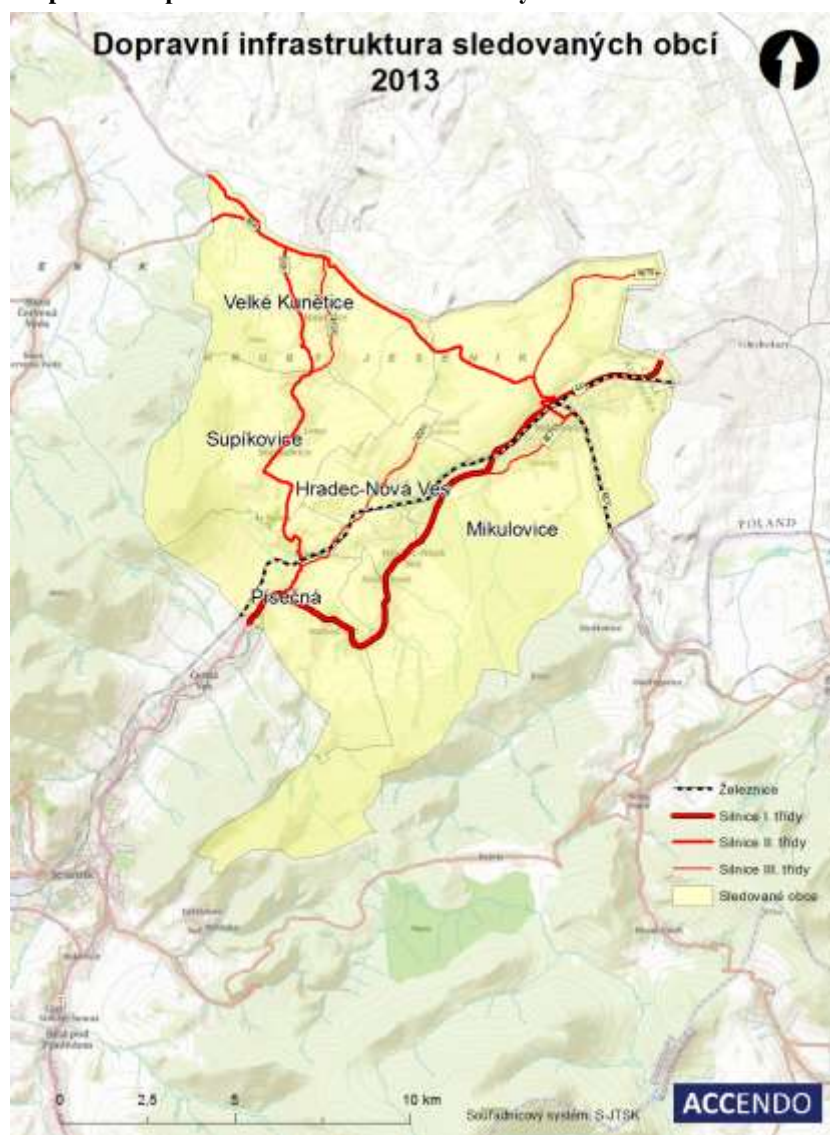
obsluhovány prostřednictvím linek 950115, 950116, 950119, 950121 zhruba v půl hodinových až hodinových intervalech, které je spojují s městem Jeseník. Tyto linky provozuje ARRIVA MORAVA a.s. Další linka 940058 Rožnov-Bruntál-Jeseník je provozována dopravcem ČSAD Vsetín a.s. a jezdí v každém směru 1 denně.

Železniční doprava

Obcemi Hradec–Nová Ves, Písečná a Mikulovicemi vede peážní železniční trať č. 292 (Šumperk - Krnov). V těchto obcích jsou železniční stanice a zastávky. Ve stanici Mikulovice začíná rovněž regionální železniční trať č. 297 (Železniční trať Mikulovice - Zlaté Hory).

Dle rozhovorů se zástupci samosprávy spoju v posledních letech ubývá a vlaky již nejsou tak využívány jako v minulosti. Vlakové spoje z velké části nahradily spoje autobusové. Přesto by zrušení vlakového spojení znamenalo další zhoršení situace v regionu. Nejedná se pouze o zhoršení dopravní infrastruktury, ale opět by se snížila atraktivnost regionu pro eventuální investory. Zrušení vlakových spoju by podle samosprávy a místních aktérů pro region znamenalo další propad a do budoucna zhoršení jeho možnosti rozvoje z důvodu nutnosti mnohonásobně vyšších investic.

Mapa 2.5: Dopravní infrastruktura sledovaných obcí v roce 2013

Občanská vybavenost

V **Mikulovicích** se nachází pošta, obecní knihovna, zdravotnické zařízení, mateřská škola, základní škola, víceúčelový sportovní areál s umělým povrchem u ZŠ v Mikulovicích, který je přístupný i pro veřejnost. V obci působí Sdružení dobrovolných hasičů, TJ SPORT, Divadelní soubor Kantoři Mikulovice. V blízkosti obce se nachází letiště Aeroklubu Jeseník. Obec **Supíkovice** je v současnosti vybavena poštou, mateřskou školou, kompletní základní školou a knihovnou, sídlo zde má FC Tatran TOUAX Supíkovice. Na podporu propagace obce byla založena obecně prospěšná společnost Krasohled. V obci se také nachází Vápenka uznaná jako technická památka z roku 1854. V obci **Hradec-Nová Ves** je veřejná knihovna a působí zde občanské sdružení Jesenický horský spolek, zaměřené nejen na obnovu a záchranu církevních památek v regionu. Ve **Velkých Kuněticích** je mateřská i základní škola, pošta, kulturní dům a knihovna. V obci působí TJ Sokol, sbor dobrovolných hasičů a občanské sdružení Houby klub. V **Písečné** je pošta, základní škola, mateřská škola a zdravotní středisko. V obci dále působí několik spolků a dobrovolných organizací (AVZO Písečná, Český svaz žen, Mladí hasiči, Sdružení LACERTA, Sportovně střelecký klub "Pod Špičákem", Svaz tělesně postižených, TJ Písečná - oddíl kopané, oddíl cyklistiky, TONDACUP, BABULKY-ČIPERKY), pravidelně jsou pořádány sportovní turnaje (volejbal, tenis, nohejbal), je zde sportovní a dětské hřiště. Klíčovým aspektem pro další rozvoj regionu je aktivita občanské společnosti, zejména v rámci různých spolků/občanských sdružení apod. V řešeném regionu se jedná zejména o činnost střediska „Pohraničník Mikulovice“, které je provozováno místní organizací Junáka. Činnost této organizace přináší pozitivní efekty v oblasti výchovy dětí a pořádání kulturních a vzdělávacích akcí. Obdobné aktivity provozuje také místní SRPŠ (sdružení rodičů a přátel školy) v Mikulovicích.

Všechny obce mají vybudovaný veřejný vodovod a plynofikaci. Škála, ani množství nabízených služeb pro obyvatelstvo nejsou příliš široké. Obyvatelé regionu jsou však s mírou nabízených služeb vesměs spokojeni. Poptávku po službách omezuje nízká kupní síla v důsledku vysoké nezaměstnanosti a nízkých příjmů. Služby nejsou prioritou v zajišťování potřeb většiny obyvatel. Jejich hlavní prioritou je zvýšení zaměstnanosti v regionu.

„Nemáme na placení žádných služeb navíc.“

„Snažím se hledat neplacené služby, přece jenom peněz není nazbyt.“

„Tak to vůbec nevím. Když má člověk málo peněz, tak je to těžké, si představit, že by měl za něco ještě připlácet.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

„Služby jsou dostatečné. Chybí bankomat a bude se zavírat pošta. Jinak všeho dostatek. Co je třeba, za tím lidé jezdí do Jeseníku. Více služeb by se v regionu neuživilo.“

„Pro služby není kupní síla. To, co je schopné se nějak uživit, tady máme. Žádné další služby by se asi neuživily. Lidem chybí bankomat.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

„V obci chybí prakticky veškeré služby. V regionu je celkově problém se zaměstnaností a to se odráží právě na nedostatku veškerých služeb. Nezaměstnanost je největším problémem v obci.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

Veřejná správa

Obce regionu spadají do kategorie I. stupně a mají svůj obecní úřad. Pověřeným obecním úřadem jsou Zlaté Hory. Za veškerými jinými subjekty veřejné správy musí obyvatelé do

Jeseníku, který je pro region obcí s rozšířenou působností. Obyvatelé regionu jsou s dostupností úřadů spokojeni a dojíždění do Jeseníku jim nevadí. Pro region je tedy veřejná správa zastupovaná pouze obecními úřady dostačující.

Zdravotnické služby

V regionu je 10 lékařských ordinací, z toho dva praktičtí lékaři pro dospělé a dvě dětské ordinace. Tyto ordinace se nacházejí převážně ve zdravotnickém centru v Mikulovicích a v Písečné. Za odbornými lékaři vyjíždějí obyvatelé do Jeseníků, případně do Zlatých Hor. Pro některé rezidenty je toto zdravotnické středisko vzdáleno až 17 kilometrů, což v případě, že nevlastní automobil znamená cestu autobusem, který ve všední dny jezdí v intervalu 55 minut.

Tabulka 2.10: Zdravotnická zařízení v regionu

Obec	Druh lékaře
Mikulovice	Obvodní lékař
	Zubní ordinace
	Dětská ordinace
	Soukromá gynekologická ambulance
	Praktický lékař
	Zubní lékař
Písečná	Všeobecné lékařství
	Zubní lékař
	Praktický lékař pro děti a dorost
	Stomatologická laboratoř

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum. Hlubkové rozhovory s místními aktéry.

Sociální služby

Služby sociální péče jsou v okrese Jeseník koncentrovány v následujících městech: Jeseník, Javorník, Česká Ves, Vidnava. Jejich struktura je rozmanitá jak z hlediska právní formy, tak i struktury poskytovaných služeb. Jedním z hlavních nedostatků sociálních služeb na Jesenícku je jejich nerovnoměrné rozložení, které nedokáže zajistit dostupnost některých typů sociálních služeb potřebným. Dle Komunitního plánu sociálních služeb a služeb souvisejících na Jesenícku pro roky 2011 až 2013 je postrádáno zejména: dům se zvláštním režimem pro osoby s různými druhy demencí, zajištění pečovatelské služby pro seniory a zajištění pomoci lidem pečujícím o své příbuzné nebo známé v domácnosti, rozšíření sociálních služeb zaměřených na podporu samostatného a skupinového bydlení pro osoby s duševním, či mentálním postižením, vytvoření záchranného systému, rozšíření a zkvalitnění domácí ošetrovatelské péče, vznik a rozvoj služeb zaměřených na podporu nevyléčitelně nemocných a jejich blízkých v přirozeném prostředí a zvýšení dostupnosti bydlení pro rodiny a jedince ohrožené sociálním vyloučením.

Tabulka 2.11: Sociální služby poskytované v okrese Jeseník

Název sociální služby	Počet pracovišť
azylové domy	10
chráněné bydlení	2
denní stacionáře	1
domovy pro osoby se zdravotním postižením	1
domovy pro seniory	6

Název sociální služby	Počet pracovišť
domovy se zvláštním režimem	1
domovy na půl cesty	1
intervenční centra	1
kontaktní centra	1
nízkoprahová denní centra	1
nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	2
noclehárny	2
odborné sociální poradenství	2
pečovatelská služba	5
služby následné péče	4
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	4
sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením	1
sociálně terapeutické dílny	8
sociální rehabilitace	4
terapeutické komunity	1
terénní programy	3

Zdroj: www.iregistr.mpsv.cz

Obec Mikulovice je zřizovatelem nestátní neziskové organizace **Soužití 2005, o.p.s.**, jež poskytuje sociální služby vč. terénní pečovatelské služby v obci Mikulovice a okolních obcích mikroregionu Zlatohorsko, mimo město Zlaté Hory, které má svou síť sociálních služeb. Posláním organizace je poskytování služeb klientům, které vedou k podpoře samostatného života v domácím prostředí a k aktivnímu využití volného času. Cílovou skupinou organizace jsou osoby se zdravotním postižením 30 – 64 let, mladší senioři 65 – 80 let, starší senioři nad 80 let.

Občanské sdružení Zahrada 2000 slouží pro potřeby zdravotně hendikepovaných, především duševně nemocných lidí z Jesenického regionu. Umožňuje duševně nemocným lidem uplatnit se v lidské společnosti a pomáhat jim s překážkami běžného života, které jsou způsobeny jejich nemocí. Kromě sociálních služeb pro osoby s duševním onemocněním poskytujeme ucelený systém zaměstnávání s podporou pro osoby se zdravotním postižením zahrnující odbornou přípravu na zaměstnání, odborné pracovní poradenství a podporu zaměstnávání na chráněném, podporovaném i volném trhu práce.

Dále v území působí **Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR, organizace Jeseník**, které poskytuje odborné sociální poradenství a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

Poradna pro rodinu Jeseník poskytuje pomoc a podporu dětem, rodinám, manželským párům a dalším osobám, které se nacházejí v nepříznivé životní situaci. Poskytované služby jsou sociální poradenství, sociální služby, základní a odborné sociální poradenství se specializací na manželské a rodinné poradenství.

V území působí **regionální centrum Hnutí Brontosaurus** (zkráceně RC HB Jeseníky), které podporuje rozvoj a činnost Hnutí Brontosaurus na Jesenicku. Poskytuje zázemí pro 6 základních článků Hnutí Brontosaurus, které spojuje zaměření na podporu aktivit mladých lidí a péči o jesenickou přírodu, krajinu a památky. Realizuje volnočasové aktivity pro děti a veřejnost, kulturně – osvětové akce, dobrovolnické akce a pořádá přednášky pro veřejnost, poskytují ekologickou výchovu.

Občanské sdružení **Darmoděj (K-centrum)** v Jeseníkách poskytuje služby jak uživatelům omamných a psychotropních látek, tak i jejich příbuzným. Monitoruje také drogovou situaci v regionu a škody způsobené užíváním omamných a psychotropních látek. Na území Mikulovic realizovalo projekt „Pracovní centrum Posádka“ financovaný prostřednictvím OPLZZ, jehož cílem bylo zapojit osoby závislé na návykových látkách, které prošly úspěšně léčbou závislosti a resocializací v sociální službě následné péče, na trh práce.

„Neziskové organizace a sociální služby působící v obci a regionu jsou Soužití 2005, domov důchodců v Kobyle, terénní pečovatelská služba, charita Javorník, dříve fungující sociální služba, která byla však pro soukromníka finančně neudržitelná. Uplatnění pro více sociálních služeb v obci a regionu je, musely by se však financovat jiným způsobem než v jiných lokalitách republiky. Na druhou stranu může být potenciál regionu v tom, že sociální služby zde nemají konkurenci.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

„Tak co vím, tady je poblíž jen nějaká služba pro starší lidi. Jsou tam nějaké byty a snad i pečovatelská služba. Nic jiného tady ovšem není. Tady nefunguje ani třeba nějaká služba nárazově. Nic tady není. Pokud tady něco je tak jsem o tom asi málo informován. Tak by se pak měla zvýšit informovanost.“

„Všechno je blízko, i ty služby, které člověk potřebuje, takže já jsem zde spokojená.“

„Myslím, že tady je v podstatě vše, co potřebujeme, a co tady není, zajistím v Jeseníku.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

Školská zařízení a možnosti dalšího vzdělávání

V oblasti regionu se nachází celkem 3 základních školy a 5 mateřských škol. Základní škola se nachází v obcích Mikulovice, Supíkovice a Písečná (pouze 1.-5. ročník), mateřské školy v obcích Mikulovice (2 MŠ), Supíkovice, Písečná a Velké Kunčice. Mateřské školy shodně uvádějí, že v posledních letech zaznamenaly nárůst počtu dětí. Nárůst zaznamenává i Základní škola Písečná u Jeseníku, Základní škola Mikulovice však v posledních 10 letech přišla zhruba o 100 žáků. Mateřské školy mají téměř naplněnu kapacitu. Naplněnost základních škol je cca 54 %. Zástupce školky ve Velkých Kunčicích uvedl dle svého subjektivního odhadu, že zastoupení dětí ze sociálně slabých rodin je téměř 100%. Dle zástupců škol tvoří děti ze sociálně slabých rodin 20 – 30 % všech žáků. Všechny základní školy spolupracují s neziskovými organizacemi nebo s partnerskými školami.

Střední školu mají obyvatelé regionu nejbližší v polském městě Glucholazy. Většinou jsou však místními obyvateli preferovány střední školy v Jeseníku, kde je 7 středních škol, v rámci kterých jsou provozována 2 odborná učiliště. Jsou zde vyučovány obory gastronomie a potravinářství, strojírenství a stavebnictví a zemědělství, dále se zde nachází hotelová škola, soukromá střední odborná škola a gymnázium.

2.3 Charakteristika a dostupnost bydlení

Bydlení je jedním ze základních podmiňujících faktorů existence a dalšího rozvoje města. Vytvoření příznivých podmínek pro bydlení je významným aspektem, který může napomoci ke změně současné nepříznivé demografické struktury města z hlediska věku jeho obyvatel a může příznivě nastavit migrační trendy zejména mladých a vzdělaných skupin obyvatelstva. Území zkoumaného regionu se potýká s problémem „staré zástavby“. V regionu mají největší zastoupení domy vystavěné, či rekonstruované v období 1920 – 1970 a tvoří 38,4 % všech domů v regionu. Druhou největší skupinou jsou domy vystavěné do roku 1919, které tvoří 18,8 %. Vysoké stáří většiny budov vyžaduje množství finančních prostředků na nákladnou údržbu a investice do rekonstrukčních aktivit, které v území nejsou (zejména nízkopříjmové obyvatelstvo, slabá atraktivita území pro nově příchozí investory). Tyto domy postupně

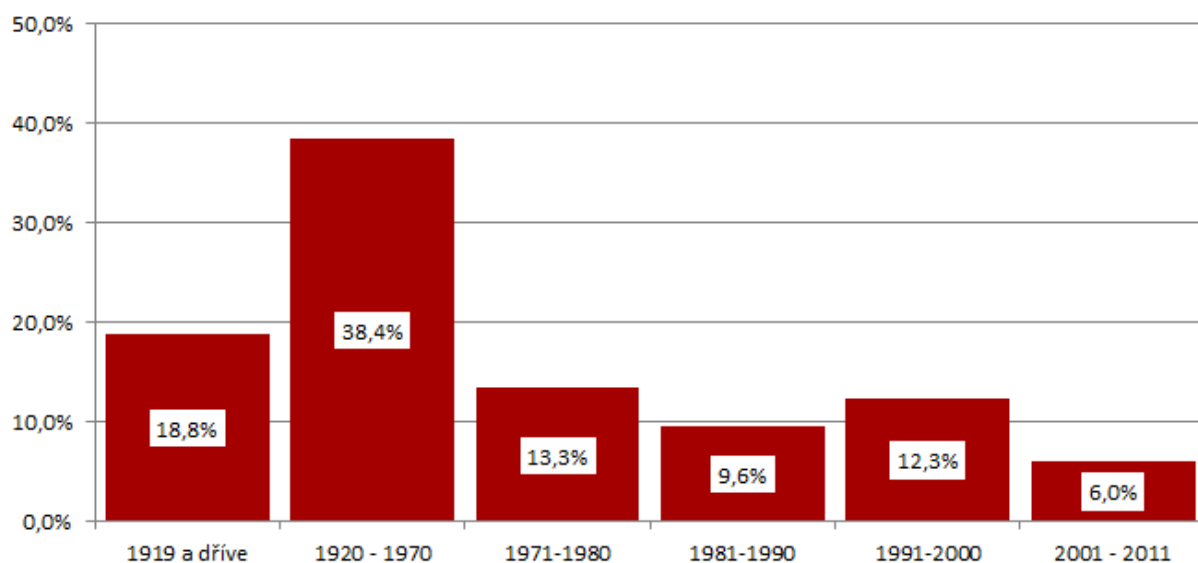
chátrají, přestávají vyhovovat hygienickým standardům a postupně se stávají neobyvatelnými. Na základě terénního šetření byl zjištěn nevyhovující stav bytového fondu zejména v obci Velké Kunědice a Široký Brod. Dle expertního odhadu žije cca 40 % obyvatel, kteří jsou nejvíce ohroženi sociálním vyloučením v domech, které jsou v dezolátním stavu.

„V Mikulovicích je spousta baráků na prodej a bytů, takže bydlení není takový problém. Jde o ten začarovaný kruh: pokud někdo nemá práci nebo smlouvu na neurčito, pak nemá peníze na kauci, majitelé bytů to tomu člověku nepronajmou, protože nemají jistotu, že ten člověk bude platit. Ale ještě buďme rádi, že tu nemáme ty ubytovny a podobně.“

„Je zde spousta volných bytů a domů na prodej a zůstávají dlouhodobě neprodejné, protože v regionu není kupní síla a nikdo se do této lokality nechce stěhovat.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními institucemi

Graf 2.11: Období výstavby nebo rekonstrukce domů v regionu

Zdroj: SLDB 2011

Dle SLDB 2011 žije 78,4 % obyvatel v rodinných domech a 18,6 % v bytových domech. V roce 2011 nebyly v Hradci-Nové Vsi žádné bytové domy. Největší podíl bytových domů (27,5 %) byl v Mikulovicích.

Nastíněné depopulační trendy v předchozí podkapitole indikují množství volných nemovitostí a bytů v území. Jak je však vidět z následující tabulky, situace není tak markantní. Množství neobydlených bytů v ORP Jeseník činí 15,7 % a ve sledovaném regionu 17,6 %. Podíl neobydlených bytů se v jednotlivých obcích liší. Největší podíl neobydlených bytů (20,8 %) je v obci Velké Kunědice, nejmenší (14,1 %) v Hradci-Nové Vsi, kde je podíl dokonce o 1,5 % nižší než v SO ORP Jeseník. Důvodem neobydlenosti bytů v regionu je z 30,5 % využití bytů k rekreaci. Ze 7,9 % je důvodem neobydlenosti nezpůsobilost bytů k bydlení. Uvolněné bytové kapacity domovního a bytového fondu částečně změnily svůj původní obytný účel, částečně byly odstraněny.

Tabulka 2.12 Přehled bytů v regionu

	Počet bytů								
	byty celkem - druh domu			obydlené celkem	neobydlené byty - důvod neobydlenosti				
	celkem	z toho			celkem	z toho			
		rodinné domy	bytové domy			změna uživatele	slouží k rekreaci	přestavba	nezpůsobilé k bydlení
SO ORP Jeseník	17 510	9 296	7 847	14 769	2 741	70	728	126	179
Hradec-Nová Ves	131	128	0	108	23	0	15	2	0
Mikulovice	1 089	712	300	935	154	8	25	12	14
Písečná	418	305	110	344	74	2	11	6	6
Supíkovice	290	225	59	239	51	1	12	4	7
Velké Kunětice	221	189	23	175	46	0	15	4	4

Zdroj: SLDB 2011

Počet obydlých bytů v regionu mezi roky 2001 a 2011 stoupl v průměru o 5,1 %. K nárůstu počtu obydlých bytů došlo ve všech obcích regionu. Největší nárůst byl v Hradci-Nové Vsi, kde přibýlo 11,3 % obydlých bytů, a nejmenší nárůst byl v Mikulovicích, kde přibýla pouze 2 %. V porovnání s SO ORP Jeseník (1,6 %) je nárůst obydlých bytů mezi roky 2001 a 2011 výrazně vyšší.

Tabulka 2.13: Počet obydlých bytů

Obec	Počet obydlých bytů	
	2001	2011
Hradec-Nová Ves	97	108
Mikulovice	917	935
Písečná	328	344
Supíkovice	230	239
Velké Kunětice	169	175
ORP Jeseník	14530	14769

Zdroj: SLDB 2001, 2011

Slabou stránkou regionu je nízká intenzita nové bytové výstavby (zejména po roce 2000), která může působit jako bariéra rozvoje regionu. Mezi lety 2002 a 2011 bylo v regionu dokončeno celkem 78 bytů. Z toho bylo nejvíce bytů dokončeno v Mikulovicích (27) a nejméně bytů bylo dokončeno v Hradci-Nové Vsi (7).

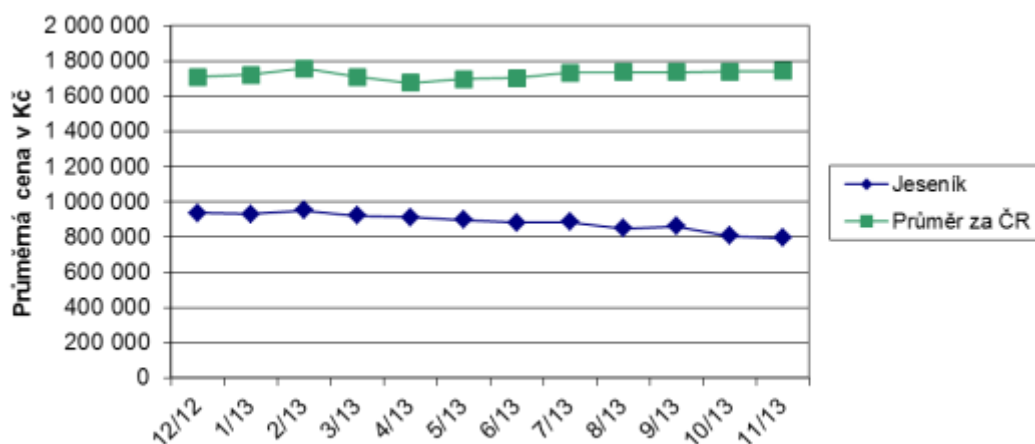
Tabulka 2.14: Dokončené byty

Okres, obce	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ORP Jeseník	54	95	72	54	109	90	84	60	112	88
Hradec-Nová Ves	1	0	1	0	1	1	0	1	2	0
Mikulovice	4	3	2	0	0	4	7	1	3	3
Písečná	3	1	0	1	3	1	2	0	4	1
Supíkovice	2	0	0	4	0	3	1	0	2	0
Velké Kunětice	0	1	0	2	0	0	0	0	0	13

Zdroj: ČSÚ

Výhodou regionu je cenová dostupnost bytů. Ve srovnání s celou ČR se ceny bytů v okrese Jeseník dlouhodobě pohybují pod celostátním průměrem, jsou téměř v poloviční výši a dlouhodobě stále mírně klesají. Jedinou nevýhodou je nízká atraktivita území pro potenciální obyvatelstvo.

Graf 2.12: Statistika cen bytů v okrese Jeseník

Zdroj: Realitní a zpravodajský server realitymorava.cz

Z hlediska vlastnictví převažují v regionu rodinné domy v soukromém vlastnictví nad byty. Byty v regionu jsou z 90,2 % ve vlastnictví fyzických osob, což je o 4,1 % více než v ORP Jeseník. Každá obec regionu disponuje obecními byty, celkem se jedná o 22 bytů. Nejvíce obecních bytů (9) je v Mikulovicích a v Supíkovcích (5). Hradec-Nová Ves disponuje pouze jedním obecním bytem. Obce mají možnost nastavit vlastní politiku bydlení pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, či nastavit preventivní opatření k zamezení vzniku bezdomovectví. Momentálně není obcemi zajišťován žádný typ sociálního bydlení (nízkonákladové bydlení, víceetapňové bydlení, startovací byty apod.).

Tabulka 2.15: Přehled obydlených domů v regionu

	Počet domů				
	obydlené domy - vlastník domu				
	celkem	z toho			
		fyzická osoba	obec, stát	bytové družstvo	spoluvlastnictví vlastníků bytů (jednotek)
SO ORP Jeseník	7714	6267	368	79	568
Hradec-Nová Ves	99	96	1	0	2
Mikulovice	589	516	9	2	45
Písečná	241	209	3	0	19
Supíkovice	184	154	5	3	18
Velké Kunčice	141	123	4	0	8

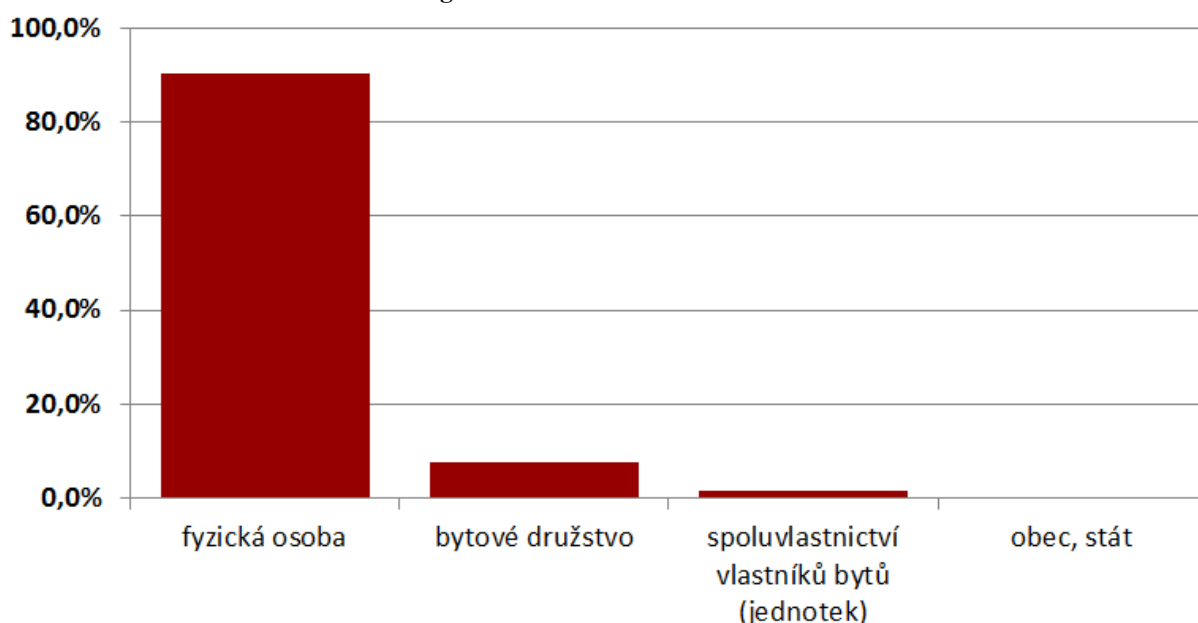
Zdroj: SLDB 2011

Z dotazníkového šetření vyplývá, že ve vlastním bytě žije 71,2 % respondentů, 20,3 % respondentů v nájemních bytech, 3,4 % v bytech družstevních a 5,1 % v bytech s jiným důvodem užívání. Z respondentů nebydlících ve vlastních bytech má 42,9 % obyvatel smlouvu na dobu určitou, 21,4 % na dobu neurčitou a 35,7 % respondentů bydlí v bytě bez

nájemní smlouvy. U respondentů bydlících bez nájemní smlouvy lze předpokládat ohrožení z hlediska ztráty bydlení. Ve většině případů se však pravděpodobně bude jednat o bydlení v bytech patřících členům rodiny, či nelegální najímání bytů z důvodu daňových úniků a tím i snižování cen nájmu. Vzhledem k dobré dostupnosti bydlení v regionu, nízkým nákladům na bydlení a potřebnosti stávajících příjmů z pronajímání bytů však není ohrožení ztráty bydlení příliš vysoké. Z průzkumu vyplývá, že bydlení bez nájemní smlouvy v regionu nesouvisí s etnicitou.

Dle SLDB 2011 je v regionu ve vlastnictví fyzické osoby více než 90 % bytů a zhruba 8 % bytů je vlastnictví bytových družstev. V regionu nejsou téměř žádné obecní či státní byty.

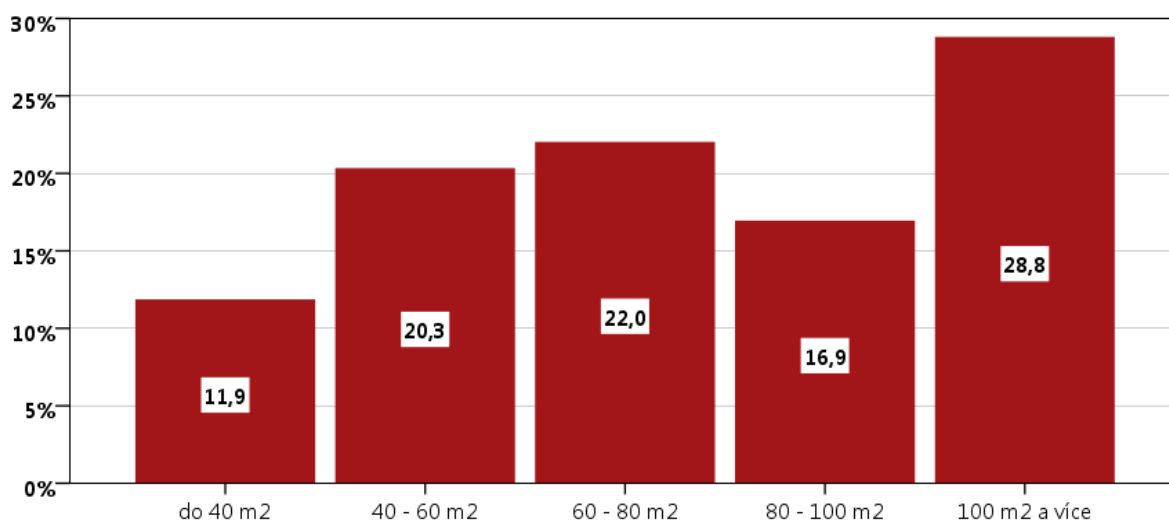
Graf 2.13: Poměr vlastníků domů v regionu

Zdroj: SLDB 2011

Z hlediska velikosti bytů je úroveň bydlení v regionu poměrně vysoká. Většina respondentů (28,8 %) obývá byty větší než 100m². Dále respondenti většinou bydlí v bytech o velikosti 40 – 80 m². Pouze 11,9 % respondentů žije v bytech menších než 40 m².

Graf 2.14: Velikost bytů v regionu obývaných respondenty

2.4 Ekonomická aktivita a spotřebitelské chování obyvatel

Ve zkoumaném regionu je cca 48 % ekonomicky neaktivního obyvatelstva, což odpovídá podílu v celém SO ORP Jeseník. Největší podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva v regionu je v Mikulovicích, kde činí 51,8 %. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní aktivně si hledající práci (registrovaní na ÚP).

Podíl zaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu se pohybuje okolo 80 %, s výjimkou obce Velké Kunědice, kde je tento podíl 71,6 %. Od ekonomické aktivity se odvíjí také spotřebitelské chování obyvatel.

Tabulka 2.16: Ekonomicky aktivní a neaktivní obyvatelstvo

Území	Podíl obyvatel ekonomicky aktivních (%)	Z toho:		Podíl obyvatel ekonomicky neaktivních (%)	Nezjištěno (%)
		Zaměstnaní	Nezaměstnaní		
Hradec-Nová Ves	45,7	83,5	16,5	48,4	5,9
Mikulovice	43,3	80,0	20,0	51,8	4,9
Písečná	49,0	83,0	17,0	46,2	4,8
Supíkovice	47,2	81,4	18,6	48,4	4,5
Velké Kunědice	49,8	71,6	28,4	46,3	3,9
SO ORP Jeseník	46,7	81,6	18,4	48,2	5,2

Zdroj: SLDB, 2011.

Z hlediska struktury ekonomicky neaktivních členů domácností z šetření domácností vyplynulo, že ve 26,7 % domácností zkoumaného regionu jsou jejich členy 2 děti, ve 20 % jedno dítě. Dle terénního šetření domácností je poměrně velká část členů neaktivních členů domácností starobními důchodci (16,7 % respondentů), příp. na mateřské dovolené (10 % respondentů). Dále jsou mezi neaktivními členy domácnosti zastoupeni studenti, pomáhající členové rodiny a invalidní důchodci.

Tabulka 2.17: Zdroje obživy respondentů

Zdroj obživy respondentů	Počet	Podíl v %
Zaměstnanec na plný úvazek	21	35,0
Soukromník, podnikatel	3	5,0
Pomáhající člen rodiny	4	6,7
Podpora v nezaměstnanosti	8	13,3
Student, učeň	3	5,0
Důchodce invalidní	1	1,6
Důchodce starobní	10	16,7
Na mateřské dovolené, rodičovský příspěvek	6	10,0
Zaměstnan na veřejně prospěšné práce	2	3,0
Nezjištěno	2	3,0

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum. Kvantitativní šetření domácností.

Z terénního šetření domácností dále vyplývá, že zaměstnaných na plný úvazek je v regionu pouhých 35 % osob. Lidé pobírající podporu v nezaměstnanosti tvoří 13,8 %. Pouze 35 % respondentů uvedlo, že mají uzavřenou pracovní smlouvu a z toho 47,1 % respondentů uzavírá se zaměstnavatelem smlouvu opakovaně. Ze zaměstnaných respondentů bylo 29,6 %

alespoň jednou nezaměstnaných v posledních 5 letech. Na úřad práce se však v době nezaměstnanosti přihlásilo pouze 75 % z nich.

V rámci expertních rozovorů se zástupci veřejné správy byla hodnocena činnost úřadů práce pro zaměstnanost. Dotace poskytované z Úřadu práce na obsazení pracovního místa jsou omezené na dobu půl roku, po této době zaměstnavatelé zaměstnance propouštějí a ti se opět ocitají v evidenci úřadu práce. Zároveň shledávají problém v nemožnosti přihlášení uchazečů o zaměstnání dvakrát na jeden takovýto program. Činnost a aktivity Úřadu práce tak neřeší dlouhodobě problém nezaměstnanosti a pouze zprostředkovávají krátkodobé zaměstnání. Na základě hloubkových rozhovorů s domácnostmi občané mají zájem o zprostředkování práce i krátkodobého charakteru a účastnění se rekvalifikačních kurzů z úřadu práce, avšak z důvodu dlouhodobého nedostatku pracovních míst a opakované ztráty zaměstnání ztrácejí motivaci k aktivnímu hledání pracovních možností.

„Pracovala jsem na Veřejně prospěšných pracích a dokonce mi pak nabídli práce, ale už jsem u nich skončila a jsem zase nezaměstnaná.“

„Já si osobně nehledám nějaké další možnosti zaměstnání. Vím ovšem, že Úřad práce moc nabídek zaměstnání nemá. Ono je to všechno ovlivněno tím, že tady ta práce opravdu není. To je ten hlavní problém.“

„Já se o tuto oblast moc nezajímám, takže ani nevím. Celkově nám tady moc informací neposkytují. Ani o práci ani o dalších možnostech.“

„Snažím se získat práci, kde se dá. Je to ale v současné době hodně těžké. Na Úřad práce chodím jednou měsíčně, nebo někdy co 2 měsíce. Jenže práci moc nenabízejí. Moc informací na tom Úřadu práce nezískám. Je to v tomto ohledu hodně špatné. Pokud Úřad práce nemá žádné nabídky volných pracovních míst, tak kdo nám pak něco nabídne. Je fakt, že práci nenabízejí, protože v tomto regionu žádná není a nikdo nic nenabízí. Zkousím se ptát na práci známých, ale moc toho není a nikdo další tady práci nenabízí. Pokud vím, tak žádné pracovní agentury tady nejsou.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

„Veřejně prospěšné práce i dotovaná pracovní místa jsou pouze na půl roku až rok. Pak se většinou vrátí zpět bez zaměstnání.“

„Zaměstnavatelé někoho zaměstnají, jen pokud na něj dostanou dotaci, což se dozví právě z úřadu práce. Dotace je přitom vyplácena pouze půl roku, poté zaměstnavatelé nové zaměstnance propouští.“

„Úřad práce neřeší dlouhodobě problém nezaměstnanosti. Pouze zprostředkovává krátkodobé práce.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

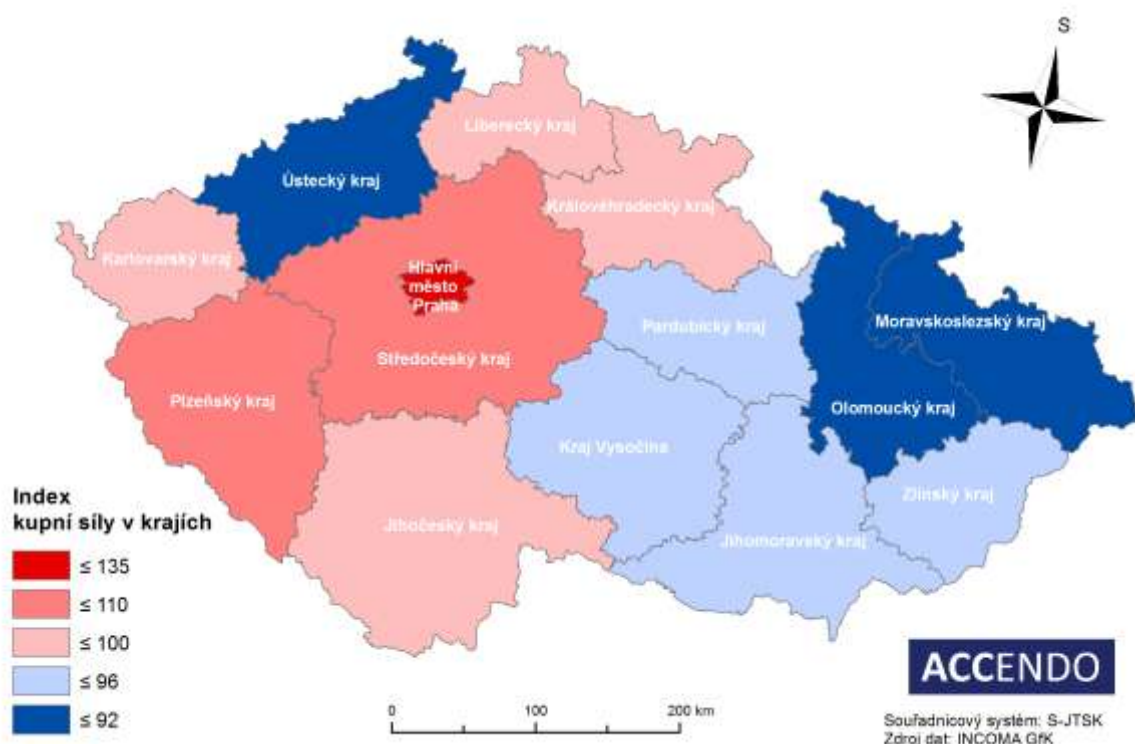
Průzkum domácností se snažil zmapovat i nelegální ekonomické aktivity. Zde však tazatelé narazili na problém neochoty lidí se o tomto tématu bavit. Pouze 3 respondenti uvedli, že využívají i nelegálních finančních zdrojů. Ve dvou případech se jednalo o tzv. „práci na černo“, v dalším případě se jednalo o krádeže kovů a jejich následný prodej ve sběrnách. Lze však předpokládat, že nelegálních ekonomických aktivit je v regionu využíváno ve větší míře a vzhledem ke zhoršující se ekonomické situaci regionu lze předpokládat také nárůst počtu osob, které tyto aktivity využívají.

Kupní síla obyvatelstva a spotřebitelské chování

V území je patrný pokračující celorepublikový trend, kdy ekonomicky silnější území stále více zvyšují svůj náskok na úkor ekonomicky slabších. V některých obcích, především v periferních oblastech ČR, se úroveň kupní síly pohybuje pod 70 % průměru ČR. Pro úroveň kupní síly je klíčovým indikátorem zejména příjmová úroveň obyvatelstva v území, která je v řešené oblasti jedna z nejnižších v republice. Dalšími indikátory kupní síly je hmotná

úroveň domácností a míra jejich zadluženosti. Jak je zřejmé z následujícího kartogramu, celý Olomoucký kraj je charakteristický nízkou mírou kupní síly. Zkoumaný region se navíc nachází v periferní oblasti Olomouckého kraje. Kupní síla regionu je velmi nízká, vysoká nezaměstnanost a podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva ještě více snižuje hmotnou úroveň a disponibilní příjmy domácností. Velká část domácností má pohledávky související s půjčky nebo dluhy (viz text níže).

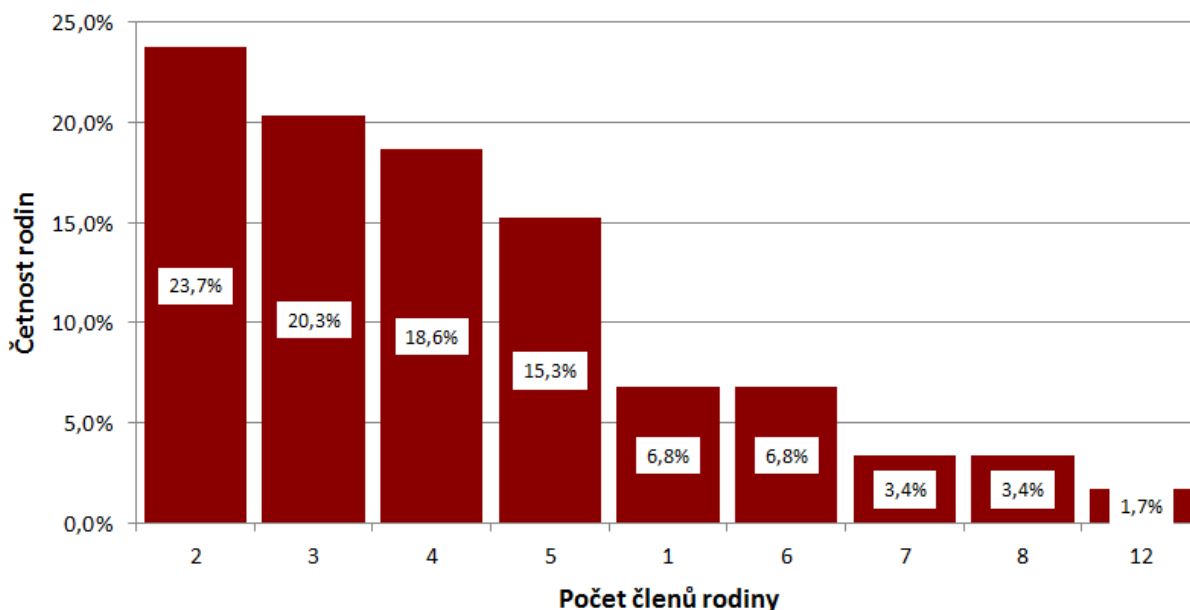
Mapa 2.6.: Index kupní síly v krajích ČR v roce 2011

Zdroj: Kupní síla v okresech a obcích ČR 2011, INCOMA GfK

Kupní síla obyvatelstva je rovněž odvislá od složení domácností, ekonomické aktivity a příjmové úrovně jejich jednotlivých členů. Na celkovou příjmovou situaci jednotlivých domácností/rodin má největší dopad počet dětí. Obecně lze konstatovat, že s růstem počtu dětí se snižují příjmy na hlavu. V časovém srovnání dochází ve zkoumaném regionu k pozvolnému poklesu úplných domácností, naopak roste počet domácností jednotlivců. Zároveň dochází ke snižování počtu členů domácností. Z šetření domácností vyplývá, že největší podíl rodin respondentů tvoří dvoučlenné rodiny (26,3 %). Pouze jeden respondent uvedl, že jeho rodina se skládá ze 7 členů. V partnerském vztahu žije 72 % respondentů.

Graf 2.15: Poměr rodin respondentů dle počtu členů

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum. Kvantitativní šetření domácností.

Největšího objemu příjmů ve zkoumaném regionu dle šetření domácností dosahují 4-5 členné domácnosti. Nejvyšší příjem na osobu vykazují ale domácnosti dvoučlenné. Z dotazníkového šetření dále vyplývá, že čím je větší počet členů rodin respondentů, tím je menší měsíční příjem na jednoho člena rodiny, zároveň však roste příjem těchto rodin. Výjimkou jsou kategorie rodin, mající 6 a více členů, které mají menší příjmy než většina kategorií rodin s menším počtem členů. Tyto rodin lze považovat za nejohroženější sociálním vyloučením. Jedná se o 15,3 % rodin respondentů.

Tabulka 2.18: Průměrná kategorie měsíčních příjmů dle počtu členů a přepočet na jednoho člena rodiny

Počet členů rodin	Průměrná kategorie měsíčních příjmů rodiny	Průměrný kategorie měsíčních příjmu na jednoho člena rodiny
1	5 001 – 10 000 Kč	5 001 – 10 000 Kč
2	15 001 - 20 000 Kč	7 501 - 10 000 Kč
3	20 001 - 25 000 Kč	6 667 - 8 333 Kč
4	25 001 - 30 000 Kč	6 250 - 7 500 Kč
5	25 001 - 30 000 Kč	5 000 - 6 000 Kč
6	20 001 - 25 000 Kč	3 334 - 4 167 Kč
7	12 001 - 15 000 Kč	1 714 - 2 140 Kč
8 a více	15 001 – 20 000 Kč	1 250 – 1 667 Kč

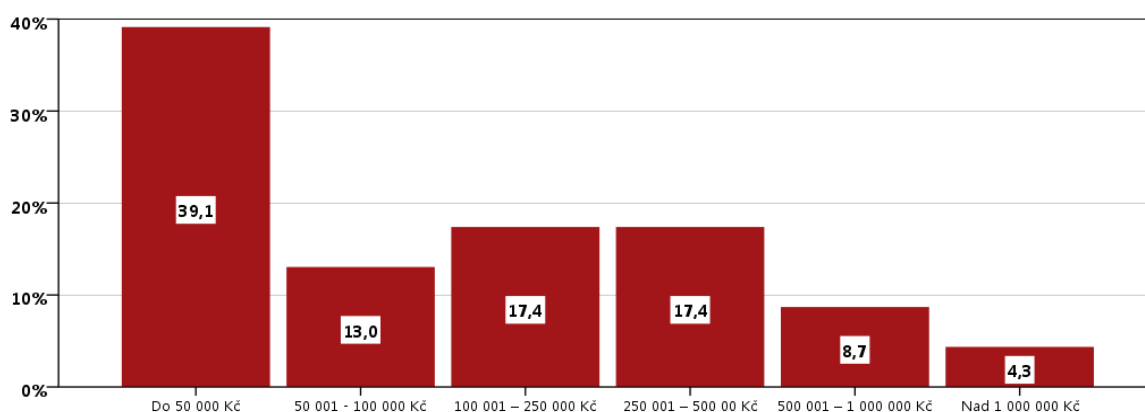
Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum. Kvantitativní šetření domácností.

Ve srovnání s celorepublikovým průměrem se příjmová úroveň pohybuje hluboko pod úrovní průměrné mzdy. Průměrná hrubá měsíční mzda je v celém okrese Jeseník nejnižší v rámci Olomouckého kraje. Nejvyšší mzdy dle odvětvových činností jsou v sektorech stavebnictví, veřejné správy a obrany, těžby nerostných surovin a finančního zprostředkování. (Rumpel, Boruta, Novák, 2009). Od příjmové úrovně se odvíjí rovněž hmotná úroveň domácností (vybavenost domácností hmotnými statky), která má ve zkoumaném regionu nízkou úroveň a stagnující tendenci.

Největší **podíl výdajů domácností** tvoří náklady na bydlení a související služby. Průměrný nájem v nájemních bytech je dle dotazníkového šetření 2 400 Kč/měsíc. Ze souvisejících služeb jsou pak průměrné náklady na zásobování vodou 300 Kč/měs. (velká část obyvatel neplatí žádnou částku, protože mají vlastní studnu), průměrné náklady na elektřinu 1 900 Kč/měs., na topení 2 550 Kč/měs. Celkem tedy průměrně vynaloží domácnosti za bydlení okolo 7 150 Kč/měs. Příspěvek nebo doplatek na bydlení pobírá 8,5 % dotazovaných domácností. Většina dotazovaných uvádí, že nemá problémy s úhradou nákladů na bydlení, problémy uvádí pouze 5,1 % respondentů.

Další nejčastější položku výdajové stránky rozpočtů domácností tvoří náklady na potraviny a splátky dluhů/půjček. 5,3 % dotazovaných domácností dluží za nájem, či energie, přičemž splátkový kalendář k těmto dluhům využívá 66,7 % těchto domácností. Dluhy nebo půjčky nesouvisející s úhradou nákladů na bydlení a souvisejících služeb má 39 % dotazovaných. Částku 50 001 – 100 000 Kč dluží 13 % rodin respondentů a 47,8 % rodin respondentů má dluh vyšší než 100 000 Kč. Z dlužících rodin respondentů má problémy se splácením půjček 20,8 % rodin respondentů.

Graf 2.16: Poměr kategorií půjček rodin respondentů v %

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum. Kvantitativní šetření domácností.

V regionu chybí sociální služby, které by pomáhaly ohroženým rodinám finančními problémy a poskytovaly jim finanční poradenství, respektive zaváděly prevenci předdlužení. V rámci šetření uvedl využití spolupráce s terénním pracovníkem kvůli problémům s dluhy pouze jeden respondent. V území lze proto předpokládat další zadlužování domácností, růst počtu domácností neschopných splácet své půjčky a růst intenzity problémů spojených s následnými exekucemi. Někteří z respondentů uvádí, že si půjčky berou i přesto, že je nebudou moci splácet. Respondenti často uváděli, že důvodem přijetí půjčky je zaplacení půjček předešlých.

„V posledních 5 letech se zadluženost lidí výrazně zvýšila, hlavně díky nevýhodným nebankovním půjčkám. Zadlužení se dělí na 2 skupiny. Větší skupina na něco nemá a chce to a myslí si, že to splatí. 2. skupina předem ví, že to nesplatí a nikdo jim nic nemůže udělat. Lidé nejvíce dluží zdravotním pojišťovnám.“

„Zadluženost stále roste. Nyní se situace s prací trochu stabilizovala, takže už nepřibývá tolik zadlužených lidí. Ale ti co dluží, dluží čím dál tím víc.“

„Jsou hodně zadlužení. V obci byl zaveden projekt týkající se dluhové problematiky, bohužel však nefungovala komunikace s lidmi. Lidé si na úřad kvůli poradenství nepřišli, a když přišel někdo k nim, nevěřili mu. Terénní dluhové poradenství přímo v domácnostech by bylo vhodné, musel by ho však dělat místní, aby mu lidé věřili.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

Většina respondentů uvedla, že nemají žádné úspory a v průběhu měsíce vyčerpají veškeré své příjmy.

„Ne rezervy netvoříme, není z čeho. Co dostaneme, to taky utratíme.“

„Ne, opravdu už nemám z čeho si dělat rezervy.“

„Vytvářet nějaké finanční rezervy je velký problém. Ono to není jednoduché, když si člověk spočítá všechny výdaje a pak ty příjmy neodpovídají. Kdyby se nám něco stalo a museli bychom zaplatit nějaký neočekávaný výdaj, tak opravdu nevím, z čeho to zaplatíme.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

V rámci šetření byly dále zjišťovány finanční možnosti domácností (viz tabulka níže). Prioritou je pro respondenty jídlo (jíst obden maso si může dovolit více než 88 % respondentů) a bydlení (dostatečně vytápět byt si může dovolit téměř 87 % respondentů). Téměř 50 % respondentů má problém se zajištěním školních výletů a pomůcek pro děti a více než 50 % respondentů si nemůže dovolit alespoň jednou ročně týdenní dovolenou mimo domov. Nejvíce dotazovaných domácností má problém se zaplacením neočekávaného výdaje ve výši 9 100 Kč (nebylo by jej schopno uhradit 65 % domácností).

Tabulka 2.19: Finanční možnosti domácností

	Jíst obden maso	Dostatečně vytápět byt	Zaplatit školní výlet/pomůcky pro děti	Ročně týdenní dovolenou mimo domov	Zaplatit neočekávaný výdaj 9100 Kč
Podíl domácností, které si mohou dovolit:	88,3 %	86,7 %	56,7 %	48,3 %	35,0 %

Zdroj: ACCENDO – vlastní průzkum. Kvantitativní šetření domácností.

2.5 Identifikace osob ohrožených sociálním vyloučením, jejich charakteristika a lokalizace

Sociální vyloučení definuje zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, jako vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnosti se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace, kterou je myšleno oslabení nebo ztráta schopnost řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění.

Za **osoby ohrožené sociálním vyloučením** můžeme považovat osoby bez domova, osoby propuštěné z výkonu trestu, osoby užívající návykové látky (alkohol, drogy), osoby závislé nebo přímo ohrožené závislostí, osoby opouštějící kvůli zletilosti zařízení ústavní výchovy. Osoby ohrožené sociálním vyloučením představují velmi různorodou skupinu, nejčastěji se jedná o osoby s nízkým vzděláním, nezaměstnané, handicapované a příslušníky menšin (<http://www.kpzn.cz/>, 2013).

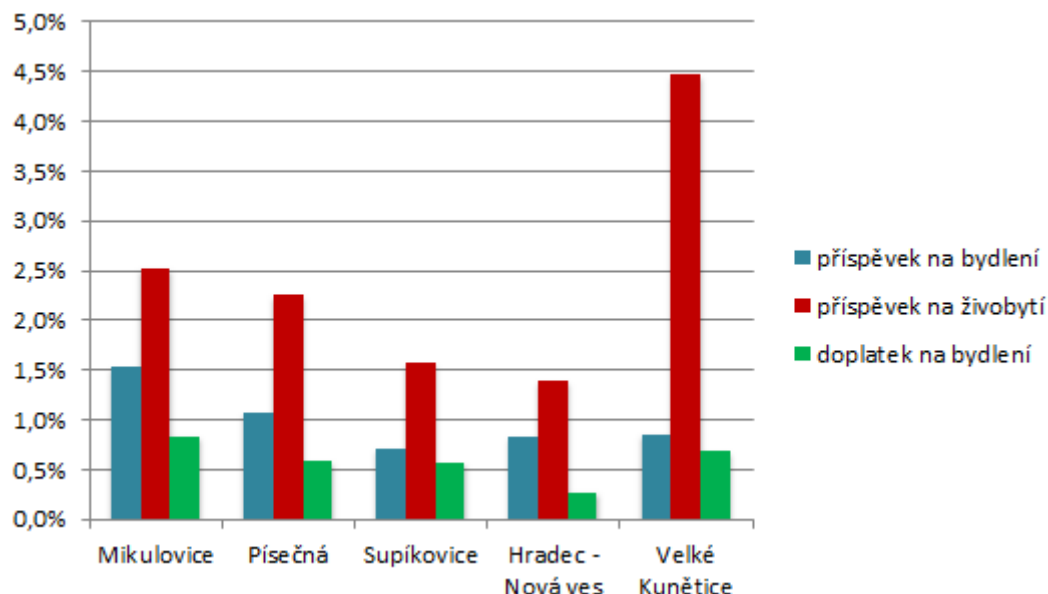
Celý Jesenický region se potýká s řadou sociálních problémů, které ve svém důsledku mohou vést k sociálnímu vyloučení obyvatel. Jedná se především o vysokou míru nezaměstnanosti, která je způsobena nedostatkem pracovních míst v regionu. To vede především k odchodu mladých a vzdělaných obyvatel mimo území, snižování kupní síly obyvatelstva, problémy s udržení bydlení a postupné ztráty základních pracovních i sociálních návyků a rozpad sociálních vazeb. Původ těchto problémů, které z regionu dělají periferní oblast, je jak v jeho geografické poloze (příhraniční region, odříznutý pohořím Hrubého Jeseníku), tak v dějinách jeho osidlování a vysídlování (bliže viz kapitola 2.2). Výše uvedené faktory vedou k tomu, že

v území je velký podíl nízkopříjmového obyvatelstva, které se pohybuje na hranici chudoby a množství osob závislých na sociálních dávkách. V širších souvislostech lze tedy považovat zhruba třetinu obyvatelstva za ohroženou sociálním vyloučením.

Dle Gabalovy zprávy z roku 2006 jsou v okrese Jeseník tři obce s výskytem sociálně vyloučených lokalit – Velké Kunětice, Velká Kraš a Kobyla nad Vidnávkou. Dle údajů uvedených na stránkách Agentury pro sociální začleňování v regionu Jesenicka žije asi 850 obyvatel vážně ohrožovaných projevem bíd (např. v lokalitách Bílá voda, Javorník, Uhelná, Mikulovice), přičemž není rozhodující jejich etnicita (obdobné problémy se vyskytují u romského i neromského obyvatelstva).

Klíčovým ukazatelem k identifikaci sociálně vyloučených obyvatel je institut hmotné nouze, který měří již projevené sociální problémy. Systém pomoci v hmotné nouzi je upraven zákonem č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. „Systém pomoci v hmotné nouzi je moderní formou pomoci osobám s nedostatečnými příjmy, motivující tyto osoby k aktivní snaze zajistit si prostředky k uspokojení životních potřeb. Je jedním z opatření, kterými Česká republika bojuje proti sociálnímu vyloučení. Vychází z principu, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje, popřípadě se práci vyhýbá“ (MPSV). Z průzkumu veřejného mínění a expertních rozhovorů vyplývá, že aktivní snaha najít si zaměstnání upadá se zhoršující se nabídkou pracovních míst. Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc. Druhým faktorem indikujícím ohrožení sociálním vyloučením je (jak již bylo zmíněno) závislost rodin na poskytovaných sociálních dávkách. Dle dat poskytnutých Krajskou pobočkou Úřadu práce v Olomouci bylo v září roku 2013 vyplaceno 134 dávek příspěvku na živobytí a 38 dávek doplatku na bydlení, přičemž nejvíce těchto dávek bylo vyplaceno v obci Mikulovice, dále pak v obcích Velké Kunětice a Písečná. Příspěvek na živobytí je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi, která pomáhá osobě či rodině při nedostatečném příjmu, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky živobytí. Z toho vyplývá, že ve zkoumaném regionu je min. 134 domácností přímo ohrožených chudobou. Při přepočtu na počet obyvatel pobírá největší podíl osob příspěvek na živobytí ve Velkých Kuněticích (4,5 %). Vzhledem k tomu, že průměrná rodina v regionu má 3 – 4 členy a ne všechny rodiny jsou registrovány na úřadu práce, lze předpokládat, že v regionu je ohrožených cca 8 % obyvatelstva. Struktura výplaty dávek je uvedena v následujícím grafu, v meziročním přehledu (včetně finančních objemů) pak v příloze v tabulce P4.

Graf 2.17: Měsíční podíl obyvatel pobírajících dávky ve zkoumaném regionu v roce 2013

Pozn.: Příspěvek na bydlení - průměrné měs. počty vyplacených dávek, Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení, příspěvek na péči – data za září 2013.

Zdroj: Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Olomouci.

Z hlediska dlouhodobé nezaměstnanosti je v regionu 165 dlouhodobě nezaměstnaných, tj. 34 % z celkového počtu nezaměstnaných a tento počet se meziročně neustále zvyšuje.

„Nezaměstnanost je největším problémem v obci.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

„Je to v tomto ohledu hodně špatné. Pokud Úřad práce nemá žádné nabídky volných pracovních míst, tak kdo nám pak něco nabídne. Je fakt, že práci nenabízejí, protože v tomto regionu žádná není a nikdo nic nenabízí.“

„Je to tu hrozné. Všichni propouští, nové zaměstnance neberou.“

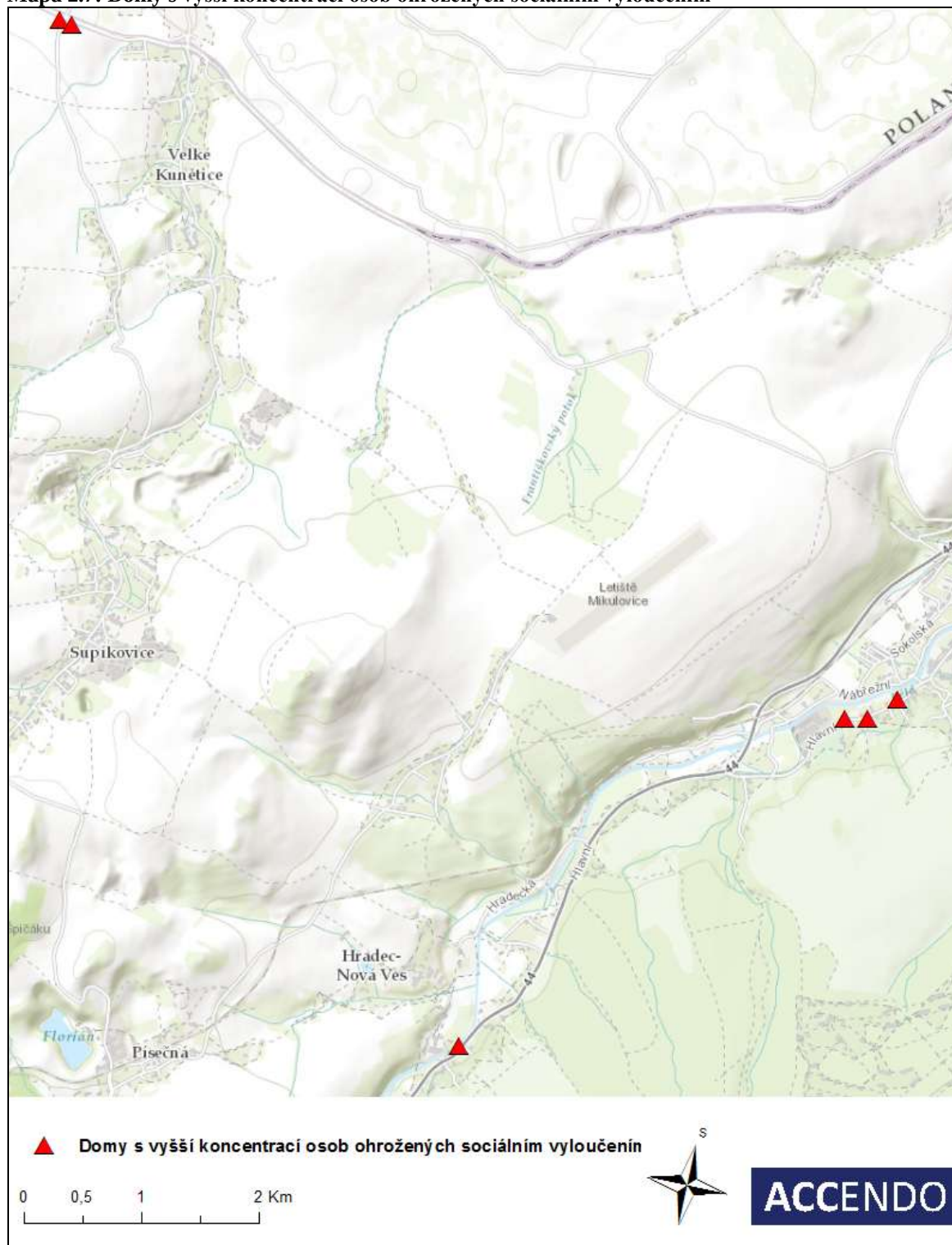
„Co já vím, tak jsou všichni nezaměstnaní. Skoro všichni pracovali nebo v současné době pracují na VPP.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

Na základě expertního odhadu z výše uvedených faktorů je v regionu cca 8 % obyvatel přímo akutně ohrožených sociálním vyloučením. Z hlediska vývoje lze však předpokládat nárůst až na čtvrtinu obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením ve výhledu 16 let (do roku 2030). Tento vývoj je dán především demografickými změnami (stárnutí obyvatelstva, odchod mladých kvalifikovaných obyvatel) a postupnou nutnou změnou sociální politiky státu (zeštíhlování veřejných rozpočtů, nedostatek financí k výplatě důchodů, přísnější systém přidělování sociálních dávek). To vše je ještě zesíleno dalšími faktory, jako např. postupné chátrání nemovitostí k bydlení, na jejichž opravu nemá dlouhodobě obyvatelstvo finance.

Na základě rozhovorů se starosty obcí a následně metodou sněhové koule byly lokalizovány rodiny nejohroženější sociálním vyloučením. Lokality, které by splňovaly charakter sociálně vyloučené lokality, se v území nenacházejí. Jedná se pouze o místa/budovy s vysokou koncentrací výskytu osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením. Jediná lokalita, která lze definovat jako vyloučená, je tvořena 2 odloučenými domy ve Velkých Kunčicích. Tyto oblasti jsou vyznačeny v následující mapě.

Mapa 2.7: Domy s vyšší koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením

Na základě expertního odhadu v regionu z výše uvedených osob ohrožených sociálním vyloučením je zhruba 130 romských obyvatel. Celkově se jedná přibližně o 25 rodin žijících na hranici chudoby. Životní podmínky těchto rodin jsou různorodé, část z nich žije ve špatných životních a hygienických podmínkách, jiní se snaží udržovat příjemné prostředí a relativní čistotu. V rodinách žije téměř 70 dětí do patnácti let.

„Tak jak jsem už říkal. V domě ve kterém bydlím, je polovina nezaměstnaných a tady v tomto regionu je každý druhý nezaměstnaný. Je to opravdu velký problém.“

„My jsme tady celkem tři rodiny, dohromady je nás asi 17.“

„Tady u nás bydlí okolo 25 lidí a je to zhruba pět domácností. Nás je teda v domácnosti 5 osob.“

„Na pracák nechodím. My Romové máme celkově problém najít práci, nikdo se s námi moc nechce bavit. A stejně jsem na mateřské.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

„To je taková směs všeho možného. Dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách... V této zemi se rozběhl systém, že kdo se dostane do spárů dluhů tak už se těžko dostává ven. S tím souvisí i různé nebankovní firmy, které nabízejí úvěry... ale taky třeba nové zdravotní pojišťovny, které ještě nemají sjednanou péči a pacient si to musí nejdříve proplatit všechno sám a teprve pak mu ta pojišťovna proplácí, ale za přestup k nim nabízejí třeba 1000 Kč a ti lidi tam jdou. Taky alternativní dodavatelé plynu a elektřiny, kteří si na sociálně slabých postavili celý byznys a ty lidi to třeba srazí ještě hlouběji.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

Vzdělanost a vzdělávání

Obecně je vzdělanost v regionu velmi nízká. Vzdělání obyvatel odchází z regionu za prací a lepšími pracovními podmínkami. V regionu tak zůstávají lidé s nižším vzděláním a nízkou motivací učit se.

Většina respondentů, identifikovaných zástupci samosprávy jako rodiny nejvíce ohrožené sociálním vyloučením, uvádí za nejvyšší dosažené vzdělání základní. V průběhu terénního průzkumu jsme se nesetkali s jedinou osobou, která by uvedla, že nemá dosažené ani základní vzdělání. Většina zaměstnavatelů však uvádí, že pro zaměstnávání lidí je úroveň vzdělání dostatečná a nepoptávají nikoho s vysokou kvalifikací. Potenciál pro zvýšení úrovně vzdělání a kvalifikace s ohledem na potřeby rozvoje regionu je velmi malý, je nutné zejména docílit nárůstu pracovních míst, který by vytvářel tlak na zajištění vyšší kvalifikace a vzdělanost. Na základě expertních rozhovorů s lokálními aktéry a institucemi byla identifikována potřeba orientace rekvalifikace na kurzy výrazně praktického rázu, které by představovaly v současnosti možnost pro zvýšení zaměstnanosti osob ohrožených sociálním vyloučením. Takto cílené rekvalifikace by měly být přímo vázané na místo výkonu určité pracovní pozice a následné získání pracovního místa.

„Velká nezaměstnanost a nevzdělanost v oblasti, lidé nemají motivaci se učit. Tady práci neseženou, nejsou tady zaměstnavatelé ani jiné příležitosti. Vzdělání lidé zůstávají většinou v místě studia, nemají se za čím vracet. Vracejí se pouze lidé s nižším vzděláním, kteří se neuplatnili jinde, jsou nezaměstnaní, ale tady mají domov.“

„Myslím, že region se vysídluje, čímž zůstávají žáci rodičů bez vzdělání a zájmu o studium.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi.

Organizace působící na Jesenicku se orientují na další vzdělávání pro osoby ohrožené sociálním vyloučením.

Neziskové organizace Hnutí Brontosaurus Jeseníky, Silezika a Ester spolupracovaly na projektu „Péči o jesenickou krajinu k novému zaměstnání“. Cílem byla integrace skupin vyloučených na trhu práce skrze vyškolení a následné zaměstnání v péči o životní prostředí, veřejnou zeleň a permakulturní zahrady. V předešlých letech se Hnutí Brontosaurus věnovalo také projektu „Zvyšování kvality ve vzdělání a zavádění evaluačních nástrojů“. Dle odpovědí

respondentů však snahy o zvýšení zaměstnanosti rekvalifikacemi neměly žádný dlouhodobý efekt. Rekvalifikovaní obyvatelé zůstávají převážně stále dlouhodobě nezaměstnaní.

V současné době nabízí největší nabídku dalšího vzdělávání projekt Okresní hospodářské komory Jeseník „Podpora integrace propuštěných zaměstnanců členských firem OHK Jeseník na trhu práce“ financovaný prostřednictvím OPLZZ. Projekt běží od 1. 12. 2012 do 30. 11. 2014 a je určen zaměstnancům, kterým končí smlouva na dobu určitou, nebo kteří jsou ve výpovědní lhůtě z organizačních důvodů a ještě nejsou v evidenci úřadu práce. Tento projekt zajišťuje odcházejícím pracovníkům rekvalifikaci zdarma prostřednictvím svářečských kurzů, řidičského oprávnění skupiny C, rekvalifikace v technických oborech na pozice skladového logistika a manipulátora, seřizovače NC strojů, v oborech účetnictví a mzdové evidence, administrativní činnosti, cizích jazyků, obchodu, IT a dalších. Zaměstnavatelům bude navíc poskytnut příspěvek na mzdu, včetně sociálního a zdravotního pojištění, a to za dobu, kdy se jeho zaměstnanci budou účastnit rekvalifikačních kurzů. Navíc jim bude poskytnut příspěvek na mzdy pro nové zaměstnance.

V rámci prioritní oblasti podpory OP LZZ „Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce“ probíhá projekt „Šance pro nezaměstnané ze Supíkovice – rekvalifikace a kurzy odrazové můstky k zaměstnání“ Doba trvání projektu je od 1. 4. 2013 do 31. 3. 2015. Žadatelem a hlavním administrátorem projektu je obec Supíkovice. Partnery pro tento projekt byly na základě monitoringu zaměstnanosti a potřeb cílových skupin vytipovány obce Velké Kunčice, Písečná a Stará Červená Voda. V rámci projektu se předpokládá zapojení 16 účastníků, kteří splňují kritéria cílových skupin.

Ekonomická aktivita a pracovní kariéra

Většina obyvatel regionu je zaměstnána v odvětvích průmyslu. Ten však od poloviny 90. let upadá a stále více podniků se ruší, jako důvod ztráty zaměstnání uvedla většina respondentů zrušení provozu.

Území regionu se potýká s velkou počtem nezaměstnaných. Mezi nezaměstnanými se v regionu ve velké míře jedná o osoby ohrožené sociálním vyloučením. Stěžejním problémem je nedostatek zájmu ze strany zaměstnavatelů o přijetí těchto osob. V regionu není dostatek podporovaných pracovních míst, kde by bylo možné uplatnění pro obyvatele ohrožené sociálním vyloučením.

Dle expertních rozhovorů a expertního odhadu se problémy osob ohrožených sociálním vyloučením výchovou dětí ve špatných sociálních podmínkách předávají z generace na generaci. Klasická pracovní kariéra sociálně vyloučených osob v regionu začíná registrací na úřad práce. Někteří z nich začnou dělat veřejně prospěšné práce, které se zpravidla poskytují pouze na půl roku. Po uplynutí této doby se opět tyto lidé stávají dlouhodobě nezaměstnanými. Zlomem sociálně vyloučených osob využilo i možnosti rekvalifikace, po ukončení rekvalifikačního kurzu však stále nejsou schopni si najít práci. Zaměstnávání obyvatel na krátkou dobu, nejčastěji na půl roku nebo rok, je obecným problémem regionu. Pro mnoho lidí je dlouhodobější zaměstnání nedostupné. Na základě těchto zjištění je spatřena potřeba v řešení této situace a změny v nastavení finančních podpor ze strany státu. Orientace

rekvalifikačních kurzů by měla být směřována na již předem vytvořená pracovní místa, aby tato rekvalifikace byla účelná a prospěšná.

Dle rozhovorů se zástupci veřejné správy, podnikateli, dalšími aktéry i obyvateli regionu jsou požadavky na kvalifikaci pracovníků nízké. Převážně je zájem o lidi s nižším vzděláním a nároky mají zaměstnavatelé hlavně na praxi. Z odpovědí dotázaných lidí také vyplývá, že se obyvatelé regionu setkávají s věkovou diskriminací ze strany podnikatelů, kteří nechtějí zaměstnávat starší lidi. Obyvatelé obcí většinou nepovažují zvýšení kvalifikace za přínosné pro zvýšení šance úspěchu na místním pracovním trhu. Dle expertního odhadu není obecné zvýšení kvalifikace a vzdělanosti reálným řešením pro snížení nezaměstnanosti v regionu. Nutné je zejména přilákat nové investory do území a vytvořit nová pracovní místa, jež by přispěla k rozvoji regionu a snížení nezaměstnanosti.

Z důvodu nízkých příjmů se domácnosti osob ohrožených sociálním vyloučením potýkají s problémem zadlužení. Ten je potřeba řešit zejména zvýšením finanční gramotnosti a poskytováním služeb poradenství, které povede k omezení problémů s nemožností splácení. Mnoho domácností řeší problémy se splácením půjčky přijetím nové půjčky a zadlužují se tak mnohem více.

Sociální služby pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

Vybavenost lokality Jesenicko sociálními službami je na dobré úrovni, vzhledem k velikosti území je rozsah poskytovaných služeb odpovídající. V rámci lokality zajišťují služby Olomoucký kraj, města a obce a nestátní neziskové organizace. V některých částech okresu Jeseník však není dostupnost sociálních služeb dostačující a je zde identifikována větší potřeba pro rozvoj sociálních služeb. Nedostatečná síť sociálních služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením je spatřována i ve sledovaném regionu včetně nízké informovanosti obyvatel o dostupných sociálních službách. Potenciál regionu lze tedy spatřit v tom, že sociální služby zde nemají konkurenci a uplatnění by se zde pro ně našlo.

„My tady nic nemáme, ani za námi nikdo nechodí.“

„Nevím vůbec o ničem, co by tady bylo poskytováno. Neznám ani žádného poskytovatele. Tady žádná služba nedojíždí. Vím, že je tady hodně seniorů a nevím teda o ničem, co by využívali. Je toho tady velice málo.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

Z důvodu vysoké nezaměstnanosti, nízké úrovně vzdělanosti a vysokého počtu zadlužených domácností je důraz respondentů z oblasti veřejné správy kladen na zřízení terénní sociální služby poskytující finanční, dluhové a právní poradenství.

„V obci byl zaveden projekt týkající se dluhové problematiky, bohužel však nefungovala komunikace s lidmi. Lidé si na úřad kvůli poradenství nepřišli, a když přišel někdo k nim, nevěřili mu. Terénní dluhové poradenství přímo v domácnostech by bylo vhodné, musel by ho však dělat místní, aby mu lidé věřili.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

Problémy pramenící ze sociální situace jednotlivých rodin se odráží na chování jejich dětí. Z tohoto důvodu by mělo být zřízeno v oblasti Komunitní centrum, které by poskytovalo výchovné poradenství i realizovalo různé volnočasové aktivity. Ve školách by měl působit výchovný poradce, který by napomáhal se řešením problémů týkajících se např. záškoláctví, konflikty v kolektivu.

„Naše děti jsou často zanedbané, nemají dostatečné oblečení a výbavu, nemohou si dovolit jezdit na výlety a do divadel. Rodiče, pokud si ještě zachovali nějakou základní kulturu chování, se snaží děti vychovávat, ale pokud jsou již rezignovaní, mají děti nevychované a zanedbané.“

„Řešením problémů regionu by bylo zaměstnat nezaměstnané - základ je finanční situace a vzory v rodině.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

Bydlení osob ohrožených sociálním vyloučením

V regionu nejsou přímo sociálně vyloučené lokality, ale spíše jednotlivé domy s vyšší koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením. Typy bydlení a stavu obytných prostor se u rodin ohrožených sociálním vyloučením výrazně liší. Celkem se jedná o 6 rodinných domů v soukromém vlastnictví, 3 byty v soukromém vlastnictví a 9 bytů v soukromém vlastnictví druhé osoby. Většině respondentů jejich bydlení vyhovuje. Někteří uvádějí, že jsou na domech nutné opravy, ale nemají na ně peníze.

„Určitě bychom potřebovali nějaké opravy na domě, jelikož postupem času všechno chátrá. Nevím, kde na to vzít, až to bude vážně akutní. Jinak jsem ale spokojený. Je dobře, že máme střechu nad hlavou.“

„Nemáme funkční vodovod, jenom studnu. To je trochu problém.“

„Tak jak už jsem říkal, musí se opravit střecha a vyměnit okna, jelikož jsou prohnílá. Jinak tady nic tak závažného není.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

Zhruba 40 % těchto domů a bytů je ve špatném technickém stavu a dochází v nich ke snižování hygienických standardů.

Ve Velkých Kuněticích jsou 2 domy obývané osobami ohroženými sociálním vyloučením. Jeden z nich je ve špatném technickém stavu, druhý je nově opraven. Tato oprava byla spolufinancována ze zdrojů nájemníků, společnosti Člověk v tísni a dalších zdrojů. V těchto domech není přívod vody, obyvatelé těchto domů čerpají vodu pouze ze studny.

V Mikulovicích se vyskytuje jeden mírně zchátralý rodinný dům s koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením. 3 rodiny žijí v bytovém domě, který je zvenčí ve špatném technickém stavu, ale byty v tomto domě jsou poměrně čisté a udržované a čisté.

V nejhorším technickém stavu je dům rodiny ohrožené sociálním vyloučením v Písečné, který je neudržovaný a téměř neobyvatelný. Stav okolí tohoto domu je pro ostatní obyvatele obtěžující.

Kazuistiky osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením ve zkoumaném regionu

Kazuistika slouží jako pomoc při srovnávání podobných případů v dané oblasti. Jedná se o popisnou výzkumnou metodu zaměřující se na vznik, průběh a výsledný stav daného případu. Pro každou kazuistiku jsou uspořádána všechna fakta, která jsou známa, a s nimi se následně pracuje.

Dlouhodobě nezaměstnaná osoba

Panu X je 37 let a jeho manželka je o 3 roky mladší (34 let). Společně mají dvě děti, které jsou ve věku 14 a 11 let. Jedná se tedy o čtyřčlennou domácnost. Pan X je v současné době 1,5 roku nezaměstnaný a dochází na Úřad práce jednou, případně dvakrát měsíčně. V dané oblasti se pan X narodil a nikdy se nestěhoval. Jeho manželka se za ním přistěhovala z Jeseníku. S rodinou žije pan X v domě po svých rodičích. Se současným způsobem bydlení je ve větší míře spokojený. Bylo by samozřejmě zapotřebí udělat určité opravy na domě, ale problémem je nedostatek finančních prostředků na jednotlivé opravy. Situace s bydlením je v dané oblasti stejná a nikde není nic lepšího. Podle pana X se lidé v jeho okolí stěhují velice často, a tak ztrácí pojem o tom, kolik lidí v jeho okolí vlastně bydlí, a mnoho lidí ani nezná.

Obě děti navštěvovaly mateřskou školu, ve které byly spokojeny. V současné době dochází do klasické základní školy, kde jsou možnosti doučování a další aktivity. Dle pana X využívání těchto aktivit jeho děti nepotřebují. Děti pana X navštěvovaly družinu na základní škole, ale zrušila se, i přestože jí navštěvovalo velké množství dětí. Pan X by rozhodně uvítal znovuzavedení družiny. V současné době hodnotí kapacitu ve školkách i školách v dané oblasti jako dostatečnou. Před 5 až 7 lety bylo ve školkách a školách málo dětí, teď je situace jiná. Informovanost o sociálních službách a dalších aktivitách např. pro děti je panem X hodnocena jako velice nízká. Obecně je však i nabídka těchto služeb velmi malá. Jediná sociální služba, která funguje v této oblasti, je zaměřena na cílovou skupinu seniorů.

Jako jeden z největších problémů v dané oblasti hodnotí pan X vysokou míru nezaměstnanosti. Je zde nedostatečné množství pracovních příležitostí a každý druhý člověk nemá práci. Pan X se snaží získat práci z jakýchkoliv dostupných zdrojů, což je v současné době velice obtížné. Informovanost o nabídkách zaměstnání z Úřadu práce je velice nízká a nikdo jiný práci nenabízí.

Dalším problémem v této oblasti je malý počet zaměstnavatelů, u kterých by bylo možno se zaměstnat. V této oblasti je jedinou možností zaměstnání manuální práce nebo prodávat někde v obchodě. Nefungují zde žádné pracovní agentury s nabídkami volných pracovních míst. Informovanost o projektech a programech na podporu zaměstnanosti je dle vyjádření pana X nízká, jelikož o nich slyšel velice málo. Formální zaměstnání není v současné době v dané oblasti dostupné a je to opravdu velký problém. Žádné aktivity, které by pomohly získat práci v jeho okolí, nejsou realizovány. Pokud fungují určité aktivity obdobného charakteru, tak je o nich poskytováno málo informací.

S výkonem podporovaného pracovního místa/veřejně prospěšné práci nemá pan X žádné zkušenosti, jelikož jí nevykonával. Informace o této pracovní činnosti nemá nikterak velké, ale i přesto by ji nechtěl vykonávat z důvodu jejího krátkodobého trvání. Dotyčný chce získat

práci na delší časovou dobu, aby získal hodně zkušeností a dlouholetou praxi. Bez praxe je nemožné v dnešní době získat práci. Jednou z možností zvýšení příjmu je neformální zaměstnávání, které pan X hodnotí jako výhodné, jelikož člověk dostane peníze hned a nemusí nikde nic odvádět. V této oblasti je možnost zaměstnávat v oblasti stavebnictví a dalších příbuzných oblastech. Nejjednodušší forma získání této práce je domluva přímo se zaměstnavatelem. Na oblast týkající se objemu navyšování příjmů z nelegální činnosti nechtěl pan X odpovídat.

Pan X nezaznamenal negativní/pozitivní dopad zrušení sociálního příspěvku a zrušení/navýšení sociálních dávek v případě výkonu veřejné služby. Mezi sociální dávky, které tvoří příjem rodiny pana X, jsou příspěvek na děti, životní minimum a příspěvek na bydlení. Tyto dávky a jejich výše je však nedostačující pro život rodiny. Přesto pan X hodnotí jako mnohem lepší a výhodnější být zaměstnaný a nebýt odkázán na systém sociálních dávek. Skladba výdajů domácnosti pana X tvoří bydlení (4000 Kč), jídlo (5000 Kč), oblečení (1000 Kč) a další (2000 Kč). Skladba příjmů domácnosti pana X tvoří sociální dávky (4500 Kč) a příjem manželky ze zaměstnání (11 500 Kč). Pan X nemá vytvořené žádné finanční rezervy. Je problém si tyto rezervy vůbec vytvořit, když není dostatečně velký příjem a výdaje jsou velké. Kdyby musel zaplatit neočekávaný výdaj, neměl by ho, z čeho by ho zaplatil. Pan X si vzal půjčku před 5 lety na koupi auta. Částka dosahovala výši okolo 50 000 Kč. Měl problém se splácením některých splátek, ale v současné době jí má již zaplacenou a žádné další půjčky nemá.

Co se týče přístupu k pracovní činnosti, byl by pan X ochoten vykonávat jakoukoliv pracovní činnost. Je ochoten i dojíždět, maximálně do Jeseníku, jelikož je spojení velice dobré. S dopravou do zaměstnání ovšem souvisí pokrytí nákladů na dopravu. Představa měsíčního platu je u pana X okolo 10 000 Kč. Jedná se o optimální stav, jelikož si uvědomuje, že v této oblasti není velká možnost získat zaměstnání s vyšším platovým ohodnocením.

Pan X navštěvoval rekvalifikační kurz, konkrétně se jednalo o kurz svářeče. Velice ho to bavilo. Problém nastal v okamžiku, kdy skončil kurz a pan X si stejně nenašel práci. Rád by se zúčastnil ještě dalšího rekvalifikačního kurzu, ale musel by následně sehnat práci.

Co se týče zajištění služeb v této oblasti, je nedostatečně zajištěna oblast zdravotní péče. V dané oblasti ani v okolí nejsou žádní odborníci a specialisté. Dále by se podle pana X mohlo vybudovat i něco pro děti, aby měly kam zajít po škole. Bylo by samozřejmě lepší, kdyby byly tyto služby pro děti zdarma. Jinak je v regionu dostatečné množství služeb.

Žena na mateřské dovolené

Paní Y je 30 let a v současné době je na mateřské dovolené. Jejímu manželovi je 33 let. Společně se svými dětmi tvoří 5 člennou domácnost. Děti jsou ve věku 9 let, 6 let a 3 roky. V bytovém domě bydlí celkem pět rodin, s celkovým počtem 25 osob. V současné době má paní brigádu na dohodu o provedení práce v obchodě, kde pracuje jako prodavačka. Tuto pracovní pozici si velice chválí. Paní Y se přistěhovala do této oblasti z Bruntálu a se současným způsobem bydlení je spokojena. Manžel zde bydlí od narození. Součástí bytového domu je i zahrada. Celkově je v okolí velmi klidné prostředí. Budova, ve které bydlí, je v dobrém stavu a bydlení je v této oblasti finančně dostupné. Chtějí zde zůstat natrvalo.

Paní Y není dostatečně informována, zda jsou v dané oblasti realizovány programy a projekty na podporu zaměstnanosti a přiznává, že se o tuto oblast aktivně ani nezajímá. Manžel paní Y byl dříve veden v evidenci Úřadu práce, ale nabídek na možnost zaměstnání mu nebylo nabízeno dostatečné množství. V současné době je její manžel zaměstnaný ve slévárně a nemusí již tyto záležitosti řešit. Míra nezaměstnanosti v dané oblasti je paní Y hodnocena jako velice vysoká. Hodně lidí z důvodu malé nabídky pracovních příležitostí se stěhují pryč. Lidé v této oblasti jsou z dané situace opravdu zoufalí. Dalším významným problémem je, že především mladí lidé odcházejí pryč z dané oblasti, protože zde neseženou práci. Mladí lidé studují a snaží se zvýšit si svou vzdělanostní úroveň, ale k závěru si najdou práci mimo region. Nezaměstnaností jsou prakticky ohroženy všechny skupiny obyvatel. Nezáleží na tom, zda má člověk vysokoškolské vzdělání, nebo jen základní školu, i tak má problém získat zaměstnání. Mnozí známí z okolí paní Y jsou nezaměstnaní nebo pracují jen na částečný úvazek. Velkým problémem je podle paní Y přístup zaměstnavatelů, kteří si uvědomují tuto situaci a značně toho využívají. Vědí, že si mohou vybírat zaměstnance z velkého počtu uchazečů a klást na ně nepřiměřené nároky.

I když paní Y nikdy nepracovala na podporovaném pracovním místě/veřejně prospěšné práci hodnotí tuto činnost jako pozitivní a slyšela, že si to mnozí účastníci velice chválili. Paní Y nebyla tato možnost pracovní činnosti nikdy nabízena, ale pokud by neměla jinou pracovní nabídku, využila by tuto pozici. Vidí, že tato práce má smysl. Z doslechu také ví, že lidé po výkonu této činnosti mají větší možnost získat zaměstnání. Paní Y nemá zkušenost s dopadem zrušení sociálního příspěvku a zrušení/navýšení sociálních dávek v případě, že někdo vykonával veřejnou službu, jelikož tuto činnost nikdy nevykonávala.

Praktická škola v dané oblasti není, nejbližší je v Jeseníku. Dvě starší děti navštěvují běžnou základní školu, se kterou jsou děti i paní Y velice spokojeni, kdy výborná spolupráce je především s učiteli. Obě starší děti využívaly předškolní výchovu a momentálně navštěvuje mateřskou školkou nejmladší dítě. S tímto zařízením je paní Y také velice spokojena. Co se týká aktivit na podporu vzdělání z nízkopříjmových rodin, paní Y o těchto aktivitách nic neví i z toho důvodu, že tyto aktivity její děti nepotřebují. Paní Y se domnívá, že v předešlém školním roce byl na základní škole jeden speciální pedagog pro nižší ročníky a měl na starost jednoho žáka. Doučování a školní kluby ve škole nefungují. V současné době je kapacita školek nedostatečná. Současně ale paní Y uvádí, že nikdy neměla problém s umístěním dětí do školky.

Není zde moc pracovních příležitostí a hodně lidí dojíždí za prací do Jeseníku nebo i do vzdálenějších oblastí. S tím souvisí další problém s finanční náročností dojíždění za prací. Paní Y si v současné době nehledá zaměstnání, jelikož předpokládá, že až jí skončí mateřská dovolená, zaměstnají jí v obchodě na stálo. Podle paní Y Úřad práce nenabízí dostatečné množství pracovních nabídek. Je to ovšem ovlivněno i tím, že v tomto okolí není dostatečné množství pracovních příležitostí, což je jedním z hlavních problémů. Všichni lidé mají problém získat zaměstnání. Jednou z překážek pro uplatnění na trhu práce je, že někteří zaměstnavatelé nechtějí přijímat na pracovní činnost matky s dětmi. Je to ovšem celorepublikový problém.

Co se týče neformálního zaměstnání, paní Y nikde nenarazila na tuto možnost a ani neví, kde by to fungovalo. V tomto typu zaměstnávání nevidí žádnou výhodu. Mnohem výhodnější je pracovat na pracovní smlouvu.

Paní Y nepobírá žádné sociální dávky. Hodnotí však dnešní situaci jako velice problematickou. Člověk je odkázán na stát, který mu sice poskytuje finanční pomoc, přičemž ceny všech věcí se výrazně zvyšují. V minulosti se mohl člověk spolehnout na pomoc rodiny, ale v dnešní době myslí lidé jen sami na sebe. Skladbu výdajů domácnosti paní Y tvoří nájem a energie s topením (asi 4500 Kč), jízdné do práce manžela (asi 800 Kč) a jídlo (asi 4-5000 Kč). Skladba příjmů domácnosti je tvořena platem + mateřskou paní (9000 Kč) a platem manžela (17 000 Kč). Paní Y se snaží vytvářet určité finanční rezervy, ale je to obtížné. Domácnost paní Y nemá žádné půjčky.

Jediné aktivity, které pomáhají získat práci, jsou veřejně prospěšné práce. O jiných aktivitách paní Y není informována. Výše minimální mzdy, za kterou by paní Y byla ochotná pracovat, je 12 000 Kč. Chtěla by získat práci v dané oblasti, jelikož z důvodu péče o děti je problém dojíždění za prací.

Paní Y žádné rekvalifikační kurzy neabsolvovala. Její manžel jeden rekvalifikační kurz měl, ale v budoucnu to pro něho nemělo žádný význam. Ale vyloženě něco aktuálního mu nebylo nabízeno. Velký problém je špatné zaměření a nastavení kurzů. Mělo by se zjišťovat, o co je zájem a co chybí, a to nejen ze strany klientů Úřadu práce, ale také ze strany zaměstnavatelů.

Jediné zařízení poskytující sociální služby, které zná, je zaměřeno na seniory. O dalších sociálních službách či poskytovatelích paní Y neví. V dané oblasti by se měly více rozvíjet služby pro děti, kvalitní lékařská péče, obchody s větším sortimentem (obuv, oděvy), protože se kvůli všemu musí dojíždět.

Krátkodobě nezaměstnaná osoba

Paní Z má 3 děti. V domě bydlí celkem 2 rodiny, což činí celkem 14 až 17 osob. Paní Z je jeden měsíc na Úřadu práce. Do dané oblasti se přistěhovala před 20ti lety ze Slovenska a od té doby se již nikam nestěhovala. Chce zde zůstat natrvalo. Přistěhovala se do České republiky kvůli představě o lepších pracovních podmínkách, které zde však nenašla. Se současným způsobem bydlení je paní Z docela spokojena. Velkým problémem, který se v této oblasti ani neřeší, je, že chybí voda. Nemají funkční vodovod a jediný přísun vody je ze studny. Bydlení je v této oblasti finančně dostupné.

V dané oblasti jsou realizovány programy a projekty na podporu zaměstnanosti. Jedná se především o aktivitu veřejně prospěšné práce. Někteří obyvatelé regionu se této aktivitě již zúčastnili. Spolupráci s Úřadem práce hodnotí paní Z jako nedostatečnou. Není nápomocen v tom, aby získala práci, a celkově nemá co nabídnout. Lze říct, že v této oblasti nejsou žádné nabídky zaměstnání a rozsah nezaměstnanosti je zde obrovský. Jedinou možností na určitou pracovní činnost je vykonávat Veřejně prospěšné práce. O tuto oblast pracovní činnosti je zde velký zájem. Paní Z této nabídky již několikrát využila a prostřednictvím této pracovní činnosti získala stálé zaměstnání. Později však o tuto práci přišla. Nezaznamenala žádný negativní/pozitivní dopad zrušení sociálního příspěvku a zrušení/navýšení sociálních dávek v

případě, že vykonávala veřejnou službu. Paní Z pobírá podporu v nezaměstnanosti (6000 Kč). Ve velké míře systému poskytování sociálních dávek nerozumí, a tak je ráda, že dostane alespoň něco.

Paní Z žije v Mikulovicích. Neví, zda jsou v dané oblasti realizovány určité aktivity na podporu vzdělávání dětí z nízko příjmových rodin. Jsou tady klasické školy a školky. V dané oblasti není běžná základní škola ani praktická škola. Nejbližší jsou v Jeseníku. Děti paní Z využívají krátkodobě aktivity předškolní výchovy. Ve školách fungují školní asistenti pedagoga, doučování a školní kluby. Paní Z neví, zda funguje ve školách předškolní vzdělávání, ale, co se týče kapacity mateřských škol, hodnotí ji jako nedostatečnou. Problémem je také to, že v dané oblasti nejsou poskytovány žádné sociální služby.

Paní Z se snaží hledat si práci sama. Chodí se ptát na úřad, zda by nebo volno v oblasti veřejně prospěšných prací. Běžné formální zaměstnání v této oblasti je v podstatě nedostupné. Práce zde není pro nikoho. O možnosti neformálního zaměstnávání paní Z neví a nezná nikoho, kdo by tuto činnost vykonával. Paní Z se domnívá, že klasické zaměstnání je lepší než určité brigády nebo nárazové práce. Ocenila by také, že by člověk nebyl na dávkách a měl jistotu v pravidelném příjmu.

Skladba výdajů domácnosti paní Z, je: elektřina (3500 Kč), dřevo (2000 Kč) a z ostatních prostředků jídlo. Skladba příjmů domácnosti paní Z, je podpora v nezaměstnanosti (6000 Kč) a plat druhá (7000 Kč). Vytvářet finanční rezervy je velice obtížné, protože není z čeho je vytvářet. V posledních třech letech si paní Z vzala půjčku na opravu domu. Jednalo se o 300 000 Kč, které prý pravidelně splácí, i když v poslední době má se splácením problémy. Oprava domu však byla podle jejích slov nutná.

Paní Z je ochotna vykonávat jakoukoliv pracovní činnost. Výše minimální mzdy, za kterou by byla paní Z ochotná pracovat, se pohybuje okolo 8500 Kč, aby to pokrylo všechny její náklady. Velkým problémem je to, že paní Z nemůže dojíždět za prací kvůli péči o děti. Mnohem výhodnější by byla práce v místě bydliště. Největší překážky při uplatnění na trhu práce spatřuje paní Z v tom, že nemá vyšší vzdělání a že jí chybí dostatečně dlouhá praxe.

Paní Z neměla nikdy možnost vzdělávat se prostřednictvím rekvalifikačního kurzu. Nikdo jí tuto možnost ani nenabídl. Měla by velký zájem tuto možnost využít a naučit se něčemu novému. Jednotlivé kurzy by mohly být zaměřené na oblast potravinářství nebo PC apod. Paní Z by uvítala, kdyby se v obci vybudovalo dětské hřiště nebo jiné aktivity pro děti. Za žádné služby si paní Z nemůže připlácet, protože nemá dostatek financí.

SHRNUTÍ KAZUISTIK

Z kazuistik lze vyvodit určité závěry a vyhodnotit rozdíly mezi jednotlivými skupinami obyvatel. V rámci průzkumu však byl nastaven příliš malý vzorek obyvatel a je velmi obtížné nacházet rozdíly zaznamenané ve více rodinách podobného typu. Proto je shrnutí kazuistik spíše obecného rázu a nevychází pouze z výše uvedených kazuistik, ale také z poznatků o daném území.

Zaměstnaní obyvatelé v regionu pobírají většinou velmi nízké platy. Převážně pracují ve zpracovatelském průmyslu. Nemají dostatek financí na koupi nebo opravu domu a v případě půjčky mají občasné problémy se splácením. Jsou však obecně schopni spořit, popřípadě splácet půjčky. Jedná-li se o rodinu, kde jsou oba rodiče zaměstnaní a mají převážně 2 děti, jsou obecně spokojeni, že vůbec mají práci a stálý měsíční příjem pohybující se okolo 20 000 – 30 000 Kč.

Krátkodobě nezaměstnaní pobírají podporu v nezaměstnanosti, která závisí na dřívějším platu a na délce podpory. Tito lidé mají zájem si najít práci a na pracovní místa a plat nemají příliš velké nároky. Mají zájem o veřejně prospěšné práce a o vzdělávání, respektive rekvalifikaci. Při placení nájmu mohou mít tito lidé potíže, obzvláště pokud žijí sami, popřípadě jsou samoživiteli. Z podpory nejsou schopni nic ušetřit ani splácet dluhy. Jedná-li se o čtyřčlennou rodinu, kde je jeden z rodičů krátkodobě, či dlouhodobě nezaměstnaný a druhý má práci, pohybují se příjmy rodiny okolo 10 000 – 20 000 Kč, což v případě, že se jedná o čtyřčlennou rodinu, je výrazně méně než v případě, že oba rodiče pracují.

Dlouhodobě nezaměstnaní postupně ztrácí zájem o zaměstnání, veřejné práce i o rekvalifikace. Rodiny pobírají dávky, jako jsou přídavky na děti, životní minimum a příspěvek na bydlení. Obecně považují tyto dávky a jejich výši za nedostačující pro život rodiny. Přesto jsou u členů rodiny, kteří jsou v produktivním věku, požadavky na plat a zaměstnání mnohem vyšší, než u krátkodobě nezaměstnaných. Z dávek nejsou schopni nic ušetřit a velmi často se potýkají s problémem zadlužení, který nejsou schopni dávkami pokrýt. Tito lidé si často přivydělávají nelegální prací. Pokud se jedná o rodinu se 2 dětmi, kde jsou oba rodiče dlouhodobě nezaměstnaní, pobírají na dávkách okolo 10 000 Kč. Lze však předpokládat, že v případě nelegální práce může mít tato rodina příjmy větší než 15 000 Kč.

Nejohroženější jsou a samoživitelé. Po dobu, dokud jsou matky na mateřské dovolené, nemají až takové finanční problémy, i když nejsou schopny šetřit ani splácet případné dluhy. Větší problém však nastává po skončení mateřské dovolené, kdy by měly matky zájem nastoupit do zaměstnání, ale kvůli nedostatečné nabídce práce a potřebě se starat o dítě nemohou adekvátní zaměstnání najít. Ve většině případů nejsou tyto matky ochotny za práci dojíždět do vzdálenějších lokalit. Navíc by uvítali jednak práci na zkrácený úvazek a jednak službu hlídání dětí. Z tohoto důvodu by bylo vhodné například znovuotevření školní družiny v Mikulovicích.

Obecně lze říci, že v regionu jsou i pracující lidé velmi chudí a v případě ztráty zaměstnání se dostávají na velmi nebezpečnou pozici hraničící s ohrožením sociálním vyloučením. Pracující lidé mají větší příjmy, než nezaměstnaní. Jedná-li se však o rozdíl mezi čtyřčlennou rodinou, kde pracuje pouze jeden rodič a rodinou, kde jsou oba rodiče dlouhodobě nezaměstnaní, není již rozdíl mezi příjmy rodin tak výrazný a v případě nelegální práce osoby z této rodiny se dostávají na téměř stejnou úroveň.

3 ROZVOJOVÝ POTENCIÁL REGIONU

V kapitole je analyzován obecný rozvojový potenciál regionu, jak z hlediska vnějších vlivů, tak vnitřního prostředí. Jsou zde identifikovány stěžejní bariéry a rizika rozvoje regionu, push, pull faktory pro stávající a potenciální obyvatele a podnikatele (investory). Na základě provedených analýz jsou vymezeny perspektivní oblasti pro rozvoj regionu. K těmto jsou následně definovány dílčí rozvojové priority.

Při zpracování kapitoly byly využity a zhodnoceny závěry následujících strategických materiálů v území:

- **Strategie rozvoje mikroregionu Zlatohorsko** je vhodně členěna podle strategických rozvojových oblastí. Dlouhodobé i dílčí cíle jsou strukturované a přehledné a týkají se relevantních oblastí. Soustředí se na rozvoj podnikání, cestovního ruchu interního i externího marketingu mikroregionu. Strategie je ze všech hodnocených strategických materiálů nejlépe zpracovaná a hodící se k organizaci rozvoje regionu. Součástí strategie je akční plán, který je platný do konce roku 2013, mělo by tedy dojít k jeho aktualizaci.
- **Strategický plán lokálního partnerství Jesenicko** se soustředí přímo na oblast Mikulovicka a navrhuje vhodné kroky k rozvoji regionu. Jsou zde definovány rozvojové priority a opatření. Soustřeďuje se zároveň i na zvýšení zaměstnanosti, ale pouze na oblast podporovaného zaměstnávání. Podporované zaměstnávání však neřeší problém obecné nezaměstnanosti. Dle názoru zpracovatele by se region měl soustředit hlavně na podporu podnikání a nalákání investorů do oblasti.
- **Komunitní plán sociálních služeb a služeb souvisejících na Jesenicku pro rok 2011 – 2013** je vhodně členěn podle jednotlivých cílových skupin. Jsou zde vhodně formulovány relevantní cíle i opatření k jejich naplnění v oblasti sociálních služeb. Neřeší však zásadní problém zaměstnanosti, bez kterého není rozvoj regionu možný, a nesoustředí se na region, ale spíše na Jesenicko s přirozeným centrem městem Jeseník. Jelikož je komunitní plán platný do konce roku 2013, mělo by dojít k jeho aktualizaci.
- **Strategie rozvoje Mikroregionu Jesenicko 2007 – 2013** – cílovým územím není ani jedna ze zkoumaných obcí, přesto jsou závěry obecně využitelné pro celé území okresu Jeseník. Návrhová část je vhodně členěna podle rozvojových os, strategické cíle jsou však velice obecné a chybí zde konkrétní body k jejich naplnění. Jelikož je strategie platná do konce roku 2013, mělo by dojít k její aktualizaci a upřesnění dílčích aktivit k naplnění cílů.
- **Územní plán Mikulovice** – územní plán popisuje prostorové a funkční uspořádání území v krajině a jeho využití. Obsahuje koncepci rozvoje území obce Mikulovice, ochrany a rozvoje jeho hodnot. Návrhy územního plánu vytvářejí předpoklady k zabezpečení udržitelného rozvoje v území. Jelikož byl Územní plán Mikulovice vypracován k roku 2010, mělo by dojít k jeho aktualizaci.
- **Územní plán obce Velké Kunětice** – jelikož je územní plán obce Velké Kunětice vypracován k roku 2009, mělo by dojít k jeho aktualizaci.

- **Územní plán obce Supíkovice** – územní plán má obec platný od roku 2003, během jeho uplatnění došlo k několika změnám, a to v roce 2006 a 2010. Proto vzhledem k rozsahu úprav a aktualizace je nutné vypracovat nový územní plán obce.
- **Územní plán obce Písečná** – územní plán obce je platný od roku 2006. Roku 2010 byla přijata první změna územního plánu a bylo by vhodné jej opět aktualizovat.
- **Územní plán obce Hradec – Nová Ves** – v roce 2011 došlo ke třetí změně územního plánu, který byl schválen v roce 2000. Bylo by vhodné aktualizovat územní plán včetně uvedení jednotlivých předpokladů vedoucích k rozvoji území.

3.1 Analýza vnějších vztahů

Zkoumaný region má charakter venkovského území, jednotlivé sídelní útvary a krajina mají řadu vzájemných souvislostí v dopravě, technické infrastruktuře a vztahů k vyšším centrům osídlení (městům) apod. K řešení zkoumaného regionu nelze přistupovat izolovaně od okolního prostředí, ale v kontextu širšího území se zohledněním vazeb na celou strukturu sídelní sítě.

K analýze a hodnocení vnějších vztahů zkoumaného regionu je využita metoda PEST analýzy. Smyslem této metody je rozbor faktorů a okolních vlivů, které působí na realizovanou rozvojovou strategii (jako celek i na dílčí části ve formě konkrétních projektů). Analýza tak představuje komplexní pohled na prostředí území regionu, které není stabilní a mění se. Faktory a vlivy jsou členěny do tematických kategorií, které jsou odvozeny od počátečních písmen názvu analýzy:

- Policy (P): politické a legislativní faktory,
- Economic (E): ekonomické faktory,
- Social (S): sociální faktory,
- Technology (T): technologické faktory.

Východiskem pro identifikaci jednotlivých faktorů byla Socioekonomická analýza Olomouckého kraje z roku 2010 (Příloha č. 4 SWOT analýza). Údaje byly rozšířeny na základě vlastního výzkumu a desk research strategických dokumentů (viz úvod kapitoly 2).

Politické a legislativní faktory

Politické prostředí ČR

Charakter politického prostředí v České republice je dán především systémem parlamentní demokracie, doprovázeným relativně vysokou formální stabilitou institucí, striktním dodržováním procesů a poměrně rigidní Ústavou. (viz. také např. PEST analýza v Programu rozvoje Ústeckého kraje a Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020). Na těchto základech je vystavěn legitimní zastupitelský systém. Samo politické prostředí v České republice je značně nestabilní, již od 90. let nevznikají dostatečně konzistentní většinové vlády, dochází ke střídání pravicových a levicových vlád, což má za následek neochotu přijímat dlouhodobá a koncepční řešení (např. při nepopulárních restriktivních opatřeních). Dosáhnout politické shody při prosazování zásadnějších reforem je velmi obtížné.

Bez účinného tlaku občanské společnosti však nelze očekávat významnější změnu. Role veřejnosti je zpravidla omezena na volební proces. Politická scéna je veřejností vnímána jako korupční prostředí s nátlakovými formami a lobbingem. Důsledkem je nízká důvěra občanů jak v politické strany, tak i v instituce státní moci, čehož je projevem např. nízká volební účast. (viz. také např. PEST analýza v Programu rozvoje Ústeckého kraje a Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020)

Lepší situace je v municipálním politickém prostředí, i když se v regionální politice objevují situace, kdy skutečně prosazované rozvojové tendence jsou mnohdy podřízeny stranickým hlediskům bez zohlednění skutečných potřeb území. Míra důvěry občanů v Krajský úřad a obecní/městské úřady je poměrně stabilně na vysoké úrovni. Dle reprezentativního výzkumu agentury STEM (obyvatelé České republiky starší 18 let, v období 29. 8. – 5. 9. 2012) důvěřují krajskému úřadu tři pětiny občanů, obecním či městským úřadům důvěřuje dvoutřetinová většina české veřejnosti. Svému obecnímu či městskému úřadu významně častěji důvěřují lidé v menších obcích a městech (do 20 tis. obyvatel).

Politicko-ekonomická situace v EU a přeshraniční spolupráce

Evropská unie se v poslední době potýká s krizí v mnoha oblastech, její bezprostřední příčina je především ekonomická – dluhová krize v eurozóně. Další příčinou je nedostatečný institucionální rámec a pravidla fungování unie (např. způsob řešení krize, institut vystoupení země z eurozóny). Postupně dochází k posilování euroskeptických stanovisek ve společnosti a stoupá míra nedůvěry vůči institucím EU.

Jak již bylo uvedeno, má zkoumaný region charakter venkovského regionu. Tento typ regionu je spojen s poměrně vysokou mírou ohrožení regionálními disparitami. Region je tudíž jedním z cílových území evropské kohezní politiky, na které lze čerpat prostředky i v novém programovacím období. Vlivem výše uvedené krize také dochází ke změně charakteru poskytované podpory v rámci kohezní politiky EU a především k jejímu zeštíhlení.

Zkoumaný region spadá do příhraniční/periferní oblasti, tzn. jedním ze stěžejních směrů rozvoje musí být orientace na přeshraniční spolupráci, která pomáhá překonávat okrajovou polohu příhraničních oblastí a zlepšovat životní podmínky obyvatel. K rozvíjení přeshraniční spolupráce v území je založen Euroregion Praděd, jehož členy jsou mimo jiné všechny obce řešeného regionu, ale také významný přímo sousedící partner – město Glucholazy.

Regionální politika

V České republice je dle ústavy nastaven smíšený model výkonu veřejné správy, kde je kladen důraz na postavení měst a obcí. Parametry vztahů samospráv a orgánů státní správy jsou definovány Ústavou ČR. Stát může zasahovat do výkonu samosprávných kompetencí krajů a obcí pouze na základě zákona a naopak svěřuje krajům a obcím část své působnosti, tzv. přenesený výkon státní správy. Přesto jsou v české veřejné správě dlouhodobě patrné centralizační tendence, které se projevují především rostoucím zatěžováním obcí a krajů agendami státní správy (mnohdy bez adekvátní úhrady) a nadměrnou regulací výkonu povinností krajů a obcí ve sféře jejich samostatné působnosti (např. školství, veřejná doprava, kultura) (viz. také např. PEST analýza v Aktualizaci strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020). Popsané tendence jsou však jen velmi těžko ovlivnitelné a

změnu by mohl přinést jen silný společný tlak občanské společnosti a reprezentace krajských i obecních samospráv.

Dalším z faktorů je poměrně slabá národní regionální politika, která má za následek prohlubující se územní diferenciaci rozvoje ČR. U nejvýznamnějších sektorových politik a programů však již dochází k postupnému zakomponování regionálních dimenze, které má za cíl posílení podpory slabých oblastí (zkoumaný region je jednou z nich).

Ekonomické faktory

Ekonomická recese

Česká republika se od roku 2008 potýká s následky ekonomické krize, na kterou česká ekonomika reagovala nadprůměrně hlubším propadem než EU-27. Ve většině ekonomik dochází od roku 2010 k postupnému oživení, u některých zemí se růst vyrovnal hodnotám před ekonomickou krizí. V České republice se stále nepodařilo vrátit ekonomiku k trvalejšímu hospodářskému růstu. Dochází k nadměrným restriktivním opatřením a změně spotřebitelského chování obyvatelstva, které ještě více brzdí ekonomický vývoj země. Dopad této recese je zřetelný především v periferních oblastech, kde je kumulovaný výskyt nízkopříjmového obyvatelstva a dlouhodobě negativního vývoje trhu práce. Vlivem růstu cen vzrůstají i životní náklady obyvatel. Ti, kteří si v minulosti vzali půjčky, je mnohdy nejsou schopni splácet a roste počet exekucí. Tento stav je ještě více umocněn tendencí zahraničních investorů k odchodu do zemí s nižšími výrobními náklady.

Restrikce veřejných financí

S výše uvedeným souvisí také snižování objemu veřejných rozpočtů v důsledku nižších příjmů a tlaku na vyšší výdaje. Stále roste podíl veřejného dluhu k HDP, což následně vede k restrikcím veřejných výdajů. Nedostatek veřejných financí se projevuje napříč všemi úrovněmi veřejných rozpočtů, nejmarkantnější je však na nejnižší úrovni – zejména u malých obcí, které jsou ze svých rozpočtů schopny hradit pouze běžný provoz obce (a to mnohdy s obtížemi). Často tak nedochází k dlouhodobým strategickým rozvojovým investicím, či investicím do oprav a rekonstrukcí obecního majetku. K jejich financování jsou využívány dotace ze strukturálních fondů EU (které ale vyžadují finanční podíl příjemce) a půjčky, což vede k nárůstu zadlužování obcí.

Pozitivním efektem je celorepublikový tlak na zprůhledňování toků veřejných financí a jejich efektivní alokaci.

Změny na trhu práce

V souvislosti s probíhající ekonomickou recesí se stále více prohlubují disparity na trhu práce. Nezaměstnanost je největším problémem zkoumaného území. V okrese Jeseník se nezaměstnanost dlouhodobě pohybuje nad průměrem republiky. Pro zaměstnavatele tato situace znamená, díky obavám stávajících zaměstnanců o jejich místo a nemožnosti sehnání jiného zaměstnání, zvýšení loajality zaměstnanců, produktivity práce, snížení fluktuace zaměstnanců a klesání tlaku na růst mezd.

Situace na nabídkové straně trhu práce v regionu nutí obyvatele k hledání pracovních příležitostí mimo region, kdy musí vážit náklady na dojížděku do zaměstnání a výši výdělku. Vzhledem k obdobné situaci v širším okolí zkoumaného regionu zejména mladí obyvatelé

volí možnost přestěhování se za práci, což má za následek další snižování potenciálu rozvoje oblasti.

K podpoře řešení této situace jsou dlouhodobě přijímána opatření na podporu podnikatelských aktivit (zejména malého a středního podnikání), jak ze strany centrálních orgánů, tak i vyššího územního samosprávného celku. Jedná se zejména o zjednodušování administrativní náročnosti podnikání a zahájení podnikání, včetně poskytování poradenských služeb³. Dále jsou vyhlašovány výzvy na poskytnutí finančních podpor malého a středního podnikání.

Nové programovací období EU 2014+

K podpoře rozvoje území je možno čerpat prostředky kohezní politiky EU v novém programovacím období 2014 – 2020. V tomto období ale již dotační rámce operačních programů nebudou tak štědré, jako v předchozích letech. Důraz bude kladen na finanční spoluúčasť příjemců a posílení role návratných finančních nástrojů.

Sociální faktory

Demografický vývoj

Klíčovým procesem ovlivňujícím vývoj socioprostorové struktury regionů je demografický vývoj s především stárnutím populace. Hlavní příčinou je zejména snižující se porodnost, snižování měr úmrtnosti a prodlužující se délka života. Ve zkoumaném regionu je tento stav ještě více umocněn odchodem mladého obyvatelstva za prací mimo region, což také snižuje optimistické očekávání zvýšení porodnosti v souvislosti s příchodem silných ročníků ze 70. let do věku zakládání rodiny. V České republice však dochází k trvalému podceňování tohoto trendu a k odkládání přijetí potřebných reforem (zejména důchodové), což může mít za následek kolaps sociálního systému státu a následně i prudký nárůst podílu obyvatel přímo ohrožených sociálním vyloučením ve zkoumaném území.

Jedním z negativních faktorů je destabilizace sociálního prostředí v ČR, roste sociálně-ekonomický tlak zejména na mladé rodiny, seniory, samozivitele a jednočlenné a velmi početné domácnosti (zejména nárůst finančních nároků na zajištění domácnosti a životních potřeb). Dochází k rozpadu rodinných a sociálních vazeb ve společnosti. Mladí lidé odkládají vstup do manželství a početí potomků, snižuje se počet sňatků a zvyšuje rozvodovost.

Prohlubování sociální polarizace

V důsledku zhoršené situace na trhu práce dochází k prohlubování sociální polarizace ve společnosti. Roste podíl skupin obyvatel s nejnižšími příjmy a podíl skupin obyvatel s nejvyššími příjmy, obě tyto skupiny mají naprosto odlišný životní styl a sociální status.

³ Zjednodušení administrativní náročnosti podnikání je dlouhodobým záměrem Vládních reforem v oblasti podpory podnikání. Klíčovým nástrojem je implementace metody RIA (Regulatory Impact Assessment) do legislativního procesu ČR v roce 2007. RIA spočívá v hodnocení dopadů nově vytvářených legislativních norem do území a součástí tohoto hodnocení je dopad na administrativní zátěže. Dále byl zaveden institut Jednotného kontaktního místa, vybudována síť Czech Point a významným nástrojem je postupná informatizace veřejné správy (Portál veřejné správy, postupné vytváření elektronických centrálních registrů, informatizace územní veřejné správy).

Rozdílný životní styl a sociální status souvisí i s rozdílnými lokalitami pro bydlení těchto skupin obyvatel, kteří si podle příjmů vybírají buď lukrativní oblasti k bydlení, nebo se koncentrují v periferních oblastech na hranici sociálního vyloučení jako je například sledovaný region. Současně klesá podíl zastoupení středních vrstev. Sociální polarizace vede k postupné degradaci soudržnosti společnosti a nárůstu sociálních rizik (růst sociálního napětí v území). Nová sociální rizika začínají postihovat nejen nejnižší vrstvy společnosti, ale v poslední době přecházejí i do vrstev středních. Jsou postihovány i osoby s vyšším vzděláním, např. vysokoškoláci, kteří se z hlediska příjmů nepohybují ve vysoce placených profesích. Lze předpokládat, že tlak na celou společnost dále poroste. (Nová sociální rizika, ACCENDO, 2011)

Vzdělávací systém

Vzdělávací systém a jeho kvalita je jedním z klíčových faktorů ovlivňující úroveň lidských zdrojů a jejich uplatnitelnost na trhu práce. Současný vzdělávací systém se potýká s nedostatkem financí na straně jedné a na straně druhé s nesouladem mezi požadavky trhu práce a nabídkou vzdělávacích oborů a následně absolventů. V souvislosti se všeobecným tlakem na růst vzdělanosti ubývá v celé republice zájem studentů o učební a praktické obory, ačkoliv poptávka po jejich absolventech roste (MŠMT, Strategie vzdělávání 2020). Naopak se zvyšuje zájem studentů o studium na vysoké škole a paradoxně se tak zvyšuje počet nezaměstnaných vysokoškoláků, často s mizivou praxí (čerství absolventi, kteří očekávají adekvátní platové ohodnocení na vysokoškolské pracovní pozici). Zároveň s tímto trendem dochází ke snižování úrovně vysokého. Pozitivním jevem je preference přírodovědných a technických oborů v chystané reformě vysokého školství.

Ve zkoumaném regionu nejsou zaměstnavatelé kladeny příliš velké nároky na vzdělanost potenciálních zaměstnanců. Poptávka není po vysoce vzdělané pracovní síle, ale především po dostatečně motivované pracovní síle se středoškolským vzděláním (příp. vyučením) v praktických oborech.

Technologické faktory

Reforma podpory vědy a výzkumu

Výzkum, vývoj, inovace a nové technologie jsou akcelerátorem ekonomického rozvoje, Česká republika se však v této oblasti nachází pod úrovní evropského průměru. Nedostatečná je zejména úroveň výdajů podniků na aplikovaný výzkum, vývoj a inovace, spolupráce průmyslového sektoru s výzkumem a rozvoj lidských zdrojů v této oblasti. To vše je doprovázeno slabou ochranou duševního vlastnictví (viz. také např. PEST analýza v Aktualizaci strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020)). Na národní i regionální úrovni jsou proto vytvářeny a realizovány politiky na podporu inovačních aktivit. Dochází ke změně systému financování vědy a výzkumu, kdy je posílena podpora kvality na úkor kvantity a podporován je především aplikovaný výzkum.

Olomoucký kraj se snaží pro rozvoj výzkumu a vývoje dlouhodobě vytvářet vhodné prostředí, aktéry v oblasti výzkumu, vývoje a inovací v území zapojuje do tvorby Regionální inovační strategie. Vznik a rozvoj výzkumných center je podporován rovněž ze strukturálních fondů ČR. V regionu jsou inovace především záležitostí podnikatelských subjektů, které se snaží

nalézt a využít nové podnikatelské příležitosti. Jednou z bariér technologického rozvoje a inovačních aktivit v regionu je nízká vzdělanostní úroveň obyvatelstva, která zároveň může omezit atraktivitu území pro příchod technologicky a znalostně náročných investic.

Růst významu technologií

Jedním z významných faktorů je neustálý rozvoj informačních technologií, které mění charakter komunikace a způsob získávání informací ve společnosti. Trvale pokračuje elektronizace veřejné správy, dochází k posilování role e-governmentu. Další rozvoj zkoumaného regionu se neobejde bez rozšíření možností přístupu domácností/obyvatel k internetové síti a zvýšení informační gramotnosti obyvatelstva.

Dalším významným faktorem je environmentální politika státu spolu s pozitivní změnou postoje společnosti ke kvalitnímu životnímu prostředí. Je zvyšován tlak na podnikatelské aktivity, aby byly využívány materiály a postupy co nejvíce šetrné k životnímu prostředí a zároveň rostou požadavky na redukci čerpání přírodních zdrojů a omezování množství vzniku odpadu. Tyto trendy jsou doprovázeny legislativními změnami, jako je např. novela zákona o ovzduší nařizující výměnu neekologických kotlů (topných zařízení), která výrazně ovlivní rozpočtovou situaci nízkopříjmových domácností – nebudou mít prostředky na nákup nového zařízení.

3.2 Analýza vnitřního prostředí

Analýza vnitřního prostředí je provedena na základě závěrů předchozích kapitol a desk research strategických dokumentů souvisejících s regionem. Nejprve jsou identifikovány silné a slabé stránky regionu, které definují jeho vnitřní podmínky. Silné stránky zahrnují komparativní a konkurenční výhody regionu pro jeho další ekonomický a sociální rozvoj. Slabé stránky naopak představují veškeré faktory, které rozvojové aktivity limitují či ohrožují. Následně jsou definovány příležitosti a ohrožení rozvoje vycházející z působení vnějšího prostředí na zkoumaný region. Jejich identifikace vychází ze závěru PEST analýzy v předchozí podkapitole.

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Sociodemografické charakteristiky	
Nárůst počtu obyvatel v obcích Hradec-Nová Ves a Supíkovice	Periferní/venkovský charakter regionu v příhraniční oblasti.
Kladný přirozený přírůstek v obcích Mikulovice a Písečná	Dlouhodobě klesající počet obyvatel v obcích Mikulovice, Písečná, Velké Kunětice
Obyvatelstvo chce v regionu zůstat natrvalo (zejména z důvodu bydlení a rodiny)	Úbytek obyvatelstva migrací, s výjimkou obce Supíkovice.
Existence komunitního plánu. Spolupráce mezi poskytovateli sociálních služeb a městskými úřady větších sídelních celků.	Dlouhodobý pokles podílu obyvatel v předproduktivním věku a nárůst podílu obyvatel v předdůchodovém věku.
Spolupráce s ASZ a vznik lokálního partnerství Mikulovicko	Nízká vzdělanostní úroveň (zejména ve Velkých Kuněticích). Slabá jazyková vybavenost.
	Vysoký podíl alochtonní složky obyvatelstva
	Trvalý pokles úplných domácností a snižování počtu členů v domácnostech. Rozpad rodinných vazeb.

	Vysoký počet nízkopříjmového obyvatelstva, cca 2,5 % obyvatelstva přímo ohroženého chudobou a sociálním vyloučením.
Charakteristika osob ohrožených sociálním vyloučením	
Nedochází k rasové či jiné diskriminaci při získávání a udržení práce.	Vysoký podíl nezaměstnaných osob, které nemají motivaci pracovat. Tendence k půjčkám, které nejsou schopni splácet.
Nízká míra nepokojů a sociálního napětí v regionu.	Mezi nezaměstnanými je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, či opakovaně nezaměstnaných (zejména po ukončení podpory vzniku pracovního místa zaniká i pracovní místo).
Nízký podíl osob bez vzdělání a nabídka dalšího vzdělávání se zaměřením na tyto osoby.	Absence sociálních služeb, které by pomáhaly těmto osobám s finančními problémy.
	Téměř 40 % nejohroženějších osob bydlí v nemovitostech v desolátním stavu.
	Pasivita a nízké sebevědomí místního obyvatelstva. Nízká informovanost.
Občanská vybavenost	
Dobrá dostupnost všech základních služeb občanské vybavenosti (školství, zdravotnictví, technická infrastruktura, kultura, sociální služby apod.). Služby jsou na základní úrovni poskytovány ve všech obcích, větší nabídka je koncentrována v Jeseníku.	Nepříliš široká škála a množství nabízených služeb občanské vybavenosti, zejména v oblasti asových aktivit pro děti a mládež.
Množství volných a cenově dostupných nemovitostí k bydlení a bytů.	Stará bytová výstavba, která vyžaduje nákladné rekonstrukce a opravy.
Každá obec disponuje vlastním bytovým fondem.	Nízká intenzita bytové výstavby (zejména v obcích Velké Kunětice a Mikulovice). Nedostatek stavebních parcel pro individuální výstavbu ve vlastnictví obcí (Hradec-Nová Ves, Písečná, Supíkovice, Mikulovice).
Napojení oblasti na integrovaný dopravní systém Olomouckého kraje	Úbytek vlakových spojů pro veřejnou dopravu
Trh práce	
Nárůst počtu pracovních míst v Supíkovících vlivem příchodu nového zaměstnavatele (TOUAX, s.r.o.)	Dlouhodobý pokles obsazených pracovních míst (s výjimkou obce Supíkovice)
Značný převis nabídky pracovní síly nad poptávkou umožňuje zaměstnavatelům důkladně si vybírat kvalitní pracovníky.	Vysoký podíl zaměstnaných osob u několika největších zaměstnavatelů.
Poměrně nízké nároky zaměstnavatelů na kvalifikaci pracovní síly.	Nejvyšší hodnoty míry nezaměstnanosti jak v rámci Olomouckého kraje, tak v rámci ORP i v dlouhodobém horizontu. Nejhorší je situace v obcích Hradec-Nová Ves a Velké Kunětice
Nabídka rekvalifikačních kurzů a dalšího vzdělávání.	Sezónní výkyvy v zaměstnanosti, nárůst počtu uchazečů o zaměstnání zejména v zimních měsících.
	Dlouhodobě rostoucí trend počtu uchazečů o zaměstnání na jedno pracovní místo v celém ORP, ve zkoumaném regionu od roku 2010 nevzniklo žádné nové pracovní místo
	Struktura uchazečů o zaměstnání – mezi uchazeči je

	velký podíl nízkokvalifikovaných osob a osob ve věku 50 – 59 let, téměř 3 % obyvatelstva je dlouhodobě nezaměstnaných (častěji žen).
	Systém odborného vzdělávání ne zcela koresponduje s oborovým zaměřením regionu (chybí obory jako lesnictví, zpracování dřeva, kamenictví, tkalcovství apod.).
Ekonomický potenciál	
Dlouhodobě vysoká míra podnikatelské aktivity. Kvalitní portfolio podnikatelských aktivit	Dopravně nejproblematictější dostupný region v ČR, zejména v zimních měsících. Nedostatečná údržba silnic a zhoršování jejich technického stavu.
Prognóza stabilního vývoje velkých průmyslových podniků v regionu.	Nízká kupní síla obyvatelstva a nízká příjmová úroveň domácností. Neexistence úspor u domácností, jejich zadlužování.
Potenciál území pro rozvoj cestovního ruchu.	Chátrání nemovitostí a jejich úbytek.
Poměrně dobrá dopravní obslužnost v rámci regionu, včetně hromadné přepravy osob. Mikulovice jako jeden z dopravních uzlů regionu. Otevřený železniční hraniční přechod Gluchořazy.	Vysoký podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva (zejména v Mikulovicích).
Podpora podnikatelských aktivit (zejména malého a středního podnikání) ze strany centrálních orgánů i Olomouckého kraje.	
Vhodné podmínky pro živočišnou výrobu (skot, ovce). Rozvinuté a rozsáhlé lesnictví s podmínkami pro myslivost.	
PŘÍLEŽITOSTI	OHROŽENÍ
Politické a legislativní	
Rozvoj spolupráce aktérů v území a implementace efektivní komunikační platformy k podpoře ekonomického a sociálního rozvoje regionu. Rozvoj aktivit Agentury lokálního partnerství Jesenicka a dalších seskupení místních aktérů.	Nízká důvěra občanů v centrální orgány státní moci, politická scéna je vnímána jako korupční prostředí s nátlakovými formami a lobbingem.
Rozvoj meziregionální a mezinárodní (přeshraniční) spolupráce.	Ekonomická krize v eurozóně má za následek snižování objemu podpor v rámci kohezní politiky.
Zvýšení informovanosti veřejnosti o aktivitách veřejné správy, možnostech sociálních služeb, vzdělávání. Rozvoj informační společnosti.	Restrikce objemu veřejných rozpočtů spolu s centralizačními tendencemi vede k snižování objemu veřejných financí v území a zvyšujícímu se zadlužování obcí. Nejsou realizovány potřebné investice a může dojít k ohrožení zabezpečení běžného chodu obcí.
	Nepřijetí potřebných vládních reforem (zejména důchodové) povede k razantnímu nárůstu sociálních rizik ve zkoumaném území.
	Nemotivující systém sociálních dávek ve vztahu k získání zaměstnání.
Sociální	
Využití kvalitního životního prostředí pro zvýšení obytné atraktivity území a přilákání nových obyvatel.	Proces stárnutí obyvatelstva, zejména v obcích Hradec-Nová Ves a Velké Kuněčice. V souvislosti s tím lze předpokládat nedostatek zařízení a služeb sociální péče pro seniory.

Posílení participace obyvatel na životě obce a rozvoji regionu.	Dlouhodobý trend odchodu mladých vzdělaných obyvatel mimo region (převážně za prací)
Využití potenciálu sociálního podnikání a tvorba nových pracovních míst ve spolupráci s Úřadem práce, sociálními službami a podnikatelským sektorem.	V případě nerealizace nákladných rekonstrukcí u staré výstavby bude obyvatelstvo nuceno bydlet v nevyhovujícím bydlení, příp. bude ohroženo bezdomovectvím.
Podpora vzdělávání – existence přípravných tříd ZŠ, nalezení účinné motivace rodičů k posílání dětí do škol (zejména u osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením).	Negativní prognózy vývoje počtu obyvatel přímo ohrožených sociálním vyloučením – až na čtvrtinu obyvatel ve věku 30 let.
Využití existujících dotačních programů (EU, státních, krajských) k sociální integraci a snížení sociálních rizik.	Zvyšování počtu obyvatel přímo ohrožených sociálním vyloučením povede k další degradaci regionu.
	Prohlubování sociální polarizace v regionu v souvislosti s nárůstem nových sociálních rizik a destabilizace sociálního prostředí.
Ekonomické	
Využití kvalitního přírodního prostředí pro rozvoj cestovního ruchu, domácího i zahraničního. Využití uvolněných kapacit trvalého bydlení k rekreačním účelům.	Omezování vlakové dopravy může vést ke snižování atraktivity regionu pro potenciální investory
Využití příhraniční oblasti pro ekonomický rozvoj – spolupráce s podnikatelským sektorem v Glucholazech.	Následky ekonomické krize doprovázené nadměrnými restriktivními opatřeními a změnou spotřebitelského chování obyvatelstva, které ještě více brzdí ekonomický vývoj.
Zlepšení dopravního napojení regionu na ostatní části republiky, ale také v rozvojové ose směr Glucholazy.	Nedostatek pozemků ve vlastnictví státu, kraje nebo obcí pro podporu ekonomického rozvoje.
Možnost získání finančních prostředků pro ekonomický a sociální rozvoj v novém programovacím období EU 2014+.	Nízká kapacita lidských zdrojů pro přípravu kvalitních rozvojových projektů a jejich realizaci.
Rozvoj koordinačního přístupu samospráv při budování podnikatelských ploch a areálů. Vytvoření a infrastrukturní připravenost podnikatelských a průmyslových zón.	Nedostatečný finanční kapitál v území může být bariérou pro jeho další ekonomický a sociální rozvoj.
Kooperace podnikatelských subjektů v různých oborech i mezioborově (tvorba technologických řetězců) – síťové podnikání.	
Otevření příp. obnova těžby ložisek nerostných surovin může podpořit zaměstnanost v regionu.	
Rostoucí poptávka a orientace na produkty z přírodních materiálů a produkty zdravé výživy.	

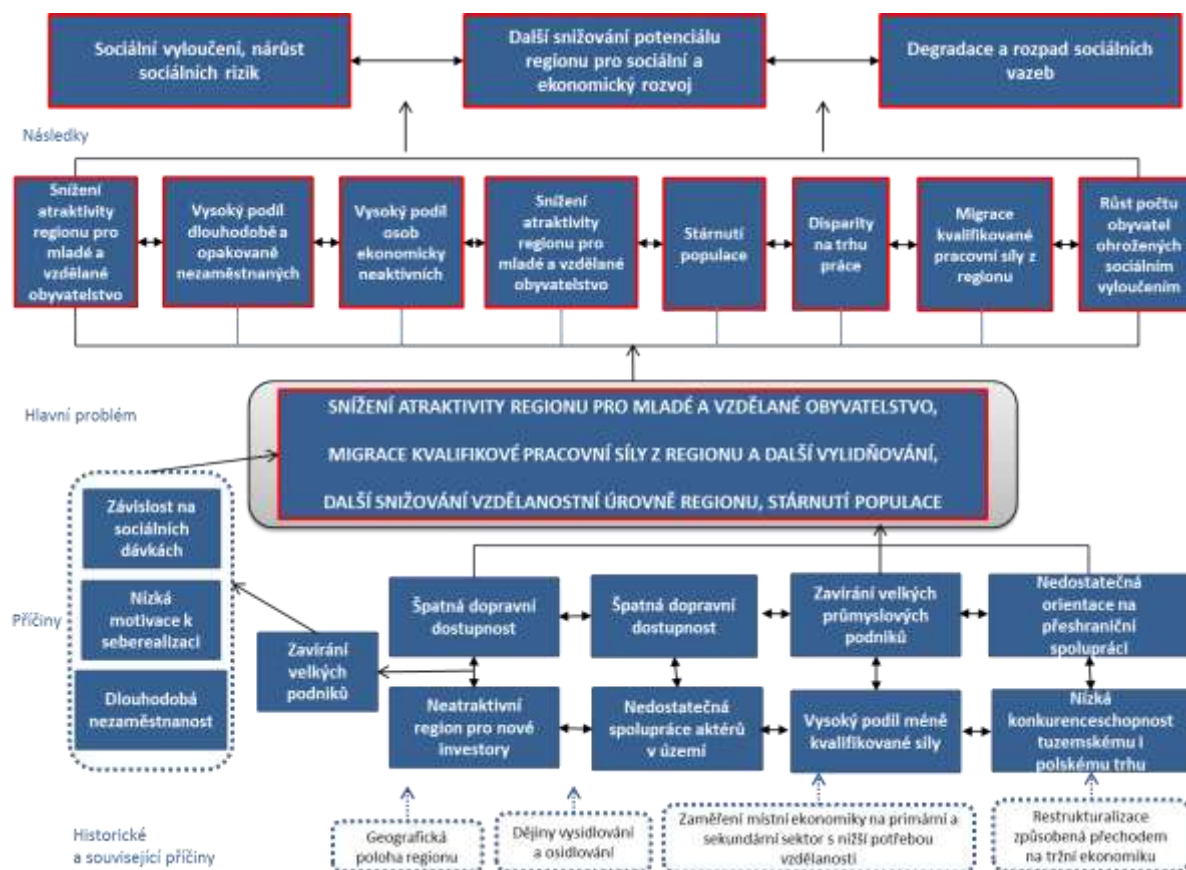
3.3 Identifikace rozvojového potenciálu regionu - faktory a bariéry rozvoje

Území je svými charakteristikami periferní oblastí s venkovským charakterem osídlení. Řada specifických problémů regionu plyne především z geografické polohy (odříznutí regionu od zbytku republiky pásem hor, příhraniční oblast, odlehlost od sídelních center) a dějin osídlování a vysídlování (území bývalých Sudet, vysoká míra nepůvodní složky

obyvatelstva). Při plánování rozvoje území je nutné se zaměřit na stěžejní problémy regionu. Ze stromu problémů jednoznačně vyplývá, že největšími problémy regionu jsou:

- nezaměstnanost a nedostatek pracovních příležitostí,
- nedostatek finančního kapitálu v území,
- stárnutí obyvatelstva.

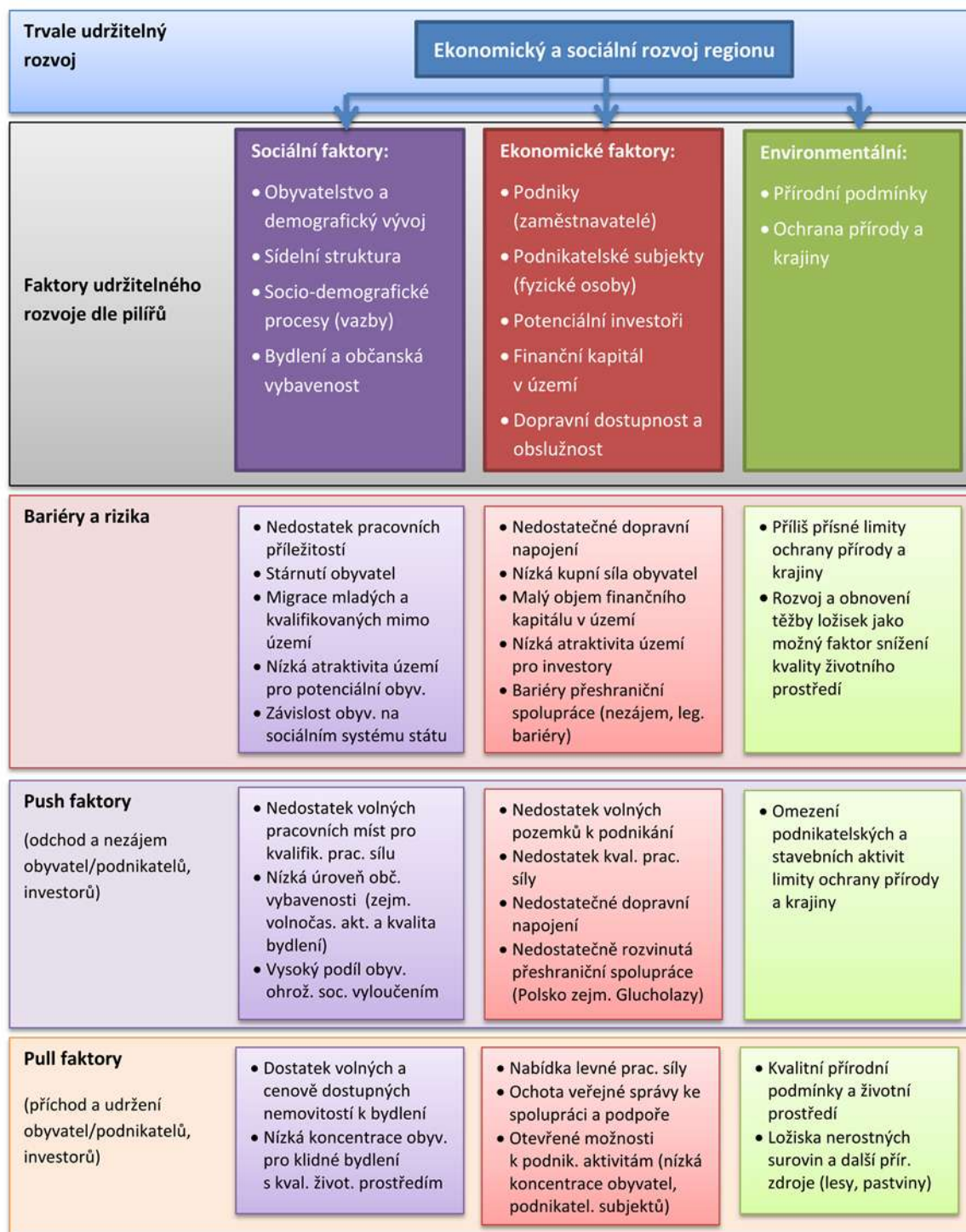
Obrázek 3.1: Strom problémů regionu

Zdroj: ACCENDO 2013

Od definovaných tří základních problémů regionu se následně odvíjí další. Vysoká nezaměstnanost a nedostatek volných pracovních míst způsobuje další snižování atraktivity pro potenciální kvalifikované obyvatelstvo a dále působí na zvyšování podílu osob ohrožených sociálním vyloučením. Odlehlost regionu a špatné dopravní napojení snižuje zájem potenciálních investorů, stávající zaměstnavatelé mají sice velký výběr nízkokvalifikované pracovní síly, ale mohou si dovolit nastavit nízkou mzdovou úroveň, čímž zároveň snižují koupěschopnost obyvatel. Vzájemné působení všech těchto faktorů bez nastartování rozvojového procesu (zásah třetí strany – státu, Agentury pro soc. začleňování, krajské samosprávy) povede k dalšímu úpadku regionu a postupnému snižování jeho potenciálu pro ekonomický či sociální rozvoj. V následujícím schématu jsou shrnuty základní faktory ovlivňující trvale udržitelný rozvoj ve všech jeho pilířích (sociální, ekonomický, environmentální) – jsou identifikovány stěžejní rozvojové bariéry, push a pull faktory obyvatel/podnikatelů/investorů.

Obrázek 3.2: Faktory sociálního a ekonomického rozvoje regionu

Zdroj: ACCENDO, 2013

Zásady a limity rozvoje území

Zásady a limity rozvoje regionu jsou dány především následujícími dokumenty územního plánování: Politika územního rozvoje České republiky, Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje, územní plány jednotlivých obcí.

Region se nachází ve specifické oblasti SOB 3 vymezené Politikou územního rozvoje ČR 2008. Oblast je charakteristická významnými přírodními hodnotami, naopak sociální a

ekonomický rozvoj patří k nejslabším v ČR, jde o hospodářsky slabou a strukturálně postiženou oblast. Nevyhovující je dopravní dostupnost většiny území. Ekonomická základna je slabá, mnohá odvětví stagnují. Klimatické podmínky jsou nevhodné pro intenzivní zemědělství. Velké zásoby dřeva umožňují rozvoj dřevozpracujícího průmyslu. Přírodně cenná a společensky atraktivní oblast Jeseníků má vysoký potenciál pro zimní i letní rekreaci a lázeňství, který je potřebné rozvíjet a využívat s ohledem na udržitelný rozvoj území.

ZÚR OK vymezují v řešeném území rozvojovou oblast regionálního významu RO 5 Jeseník (Mikulovice). V této oblasti jsou zahrnuty následující obce regionu: Hradec-Nová Ves, Písečná a Mikulovice. Uvedené obce jsou dále součástí vymezené rozvojové osy nadregionálního významu OR 2 Mohelnice – Zábřeh – Šumperk – Jeseník – Mikulovice - Polsko.

Území obce Mikulovice je součástí tzv. kulturní krajiny oblasti Jesenická kotlina (KH5), která je Zásadami územního rozvoje Olomouckého kraje (ZÚR OK) vymezena k zajištění ochrany a zachování kulturního dědictví, krajinného rázu a přírodních hodnot. Oblast je cenná soustředěním souboru historicky cenných prvků, lázeňskými parky volně přecházejícími do krajiny, širokými rozhledy a pozůstatky důlní činnosti. Z tohoto statusu plyne řada omezení při plánování rozvoje regionu. Omezení se mimo jiné vztahuje také na umísťování staveb a zařízení obnovitelných zdrojů energie uplatňujících se v krajině (větrné turbíny, větrné parky, elektrárny, sluneční parkové elektrárny).

Na území řešeného regionu se nachází také řada ploch dotčených ochranou přírody a krajiny:

- Mikulovice – CHKO Jeseníky, Ptačí oblast Jeseníky, Regionální biokoridor Olešnice (ÚSES),
- Písečná – Ptačí oblast Jeseníky, Evropská významná lokalita (EVL) Rychlebské hory – Sokolský hřbet, EVL Písečná-mokřad, Přírodní památka (PP) Chebзі,
- Supíkovice - EVL Rychlebské hory – Sokolský hřbet, EVL Jeskyně na Špičáku, Národní přírodní památka (NPP) Na špičáku.

Z vymezení výše uvedených oblastí vyplývají pro řešené území zásady a limity dalšího rozvoje. Jedním ze stěžejních požadavků je prověření a prohloubení **integrace regionu s Polskem** (pro Specifickou oblast 3 zejména směrem na Kladsko). Dokumenty územního plánování ukládají především v souladu s mezivládní dohodou respektovat a rozšířit provoz stávajících silničních a železničních hraničních přechodů s Polskou republikou - Mikulovice – Głucholazy (pro mezinárodní silniční dopravu do 3,5 tuny, umožnit realizaci železničního hraničního přechodu Mikulovice – Głucholazy i pro osobní dopravu). Dále v oblasti cestovního ruchu využít potenciálu a při územním plánování respektovat vedení cyklistické trasy základní sítě II. třídy nadregionálního významu – č. 54 úsek Mikulovice, CZ/PL – Písečná.

V oblasti **ekonomického rozvoje** jsou pro řešené území stanoveny následující požadavky:

- Vytvářet územní podmínky pro zlepšení dopravní dostupnosti území a přeshraničních dopravních tahů, řešit územní souvislosti napojení Jeseníků směrem na Ostravu.
- Zachovat železniční trať 292 Šumperk – Krnov a respektovat plochu nadmístního významu - veřejné vnitrostátní letiště Hranice n. M., Šumperk, Mikulovice.

- Vytvářet územní podmínky pro zemědělskou výrobu podhorského a horského charakteru (zejména vymezením vhodných území pro zatravňování a pastvinářství), pro rozvoj dřevozpracujícího průmyslu a ekologického zemědělství.
- Najít využití největšího brownfields v regionu – kasárna v Mikulovicích – prověřit možnosti vzniku nových podnikatelských areálů ve vztahu k ochraně přírody, k ochraně krajinných kulturních hodnot a k rekreačnímu potenciálu oblasti (využití kasáren pro rozvoj hromadné rekreace).
- Vytvářet územní podmínky pro využití rekreačního potenciálu a rozvoj rekreace a cestovního ruchu, včetně podmínek pro koncepční rozvoj systému dálkových pěších a cyklistických tras (zejm. propojení systému se sousedním Polskem).

V regionu je několik ložisek nerostných surovin potenciálně použitelných pro rozvoj těžebního průmyslu (přehled v následujícím odstavci – Analýza vnitřních zdrojů regionu). Z hlediska přístupnosti je nutné těžbu nerostných surovin orientovat pouze do území ploch ložisek a prognózních zdrojů s nejnižšími střety, popř. řešitelnými limity u podmíněně vyhovujícího území (střety zejména s CHKO Jeseníky a specif. oblastí KH5).

Při rozvoji **občanské vybavenosti** je uloženo respektovat následující požadavky:

- Při rozvoji bydlení nenavrhovat nové plochy bydlení v odloučených lokalitách bez návaznosti na zastavěné území obce. Při vymezení ploch pro bydlení navrhovat plochy pro nízkopodlažní výstavbu – rodinných domů,
- Při řešení koncepce občanského vybavení zohlednit blízkost významných center osídlení - města Jeseník a Gluchořazy.

Analýza vnitřních zdrojů regionu

Jedním ze základních vnitřních zdrojů regionu, který přináší cenný potenciál pro další rozvoj je kvalitní přírodní prostředí. V území je vysoká kvalita ovzduší, nachází se zde několik chráněných přírodních oblastí (v obcích Mikulovice, Písečná, Supíkovice – viz výše). Kvalitní přírodní prostředí je předpokladem pro atraktivitu území pro potenciální obyvatelstvo a pro rozvoj cestovního ruchu. Bariérou rozvoje je nedostatečně rozvinutá rekreační infrastruktura, na druhou stranu velké množství volných a cenově dostupných nemovitostí představuje potenciál pro rozvoj individuální rekreace.

Dále je v území poměrně velký podíl zemědělské (zejm. orné půdy a trvalých travnatých porostů) a lesní půdy na rozloze obce, což představuje potenciál pro rozvoj zemědělství a lesního hospodářství. V této souvislosti je ovšem nutné zohlednit vlastnictví těchto pozemků. Ve vlastnictví obcí je jen velmi malá část pozemků. Jedná se zejména o pozemky zemědělského charakteru a lesní pozemky. Převážná část pozemků je v rukou cizích vlastníků. Lesní půda je zejména ve vlastnictví státního podniku Lesy České republiky, s. p. V případě zemědělských pozemků se jedná především o soukromé subjekty např. K – AGRO Mikulovice, s.r.o., Zemědělské družstvo Františkov Velké Kunědice, Agroprodukt Supíkovice s.r.o. Občané obcí a okolních obcí vlastní také část pozemků, ale nikterak významnou.

Tabulka 3.1: Podíl zemědělské a lesní půdy v regionu

Obec	Podíl zemědělské půdy na výměře obce (%)	Poznámka	Podíl PUPFL na výměře obce (%)
Mikulovice	45,9	Převážně orná půda (3/4 zem. půdy), trvalé travnaté porosty	44,6
Hradec – Nová ves	67,3	Převážně orná půda	22,9
Supíkovice	44,5	Převážně orná půda	45,9
Písečná	56,6	Převážně trvalé travnaté porosty a orná půda	27,3
Velké Kunětice	68,9	Převážně orná půda	23,1

Pozn. PUPFL – Pozemky určené k plnění funkce lesa.

Zdroj: ČSÚ, Městská a obecní statistik (data k 1. 1. 2012)

Na území zkoumaného regionu a v jeho okolí (SO ORP Jeseník) je evidováno množství ložisek nerostných surovin, která jsou v současné době těžena, příp. těžba probíhala v minulosti. Velká část těchto území je chráněna vymezením chráněného ložiskového území, další nejsou těžena z důvodu střetu s limity ochrany přírody. V případě prolomení těchto limitů či nalezení zájemce o obnovení těžby, mohou představovat potenciál pro ekonomický rozvoj regionu.

Tabulka 3.2: Ložiska nerostných surovin na zkoumaném území

Obec	Název	Těžba	Surovina	Plocha (ha)
Mikulovice	Mikulovice u Jes.-Kolnovice	Současná povrchová	Písek, štěrkopísek	22,28
Mikulovice	Mikulovice u Jeseníka	Dosud netěženo	Au-ryzí, staurolit, štěrkopísek	12,75
Supíkovice	Supíkovice-Malý Špičák	Dřívější povrchová	Krystalický vápenec, mramor (pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu)	6,95
Supíkovice	Supíkovice	Současná povrchová	Krystalický vápenec, mramor (pro hrubou a ušlechtilou kamenickou výrobu)	0,59
Supíkovice, Velké Kunětice	Supíkovice	Současná povrchová	Písek, štěrkopísek	13,50
Velké Kunětice	Velké Kunětice	Dosud netěženo	Písek, štěrkopísek	23,96

Zdroj: ÚAP SO ORP Jeseník, 2010.

Dalším významným vnitřním zdrojem území je jeho příhraniční poloha, která region předurčuje pro rozvoj přeshraniční spolupráce s Polskem. V blízkosti Mikulovic leží významný sídelní celek město Gluchołazy, které je na území napojeno silnicí I. třídy I/44. Je zde rovněž hraniční přechod (pro silniční i železniční dopravu). Zastávku v Gluchołazech využívá k výstupu málo cestujících z důvodu velké vzdálenosti od centra Gluchołaz. Uvažuje se o vybudování nové zastávky v centru města, která by přispěla k většímu využití železniční dopravy lidmi z obou stran hranice. Dalším problémem je však chátrání této železniční trati přes polské Gluchołazy, přestože česká strana za její používání pro vlaky spojující Olomoucký a Moravskoslezský kraj platí. Neřešení tohoto problému by mohlo vést až ke zrušení spojů z důvodu bezpečnosti. Z expertních rozhovorů vyplynulo, že většina podnikatelů z Polska nemá zájem rozšiřovat svou podnikatelskou činnost do území regionu,

zejména z důvodu že oblast Jesenicka se nachází v příliš těsné blízkosti jejich stávajících podniků na zakládání poboček. Území jesenicka hodnotí především jako turistický region.

„NE, nemáme žádné informace, pokud jde o přeshraniční spolupráci.“

„Jedná se hlavně o turistickou oblast, ale víme o konkurentech, kteří jsou na stejné úrovni jako my.“

„Necítíme potřebu s někým spolupracovat.“

„Ne a nemáme zájem o informace týkající možností podnikání na Jesenicku.“

„Jesenicko je příliš blízko, myslím, že nic nás k tomu nebude motivovat.“

„Ne, nemáme takovou potřebu, ale kdysi jsme jednali s českou stranou a měli jsme nějaké společné plány, bohužel legislativní bariéry jsou prozatím velmi závažnou překážkou.“

Zdroj: Expertní rozhovory s polskými podnikateli

Omezení vnitřních zdrojů představuje nízká kupní síla obyvatel, která je dána především vysokou mírou nezaměstnanosti, vysokým podílem ekonomicky neaktivního obyvatelstva a nízkou úrovní mezd v regionu. Nedostatek finančních prostředků v území je patrný také u místních podnikatelských subjektů (zejm. fyzických osob), který působí jako bariéra dalšího ekonomického rozvoje regionu (nejvíce zřetelný deficit je u služeb cest. ruchu – pohostinství, ubytování). Stejně tak dochází k omezení prostředků veřejných rozpočtů (jak na celostátní úrovni, tak regionální i místní úrovni). V regionu existuje poměrně vysoká daňová výtěžnost v porovnání s celým SO ORP Jeseník. Obce nejsou v běžném provozu závislé na cizích zdrojích a nejsou příliš zadluženy. Je však patrné, že na větší investice nemají obce dostatek finančních prostředků. Podíl cizích zdrojů k aktivům obcí se pohybuje od cca 1 – 3 % (s výjimkou obce Supíkovice, kde je podíl 8,8 %, ale úvěrové financování tvoří z tohoto objemu pouze 14,3 %; obce Hradec-Nová Ves a Velké Kunědice nejsou zadluženy dokonce vůbec). Jak je patrné z následující tabulky, obcím se daří získávat dotace pro své území (v roce 2012 určené zejména na investiční aktivity).

Tabulka 3.3: Ukazatele hospodaření obcí v regionu v roce 2012

Obec	Podíl cizích zdrojů k aktivům (%)	Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (%)	Přijaté dotace (tis. Kč)	Příjmy (po konsolidaci) v tis. Kč	Příjem na obyvatele v tis. Kč
Hradec-Nová Ves	3,2	0,0	1 092,6	9 219,0	27,3
Mikulovice	1,3	46,9	12 385,1	49 114,4	18,0
Písečná	2,2	43,3	5 901,7	15 663,3	15,6
Supíkovice	8,8	14,3	1 988,2	9 928,4	14,2
Velké Kunědice	1,3	0,0	8 780,4	14 363,9	24,8

Zdroj: Ministerstvo financí, UFIS (data k 31. 12. 2012)

V následující tabulce je uveden přehled obcemi získaných dotací ze strukturálních fondů EU. Nejvíce úspěšná v získávání dotací EU je obec Mikulovice, nejméně naopak obce Velké Kunědice a Hradec-Nová Ves. Kromě obcí je v území několik dalších subjektů, které v regionu realizují aktivity z projektů podpořených ze strukturálních fondů EU (schopné připravit projektovou žádost a realizovat projektové aktivity). Jedná se zejména o: Úřad práce Jeseník, Město Jeseník, občanské sdružení Ester (sídlo v Javorníku-Zálesí), Mikroregion Zlatohorsko.

Tabulka 3.4: Přehled získávání dotací ze strukturálních fondů EU v území

Dotace EU	Název projektu	Operační program	Rok alokace	Alokovaná částka (v tis. Kč)	Stav
Mikulovice	Mikulovice kanalizace - 4. etapa	OP Životní prostředí	2010	17 747,0	běžící
	Navýšení kapacity sběrného dvora a rozšíření sběrných míst v obci Mikulovice	OP Životní prostředí	2010	3 303,4	dokončeno
	Centrum pro sport a volný čas Mikulovice	ROP NUTS II Střední Morava	2009	35 501,6	dokončeno
	Zvyšování motivace a podpora integrace příslušníků romských lokalit - Obec Mikulovice	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	2009	5 169,4	běžící
	Cyklostezka mikroregionu Zlatohorsko, bezpečná obec Mikulovice, optimalizace vedení Moravské stezky	ROP NUTS II Střední Morava	2009	2 610,1	dokončeno
Supíkovice	Šance pro nezaměstnané ze Supíkovice - rekvalifikace a kurzy odrazové můstky k zaměstnání	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	2013	5 016,7	běžící
	Úspora energie objektu Základní školy Supíkovice 1. - 5. ročník	OP Životní prostředí	2013	1 462,8	běžící
	Obnova systému obecní zeleně v Supíkovicích - 3. etapa	OP Životní prostředí	2010	1 222,7	dokončeno
	Obnova systému obecní zeleně v Supíkovicích - 2. etapa	ROP NUTS II Střední Morava	2009	1 512,1	dokončeno
Písečná	Zkvalitnění krizové infrastruktury obce Písečná	ROP NUTS II Střední Morava	2011	4 152,9	dokončeno
	A čekání už nám vadit nebude – zaměřený na modernizaci autobusových zastávek	ROP NUTS II Střední Morava	2011	1 724,3	dokončeno
	Rekonstrukce kulturního domu v Písečné	ROP NUTS II Střední Morava	2009	7 883,5	dokončeno
	Sportovní a dětské hřiště v centru obce Písečná	ROP NUTS II Střední Morava	2009	5 351,9	dokončeno
Hradec-Nová Ves	Florian Fest – zaměřený na otevření muzea, den otevřených dveří, dětský den	OP ČR - Polsko	2008	124,8	dokončeno
Velké Kunčice	Setkání občanů Velkých Kunčic a Slawniowic	OP ČR - Polsko	2011	153,1	dokončeno

Zdroj: Regionální informační servis, 2012.

Získávání finančních prostředků z dotací ovšem naráží na problém v nedostatečnosti množství organizací, které by byly schopny účelně využívat čerpání těchto dotací. Dále je nutné, aby obce a jednotlivé organizace spolu více spolupracovaly při tvorbě kvalitních návrhů projektu a při jejich realizaci v území, což by vedlo k rozvoji celého regionu.

„Obce nemají žádné prostředky pro podporu podnikatelských aktivit. Vše by se muselo řešit na úrovni státu.“

„Do regionu se nedaří získat prostředky. Nejedná se pouze o problémy ve financování v rámci státu, ale i kraje, který nerozděluje prostředky mezi regiony efektivně.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

Analýza majetkových poměrů

Ve zkoumaném regionu obce nedisponují příliš rozsáhlým majetkem. Obce vlastní několik obecních bytů a pozemků, u kterých je však z velké části snaha jejich prodeje do soukromých rukou. Většina původních obecních pozemků a objektů je dnes v soukromém vlastnictví (např. Lesy České republiky, s. p., K – AGRO Mikulovice, s.r.o., Zemědělské družstvo Františkov Velké Kuněnice, Agroprodukt Supíkovice s.r.o., místní obyvatelé).

Obce by se dále neměly zbavovat svých pozemků a nemovitostí, dle rozpočtových možností by naopak měly dbát získání nemovitostí do majetku obce, jako potenciál pro nastartování a směřování sociálního a ekonomického rozvoje regionu. Dále by obce měly využít své kompetence v územním plánování při omezení využití stávajících pozemků, zejména zamezit záborům zemědělské půdy, plánovat plochy pro rozvoj bydlení, individuální rekreaci, plochy pro volnočasové aktivity obyvatel a plochy pro rozvoj lehkého průmyslu (pro příp. nového investora).

Největší rozvojový potenciál představuje areál bývalé posádky v Mikulovicích. Některé objekty jsou již využívány neziskovou organizací Hnutí Brontosaurus Jeseníky, jiné jsou využívány jako sklady. V areálu se pořádají kulturní akce i dětské tábory. Přesto je v rámci areálu mnoho nevyužitých objektů a ploch vhodných k rozvoji podnikání. Největším střetem při využití tohoto areálu je nejednotný majitel budov a pozemků. Zatímco objekty budov jsou ve vlastnictví obce, pozemky patří společnosti Lesy ČR. Tyto majetkové poměry výrazně omezují využití areálu pro rozvoj podnikání.

Analýza lidského kapitálu regionu

Řešený region se potýká s problémem stárnutí populace. V území je vysoký podíl ekonomicky neaktivního obyvatelstva, dochází k odchodu mladého obyvatelstva za prací mimo region. Lidský kapitál regionu je charakteristický nízkou úrovní vzdělanosti a zároveň dochází k jeho další degradaci. Tento stav je způsoben především nízkou nabídkou pracovních příležitostí. V území je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných či opakovaně nezaměstnaných. Lidé postupně ztrácejí motivaci k práci, jsou závislí na dávkách sociálního systému státu a postupně ztrácejí pracovní návyky. I když existuje nabídka rekvalifikačních kurzů a dalšího vzdělávání, které se část nezaměstnaných obyvatel snaží využívat, shodně uvádějí, že jim tyto kurzy nedokázaly zajistit dlouhodobé zaměstnání.

„Ano, udělal jsem si kurz na práci s křovinořezem. Zatím mi to k ničemu to nebylo.“

„Já osobně jsem nic nezkoušela, ale manžel zkoušel kurz, když byl na ÚP. Nebylo to dobře zaměřeno na jeho profesi a ani na nic, co by mu pak k něčemu bylo. To co nabízeli, už buď uměl, nebo to nebylo využitelné v jeho oboru. Takže nenabízejí nic aktuálního.“

„Měl jsem možnost navštěvovat kurz sváření a docela mě to bavilo, ale pak jsem práci stejně nesehnal, jelikož je všude plno. Ten kurz byl zprostředkovaný přes úřad práce a bylo to dobré. Jen kdybych pak získal práci.“

Zdroj: Expertní rozhovory s domácnostmi

„Mohla by tomu pomoci cílená podpora na nějaký sektor, který by tady mohl fungovat. Protože necílené rekvalifikace, jako počítačové kurzy a podobné, jsou prakticky úplně k ničemu, protože to sice možná zvyšuje zaměstnatelnost, ale práci to nikomu nepřinese.“

„Tradiční odpovědí na nabídku rekvalifikace či jiného kurzu je: certifikátů mám doma několik a žádný z nich mi nepomohl najít si zaměstnání. Znechucení z opětovných rekvalifikací je značné, mělo by se postupovat spíš cestou zaškolení přímo vázaného na výkon určité pracovní pozice.“

Zdroj: Expertní rozhovory lokálními aktéry a institucemi

Dlouhodobá nezaměstnanost a nízká životní úroveň způsobuje nízké sebevědomí obyvatelstva a postupně se prohlubující pasivitu. Charakteristická je nízká informovanost obyvatelstva (o nabídce soc. služeb, dalšího vzdělávání, možnostech vlastního podnikání, získání dotací apod.).

Zvýšení vzdělanosti obyvatelstva má smysl pouze v prakticky orientovaných oborech. V regionu jsou poměrně nízké nároky stávajících zaměstnavatelů na pracovní sílu. Systém odborného vzdělávání v celém ORP Jeseník ale ne zcela koresponduje s oborovým zaměřením regionu (chybí obory jako lesnictví, zpracování dřeva, kamenictví, tkalcovství apod.). Mladí nadějní obyvatelé podléhají celorepublikovému trendu k získání vysokoškolského vzdělání, po jeho získání ale nenacházejí v regionu pracovní uplatnění a odcházejí. U domácností nejvíce ohrožených sociálním vyloučením je naopak tendence dětí nepokračovat v sekundárním vzdělávání a demotivace jejich rodinou v rámci vzdělání a práce.

Dlouhodobě dochází ke snižování atraktivity území k bydlení pro kvalifikované obyvatelstvo, což se projevuje v odchodu kvalifikovaných obyvatel mimo region a neschopností regionu přilákat nové potenciální obyvatelstvo. Nízká atraktivita je dána především koncentrací osob ohrožených sociálním vyloučením, nízkou nabídkou pracovních příležitostí a malou škálou nabídky služeb občanské vybavenosti (zejména volnočasové vyžití).

Ke zvýšení lidského potenciálu regionu (a zároveň i postupnému zvyšování atraktivity území k bydlení) je nutná spolupráce aktérů v území (veřejná správa, podnikatelé, sociální služby, občanská společnost). Klíčové je zvýšit participaci občanů na životě obce, aktivizace občanské společnosti a obnovení sociálních vazeb. Pro integraci osob ohrožených sociálním vyloučením je vhodné aplikovat a rozvíjet v území sociální podnikání, víceetapové bydlení (v součinnosti veřejné správy, sociálních služeb a podnikatelských subjektů) a inkluzivní podnikání (viz opatření B4).

Systém dalšího vzdělávání musí být nastaven ve spolupráci s podnikatelskými subjekty (zaměstnavateli) v regionu. Vzhledem k charakteristikám příhraniční oblasti je stěžejní znalost polského jazyka, která umožní pronikání na polský trh, včetně možnosti uplatnění na polském trhu práce.

„ Jazyková a další odborná školení by vedla k rozvoji příhraničního regionu polského a českého státu.“

Zdroj: Expertní rozhovory s polskými podnikateli

Zlepšení znalosti polského jazyka je možné řešit již na úrovni základního školství, např. dvojjazyčným vyučováním, rozvojem spolupráce mezi polskými a českými školami v rámci euroregionu. Další vzdělávání by se mělo orientovat na zvyšování schopností obyvatelstva rozvíjet vlastní podnikání - najít příležitost, založit podnikání, provozovat jej, příp. získat na něj dotaci. Orientace by se měla vzhledem k potenciálu regionu zaměřit na výrobu produktů z přírodních materiálů a ekologické zemědělství, agroturistiku a výrobu produktů zdravé výživy, dřevozpracující průmysl a kamenictví.

Perspektivní oblasti pro rozvoj regionu

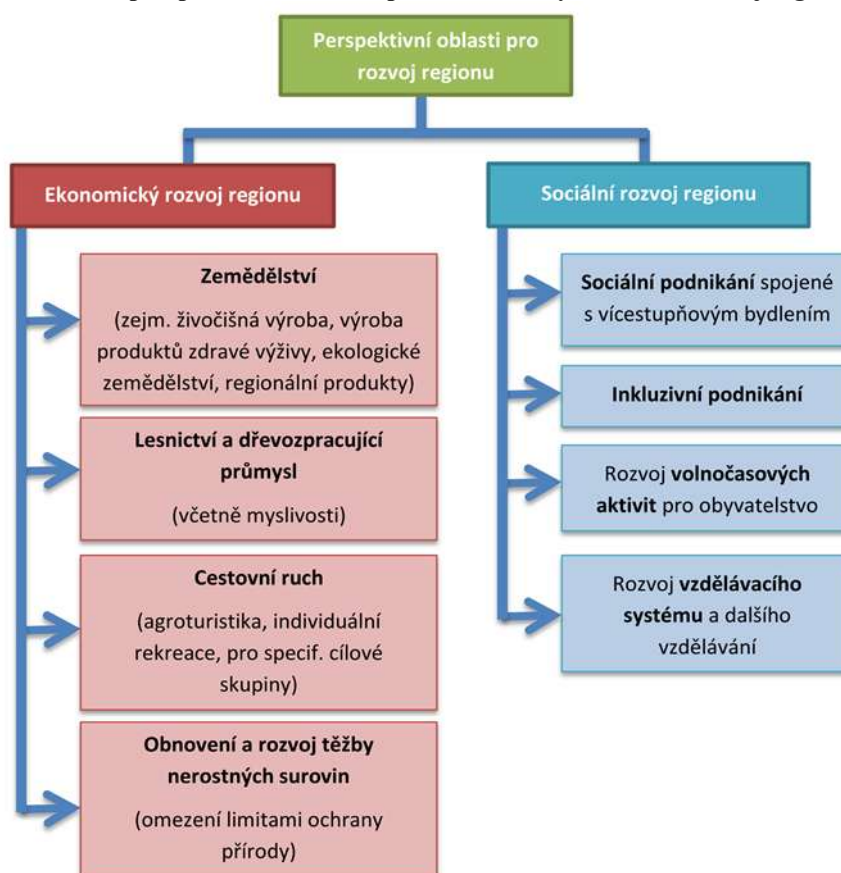
Na základě analýzy rozvojového potenciálu regionu jsou v následujícím schématu identifikovány perspektivní oblasti pro jeho ekonomický a sociální rozvoj. Hlavním rozvojovým potenciálem regionu jsou jeho vlastní zdroje. Jedná se o geografické a přírodní podmínky vhodné pro rozvoj cestovního ruchu, zemědělství, lesnictví a dřevozpracujícího

průmyslu. Z hlediska **cestovního ruchu** je velmi důležitá vazba na Polsko, převážně na Głuchołazy, které jsou partnerským městem Mikulovic. V polské pohraniční oblasti je velký potenciál turistů, které je možné do regionu přilákat kvalitními přírodními podmínkami horské oblasti. Jednou z možných cest je rozvoj outdoorových aktivit a agroturistiky. Území disponuje potenciálem pro rozvoj individuální rekreace, pro kterou je v regionu množství volných a cenově dostupných nemovitostí (omezením je však stáří a mnohdy i technický stav nemovitostí).

V oblasti **zemědělství** by se měly rozvíjet především směry ekologického zemědělství, extenzivní živočišná a rostlinná výroba v návaznosti na agroturistiku, ekoturismus, výrobu bioproduktů a produktů z vlastních přírodních zdrojů. K podpoře těchto aktivit je vhodné orientovat se na personifikaci regionu, tzn. vytvořit jedinečný regionální produkt a značku. Dalším perspektivním odvětvím je **lesnictví a dřevozpracující průmysl**, kde by měla být provozována těžba dřeva lokálními subjekty, nikoliv velkými korporacemi, aby nedocházelo k odlivu kapitálu z regionu. Dále by měl být podpořen rozvoj následných dřevozpracujících odvětví s využitím konceptu tzv. síťového podnikání (viz níže). Potenciál území v lesnatosti lze využít k rozvoji myslivosti a mysliveckého sportu.

Výskyt ložisek nerostných surovin v území vybízí ke zvážení **obnovení a rozvoje těžby** v regionu. Omezením jsou však vyšší náklady na těžbu a limity ochrany přírody. Ložiska ale představují přírodní kapitál oblasti, který by při nalezení vhodného investora či prolomení některých limitů mohl významným způsobem přispět k ekonomickému rozvoji regionu.

Obrázek 3.3: Identifikace perspektivních oblastí pro ekonomický a sociální rozvoj regionu

Zdroj: ACCENDO, 2013.

Samotný rozvoj perspektivních oblastí ale pro nastartování rozvoje celého regionu nestačí. Pro podporu ekonomického rozvoje regionu je nutné zvýšit atraktivitu území pro podnikatele a potenciální investory. Jedná se především o zlepšení dopravního napojení regionu a posílení koordinačního přístupu samospráv při budování podnikatelských ploch a vytváření (přípravě) podnikatelských a průmyslových zón. Specifická příhraniční poloha regionu jej předurčuje k orientaci na polský trh a rozvoj spolupráce s polskými aktéry. Pro zvýšení soběstačnosti regionu je vhodnou formou rozvoj kooperace podnikatelských subjektů, tzv. **sít'ové podnikání**. Sít'ové podnikání lze definovat jako spolupráci skupiny firem, které používají spojené zdroje ke kooperaci na společných projektech. Dále je vhodné zvážit využití potenciálu území v podobě kvalitních přírodních podmínek nejen k rozvoji cestovního ruchu, ale také k umístění pobytového zařízení sociálních služeb, příp. zdravotních služeb krajského významu.

K posílení sociálního rozvoje regionu je klíčová funkční spolupráce všech lokálních aktérů, zejm. veřejné správy (centrální, regionální i lokální), sociálních služeb, neziskových organizací, podnikatelských subjektů a v neposlední řadě občanské společnosti. Pro prevenci vzniku sociálního vyloučení a integraci osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením je vzhledem k vysoké nezaměstnanosti a nedostatku pracovních příležitostí v regionu vhodným nástrojem využití sociálního podnikání (s provazbou na víceetapňové bydlení) a inkluzivního podnikání (viz opatření B4).

Sociální podnikání je specifickým druhem podnikání, ve kterém je ekonomická činnost postavena na roveň sociálnímu prospěchu (uspokojování veřejně prospěšných zájmů) a rozvoji na místní úrovni s ohledem na životní prostředí. Sociální podnikání je určeno k trvalému rozvoji území, spíše než k hromadění zisku.

V regionu by mělo být sociální podnikání v provazbě na sociálním bydlením. Díky tomuto systému by bylo možné zabezpečit osobám ohroženým sociálním vyloučením zaměstnání a kvalitní bydlení, motivovat je k pracovní činnosti a integrovat je do společnosti.

Nejvhodnější formou je sociální podnikání se zmíněnou návazností na sociální bydlení prostřednictvím sociálních družstev a navazující výroby ve spolupráci samospráv, územních zájmových uskupení (mikroregion, místní akční skupina) a podnikatelského sektoru.

Sociální družstvo je v podnikatelské formě zpravidla malý podnik podnikající na volném trhu, jehož cílem je plnit sociální funkci a vytvářet ve společném zájmu členů, společníků nebo akcionářů stabilní a konkurenceschopná pracovní místa a zároveň plnit smysluplnou podnikatelskou roli. Případný zisk je využit k rozvoji firmy a prospěchu členů a není rozdělován jako profit z kapitálového podnikání mezi jeho účastníky v peněžní či nepeněžní formě. Význam sociálního podnikání roste s aktuální zhoršenou hospodářskou situací, kdy se do popředí zájmu dostává tvorba pracovních míst (zaměstnanost) pro znevýhodněné osoby na trhu práce, boj s chudobou (sociální začleňování), rozvoj místních komunit a zaostávajících regionů. Tato družstva by sice ziskem ani velikostí produkce nemohla soupeřit s velkovýrobou mezinárodních společností, ale díky spolupráci jednotlivých subjektů by bylo možné rozvinout ekonomické aktivity v rámci regionu, snížit nezaměstnanost a zvýšit kupní sílu obyvatelstva.

„V obci nejsou sociální podniky. Pouze organizace Brontosaurus provozovala sociální podnik, ale jinak zde není nic. Ve Velké Kraši provozuje sociální podnik pan Přibyl. V regionu je problém, že i kdyby se nějaký sociální podnik zavedl, není zde kupní síla, která by ho užívala. Proto by byla nutná orientace podniku na národní, popřípadě mezinárodní trh. Organizace Soužití 2005 využívala veřejnou službu 2 podporovaných pracovních míst. Dnes se již jedná o stálé zaměstnance. Nejsou však přímo z Mikulovic, ale dojíždí z Velkých Kunětic a z Písečné. Organizace nabízí terénní službu Velkým Kuněticím. Ti o ni však nestojí a tvrdí, že žádné sociálně vyloučené obyvatele nemají. Organizace reaguje především na podněty ze zastupitelstva. V regionu funguje sociální služba organizace Zahrada 2000, sídlící v Jeseníku. Organizace má také pobočku v Dětičově. Zabývá se činností s hendikepovanými lidmi a dělají psychoterapeutické dílny. Nabízejí seniorům sekání dřeva a trávy.“

Zdroj: Expertní rozhovory s lokálními aktéry a institucemi

Koncept **inkluzivního podnikání** se prolíná s konceptem sociálního podnikání. Představuje drobné podnikání, nejčastěji samostatnou výdělečnou činnost osob znevýhodněných na trhu práce (zejm. žen, absolventů, starších osob, dlouhodobě nezaměstnaných a osob s nízkou kvalifikací). Podpora podnikání znevýhodněných je součástí koordinovaného přístupu k řešení zhoršené ekonomické situace a souvisejícího úbytku (nových) pracovních míst. Samostatná výdělečná činnost pro mnoho lidí se znevýhodněním představuje vhodnější pracovní uplatnění, než práce na zaměstnanecký poměr.

K podpoře některých z výše uvedených oblastí lze využít stávajícího největšího brownfieldu v oblasti – areál bývalých kasáren v Mikulovicích. Některé části areálu jsou postupně rozprodávány, částečně je využíván ke kulturním a volnočasovým aktivitám, některé objekty slouží jako sklady. Pro další využití je však nutné dorešit vlastnickou strukturu areálu (jak již bylo rozebráno výše). *Návrh konkrétních příležitostí ve výše uvedených oblastech je rozebrán v následující kapitole (viz kapitola 4).*

Popis nutných investic pro akceleraci rozvoje

Za účelem rozvoje území jsou nutné investice do různých oblastí, bez kterých se rozvoj území nemůže uskutečnit a nebude možné ani udržet současný stav sociálních struktur. Bez investic do území se budou stále prohlubovat problémy regionu spojené s nízkou zaměstnaností. Pro akceleraci ekonomického rozvoje regionu je nutné zvýšit atraktivitu území pro podnikatele a potenciální investory. S tím souvisí hlavně zlepšení dopravních podmínek regionu a posílení koordinačního přístupu samospráv při budování podnikatelských ploch a zón a rozvoj přeshraniční spolupráce.

Hlavní potřebou pro nalákání investorů je zlepšení dopravní dostupnosti, hlavně v zimním období. Špatná dopravní dostupnost je hlavní bariérou rozvoje ekonomiky regionu. V této oblasti je nutné zlepšit napojení na zbytek České republiky, a to hlavně ve směru na Ostravu, ale také napojení na Polsko.

Obce již nevlastní dostatek nemovitostí vhodných pro rozvoj průmyslu. Proto jsou nutné investice do nákupu a oprav nemovitostí, které by pro tento účel mohly sloužit. Prostorové investice se nabízejí v areálu bývalé posádky, kde je rozpor mezi obcemi, které vlastní objekty budov na území bývalé posádky, a Lesy ČR, které vlastní pozemky na tomto území. Region by se měl snažit odkoupit pozemky od společnosti Lesy ČR a poskytnout tyto prostory pro rozvoj podnikání.

Složitost čerpání prostředků z externích fondů omezuje možnosti regionu v této oblasti. Proto by měla vzniknout projektová kancelář, která by zajišťovala čerpání z těchto fondů, vytvářela a spravovala projekty a poskytovala informace o čerpání prostředků pro jednotlivé obce i celý

region. Z důvodu potřeby rozvoje celého regionu by měla projektová kancelář působit nejméně na úrovni mikroregionu, nejlépe na úrovni MAS.

Pro rozvoj investičních podmínek by bylo vhodné vytvoření společného katalogu investičních možností mikroregionu a vybudování podnikatelských center zaměřených na tradiční výrobu a strojírenské a stavební aktivity.

3.4 Definice rozvojových okruhů a priorit

S ohledem na hlavní problémové oblasti zkoumaného regionu a identifikovaný rozvojový potenciál regionu byly stanoveny následující rozvojové okruhy a priority,

Tabulka 3.5: Rozvojové okruhy a priority

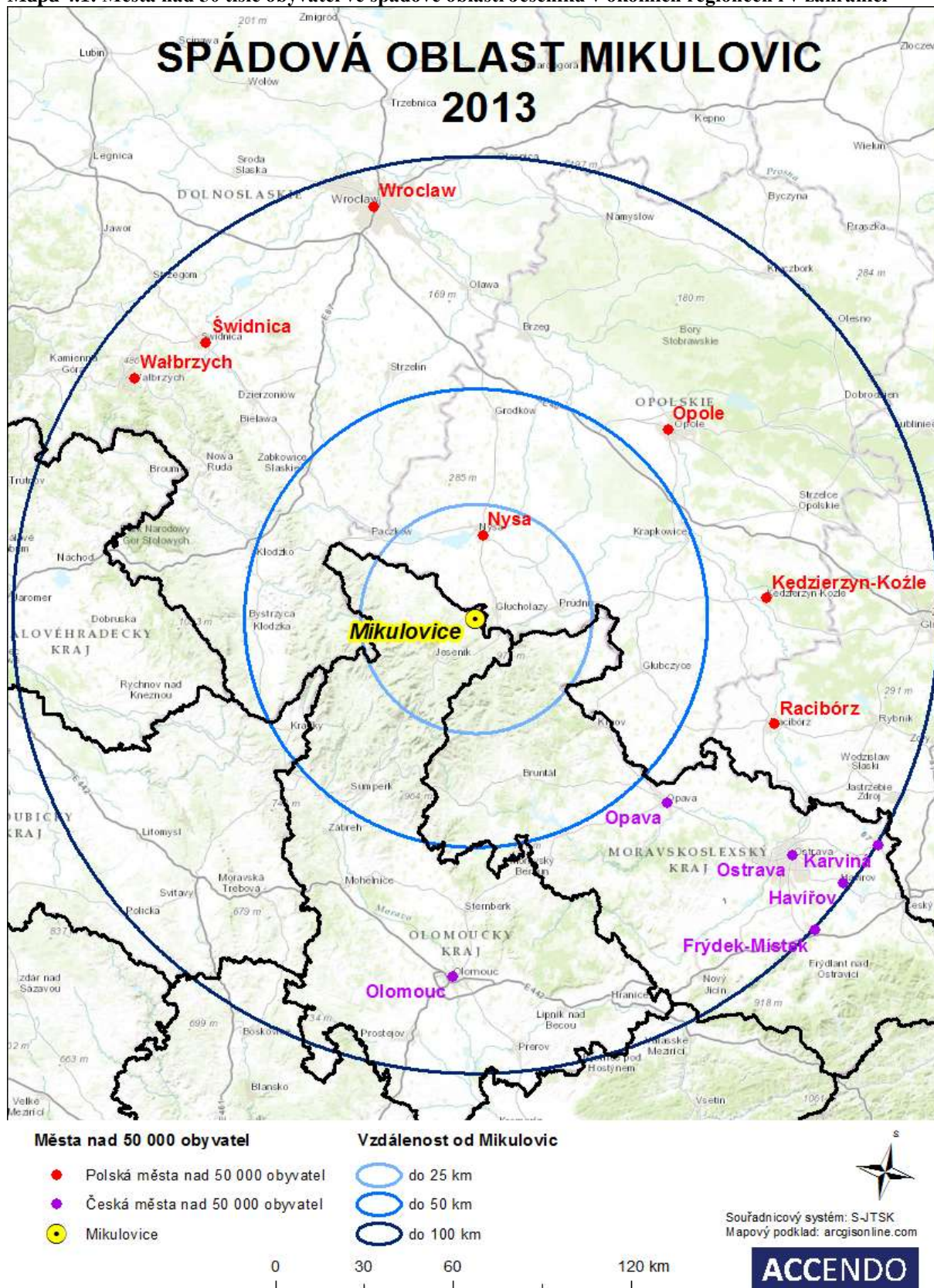
A. Rozvoj sociálního kapitálu a zvýšení atraktivity regionu k bydlení	A.1 Stabilizace venkovského osídlení (vč. podpory rodin a informovanosti obyvatelstva)
	A.2 Integrace osob ohrožených sociálním vyloučením
	A.3 Prevence sociálně-patologických jevů
	A.4 Teritoriální marketing
B. Rozvoj ekonomických aktivit, využití potenciálu regionu a zvýšení atraktivity regionu pro investory	B.1 Zvýšení atraktivity regionu pro investory a rozvoj přeshraniční spolupráce s Polskem
	B.2 Využití potenciálu regionu a rozvoj perspektivních oblastí
	B.3 Rozvoj lidských zdrojů (vč. inkluzivního podnikání)
	B.4 Rozvoj sociálního podnikání s provazbou na sociální bydlení
C. Komunikační platforma v území	C.1 Rozvoj spolupráce mezi lokálními samosprávami v regionu
	C.2 Rozvoj spolupráce mezi Úřadem práce, zaměstnavateli, regionálními vzdělávacími institucemi a sociálními službami
	C.3 Navázání a rozvoj přeshraniční spolupráce s lokálními aktéry
	C.4 Posílení lokálního partnerství při rozvoji sociální soudržnosti obyvatelstva

4 IDENTIFIKACE KONKRÉTNÍCH PŘÍLEŽITOSTÍ PRO EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ REGIONU

V kapitole jsou identifikovány konkrétní příležitosti pro ekonomický a sociální rozvoj regionu z hlediska veřejné správy, podnikatelského sektoru a lidského kapitálu. Jsou zde uvedeny konkrétní návrhy, členěné dle rozvojových oblastí a rozvojových priorit definovaných v předchozí kapitole. Jako podklad pro stanovení konkrétních příležitostí byly analyzovány návrhové části strategických dokumentů v území, byla hodnocena jejich reálnost, příp. byly dále rozpracovány. Dále byly formulovány konkrétní návrhy a doporučení na základě provedených analýz v předchozích kapitolách a výstupů terénního šetření (hloubkových rozhovorů) s lokálními aktéry.

V současné době se venkovské společenství stále více heterogenizuje. Tradiční propojení zemědělství a venkova je oslabováno, a to především v zázemích velkých měst. V těchto oblastech dochází k přechodu z funkce zemědělsko-výrobní na funkci rezidenční a rekreační. Dále dochází k periferizaci oblastí vzdálenějších od těchto velkých sídel, často doprovázené stárnutím obyvatelstva a odchodem mladých lidí za pracovními příležitostmi do měst a jejich zázemí. Hospodářský rozvoj venkovských oblastí (území mimo velké aglomerace) často zaostává (zejména chybí příslušná infrastruktura) a nedostatek ekonomických aktivit vede k odlivu pracovní síly z těchto oblastí. Ve venkovských oblastech vzdálených od větších měst jsou často nedostupné sociální a další veřejné služby, což zvyšuje riziko, že dojde ke zhoršení životní situace cílových skupin, zvyšuje u nich riziko sociálního vyloučení a sociální izolace. Tyto osoby jsou ve venkovských oblastech víceméně závislé na pomoci ze strany rodiny či jiných blízkých osob. Z důvodů těchto měnících se struktur je důležité zajištění provazby na širší okolí, zejména ve spádové oblasti. Nelze region řešit izolovaně od ostatního území. Jednotlivé územní provazby regionu s ostatními celky jsou zásadní pro rozvoj potencionálu regionu. Lokalizace spádové oblasti regionu byla zpracována rozdělením prostoru do tří oblastí. Do oblasti 0 – 25 km, 26 – 50 km a nad 50 a méně než 100 km od vymezeného území. První oblast, tedy prostor se vzdáleností menší než 25 km od výchozích bodů analýzy, pokrývala prakticky jen vymezené území a nejbližší přílehlý prostor (Zlaté Hory). Zde je již patrná přirozená vazba na Polsko, konkrétně na město Głucholazy, které jsou zároveň partnerským městem obce Mikulovice. Druhá zóna – tedy vzdálenost větší než 25 a menší než 50 km od vymezeného území nezahrnuje větší města, která mají nad 50 tisíc obyvatel (pro potřeby této analýzy byla brána do úvahy města, která jsou větší než 50 tisíc obyvatel). Nejširší zóna, tedy ve vzdálenosti 50 – 100 km již zahrnuje větší města. Z Moravskoslezského kraje se jedná o Ostravu, Opavu a Olomouc. Z oblasti Polska se jedná o města Opole, Rybník a Wrocław.

Mapa 4.1: Města nad 50 tisíc obyvatel ve spádové oblasti Jeseníků v okolních regionech i v zahraničí

4.1 Rozvoj sociálního kapitálu a zvýšení atraktivity regionu k bydlení (A)

Region se potýká s řadou specifických problémů. Zejména se jedná o problém spojený se stárnutím a úbytkem populace, vysokým podílem neaktivního obyvatelstva a odchodem mladého a kvalifikovaného obyvatelstva za prací mimo region. Tyto a další indikátory, již specifikované v předchozím textu dokumentu např. nízká dopravní obslužnost, vedou ke snížení atraktivity území k bydlení a také ke zvýšení podílu obyvatel ohrožených sociálním vyloučením. Z tohoto důvodu je potřebné se zabývat rozvojem sociálního kapitálu a zvýšením atraktivity regionu k bydlení.

A.1 Stabilizace venkovského osídlení (vč. podpory rodin a informovanosti obyvatelstva)

Potřeby obyvatel a občanská vybavenost regionu

Potřeby obyvatel byly zjišťovány polostrukturovanými a hloubkovými rozhovory. Obyvatelé regionu shodně uvádějí, že kromě příležitostí k zaměstnání, které jsou pro ně největší prioritou, jsou se službami a občanskou vybaveností na území regionu spokojeni. Vyhovuje jim dostupnost škol, obchodů s potravinami, úřadů i zdravotní péče. Pokud nenastane výrazný rozvoj území, je současná síť služeb dostačující. V případě, že však k rozvoji nedojde, služeb bude stále ubývat s postupným odchodem a vymíráním lidí. Občanská vybavenost a síť služeb v regionu, i přes to, že je pro místní obyvatele dostačující, nevytváří vhodné podmínky pro nalákání turistů a zvýšení počtu přistěhovalých obyvatel, které jsou nutné pro rozvoj území. I když by uvítali určité změny v občanské vybavenosti regionu, vzhledem k nízké kupní síle obyvatel regionu z důvodu nezaměstnanosti je problematické tyto služby rozšířit. Největší potřeba je shledána tedy ve zvýšení zaměstnanosti (viz rozvojový okruh (B)).

Opatření vedoucí k zajištění optimální sítě služeb

Současná síť služeb je podle dotazníkového šetření pro občany regionu vyhovující. Z tohoto důvodu je nutné se zaměřit na aktivity regionu ve spolupráci s obcí s rozšířenou působností Jeseník a s dopravci k zajištění dobré dopravní obslužnosti území do střediskové obce Jeseník, ve které se nachází široká síť služeb zajišťující potřeby obyvatelstva.

Obyvatelé regionu však poukazují na problém plánovaného zrušení pošty, která kromě běžné funkce pošty zastává také funkci bankomatu. Proto by se mělo ještě před zrušením pošty v regionu začít jednat o mobilní poštu, která by do regionu dojížděla v pravidelných intervalech a poskytovala by všechny služby stávající kamenné pošty. S využitím mobilní pošty lze uvažovat i o mobilním obchodě, který by usnadnil zejména seniorům ale i dalším skupinám obyvatel zajištění nákupu potravin, drogistického zboží a jiného zboží, jelikož dostupnost obchodů pro tyto osoby je problematická např. z důvodu potřeby auta či omezených fyzických schopností. Bez ohledu na tato opatření by přinejmenším umístění bankomatu na území některé z obcí bylo pro občany celého regionu přínosem.

Opatření k podpoře volnočasových aktivit

Významným prvkem pro rozvoj a zkvalitnění života občanů v území v rámci občanské vybavenosti lze shledat zejména v oblasti zajištění odpovídající kapacity zařízení pro trávení volnočasových aktivit dospělých, mládeže a dětí. Jedná se zejména o aktivity směřující k rekonstrukci nebo nové výstavbě atrakcí a objektů občanské vybavenosti pro místní občany,

spolky a zájmové skupiny. Realizace těchto aktivit by byla v rukou obcí a dalších organizacích působících v oblasti volnočasových aktivit podporovaných státem a směřovala by zejména na dětská hřiště, místní sportoviště, posezení, parky, klubovny, společenské sály, aj.

Opatření k podpoře rodin

Rodiny se v současné době potýkají s mnoha problémy, které jsou důsledkem jejich neuspokojivé ekonomické situace, a ta sebou přináší řadu problémů. Je vhodné se zaměřit na podporu rodin komplexně vč. vícegeneračních rodin.

Vytvoření **konceptu podpory vícegenerační rodiny** by přispělo k podpoře stávajících rodinných vazeb a realizaci nových aktivit na podporu rodin napříč generacemi. Záměrem této konceptu by bylo zjištění stávající podpory rodin (od rodiny s malými dětmi až po seniory žijící osamoceně) v regionu a následně by byla provedena analýza potřeb těchto cílových skupin. Na základě těchto výstupů by byla vytvořena **koncepte prorodinné politiky** na území regionu.

V Mikulovicích je zřízeno **mateřské centrum**, poskytuje zázemí ženám před porodem a rodinám s dětmi před nástupem do mateřské školy. Centrum by mělo ženám na mateřské dovolené umožnit kontakt s ostatními matkami a oprostit je tak z od izolace, do které se dostávají celodenní péčí o dítě. Bylo by vhodné, aby centrum představovalo neformální prostor pro setkávání rodin, předávání vzájemných zkušeností, vzájemnou pomoc a vzdělávací aktivity. Stávající mateřské centrum poskytuje služby zejména pro místní obyvatele Mikulovic. K posílení rodiny a rodičovské výchovy v regionu by mělo toto mateřské centrum navázat úzkou spoluprací s mateřským centrem Krteček o.s., které se nachází v Jeseníku a provozuje i miniškolku pro děti od dvou do tří let. Navíc by toto centrum mělo zvýšit svou dostupnost pro celý region a zlepšit propagaci své činnosti, např. zřízením webových stránek s nabídkou služeb, které poskytuje.

Obce by se dále měly zaměřit na realizaci aktivit, které napomohou ke zlepšení situace rodin s dětmi formou **podpory prorodinných aktivit**. Jednalo by se zejména o realizaci rodinných akcí (např. setkávání rodin, koncerty pro děti), podpora zřízení a modernizace dětských hřišť a jejich zázemí, znovuoobnovení školní družiny a jiné služby, jež by umožnily rodičům sladit jejich zaměstnání s péčí o dítě.

Mimo jiné by podpora měla směřovat k podpoře rodin v oblasti bydlení. Rodinám by měly být poskytnuty takové podmínky, které by jim umožnily řešit nepříznivou sociální situaci v důsledku nedostatku příjmů a vysokých nákladů spojených s bydlením. Obce by tak na území města měly vyčlenit část bytového fondu a nastavit tak systém **sociálního bydlení** na svém území spolu s podporou Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva pro místní rozvoj. Z důvodu nedostatku obecních bytů je však nejprve nutné získat dostatečný počet bytů vhodných pro realizaci sociálního bydlení do majetku obcí regionu.

Zvýšení služeb a zlepšení podmínek k bydlení zaměřené na rodiny by vedlo k přilákání mladých rodin a upevňování stávajících rodinných vazeb, což by pozitivně ovlivnilo rozvoj území a vedlo i ke zvýšení atraktivity regionu k bydlení.

Opatření k prevenci sociálního vyloučení a sociálního začleňování

Osoby sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením ke svému začlenění do společnosti i na trhu práce potřebují vedle individuálních služeb zaměstnanosti podporu prostřednictvím optimálně nastavených sociálních služeb či programů. Sociální služby a služby pro rodinu a děti přispívají k sociálnímu začlenění a k prevenci sociálního vyloučení, snižují závislost na sociálních dávkách a riziko mezigeneračního přenosu chudoby. Kde je to možné, musí mít přednost sociální služby, které jsou poskytovány v přirozeném prostředí (komunitě) jejich uživatelů, a které přispívají k nezávislému způsobu života a začleňování do společnosti a brání izolaci nebo segregaci uživatelů. V tomto regionu působí sociální služba Soužití 2005, o.p.s., která je svou činností zaměřena na cílovou skupinu senioři. Jednotlivé obce by měly realizovat **průzkum poptávky** a v této návaznosti rozšířit nabídku poskytovaných sociálních služeb na základě zjištěných potřeb na území regionu. V tomto regionu by bylo zapotřebí zajistit **terénní sociální službu**, která by poskytovala poradenskou činnost zaměřenou především na problematiku zadlužování a nezaměstnanosti. V oblasti zadlužování by měly být jednotlivými poskytovateli sociálních služeb realizovány protidluhové kampaně, poskytována pomoc při tvorbě splátkových kalendářů a při řešení exekucí. Tato terénní služba by měla být součástí aktivit opatření A 2.4.

„V obci byl zaveden projekt týkající se dluhové problematiky, bohužel však nefungovala komunikace s lidmi. Lidé si na úřad kvůli poradenství nepřišli, a když přišel někdo k nim, nevěřili mu. Terénní dluhové poradenství přímo v domácnostech by bylo vhodné, musel by ho však dělat místní, aby mu lidé věřili.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

Opatření ke zvýšení informovanosti obyvatel

Pro území je charakteristická nízká informovanost, zejména o službách úřadu práce, činnosti veřejné správy a sociálních a zdravotních službách poskytovaných v území.

V rámci zvyšování informovanosti a provázanosti regionu by měla být vytvořena **informační koncepce**, která by vedla k rozšíření povědomí o sociálních službách mezi obce a města, odbornou i širokou veřejnost, a zároveň by zajistila provázanost poskytování těchto informací se souvisejícími oblastmi jako je zdravotnictví, úřady práce apod.

Dílní aktivitou v rámci zvyšování informovanosti obyvatel by bylo zpracování **koordinovaného systému o službách veřejné správy a možnostech využití sociálních služeb** jednotlivými obcemi ve spolupráci s neziskovými organizacemi působícími v regionu. Byl by vytvořen balíček základních informací o sociálních službách a službách veřejné správy včetně jejich dostupnosti. V rámci této aktivity by bylo vhodné vytvořit informační materiály a realizovat odborná školení / kurzy pro jednotlivé cílové skupiny, které by zvyšovaly informovanost o dostupných službách a možnostech v území, např. dalšího vzdělávání, možnostech vlastního podnikání, získání dotací, apod.

Opatření pro zkvalitnění dopravní dostupnosti území

Část respondentů shledala jako nedostatečnou a složitou dopravní dostupnost území. Dopravní infrastruktura je v současnosti jedním z rozhodujících činitelů rozvoje území, je podstatným faktorem ekonomického rozvoje a kvality života. Z tohoto důvodu by měly být zvýšeny investice státu do rozvoje a obnovy dopravní infrastruktury a také zvýšena obslužnost území zejména z důvodu dojížděky do zaměstnání a dostupnosti občanské vybavenosti. Existence dobré dopravní obslužnosti území má pozitivní dopad na mobilitu pracovních sil, dostupnost základních služeb a zatraktivnění lokalit pro cestovní ruch. Ve

spolupráci s obecními úřady, obcí s rozšířenou působností a dopravci by měla být vytvořena **studie mapující hlavní dopravní potřeby** místních obyvatel.

Opatření pro zkvalitnění bydlení v regionu

Kvalita a dostupnost bydlení jsou faktory ovlivňující rozvoj a kvalitu území. Vytvoření příznivých podmínek pro bydlení je významným aspektem majícím dopad na celé území. Obce ve spolupráci se státem by se měly zaměřit na revitalizaci stávajícího bytového fondu, jelikož ten se potýká s problémem staré zástavby a postupným chátráním, což má za následek, že se tyto domy stávají neobyvatelnými. Pro zachování bytového fondu je nutné provést jeho **pasportizaci** ke zjištění skutečného stavu objektů, jež umožní získání potřebných informací k sestavování plánů údržby, oprav a finančního plánu. Dále je potřebné vytvářet **podmínky pro výstavbu a modernizaci bytového fondu**. Modernizace stávajícího bytového fondu by mohla být realizována na základě pobídek obcí k místním obyvatelům vlastnícím nemovitosti za účelem jejich revitalizace a architektonického sladění domů. Z důvodů nedostatečných finančních prostředků obcí by tyto pobídky měly být ideálně financovány ze zdrojů vyšších územně správních celků, případně z fondů EU. Výstavba domů by měla být směřována do atraktivních lokalit území regionu a neměla by být směřována do odlehlých částí obcí. V této souvislosti by měla být vytvořena **pasportizace vhodných ploch** pro individuální bytovou výstavbu.

Opatření k omezení nepřiměřených výdajů

Vzhledem k finanční situaci obyvatel ohrožených sociálním vyloučením a zvyšování zadlužování domácností je důležité zaměřit aktivity na výuku ohledně hospodaření s penězi. Tato činnost byla již zmíněna v rámci opatření A 1. 4 s provazbou na opatření A 2.6. Obyvatelé by se měli naučit hospodařit se získanými prostředky a omezit využívání půjček.

Vynaložené náklady na bydlení představují čtvrtinu příjmů celé rodiny. Z tohoto hlediska je nutné se zabývat také tímto druhem nákladů. Výrazný problém by mohl nastat, pokud by se Olomoucký kraj připojil k programu novely zákona o ochraně ovzduší. V rámci novely zákona o ochraně ovzduší (201/2012 Sb.) byla zavedena řada legislativních opatření, která řeší problematiku znečištění ovzduší lokálními topeništi. Zákon vyžaduje, aby byly provozovány pouze kotle, které plní stanovené přísné emisní parametry. Z novely zákona vyplývají také povinné revize kotlů, které si budou muset jejich provozovatelé od roku 2016 každé dva roky zařídit u odborně způsobilé osoby. V případě nesplnění povinnosti poskytnout revize kotle mohou příslušné správní orgány uložit pokutu až ve výši 20 000 Kč. Na výměnu nevyhovujících kotlů za kotle splňující požadavky 3. a 4. třídy lze získat dotaci. I tak je však nutné zaplatit nejméně 25 % ceny tohoto kotle a poplatky za každou revizi kotle, popřípadě za pokuty. To by mohlo zvýšit výdaje na bydlení jednotlivých domácností a lze zde shledat možnosti přijetí opatření státu k nízkopříjmovým rodinám. Pokud tato situace nastane, měl by být region připraven pomoci snížit náklady dotačním poradenstvím, vlastní výrobou štěpky a pelet, popřípadě výškolením vlastních revizorů kotlů. Ke snížení nákladů na bydlení by také došlo revitalizací bytového fondu, které by vedlo ke snížení výdajů spojených např. s únikem tepla.

Opatření pro zvýšení příjmů obyvatel

Pro zvýšení příjmů a kupní síly obyvatel je potřeba zvýšit zaměstnanost. V regionu však není příliš velký potenciál pro nalákání investorů. Proto by se měly rozvíjet hlavně malé a střední podniky s orientací na turismus, a to zejména v návaznosti na polskou kupní sílu. Opatření vedoucí k rozvoji ekonomických aktivit, využití potenciálu regionu a zvýšení atraktivity regionu pro investory je uvedeno v kapitole 4.2.

Priorita	A.1 Stabilizace venkovského osídlení (vč. podpory rodin a informovanosti obyvatelstva)
Opatření	A.1.1 Udržení a zkvalitnění stávajících služeb pro obyvatele území zajištěním dobré dopravní obslužnosti do střediskové obce Jeseník
	A.1.2 Zajištění odpovídající kapacity pro volnočasové aktivity
	A.1.3 Vytvoření koncepce podpory vícegenerační rodiny a prorodinné politiky na území regionu
	A.1.4 Rozšíření sociálních služeb vč. terénní služby poskytující poradenství v oblasti zadlužování a nezaměstnanosti.
	A.1.5 Vytvoření informační koncepce a balíčku základních informací o sociálních službách a službách veřejné správy vč. jejich dostupnosti
	A.1.6 Vytvoření studie mapující hlavní dopravní potřeby místních obyvatel
	A.1.7 Provedení pasportizace obecního bytového fondu vč. realizace pobídek obce k vlastníkům nemovitostí k revitalizaci domů
	A.1.8 Vytvoření pasportizace vhodných ploch pro individuální bytovou výstavbu

A.2 Integrace osob ohrožených sociálním vyloučením

Možnosti zvýšení zaměstnanosti specifických cílových skupin

Základním předpokladem pro zvýšení zaměstnanosti specifických cílových skupin je celkové zvýšení zaměstnanosti. Hlavním problémem regionu totiž není nízká zaměstnanost specifických skupin, ale vysoká nezaměstnanost obyvatelstva jako celku.

Pro zvýšení zaměstnanosti zdravotně postižených lze využít metody **pracovní rehabilitace, chráněných pracovních míst, chráněných pracovních dílen, společensky účelných míst**, které jsou zaměřeny na získání a udržení vhodného zaměstnání osoby se zdravotním postižením. Úřad práce Zlaté Hory i Jeseníky poskytují podpory těchto metod. ÚP hradí náklady spojené se zabezpečením těchto metod, přijímají žádosti osob se zdravotním postižením, uzavírají dohody o zabezpečení. V této souvislosti by bylo vhodné se zaměřit na subjekty neziskového charakteru zabývající se potřebami zdravotně hendikepovaných působící v blízkém okolí a zvýšit tak možnosti uplatňování těchto metod pro takto znevýhodněné občany formou vyšší finanční podpory zejména ze strany Úřadu práce. Např. ve Zlatých Horách působí nezisková organizace Zahradka 2000 o.s., která kromě sociálních služeb pro osoby s duševním onemocněním poskytuje ucelený systém zaměstnávání s podporou pro osoby se zdravotním postižením zahrnující odbornou přípravu na zaměstnání, odborné pracovní poradenství a podporu zaměstnávání. Obce v součinnosti s krajem a státem by se dále měly zaměřit na podporu informovanosti zaměstnavatelů k vytvoření možností uplatnění osob se zdravotním postižením vč. **sociálně terapeutických dílen** a poskytnout těmto subjektům podporu při zřízení a udržení těchto forem pracovního místa a podpory

zdokonalování pracovních návyků a dovedností. Obce by se v tomto směru měly zabývat prověřením možností vzniku těchto pracovních možností a způsobů získávání pracovních návyků pro osoby se zdravotním postižením ve spolupráci s jednotlivými neziskovými organizacemi působícími v okolí a zdravotně postiženými osobami vzhledem k potřebám a možnostem těchto osob.

Pracovní příležitosti pro nekvalifikované uchazeče představuje zejména rozvoj **veřejně prospěšných prací a veřejných služeb**. Veřejně prospěšné práce jsou zejména zřizovány samotnou obcí, je nutné ovšem zvyšovat jejich kapacitu. Možností obcí je vytvářet větší množství těchto pracovních příležitostí a také pobízet, jak finančně tak i poskytováním poradenství, soukromé a neziskové organizace k rozšíření počtu veřejně prospěšných prací včetně následujících příležitostí k začlenění pracovníka do zaměstnání po uplynutí doby činnosti veřejně prospěšné práce, např. při splnění určitých podmínek, získání praxe, atp. Obce by mohly začít intenzivněji využívat také program veřejných služeb. Na začátku je potřeba vytipovat oblasti, ve kterých by byla možnost realizace ve větší míře (pomocné činnosti v oblasti životního prostředí, kulturního rozvoje nebo sociální péče), připravit motivační systém k účasti i nastavení dalších cílů, kterých by mohl pracovník po splnění povinností dosáhnout.

Osamělí živiitelé se potýkají s velkým problémem se sladěním pracovního života a péče o dítě. Nároky, které samoživitelé na své zaměstnání mají, se často odvíjejí od objektivních bariér v podobě omezení provozní doby zařízení péče o děti či vzdálenosti bydliště. Pro zvýšení zaměstnanosti této specifické skupiny je nutné se zaměřit především na pracovní příležitosti s nastavením **vhodné pracovní doby** (např. s flexibilní pracovní dobou či pracovní dobou kopírující provozní hodiny zařízení péče o dítě), příležitosti **zaměstnání v místě bydliště** (či přímo volbou zaměstnání, které umožňuje práci z domova), **přizpůsobení pracovního režimu potřebám** matek samoživitelek (firmy praktikující prorodinnou politiku či nabízejících vlastní firemní školky). Stát by v tomto směru mohl působit na soukromé subjekty systémem podpor pro vytvoření firemní školky a aktivní uplatňování prorodinné politiky. Další možností by bylo prodloužení pracovní doby mateřské školky a družiny, jejímž zřizovatelem je obec.

V oblasti zvýšení zaměstnanosti osob ohrožených sociálním vyloučením by se dále měly vytipovat vhodné subjekty, jež by se věnovaly **sociálnímu podnikání**, a měla by se podporovat jejich činnost (motivovat zaměstnavatele). Více k sociálnímu podnikání je uvedeno v bodu B. 4. Ve spolupráci s největšími zaměstnavateli by se region mohl pokusit **vytvořit databázi pracovních příležitostí** pro specifické cílové skupiny (např. oslovit zaměstnavatele s možností zvyšování kvalifikace pracovníků přímo na pracovišti).

Sociální služby pro rodiny s dětmi a ostatní služby související s integrací osob ohrožených sociálním vyloučením

Obce by se měly soustředit na služby poskytované rodinám s dětmi, u kterých je ohrožen vývoj v důsledku dopadů dlouhodobé krizové sociální situace, kterou rodiče nedokáží sami bez pomoci překonat, a u kterých existují další rizika ohrožení vývoje. Tato nutnost vyplývá z vyššího počtu osob ohrožených sociálním vyloučením na území a pokračujícím rozpadem

sociální soudržnosti v území. K těmto aktivitám je nutná existence komunitního centra, které by zastřešovalo poradenské a konzultační aktivity (jak pro uživatele, tak pro poskytovatele sociálních služeb a jednotlivé obce) a poskytovalo sociální služby. Centrum by představovalo jednak mezičlánek při vyjednávání s ostatními subjekty (krajem, městy, obcemi a dalšími organizacemi) vedoucí k lepšímu postavení sociálních služeb a jejich kvalitě v území, identifikovalo by a modelovalo potřeby ohrožených osob v regionu. Součástí komunitního centra by mělo být i zřízení nízkoprahového zařízení pro děti a mládež.

Realizace tohoto centra je možná rozšířením aktivit stávajícího **komunitního centra SOUŽITÍ 2005 o.p.s.** nebo vytvořením nového komunitního centra v Mikulovicích, tak aby toto komunitní centrum zajistilo aktivizační služby.

Podpora by měla být směřována také na studenty středních škol, zejména při jejich vstupu na školu a současně i vedoucí k dokončení studia. Základní školy by měly přispívat ke zvýšení zájmu žáků o další vzdělávání. Střední školy by se měly zaměřit na zvýšení atraktivity studia a zkvalitnění výuky, např. aktivním využíváním operačních programů. V území by měl působit výchovný poradce, který by pomáhal při profesní orientaci žáka/studenta, prevence a řešení školních a výchovných problémů.

V regionu je nutné vytvořit koncepční přístup a zvýšit dostupnost bydlení pro rodiny a jedince ohrožené sociálním vyloučením. Je potřeba definovat sociální bydlení ve vztahu k nízkopříjmovým skupinám obyvatel formou nízkonákladového bydlení případně formou víceetapového bydlení. Toto lze jen za předpokladu, že obce vlastní dostatečný bytový fond, jehož část lze vyčlenit na realizaci nízkonákladového bydlení nebo za předpokladu spolupráce s neziskovou organizací, která by zajišťovala víceetapové bydlení v území a s ním související služby. Vhodným způsobem motivace obyvatel k výkonu pracovní činnosti je provazba sociálního bydlení na sociální podnikání (viz B.4).

Pro osoby ohrožené sociálním vyloučením je nutné zajistit širokou síť sociálních služeb, která by jim pomohla se začleněním do společnosti i na trh práce. Jednou z možností je rozvoj terénní služby, která by se zabývala specifickými problémy těchto domácností a byla by zaměřena na finanční poradenství z důvodu zadluženosti těchto skupin obyvatel (viz opatření A 1.4). Dále je nutné vytvořit aktivity k zajištění informovanosti osob ohrožených sociálním vyloučením o jednotlivých možnostech využití sociálních služeb (viz opatření A 1.5).

Priorita	A.2 Integrace osob ohrožených sociálním vyloučením
Opatření	A.2.1 Zvýšení informovanosti podnikatelů k vytvoření pracovních míst pro zdravotně postižené vč. poskytování poradenství a podpory obcemi a zvýšení pobídek Úřadu práce
	A.2.2 Rozvoj veřejně prospěšných prací a veřejných služeb zřizovaných obcemi
	A.2.3 Vytvoření systému podpor soukromým zaměstnavatelům v oblasti zvyšování zaměstnanosti osob ohrožených sociálním vyloučením
	A.2.4 Rozšíření aktivit stávajícího komunitního centra SOUŽITÍ 2005 o.p.s. případně vytvoření nového komunitního centra
	A.2.5 Realizace aktivit ZŠ a SŠ vedoucí k podpoře žáků/ studentů při studiu
	A.2.6 Vypracování koncepce sociálního bydlení pro nízkopříjmové skupiny obyvatel v regionu
	A 2.7 Rozvoj terénní sociální práce, vč. zvýšení informovanosti obyvatel o možnostech sociálních

A.3 Prevence sociálně-patologických jevů

Z důvodu vysokého počtu nezaměstnaných lidí v regionu je nutné se zabývat prevencí sociálně-patologických jevů, které ohrožují zejména sociálně vyloučené obyvatele a osoby ohrožené sociálním vyloučením. Prevence těchto jevů není na celém území Jesenicka dostatečně zajišťována a v některých oblastech schází úplně. Z tohoto důvodu je vhodné se zaměřit na rozvoj občanských poraden působících v regionu – Soužití 2005, o.p.s., Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR, organizace Jeseník, Občanské sdružení Zahrada 2000, Poradna pro rodinu Jeseník. Tyto organizace poskytující poradenství by měly rozvíjet svou činnost a především vzájemnou spolupráci. Občanské poradny by měly být zaměřeny na jednotlivé cílové skupiny - sociálně vyloučení, osoby ohrožené sociálním vyloučením, ale také na zdravotně postižené a seniory a věnovat se specifickým jednotlivých osob a napomáhat jim při řešení jejich životních situací. Tyto občanské poradny by měly být také v součinnosti s komunitním centrem zřízeným v rámci opatření A 2.4. Společně by centrum a poradny rozvíjely síť sociálních služeb a vzájemné spolupráce mezi jednotlivými poskytovateli sociálních služeb, obcemi a nestátními neziskovými organizacemi. V rámci této činnosti by měla být zvýšena efektivita sociální práce v regionu v oblasti prevence sociálně-patologických jevů, zadlužování a začleňování klientů na trh práce a do společnosti.

K prevenci sociálně patologických jevů přispěje i rozšíření aktivizační služby pro rodiny s dětmi (viz opatření A 2.4) a volnočasových aktivit (viz opatření A 1.2), zejména podporou spolkové zájmové činnosti a neziskových subjektů zaměřených na volný čas dětí a mládeže. V této souvislosti je nutné zajistit preventivní aktivity pro děti a mládež ve spolupráci s obcemi, školami, nestátními neziskovými organizacemi a také s policií.

K zajištění potřeb seniorů a zdravotně postižených obyvatel by měly rozvíjeny služby, které úzce souvisí se sociálními službami. Zejména by se jednalo o existenci služby, která by pomáhala občanům cílové skupiny se zajištěním odpovídající pomoci v případě nouzové a krizové situace. Realizace služby a její formy by závisela na počtu a rozmístění zájemců v regionu (viz opatření A 1.4). Lze předpokládat existenci zařízení, které by přivolalo např. záchranné složky, jiné složky záchranného systému, terénní sociální pracovníky, souseda nebo někoho z rodiny. Při zajištění této služby je předpokládána součinnost obcí regionu, Olomouckého kraje a poskytovatelů sociálních služeb.

Priorita	A.3 Prevence sociálně-patologických jevů
Opatření	A.3.1 Rozvoj občanských poraden v regionu a jejich vzájemné spolupráce
	A.3.2 Realizace preventivních aktivit pro děti a mládež
	A.3.3 Realizace služby zajišťující odpovídající pomoc v případě nouzové nebo krizové situace

A.4 Teritoriální marketing

Region by se měl zaměřit na využití svých silných stránek a zároveň uplatňování moderních marketingových nástrojů. Měl by se orientovat na posilování tržní pozice zejména v sektoru

cestovního ruchu, volnočasových aktivit a také v oblasti aktivního přístupu k zájemcům o bydlení v podhorských lokalitách vzhledem k venkovskému charakteru a čistému životnímu prostředí. Region by měl vytvářet aktivní organizační a informační zázemí pro všechny osoby a subjekty působící v území. Jako vhodné se jeví zaměřit se na zvýšení propagace celého mikroregionu Zlatohorsko, ne pouze na jeho dílčí části.

Dlouhodobým cílem tohoto území by mělo být nastavení fungující komunikační platformy a otevřenost jednotlivých úřadů k občanům, návštěvníkům a podnikatelům. Krátkodobé cíle by se měly zaměřovat např. na informování o jednotlivých akcích města, jedná se tedy pouze o jednorázová sdělení. Při vytváření marketingové strategie je nutné si uvědomit, že marketing představuje ucelený systém řízení vztahů se „zákazníky“, kterými jsou na úrovni regionu jeho obyvatelé (včetně potenciálních), návštěvníci, podnikatelé a investoři. Klíčovou aktivitu, práce s informacemi a komunikace s uživateli území, blíže specifikuje kapitola 4.3 (oblast C).

Zajištění informovanosti obyvatel regionu

Měl by být podporován otevřený přístup obcí vůči občanům a zejména osobní kontakt. Ve snaze zkvalitnit služby občanům by obecní úřady jednotlivých obcí mohly zavést službu „Otevřený úřad,“ která by usnadnila komunikaci občanů s úřady (např. příjem žádostí jak od fyzických, tak právnických osob ve sjednaném termínu i mimo úřední hodiny, vyhovění ve vyřizování žádostí tělesně postiženým občanům přímo v místě jejich bydliště). Další možností ke zlepšení spolupráce mezi občany a obcí je zřízení webové aplikace „Napište starostovi“ s možností pokládání dotazů občany města, které následně budou předány kompetentním osobám městského úřadu nebo vedení města.

Informovanost obyvatel regionu by měla být zajištěna vícekanálovým systémem, jak elektronickou, tak i tištěnou formou.

Je nutné zvýšit atraktivitu designu a obsahu webových stránek včetně přizpůsobení obsahu pro mobilní zařízení (smartphone, tablet apod.), nejenom jednotlivých webových stránek obcí, ale celého mikroregionu Zlatohorsko, se zaměřením na snadný přístup k informacím při řešení častých otázek ve městě, včetně zvýšení množství informací pro občany. Zaměřit se i na grafickou úpravu a podobu stránek přizpůsobit specifickým potřebám seniorů, nevidomých apod. Součástí informací by měla být i nabídka investičních možností vč. volných parcel pro zájemce o bydlení ve venkovském regionu.

Region by se měl zaměřit na informování široké veřejnosti prostřednictvím komunikačních platforem využívaných především mladými lidmi pro zatraktivnění celé lokality. Orientovat se tedy na moderní způsoby např. komunikace na Facebooku, vytvoření kanálu na YouTube. Zlepšení informovanosti občanů i veřejnosti by mohlo být zavedeno také automatickým odběrem aktualit pomocí e-mailu, upozornění na konání společenských a kulturních akcí.

Pro skupinu seniorů by měly být realizovány i další specifické aktivity ke zvýšení jejich informovanosti prostřednictvím osobního kontaktu se zaměstnanci domova důchodců, asistenční a pečovatelské služby, v rámci senior klubů, distribuce letáků do jejich domácností. Stejně tak pro osoby ohrožené sociálním vyloučením by měly být uskutečněny schůzky,

školení, distribuovány letáky, které by vedly ke zvýšení informovanosti k pomoci řešení jejich situace.

Aktivní podílení se občanů na rozvoji regionu

Občané by se měli sami podílet na organizaci volnočasových aktivit realizovaných organizacemi působícími v regionu. Dále by bylo vhodné zapojit mladé obyvatele do aktivit města např. prostřednictvím projektu „dětské zastupitelstvo“, jehož cílem je snaha o zapojení žáků základních škol do veřejného dění a jejich seznámení se systémem fungování samosprávy města i státní správy. Občané by se měli aktivně podílet i na rozvoji spolupráce s organizacemi pracujícími s mládeží při tvorbě projektů. Další možností je zvyšování participace občanů na chodu města v klíčových oblastech - volnočasové, sportovní vyžití, kurzy apod. V neposlední řadě by se měly občané účastni diskuzí o chodu města v rámci přednášek, celoživotní vzdělávání, aj. (provazba na opatření C.4.3).

Zvýšení atraktivity území pro občana

Jak již bylo několikrát zmíněno, obce by se měly zaměřit na podporu volnočasových aktivit, která povede ke zvýšení atraktivity města pro občany, stejně tak jako na pořádání společných a kulturních akcí (např. koncerty, přednášky). Tyto společenské a kulturní akce by měly být plánovány obcí a jednotlivými organizacemi s předstihem a uveřejněny prostřednictvím internetu a v tištěné formě poskytnuty v jednotlivých turistických zařízeních a informačních centrech v okolí. Podporu identity a znalosti místního prostředí včetně historických souvislostí by bylo možné zajistit např. rozšířením spolupráce knihoven se školskými zařízeními. Ke zvýšení atraktivity regionu přispěje i podpora bydlení zaměřená na výstavbu či vymezení části bytového fondu ke startovacím bytům pro mladé rodiny, stejně tak jako podpora bezbariérového prostředí na území.

Rozvoj propagace a zvýšení informovanosti návštěvníků v regionu

Ke zlepšení nabídky pro turisty a návštěvníky přispěje rozvíjení komunikace a spolupráce se sdělovacími prostředky a zajištění plnohodnotné zpětné vazby (monitoring mediálního obrazu). Obce by měly klást důraz na tvorbu kvalitních informačních kanálů pro informování potencionálních návštěvníků o akcích a aktivitách v regionu (turistický web, destinační management v rámci mikroregionu Zlatohorsko). Neměl by být opominut i překlad těchto informačních kanálů do cizích jazyků ke zvýšení atraktivity regionu v mezinárodním měřítku a celkově by měla být zlepšena nabídka vícejazyčných služeb. Další možností je zvýšit povědomí o oblasti ve spolupráci s cestovními agenturami a agenturami na podporu cestovního ruchu, společná propagace mikroregionu na veletrzích (např. Holiday World Praha) nebo ve spolupráci s okolními mikroregiony vytvořením produktových balíčků pro dvou a vícedenní pobyty. Zvýšení kvality informačního systému jednotlivých obcí a zároveň celého mikroregionu lze dosáhnout také např. vytvořením přehledné navigace v území zejména k turistickým aktivitám nebo doplněním systému infotabulí.

Rozvoj spolupráce a komunikace s podnikateli

Rozvíjet spolupráci a komunikaci s podnikateli, jak stávajícími tak potencionálními, působícími na území lze několika způsoby, např. nalezením způsobu realizace projektů veřejného a soukromého sektoru. V souvislosti s tímto úkolem je nutné zlepšit komunikaci mezi jednotlivými obcemi a podnikateli. Dále lze shledat potřebu v aktivním přístupu obcí při oslovování investorů včetně podpory atraktivit investic, prezentace nabídky regionu pro podnikatele na veletrzích pro přilákání potencionálních investorů (např. Urbis Invest - veletrh investičních příležitostí Brno) nebo prostřednictvím internetu, tištěného katalogu investičních a podnikatelských možností. Tyto aktivity by měly být provázané s opatřeními uvedenými v C.2.

Priorita	A.4 Teritoriální marketing
Opatření	A.4.1 Zlepšení informačních zdrojů pro obyvatele regionu
	A.4.2 Podpora aktivního podílení se občanů na rozvoji regionu
	A.4.3 Zvýšení atraktivity území pro obyvatele regionu
	A.4.4 Zlepšení informovanosti o nabídce atraktivit a služeb regionu

4.2 Rozvoj ekonomických aktivit, využití potenciálu regionu a zvýšení atraktivity regionu pro investory (B)

Pro podporu ekonomického rozvoje regionu je nutné zvýšit atraktivitu území pro podnikatele a potencionální investory. S tím souvisí zlepšení dopravních podmínek regionu a posílení koordinačního přístupu samospráv při budování podnikatelských ploch a zón a rozvoji přeshraniční spolupráce. Dalším důležitým krokem je rozvoj spolupráce veřejného sektoru, podnikatelského sektoru a neziskových organizací. Je třeba také využít potenciálu území a podporovat rozvoj perspektivních oblastí pro zvýšení podnikatelské aktivity a snížení nezaměstnanosti. Za tímto účelem by měl být kladen důraz na rozvoj lidských zdrojů a zavedení sociálního podnikání v regionu.

B.1 Zvýšení atraktivity regionu pro investory a rozvoj přeshraniční spolupráce s Polskem

Samotné obce nemají příliš finančních prostředků. Pro zvýšení atraktivity regionu je tedy nutná jejich spolupráce při budování a rozvoji podmínek pro podnikání v regionu. Tato spolupráce by měla nejlépe probíhat na úrovni mikroregionu. Hlavním krokem k rozvoji investičních podmínek je vytvoření společného **katalogu investičních možností mikroregionu**.

Region by se měl soustředit především na **přilákání investorů v oblasti lehkého průmyslu a tradiční výroby**. Lehký průmysl vyžaduje menší množství kapitálu a vyrábí malé spotřební zboží s relativně vysokou hodnotou. Navíc není tak náročný na dopravu, která je v regionu významnou bariérou. Rozvíjet by se měly hlavně oblasti textilní, strojírenské a stavební výroby, těžba a zpracování kamene a výroba a zpracování plastů. Tento záměr by podpořilo **vybudování podnikatelských center** zaměřených na tradiční výrobu (Mikulovice – lokalita u hraničního přechodu, areál bývalé vojenské posádky) a strojírenské a stavební aktivity (Písečná - areál bývalého strojírenského závodu, areál u vlakového nádraží).

Další oblastí potenciálního rozvoje je využití obnovitelných zdrojů energie. V této oblasti se nabízí hlavně **využití biomasy** a vybudování **spalovny odpadů**, kde by bylo možné likvidovat odpad jak z regionu, tak z polské příhraniční oblasti. Tento záměr však naráží na legislativní problém s vyvážením odpadu přes hranice. Nabízí se také možnost využití geotermálních vrtů, která však naráží na problém vysokých nákladů na geologický průzkum oblasti s malou šancí úspěchu tohoto záměru. V regionu nelze využít fotovoltaických a větrných elektráren z důvodu ochrany krajinného rázu v Jeseníkách.

Jednou z bariér rozvoje podnikání je rozprodání nemovitostí ve vlastnictví obcí do soukromých rukou. Dle expertních rozhovorů obce v současnosti nevlastní dostatek pozemků ani objektů vhodných pro rozvoj podnikatelské činnosti v regionu. Zástupci lokální veřejné správy sice uvádějí, že obce mají k dispozici zasítované pozemky, které nabízejí za velmi nízké ceny (o které však dlouhodobě nemá nikdo zájem). Většina těchto pozemků však není vhodná pro rozvoj perspektivního podnikání, chybí zejména adekvátní dopravní napojení (což je problém celého regionu).

Hlavní potřebou pro nalákání investorů je zlepšení dopravní dostupnosti, hlavně v zimním období. Špatná dopravní dostupnost je hlavní bariérou rozvoje ekonomiky regionu. V této oblasti je nutné zlepšit napojení na zbytek České republiky, a to hlavně ve směru na Ostravu, ale také napojení na Polsko. Prioritou je **oprava a zlepšení kapacitních parametrů silnic a rozvoj železniční dopravy**. Jedním ze záměrů bylo vybudování tunelu pod masivem Hrubého Jeseníku, který by mohl výrazně zlepšit podmínky pro podnikání v regionu. Náklady na výstavbu tunelu jsou však příliš vysoké a s největší pravděpodobností nebude financování tohoto projektu prioritou státu.

V rámci přeshraniční spolupráce s Polskem je potřeba překonat jazykovou bariéru, čímž by měli obyvatelé regionu větší možnost v uplatnění na polském trhu práce a zároveň by se v regionu mohl více rozvíjet cestovní ruch zaměřený na polské turisty. Z tohoto důvodu je nutná **spolupráce mezi českými a polskými školami** v příhraniční oblasti.

Finanční podporu pro rozvoj lehkého průmyslu a obnovitelných zdrojů energie lze získat ze státního rozpočtu. Tato podpora se zaměřuje na oblasti poradenství, certifikace, tvorbu špičkového designu, podporu přípravy projektů pro výzkum a vývoj v rámcových programech EU, investiční projekty malých a středních podnikatelů na území ČR, kde podnikání nelze podpořit ze strukturálních fondů, podporu zapojení podniků do procesu internacionalizace.

Hlavním prostředkem podpory malého a středního podnikání jsou však strukturální fondy, které se zaměřují na podporu v oblastech: investičně zaměřené projekty ke zvyšování konkurenceschopnosti, zejména v důsledku realizace inovací, vstup do podnikání, podpora vstupu na zahraniční trhy, podpora rozvoje lidských zdrojů včetně oblasti mezinárodního obchodu, úspora energie, využívání obnovitelných a druhotných zdrojů energie. Lze však předpokládat, že v příštím programovacím období budou dotace ze strukturálních fondů poskytovány v mnohem nižší míře.

V ideálním případě by obce měly zavést některou z forem podpory podnikání. Bohužel na cílenou podporu podnikání nemají dostatek finančních prostředků v rozpočtu, a proto by měla být **podpora podnikání** v periferní oblasti **především na krajské úrovni**. Kraj by měl poskytnout podporu podnikání hlavně formou investičních pobídek.

Priorita	B.1 Zvýšení atraktivity regionu pro investory a rozvoj přeshraniční spolupráce s Polskem
Opatření	B.1.1 Vytvoření katalogu investičních možností regionu
	B.1.2 Vybudování podnikatelských center zaměřených na tradiční výrobu a strojírenské a stavební aktivity – Mikulovice, Písečná
	B.1.3 Vybudování spalovny odpadů a biomasy
	B.1.4. Oprava a zlepšení kapacitních parametrů silnic a rozvoj železniční dopravy – zlepšení dopravního napojení na Polsko i Českou republiku
	B.1.5 Rozvoj spolupráce polských a českých škol

B.2 Využití potenciálu regionu a rozvoj perspektivních oblastí

Region má potenciál hlavně ve svém přírodním bohatství a přirozené vazbě na Polsko. Perspektivními oblastmi jsou převážně zemědělská výroba, těžba dřeva a dřevozpracující průmysl a cestovní ruch.

Inventarizace a popis současných podnikatelů a identifikace podnikatelských záměrů

Stávající podnikatelé v regionu považují své podnikání za relativně stabilní. Jedná se převážně o malé a střední podniky. Hlavními zaměstnavateli na území sledovaného regionu je společnost Touax s.r.o., Plastkon produkt, s.r.o. a Selská pekárna. Dalšími menšími zaměstnavateli na území regionu jsou např. Kámen Becke a.s, Agroprodukt a menší autodopravci. Blíže jsou zaměstnavatelé na území regionu a hlavní zaměstnavatelé obyvatel regionu popsáni v kapitole 2.2. Všichni dotazovaní podnikatelé i veřejná správa v regionu neví o žádném připravovaném podnikatelském záměru.

Analýza udržitelnosti a potenciálu rozvoje a expanze současných podnikatelů

Všichni představitelé obcí i stávající zaměstnavatelé považují nynější **podnikatelské aktivity** za **udržitelné**. Dokázali čelit celosvětové finanční krizi a nemají v regionu velkou konkurenci. Nikdo z dotázaných však **nepřemýšlí nad rozvojem, či expanzí** svého podnikání. Za hlavní bariéru podnikatelé v regionu považují nízkou kupní sílu obyvatelstva a vysokou nezaměstnanost. Uvítali by **daňové úlevy** na zaměstnávání lidí v regionu, v současnosti však **nenabízejí nová pracovní místa** a neplánují rozšiřování podniků. **Podnikatelé v polském příhraničí neuvažují o expanzi do sledovaného regionu a nemají zájem o zaměstnávání Čechů.**

„Nejsme zapojeni do česko-polské spolupráce a nemáme o ni žádné informace.“

„Nemáme potřebu podnikat v ČR, ale kdysi jsme jednali s českou stranou a měli jsme nějaké společné plány, bohužel legislativní bariéry jsou prozatím velmi závažnou překážkou.“

Zdroj: Expertní rozhovory s polskými podnikateli

Analýza útlumu aktivit

V oblastech SO ORP Jeseník a Šumperk je vysoká nezaměstnanost, přesto však hodnota míry podnikatelské aktivity zde byla ještě v roce 2010 ve srovnání se zbytkem Olomouckého kraje vysoká. Bylo to dáno tím, že se jedná o horské oblasti a existuje zde mnoho fyzických osob podnikajících v oblasti rekreačních a stravovacích služeb. Další oblastí podnikání bylo

převážně zemědělství a stavebnictví. **Míra podnikatelské aktivity v regionu však stále klesá** kvůli migraci mladého obyvatelstva, zavírání podniků vlivem celosvětové finanční krize a snižující se kupní síle obyvatel regionu. Útlumu v podnikatelské aktivitě obyvatelstva lze zabránit pouze nastavením vhodných podmínek pro podnikání, které by do regionu nalákaly nové podnikatele.

Identifikace potřeb podpory pro podnikatele

Podnikatelé i představitelé obce uvádějí potřebu finančních pobídek a daňového zvýhodnění za vytvoření určitého počtu pracovních míst. Kvůli centralizaci podnikání a služeb se periferní oblasti stávají pro podnikatele nelukrativními a bez finančních pobídek se jim vyplatí podnikat v oblastech s lepší dopravní dostupností a blíže ke koncovému uživateli.

Jedním z nutných opatření pro rozvoj podnikatelské činnosti využívající potenciálu regionu a rozvíjení perspektivních oblastí je vytvoření **podnikatelského inkubátoru** včetně **poradenského centra pro začínající podnikatele**. V regionu se nabízí revitalizace brownfieldu - **areálu bývalé posádky**, kde je stále mnoho nevyužitých budov a prostor a kde by mohl inkubátor a poradenské centrum fungovat.

Možné podnikatelské aktivity

Velký potenciál má v regionu čerpání z jeho přírodního bohatství v návaznosti na rozvíjení malého a středního podnikání. Konkrétně se jedná o rozvoj výroby produktů z přírodních surovin, jako je například zakládání **bio-farem** produkujících biopotraviny, výroba likérů z místního ovoce a bylin a rozvoj **lesnictví a dřevozpracujícího průmyslu**. Přírodní bohatství by mělo být propagováno prostřednictvím **personifikace regionu**. Úspěšnost takového využití přírodního bohatství závisí především na polské klientele v příhraniční oblasti. Potenciál pro rozvoj regionu má také nerostné bohatství regionu. Jednou z možností rozvoje by mohlo být **navázání na tradiční těžbu** kamene a rud. Zde však region naráží na přírodní limity.

Dobré životní prostředí a vhodné přírodní podmínky by mohly být potenciálně využity pro umístění **pobytového zařízení sociální nebo zdravotní péče krajského významu**. Vybudování takového pobytového zařízení by pro region znamenalo zvýšení počtu pracovních míst, přilákání dalších lidí do regionu a celkový rozvoj území.

Díky přírodním podmínkám má region velký potenciál v oblasti cestovního ruchu, který je důležitým faktorem pro rozvoj periferního území. Samostatné obce nemají takové možnosti v nalákání turistů a nemají takový turistický potenciál v porovnání s celou oblastí regionu. Proto je nutná **společná prezentace a nabídka služeb** všech obcí jako jednoho celku – **regionu**. V rámci takovéto prezentace by měly být vytvořeny „balíčky“ **služeb** využívající více dominant a rekreačního vyžití v rámci území celého regionu. Pro rozvoj cestovního ruchu je nutné vytvoření a udržování **rekreační infrastruktury**. S tím souvisí **obnova kulturních památek a rekreačních atraktivit** místního významu, jako je např. technická památka vápenky v Supíkovcích. Díky historicky tradičnímu těžebnímu průmyslu v regionu by bylo vhodné vybudování **naučných stezek zaměřených na důlní činnost**. Potenciální oblastí cestovního ruchu je také tradiční **lázeňství**, které by se mělo zaměřit na ozdravné

pobyty dětí, důchodců a osob se zdravotními problémy. Dále je nutné podporovat **individuální rekreaci** v souvislosti s nabídkou volných objektů pro rekreaci a ubytování. Možností nalákání turistů z polského příhraničí je spolupráce mezi českými a polskými školami například v návaznosti na environmentální vzdělávání. Na základě rozvoje turismu by došlo také k rozvoji vhodných podmínek malého a středního podnikání.

Obecně by rozvoj jakékoliv výše zmíněné podnikatelské aktivity znamenal pro region nárůst pracovních míst, což by vedlo ke snížení migrace lidí v produktivním věku a zvýšení atraktivity regionu pro bydlení. Došlo by ke zvýšení kupní síly a oživení ekonomiky regionu. Při příchodu mladých lidí do regionu by se zvýšil také přirozený přírůstek a razantně by se zmírnilo stárnutí a vymírání obyvatelstva.

Priorita	B.2 Využití potenciálu regionu a rozvoj perspektivních oblastí
Opatření	B.2.1 Vytvoření podnikatelského inkubátoru včetně poradenského centra pro začínající podnikatele v areálu bývalé posádky
	B.2.2 Zakládání biofarem a rozvoj dřevozpracujícího průmyslu – personifikace regionu
	B.2.3 Vybudování pobytového zařízení sociální nebo zdravotní péče krajského významu
	B.2.4 Společná prezentace a nabídka služeb – nabízení balíčků služeb pro návštěvníky regionu
	B.2.5 Rekonstrukce kulturních památek a obnova rekreačních atraktivit
	B.2.6 Vybudování naučných stezek zaměřených na důlní činnost
	B.2.7 Rozšíření nabídky objektů individuální rekreace a propagace regionu pomocí společného katalogu individuální rekreace v regionu
	B.2.8 Vytvoření rehabilitačního centra s nabídkou ozdravných pobytů zaměřených na děti, důchodce a osoby se zdravotními problémy

B.3 Rozvoj lidských zdrojů (vč. inkluzivního podnikání)

Obyvatelé regionu se potýkají s problémem nízké úrovně vzdělanosti. Vzdělání nepovažují za důležité z důvodu nedostatku pracovních míst. V regionu zcela chybí některé obory vzdělávání. Proto by měla nabídka rekvalifikačních kurzů a dalšího vzdělávání reagovat především na poptávku místních zaměstnavatelů. Při vytváření nabídky dalšího vzdělávání je nutná spolupráce s konkrétními zaměstnavateli v regionu, kteří by přímo poptávali danou kvalifikaci pracovníků.

Vzhledem k přirozené vazbě na Polsko, je důležité využít jak potenciálu tamních zákazníků, tak nabídky práce. Tento záměr však naráží na jazykovou bariéru. Proto by bylo vhodné začlenit do osnov, nejlépe již základních škol, výuku polštiny a navázat spoluprací mezi českými a polskými školami. V rámci přeshraniční spolupráce s Polskem je potřeba překonat jazykové bariéry, čímž by měli obyvatelé regionu větší možnost v uplatnění na polském trhu práce a zároveň by se v regionu mohl více rozvíjet cestovní ruch zaměřený na polské turisty. Z tohoto důvodu je nutná **spolupráce mezi českými a polskými školami** v příhraniční oblasti. Navázání spolupráce mezi školami bude mít také efekt propagace regionu a nalákání polských turistů.

„Nutnými investicemi, které by vedly k rozvoji příhraniční oblasti a spolupráce, jsou jazyková a další odborná školení“

Pro rozvoj podnikání, zaměstnanosti i lidských zdrojů by bylo vhodné nastavení vzdělávacích kurzů. Dle potřeb regionu by měly být zavedeny kurzy zaměřené na podnikání, kde by se lidé naučili, jak založit a provozovat podnik. Dále by se kurzy měly zaměřovat na vzdělávání v oblasti psaní projektových žádostí a v projektovém managementu. Díky těmto kurzům by lidé mohli žádat o finanční dotace na své projekty a docházelo by k přílivu finančních prostředků do území a k udržitelnosti získaných projektů.

Další možností jak rozvíjet lidské zdroje jsou sociální rehabilitace a sociálně terapeutické dílny. Sociální rehabilitace se týká převážně lidí ohrožených sociálním vyloučením. Je to soubor činností směřující k dosažení samostatnosti a soběstačnosti osob prostřednictvím rozvoje jejich specifických schopností, dovedností a návyků nutných pro samostatný život. Sociální rehabilitaci lze poskytovat formou terénních služeb nebo formou pobytových služeb v sociálně rehabilitačních centrech. V rámci regionu by bylo vhodné zavedení sociálně rehabilitačního centra poskytujícího také terénní služby a zároveň provozujícího sociálně terapeutické dílny. V rámci sociálně rehabilitačního centra by měla fungovat také podpora inkluzivního podnikání, tedy samostatné výdělečné činnosti osob znevýhodněných na trhu práce. Samostatná výdělečná činnost je pro mnoho lidí se znevýhodněním na trhu práce vhodnější než práce v zaměstnaneckém poměru (Evaluace podpory sociálního a inkluzivního podnikání v OP LZZ). Inkluzivní podnikání vytváří nová pracovní místa a zvyšuje potenciál vzniku inovačních firem. Podpora inkluzivního podnikání by měla být zaměřena převážně na oblasti uvedené v prioritách B.1 a B.2.

Priorita	B.3 Rozvoj lidských zdrojů (vč. inkluzivního podnikání)
Opatření	B.3.1 Navázání spolupráce s konkrétními zaměstnavateli při tvorbě nabídky dalšího vzdělávání
	B.3.2 Zavedení výuky polštiny na základních školách a prostřednictvím kurzů a rozvoj spolupráce polských a českých škol
	B.3.3 Zavedení vzdělávacích kurzů zaměřených na podnikání a na psaní projektových žádostí a projektový management
	B.3.4 Vytvoření sociálně rehabilitačního centra poskytujícího terénní služby, provozujícího sociálně terapeutické dílny a podporující inkluzivní podnikání

B.4 Rozvoj sociálního podnikání s provazbou na sociální bydlení

Velkým problémem regionu jsou dlouhodobě nezaměstnaní lidé, kteří se stávají závislými na sociálních dávkách. Tyto osoby nejsou motivovány začlenit se do pracovního procesu, dostávají peníze bez pracovní činnosti a v případě nalezení práce by vzhledem k nízkým mzdám v regionu nevydělali o mnoho víc peněz, než dostanou na sociálních dávkách. Navíc lze předpokládat, že velká část těchto lidí k pobírání sociálních dávek také vykonává práci na černo. Řešením tohoto problému by mohlo být zavedení **sociálního podnikání s provazbou na sociální bydlení**, které by vhodným způsobem motivovalo obyvatele k výkonu pracovní činnosti. Jednalo by se o systém, který by lidem pracujícím pro sociální podnik poskytoval mj. sociální bydlení a stravu za odvedenou práci.

Při zakládání takového sociálního podnikání bude nutná **spolupráce mezi složkami veřejné správy, místními zaměstnavateli a neziskovými organizacemi**. Sociální podnik by měl navazovat na oblasti rozvoje zmíněné v prioritě B.1 a podporu inkluzivního podnikání v prioritě B.2. V rámci sociálního podniku by se zaměstnanci mohli zároveň podílet na produkci potravin určených na jejich odměnu za provedenou práci. Zaměstnání některých dlouhodobě nezaměstnaných obyvatel pobírajících sociální dávky bude navíc motivovat i další obyvatele v jejich okolí k usilovnějšímu hledání zaměstnání. Navíc v rámci sociálního bydlení je možné cíleně provozovat sanaci rodin a pomoci jim s výchovou jejich dětí.

V oblasti sociálního bydlení i produkce potravin v rámci sociálního podnikání je hlavním problémem malé množství nemovitostí ve vlastnictví obce. Proto je nutné pro rozvoj sociálního podnikání s provazbou na sociální bydlení zajištění vhodných nemovitostí.

Provoz tohoto podniku by neměl spadat pod kompetenci některé z obcí, ale měla by ho nejlépe zajišťovat pro tento účel určená organizace. Je tedy nutné zřídit vlastní organizaci, která bude zaštiťovat zřízení a provoz sociálního podniku, popřípadě by za tímto účelem měly být rozšířeny kompetence již existující organizace. Pro tento účel se nabízí využít Lokálního partnerství Mikulovicko, které vzniklo pod záštitou Agentury pro sociální začleňování. (viz opatření C1, C2 a C4)

Priorita	B.4 Rozvoj sociálního podnikání s provazbou na sociální bydlení
Opatření	B.4.1 Založení organizace zodpovědné za vytvoření a provoz sociálního podniku s provazbou na sociální bydlení, popřípadě rozšíření kompetencí stávající organizace za tímto účelem
	B.4.2 Založení a provoz sociálního podniku s provazbou na sociální bydlení
	B.4.3 Navázání aktivní komunikace mezi složkami veřejné správy, zaměstnavateli a NNO

4.3 Komunikační platforma v území (C)

V rámci regionu je vytvořena komunikační platforma poskytovatelů sociálních služeb, lokálních samospráv a uživatelů sociálních služeb v rámci Komunitního plánování sociálních služeb okresu Jeseník. Aktivita komunitního plánování jsou striktně omezeny na činnost sociálních služeb (sociální péče, terénních soc. pracovníků). Důležitou fází zabezpečení rozvoje území je společná komunikace a **spolupráce všech lokálních aktérů** za účelem efektivního rozhodování v podmínkách udržitelného rozvoje území a strategického řízení regionu. Pro zabezpečení této komunikace je nutné implementovat do území komunikační platformu založenou na principech prostorového plánování, které spojuje: komunitní plánování sociálních služeb, strategické plánování rozvoje, územní plánování s využitím geografického informačního systému (GIS), a koncepce z dalších odborů školství, zdravotnictví apod. Prostorové plánování se snaží pochopit směřování změn v prostředí a hledá možné způsoby, jak podpořit žádoucí a zmírnit nežádoucí trendy těchto změn. **Klíčovou aktivitou je práce s informacemi a komunikace s uživateli území.**

C.1 Rozvoj spolupráce mezi lokálními samosprávami v regionu

Lokální samosprávy řešeného regionu jsou zapojeny do několika uskupení řešících různé oblasti života v území - Mikroregionu Zlatohorsko, MAS Jesenické místní akční skupiny a Euroregionu Praděd. Tímto způsobem se snaží o hledání priorit a opatření, která by vedla ke

zvýšení atraktivnosti a rozvoje širšího území regionu. Nastavení této spolupráce je zatím v začátcích a je zde prostor pro její zlepšení. Řešena jsou především marginální okrajová témata, místo řešení komplexního rozvoje území. Ze strany všech obcí je nutná shoda na zásadních bodech vedoucích ke společnému rozvoji. V území bylo z iniciativy Agentury pro sociální začleňování založeno Lokální partnerství Mikulovicko sdružující lokální aktéry z řad regionálních institucí, municipalit, regionálního školství, neziskových organizací. Pro zabezpečení dostupnosti komplexních sociálních služeb při zabezpečení jejich efektivity v okrese Jeseník je realizováno Komunitní plánování sociálních služeb.

Hlavním smyslem spolupráce lokálních samospráv v regionu musí být vzájemná součinnost občanů a místních samospráv k ekonomickému, společensko-kulturnímu rozvoji při současném zachování kvalitního životního prostředí a zároveň řešení hlavních problémových okruhů rozvoje regionu, čímž je především zvýšení zaměstnanosti (a potažmo i zvýšení kupní síly obyvatel). Zároveň se musí stát předmětem této spolupráce společný teritoriální marketing (viz opatření A.4)

K zabezpečení výše uvedených cílů musí být vytvořena **komunikační platforma lokálních samospráv řešeného regionu**. Nemusí se jednat o novou samostatně fungující entitu, může vzniknout transformací/rozšířením stávajících společných aktivit (viz výše) tak, aby byly schopny řešit na jednom místě komplexní udržitelný rozvoj regionu (včetně zohlednění širších souvislostí).

Jednou z dalších možností řešení společných zájmů a potřeb obcí a zároveň také koordinace veřejných investic je vytvoření společné **projektové kanceláře**, která by zajišťovala informace o možnostech čerpání prostředků z externích zdrojů a koordinovala realizaci projektů.

Priorita	C.1 Rozvoj spolupráce mezi lokálními samosprávami v regionu
Opatření	C.1.1 Vytvoření komunikační platformy lokálních samospráv v regionu
	C.1.2 Vytvoření společné projektové kanceláře

C.2 Rozvoj spolupráce mezi Úřadem práce, zaměstnavateli, regionálními vzdělávacími institucemi a sociálními službami

„Funguje pouze spolupráce mezi obcí a NNO, zaměstnavatelé jsou rádi, že jejich podnikání přežívá, ale nenabízejí žádná nová pracovní místa a neexpandují.“

„ÚP spolupracuje se zaměstnavateli a informuje je o dotacích na pracovní místa. Dlouhodobě však nemá vliv na zaměstnanost.“

Zdroj: Expertní rozhovory s veřejnou správou

V minulosti byl Úřad práce velice účinným prostředkem v boji proti nezaměstnanosti, v dnešní době jsou však možnosti Úřadu práce výrazně omezeny z důvodu převedení nových agend pod úřad práce a zároveň nedostatkem pracovníků pro efektivní plnění těchto agend. Z tohoto důvodu již Úřad práce nemá takovou váhu. Z průzkumu území vyplývá, že Úřad práce primárně nezprostředkovává lidem práci, v území za poslední období nevzniklo od roku 2010 žádné volné pracovní místo. Úřad práce poskytuje zejména informace zaměstnavatelům o dotacích na zaměstnání osob. Zaměstnavatelé, kteří dotaci obdrží, jsou ochotni zaměstnat

další osobu, po uplynutí doby podpory ovšem opět pracovníky propouští (dotace jsou poskytovány na období půl roku).

Pro zlepšení přípravy lidských zdrojů na uplatnění na trhu práce je nutné zvýšit spolupráci mezi Úřadem práce, zaměstnavateli, regionálními vzdělávacími institucemi a sociálními službami. V regionu by mělo být v úzké spolupráci s Úřadem práce vytvořeno tzv. **regionální poradenské centrum**, které bude vykonávat kariérní poradenství a bilanční diagnostiku se zohledněním individuálního přístupu pro cílové skupiny (zejména pro osoby ohrožené sociálním vyloučením). Toto poradenské centrum bude pomáhat různorodým skupinám lidí (zejména těm s horší uplatnitelností na trhu práce) v možnostech jejich dalšího vzdělávání a rekvalifikací (diagnostika, co člověk umí a vyhledání vhodných kurzů).

Vzhledem k tomu, že v území nevznikají nová pracovní místa, musí být kladen důraz na vznik sociálního podnikání (viz opatření B.4) a podporu samostatného podnikání fyzických osob, včetně inkluzivního podnikání. K těmto aktivitám musí být adekvátně nastaven systém vzdělávání v regionu a plánován rozvoj lidských zdrojů (bližší viz opatření B.3). Při plánování tohoto rozvoje musí být přijímána opatření napříč celým územím se zajištěním komunikační platformy všech zainteresovaných subjektů na principu partnerství. Tato komunikační platforma by pak fungovala jako **regionální poradní orgán pro rozvoj lidských zdrojů**. Jejím úkolem bude nastavování regionálních priorit v oblasti dalšího vzdělávání, s funkcí analytickou, koncepční a monitorovací. Zároveň musí být rozvíjen za pomoci zapojení všech výše uvedených aktérů motivační systém sociálních dávek ve vztahu k zaměstnání.

Jedním z výstupů činnosti této platformy bude **Koncepce rozvoje dalšího vzdělávání** v regionu - strategický dokument, který řeší problematiku dalšího vzdělávání a její propojení s trhem práce v regionu. Součástí dokumentu bude doporučení rozvoje regionálního školství a dalšího vzdělávání dle potřeb regionu s provazbou na trh práce a podněty o směřování výzev pro čerpání dotací na rozvoj lidských zdrojů regionu.

Priorita	C.2 Rozvoj spolupráce mezi Úřadem práce, zaměstnavateli, regionálními vzdělávacími institucemi a sociálními službami
Opatření	C.2.1 Vytvoření regionálního poradenského centra
	C.2.2 Rozvoj komunikační platformy pro rozvoj lidských zdrojů
	C.2.3 Zpracování a realizace Koncepce rozvoje dalšího vzdělávání v regionu

C.3 Navázání a rozvoj přeshraniční spolupráce s lokálními aktéry

Řešený region má specifické charakteristiky periferního pohraničního regionu a jako takový trpí svou izolovanou polohou, nedostatkem finančního kapitálu v území, nízkou ekonomickou úrovní apod. Rozvíjením spolupráce s regionem a lokálními aktéry na polské straně hranice může dojít k vytvoření integrovaného regionu, který se svou rozlohou, různorodostí a potenciálem (vč. levné pracovní síly) může stát zajímavou cílovou destinací potenciálních investorů. Integrované projekty zaměřené na celé území budou snadněji řešit společné problémy po obou stranách státní hranice. Obce zkoumaného regionu jsou členy **Euroregionu Praděd**, který je založen právě k rozvíjení přeshraniční spolupráce. V rámci tohoto euroregionu je rozvíjen zejména turismus, zvyšuje se počet společně realizovaných

kulturních a sportovních akcí, navazují se pracovní i osobní kontakty, je vytvořen Fond mikroprojektů, ze kterého čerpají zejména malé nestátní neziskové organizace. Z fondu mikroprojektů jsou podporovány projekty na obnovu a ochranu kulturního bohatství a historického dědictví, modernizace rekreační a turistické infrastruktury, organizace kulturních akcí, propagace území, ale také projekty podporující hospodářský rozvoj. Největší překážky ve společném vývoji v rámci přeshraniční spolupráce jsou viděny zejména v nedostatečném finančním zázemí neziskových organizací v území pro realizaci projektů, v administrativní náročnosti a následném dokladování při čerpání podpory z Operačního programu Přeshraniční spolupráce ČR-PR. V současné době končí programovací období 2007-2013, ale zároveň je připravováno období 2014-2020, což je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj ČR. Základními principy, na kterých je stavěn Operační program přeshraniční spolupráce ČR - Polsko 2014-2020, jsou „princip strategického zaměření a propojování“, „princip podpory fungujícího trhu“, „princip podpory kvalitních projektů“ a „princip snadnější přípravy a realizace projektů, které mají zajistit účinné a efektivní využívání všech fondů EU“.

Euroregion Praděd pokrývá poměrně velkou plochu území, zaměřuje se tudíž na problémy vyšší úrovně, a jak je již uvedeno výše na rozvíjení potenciálu území zejména v oblasti cestovního ruchu a volnočasového vyžití. Proto musí být tato aktivita doplněna **kooperací s ostatními mikroregiony** a budování **dvoustranné spolupráce obcí** (na české i polské straně), zejména centrální obcí zkoumaného regionu – Mikulovice. Řešený region je v Mikroregionu Zlatohorsko, sousedícími mikroregiony na české straně jsou Svazek obcí mikroregionu Žulovska, Mikroregion Jesenicko, Sdružení měst a obcí Jesenicka, na polské straně se jedná o uskupení v rámci Opolského vojvodství (např. Lokalne grupy dzialania (místní akční skupiny) – zejm. Nyskie Księstwo Jezior i Gór, dále Złota Ziemia; Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Wspólne Źródła - Partnerstwo Obszarów Wiejskich Gmin Korfantów, Prudnik i Biała). Dále musí být přeshraniční spolupráce zacílena zejména na využití rozvojového potenciálu a řešení bariér rozvoje regionů. Vzhledem k tomu, že tyto oblasti zpravidla řeší obdobné problémy, není účelné řešit tyto celky a jejich rozvoj izolovaně. Při vytváření koncepčních dokumentů doporučujeme realizaci setkání (workshopů, pracovních skupin) sousedících mikroregionů, zejména se zahrnutím přeshraničních partnerů.

Partnerským městem Mikulovic je polský významný sídelní celek Głucholazy. Tady by měla být dále rozvíjena spolupráce nejen na úrovni veřejné správy, ale také dalších lokálních aktérů (zaměstnavatelů, neziskové sféry atp.). Dle provedených hloubkových rozhovorů však vidí respondenti v prohloubení spolupráce bariéry (zejména administrativní, legislativní překážky, jazykové bariéry). Legislativní a administrativní bariéry jsou jen těžko odstranitelné z pozice lokální veřejné správy, zpravidla jsou v kompetenci centrálních orgánů. Momentálně jsou řešeny při přípravě Operačního programu Česko-polské spolupráce a v nadcházejícím programovacím období by měly být postupně eliminovány. Bariéry v oblasti jazykové lze řešit dalším vzděláváním, příp. spoluprací na úrovni základního školství – viz opatření B.3.

Jednou z dalších možností je prověření vytvoření tzv. **Evropského seskupení pro územní samosprávu** (ESÚS). ESÚS představuje relativně nový specifický druh právnické osoby určené především pro mezinárodní spolupráci místní a regionální samosprávy v příhraničních oblastech. Cílem ESÚS je usnadnit a podpořit přeshraniční, nadnárodní nebo meziregionální spolupráci mezi svými členy za výhradním účelem posílení hospodářské a sociální

soudržnosti. Právní postavení ESÚS je výjimečné i v tom, že jeho zakladateli mohou být výhradně veřejnoprávní subjekty. Primární právní úprava vychází z právních předpisů Evropské unie, které jsou v jednotlivých státech zapracovány do vnitrostátní právní úpravy. V České republice je od června 2009 platná změna zákona o podpoře regionálního rozvoje, do kterého byla přidána samostatná část pátá s názvem Evropské seskupení pro územní spolupráci blíže specifikující postupy při vzniku, činnosti a zániku ESÚS se sídlem v ČR:

- Zákon č. 154/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů

V Polsku vstoupil v lednu 2009 v platnost samostatný zákon o evropském seskupení pro územní spolupráci:

- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o europejskim ugrupowaniu współpracy terytorialnej.

Priorita	C.3 Navázání a rozvoj přeshraniční spolupráce s lokálními aktéry
Opatření	C.3.1 Kooperace mikroregionů na české i polské straně
	C.3.2 Prohloubení spolupráce s partnerským městem Mikulovic (Glucholazy, i mimo veřejnou správu
	C.3.3 Prověření vzniku ESÚS

C.4 Posílení lokálního partnerství při rozvoji sociální soudržnosti obyvatelstva

K zabezpečení integrace sociálně vyloučených osob a tím i posilování sociální soudržnosti obyvatelstva v území fungovalo Lokální partnerství Jesenicko. Jeho vznik iniciovala v roce 2008 Agentura pro sociální začleňování, od roku 2011 Agentura poskytovala tomuto partnerství tzv. vzdálenou podporu. Činnost partnerství pak byla de facto omezena místně pouze na mikroregion Jesenicko a tematicky na koordinované poskytování sociálních služeb a na ně navazujících inkluzivních činností (organizačně zajištěno Individuálním projektem města Jeseník v rámci opatření 3.2. OP LZZ) V případě potřeby Agentura poskytovala podporu partnerům s projektovými žádostmi nebo podávanými projekty. Členy tohoto lokálního partnerství byly mikroregiony (Javornicko, Jesenicko, Zlatohorsko, Žulovsko), město Jeseník (OSPOD), terénní sociální práce Jeseník, ÚP Jeseník, občanská sdružení a další neziskové organizace zabývající se problematikou sociálního začleňování, zástupci lokálního školství (ZŠ a MŠ). Lokální partnerství Jesenicko tedy vytvářelo velmi užitečný systém komunikace, který umožňuje řešit jak problémy, které se týkají celého regionu, tak ty, které se týkají jednotlivých obcí. V roce 2013 bylo založeno Lokální partnerství Mikulovicko.

Mnoho problémů v regionu ale nevyplyvá pouze z charakteru sociálního vyloučení (příp. ohrožení sociálním vyloučením), jedním z klíčových aspektů je **rozpad sociální soudržnosti** a potažmo i zvyšující se rezignovanost místních obyvatel, jejich neaktivita a nezájem o vývoj v území. Práce pouze se skupinami nejvíce ohroženými sociálním vyloučením navíc může vést k prohlubování sociální polarizace a jejich dalšímu vyčleňování ze společnosti (vznikají názory typu „o tyto se starají a o nás ne“). Pro další rozvoj území je stěžejní právě práce s obyvateli regionu jako s celkem a zaměření se na posilování sociální soudržnosti všech

obyvatel. Vhodnou formou je rozšíření aktivit Lokálního partnerství, které zainteresované subjekty již sdružuje.

Výše uvedené požadavky musí být doplněny o **podporu participace obyvatel na životě obcí**. Občané musí mít aktivní přístup, do rozvoje území musí být promítány jejich názory a potřeby. Klíčová je snaha změnit přístup obyvatel z pasivních příjemců na aktivní tvůrce rozvoje regionu. Toto opatření je provázáno s rozvojovým okruhem A, zejm. opatřením A1 „Stabilizace venkovského osídlení“. Vhodnými nástroji pro posílení participace veřejnosti je organizace pravidelných besed s občany, zvýšení informovanosti veřejnosti o činnosti veřejné správy, rozvoj komunitních aktivit (viz opatření A.2.4), dále např. vytvoření dětského parlamentu (pro výchovu mladých obyvatel k aktivnímu občanskému přístupu) atd. Práce s obyvateli není jednorázovou záležitostí a nezmění se ze dne na den, naopak vyžaduje dlouhodobý a koncepční přístup. K plánování a realizaci těchto aktivit je nutné zpracovat **Program podpory posilování místní identity obyvatel**, kde by byly vytýčeny vhodné nástroje/aktivity/projekty, včetně stanovení zodpovědných subjektů za jejich realizaci a vhodných finančních zdrojů.

Priorita	C.4 Posílení lokálního partnerství při rozvoji sociální soudržnosti obyvatelstva
Opatření	C.4.1 Rozšíření aktivit lokálního partnerství při rozvoji sociální soudržnosti obyvatelstva
	C.4.2 Zapojení veřejnosti do prostorového plánování rozvoje regionu
	C.4.3 Vytvoření programu podpory posilování místní identity obyvatel

4.4 Shrnutí priorit a opatření pro ekonomický a sociální rozvoj regionu

Specifikace konkrétních opatření pro rozvoj regionu byla pro přehlednost shrnuta formou tabulky.

Návrh	Název	Opatření
A	Rozvoj sociálního kapitálu a zvýšení atraktivity regionu k bydlení	
A.1	Stabilizace venkovského osídlení (vč. podpory rodin a informovanosti obyvatelstva)	A.1.1 Udržení a zkvalitnění stávajících služeb pro obyvatele území zajištěním dobré dopravní obslužnosti do střediskové obce Jeseník A.1.2 Zajištění odpovídající kapacity pro volnočasové aktivity A.1.3 Vytvoření koncepce podpory vícegenerační rodiny a prorodinné politiky na území regionu A.1.4 Rozšíření sociálních služeb vč. terénní služby poskytující poradenství v oblasti zadlužování a nezaměstnanosti. A.1.5 Vytvoření informační koncepce a balíčku základních informací o sociálních službách a službách veřejné správy vč. jejich dostupnosti A.1.6 Vytvoření studie mapující hlavní dopravní potřeby místních obyvatel A.1.7 Provedení pasportizace obecního bytového fondu vč. realizace pobídek obce k vlastníkům nemovitostí k revitalizaci domů A.1.8 Vytvoření pasportizace vhodných ploch pro individuální bytovou výstavbu

A.2	Integrace osob ohrožených sociálním vyloučením	A.2.1 Zvýšení informovanosti podnikatelů k vytvoření pracovních míst pro zdravotně postižené vč. poskytování poradenství a podpory obcemi a zvýšení pobídek Úřadu práce
		A.2.2 Rozvoj veřejně prospěšných prací a veřejných služeb zřizovaných obcemi
		A.2.3 Vytvoření systému podpor soukromým zaměstnavatelům v oblasti zvyšování zaměstnanosti osob ohrožených sociálním vyloučením
		A.2.4 Rozšíření aktivit stávajícího komunitního centra SOUŽITÍ 2005 o.p.s. případně vytvoření nového komunitního centra
		A.2.5 Realizace aktivit ZŠ a SŠ vedoucí k podpoře žáků/ studentů při studiu
		A.2.6 Vypracování koncepce sociálního bydlení pro nízkopříjmové skupiny obyvatel v regionu
		A.2.7 Rozvoj terénní sociální práce, vč. zvýšení informovanosti obyvatel o možnostech sociálních služeb
A.3	Prevence sociálně-patologických jevů	A.3.1 Rozvoj občanských poraden v regionu a jejich vzájemné spolupráce
		A.3.2 Realizace preventivních aktivit pro děti a mládež
		A.3.3 Realizace služby zajišťující odpovídající pomoc v případě nouzové nebo krizové situace
A.4	Teritoriální marketing	A.4.1 Zlepšení informačních zdrojů pro obyvatele regionu
		A.4.2 Podpora aktivního podílení se občanů na rozvoji regionu
		A.4.3 Zvýšení atraktivity území pro obyvatele regionu
		A.4.4 Zlepšení informovanosti o nabídce aktivit a služeb regionu
B	Rozvoj ekonomických aktivit, využití potenciálu regionu a zvýšení atraktivity regionu pro investory	
B.1	Zvýšení atraktivity regionu pro investory a rozvoj přeshraniční spolupráce s Polskem	B.1.1 Vytvoření katalogu investičních možností regionu
		B.1.2 Vybudování podnikatelských center zaměřených na tradiční výrobu a strojírenské a stavební aktivity – Mikulovice, Písečná
		B.1.3 Vybudování spalovny odpadů a biomasy
		B.1.4. Oprava a zlepšení kapacitních parametrů silnic a rozvoj železniční dopravy – zlepšení dopravního napojení na Polsko i Českou republiku
		B.1.5 Rozvoj spolupráce polských a českých škol
B.2	Využití potenciálu regionu a rozvoj perspektivních oblastí	B.2.1 Vytvoření podnikatelského inkubátoru včetně poradenského centra pro začínající podnikatel v areálu bývalé posádky
		B.2.2 Zakládání biofarem, a rozvoj dřevozpracujícího průmyslu – personifikace regionu
		B.2.3 Vybudování pobytového zařízení sociální nebo zdravotní péče krajského významu
		B.2.4 Společná prezentace a nabídka služeb – nabízení balíčků služeb pro návštěvníky regionu
		B.2.5 Rekonstrukce kulturních památek a obnova rekreačních aktivit
		B.2.6 Vybudování naučných stezek zaměřených na důlní činnost
		B.2.7 Rozšíření nabídky objektů individuální rekreace a propagace regionu pomocí společného katalogu individuální rekreace v regionu
		B.2.8 Vytvoření rehabilitačního centra s nabídkou ozdravných pobytů zaměřených na děti, důchodce a osoby se zdravotními problémy
B.3	Rozvoj lidských zdrojů (vč. inkluzivního podnikání)	B.3.1 Navázání spolupráce s konkrétními zaměstnavateli při tvorbě nabídky dalšího vzdělávání
		B.3.2 Zavedení výuky polštiny na základních školách a prostřednictvím kurzů a rozvoj spolupráce polských a českých škol

		B.3.3 Zavedení vzdělávacích kurzů zaměřených na podnikání a na psaní projektových žádostí a projektový management
		B.3.4 Vytvoření sociálně rehabilitačního centra poskytujícího terénní služby, provozujícího sociálně terapeutické dílny a podporující inkluzivní podnikání
B.4	Rozvoj sociálního podnikání s provazbou na sociální bydlení	B.4.1 Založení organizace zodpovědné za vytvoření a provoz sociálního podniku s provazbou na sociální bydlení, popřípadě rozšíření kompetencí stávající organizace za tímto účelem
		B.4.2 Založení a provoz sociálního podniku s provazbou na sociální bydlení
		B.4.3 Navázání aktivní komunikace mezi složkami veřejné správy, zaměstnavateli a NNO
C	Komunikační platforma v území	
C.1	Rozvoj spolupráce mezi lokálními samosprávami v regionu	C.1.1 Vytvoření komunikační platformy lokálních samospráv v regionu.
		C.1.2 Vytvoření společné projektové kanceláře.
C.2	Rozvoj spolupráce mezi Úřadem práce, zaměstnavateli, regionálními vzdělávacími institucemi a sociálními službami	C.2.1 Vytvoření regionálního poradenského centra.
		C.2.2 Rozvoj komunikační platformy pro rozvoj lidských zdrojů.
		C.2.3 Zpracování a realizace Koncepce rozvoje dalšího vzdělávání v regionu.
C.3	Navázání a rozvoj přeshraniční spolupráce s lokálními aktéry	C.3.1 Kooperace mikroregionů na české i polské straně.
		C.3.2 Prohloubení spolupráce s partnerským městem Mikulovic (Głucholazy), i mimo veřejnou správu.
		C.3.3 Prověření vzniku ESÚS.
C.4	Posílení lokálního partnerství při rozvoji sociální soudržnosti obyvatelstva	C.4.1 Rozšíření aktivit lokálního partnerství při rozvoji sociální soudržnosti obyvatelstva.
		C.4.2 Zapojení veřejnosti do prostorového plánování rozvoje regionu.
		C.4.3 Vytvoření programu podpory posilování místní identity obyvatel.

SEZNAM ZKRATEK

APZ	Aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
EVL	Evropsky významná lokalita
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KoP ÚP	Kontaktní pracoviště Úřadu práce
MAS	Místní akční skupina
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NNO	Nestátní nezisková organizace
NPP	Národní přírodní památka
PP	Přírodní památka
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
ORP	Obec s rozšířenou působností
POÚ	Pověřený obecní úřad
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
ÚP	Úřad práce
ÚSES	Územní systém ekologické stability
VPP	Veřejně prospěšné práce
ZÚR OK	Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje

ZDROJE

ČERMÁK, Daniel a Jana VOBECKÁ. Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě: význam, praxe, příslib. Vyd. 1. Editor Martin Lux, Tomáš Kostecký. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2011, 181 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 74. ISBN 978-807-3302-023.

ČSÚ, běžná evidence obyvatelstva [online].[cit. 2013-1-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz> >

ČSÚ, bilance obyvatelstva [online].[cit. 2013-1-10]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz>

ČSÚ, Registr ekonomických subjektů. [online].[cit. 2012-15-1]. Dostupné na WWW: <<http://registry.czso.cz/irsw/>>

ČSÚ. SLDB 2011 [online].[cit. 2012-15-1]. Dostupné na WWW: < <http://vdb.czso.cz>>

Evaluace podpory sociálního a inkluzivního podnikání v OP LZZ, Průběžná zpráva I.verze 29. 7. 2013

GABAL ANALYSIS & CONSULTING. Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti. Praha, 2006.

Gabal, I. – Čada, K. – Snopek, J.: Klíč k posílení integrační politiky obcí. Otevřená společnost, o.p.s., 2008. www.gac.cz , rubrika „Naše práce“— a následně „Výstupy ke stažení“

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

HRUŠKA TVRDÝ, Lubor. Trh práce a vzdělanost v regionálním kontextu. Vyd. 1. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2007, 221 s. ISBN 978-80-248-1665-4.

HRUŠKA TVRDÝ, Lubor. Změny na trhu práce a perspektivy vzdělanosti. Vyd. 1. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2008, 158 s. ISBN 978-80-248-1729-3.

HRUŠKA-TVRDÝ, Lubor. ACCENDO, o.p.s. Měření nových sociálních rizik v Moravskoslezském kraji. 2011.

HRUŠKA-TVRDÝ, Lubor a kol. ACCENDO, o.p.s. Nová sociální rizika v Moravskoslezském kraji. 2011.

HRUŠKA-TVRDÝ, Lubor. PROCES s.r.o. Územní studie rekreačního potenciálu oblasti Nízkého a Hrubého Jeseníku na území Moravskoslezského kraje. 2012.

HRUŠKA-TVRDÝ, Lubor. PROCES, s.r.o. Studie sídelní struktury Moravskoslezského kraje. 2012.

HRUŠKA-TVRDÝ, Lubor. Vyhledávací studie lokalit brownfields v Olomouckém kraji. 2011.

JANOUSHKOVÁ, Klára a Jana VOBECKÁ. Profesní dovednosti terénních pracovníků: sborník studijních textů pro terénní pracovníky. Vyd. 1. Editor Dana Nedělníková. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, 549 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 74. ISBN 978-807-3685-034.

KOLEKTIV AUTORŮ. Co se osvědčilo. Úspěšné romské projekty ve střední a východní Evropě. Partners Hungary Foundation, 2003, 112 s. ISBN 80-239-0362-4.

LUKEŠ, Martin a Martina JAKL. VŠE, Fakulta podnikohospodářská. Global entrepreneurship monitor 2011: Podnikatelská aktivita v České republice. 2012.

MATOUŠEK, Oldřich. Metody a řízení sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008, 380 s. ISBN 978-807-3675-028.

MATOUŠEK, Oldřich. Základy sociální práce. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 309 s. ISBN 978-807-3673-314.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. Politika územního rozvoje České republiky. 2008.

MŠMT, Rejstřík škol a školských zařízení, [online].[cit. 2013-1-10]. Dostupné na WWW: <http://rejstrik.msm.cz/>

MŠMT, Strategie vzdělávání [online].[cit. 2013-1-10]. Dostupné na WWW: <http://www.vzdelavani2020.cz/>

OLOMOUCKÝ KRAJ. Zásady územního rozvoje Olomouckého kraje. Dostupné na WWW: <http://www.kr-olomoucky.cz/zasady-uzemniho-rozvoje-cl-185.html>

Ředitelství silnic a dálnic ČR, Geoportál [online].[cit. 2013-1-10]. Dostupné na WWW: <http://geoportal.jsdi.cz>

Sborník studijních textů pro sociální kurátory. Vyd. 1. Editor Alice Gojová. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2009, 559 s. ISBN 978-80-7368-627-7.

Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Vyd. 1. Editor Tomáš Sirovátka. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, 2004, 237 s. Rubikon (Masarykova univerzita), sv. 9. ISBN 80-862-5119-5.

Sociální reprodukce a integrace: ideály a meze: sborník z konference. 1. vyd. Editor Petr Mareš, Ondřej Hofírek. Brno: Masarykova univerzita, Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti, 2007, 324 s. ISBN 978-802-1044-395.

Správa železniční dopravní cesty. [online].[cit. 2013-1-10]. Dostupné na WWW: <http://www.szdc.cz>

ÚŘAD VLÁDY ČR, odbor pro sociální začleňování. Příručka pro sociální integraci. Praha, 2009. ISBN 978-80-7440-014-8.

Územní plán Mikulovice, aktualizace 2009

Územní plán Velké Kunětic, aktualizace 2010

Územní plán Supíkovice, aktualizace 2010

Územní plán Písečná, aktualizace 2010

Územní plán Hradec – Nová Ves, aktualizace 2011

VESELÁ, Michaela, Kateřina POSPÍŠILOVÁ, Michal MAZEL a Helena BALABÁNOVÁ. SPOLEČNĚ K BEZPEČÍ O.S. Sociální vyloučení: dobrá praxe a řešení: Manuál pro obce. Praha, 2009.

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

PŘÍLOHY

Tabulkové přílohy

Tabulka P 0.1: Přirozená a mechanická měna obyvatelstva 2001 - 2011

Obce	Přirozený přírůstek	Migrační saldo	Celkový přírůstek	hmpp	hmms	hmcp
Hradec-Nová Ves	-9,0	34,0	25,0	-29,6 ‰	111,8 ‰	82,2 ‰
Mikulovice	31,0	-162,0	-131,0	11,3 ‰	-59,3 ‰	-47,9 ‰
Písečná	23,0	-57,0	-34,0	21,8 ‰	-54,1 ‰	-32,3 ‰
Supíkovice	-13,0	46,0	33,0	-18,6 ‰	65,9 ‰	47,3 ‰
Velké Kunětiny	-12,0	-61,0	-73,0	-19,4 ‰	-98,6 ‰	-118,0 ‰

Zdroj: ČSÚ; Běžná evidence obyvatel

Pozn.: Hrubá míra přirozeného přírůstu $hmpp = (\text{ŽIVĚ NAROZENÍ} - \text{ZEMŘELÍ}) / ss * 1000$. Hrubá míra migračního salda $hmms = (\text{PŘISTĚH} - \text{VYSTĚH}) / ss * 1000$. Hrubá míra celkového přírůstu $hmcp = hmpp + hmms$

Tabulka P 2: Dojížděka do zaměstnání a škol za jednotlivé obce regionu

Obec vyjížděky, obec dojížděky	Vyjíždějí celkem	Zaměstnané osoby vyjíždějí do zaměstnání	Žáci, studenti a učni vyjíždějí do školy
Hradec-Nová Ves	96	65	31
vyjíždí v rámci okresu	84	59	25
vyjíždí do jiných okresů kraje	2	-	2
vyjíždí do jiných krajů	9	5	4
vyjíždí mimo ČR	1	1	-
Obec dojížděky:			
Jeseník	41	31	10
Mikulovice	14	4	10
Česká Ves	12	8	4
Mikulovice	448	299	149
vyjíždí v rámci okresu	323	244	79
vyjíždí do jiných okresů kraje	30	15	15
vyjíždí do jiných krajů	85	30	55
vyjíždí mimo ČR	10	10	-
Obec dojížděky:			
Jeseník	209	140	69
Zlaté Hory	46	45	1
Česká Ves	22	21	1
Olomouc	18	4	14
Krnov	18	3	15
Písečná	17	16	1
Praha	15	13	2
Brno	13	5	8
Ostrava	10	2	8
Písečná	193	132	61
vyjíždí v rámci okresu	153	112	41
vyjíždí do jiných okresů kraje	5	1	4
vyjíždí do jiných krajů	29	13	16
vyjíždí mimo ČR	6	6	-
Obec dojížděky:			
Jeseník	99	75	24
Česká Ves	22	12	10
Mikulovice	11	8	3

Obec vyjížd'ky, obec dojížd'ky	Vyjíždějící celkem	Zaměstnané osoby vyjíždějící do zaměstnání	Žáci, studenti a uční vyjíždějící do školy
Supíkovice	116	77	39
vyjíždí v rámci okresu	78	63	15
vyjíždí do jiných okresů kraje	7	-	7
vyjíždí do jiných krajů	26	9	17
vyjíždí mimo ČR	5	5	-
Obec dojížd'ky:			
Jeseník	57	42	15
Velké Kunědice	150	98	52
vyjíždí v rámci okresu	134	89	45
vyjíždí do jiných okresů kraje	2	-	2
vyjíždí do jiných krajů	11	6	5
vyjíždí mimo ČR	3	3	-
Obec dojížd'ky:			
Jeseník	55	45	10
Supíkovice	51	21	30

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2011

Tabulka P 3: Míra nezaměstnanosti v jednotlivých obcích k 1.1.

Míra nezaměstnanosti			
Název obce	Rok		
	1991	2001	2011
Hradec - Nová Ves	1,0 %	11,9 %	13,9 %
Mikulovice	0,9 %	13,6 %	19,6 %
Písečná	0,8 %	12,0 %	15,4 %
Supíkovice	1,2 %	13,0 %	18,4 %
Velké Kunědice	2,4 %	23,3 %	27,3 %

Zdroj: ČSÚ, SLDB 1991, 2001, 2011

Tabulka P 4: Sociální dávky za jednotlivé obce regionu

Příspěvek na bydlení

obec	rok 2012			rok 2013 (leden - srpen)		
	vyplaceno ks dávek	Vyplaceno ks dávek – průměr za měs.	vyplaceno v Kč	vyplaceno ks dávek	Vyplaceno ks dávek – průměr za měs.	vyplaceno v Kč
Hradec - Nová ves	14	1	28 612	32	3	73 875
Mikulovice	611	51	1 717 584	509	42	1 469 987
Písečná	143	12	435 565	136	11	396 453
Supíkovice	85	7	227 407	64	5	193 244
Velké Kunědice	49	4	138 797	55	5	182 609
Celkem za region	902	-	2 547 965	796	-	2 316 168

Zdroj: ÚP Zlaté hory

Příspěvek na živobytí

obec	vyplaceno ks dávek v prosinci 2011	vyplaceno ks dávek v září 2013
Hradec - Nová ves	4	5
Mikulovice	64	69
Písečná	14	23

obec	vyplaceno ks dávek v prosinci 2011	vyplaceno ks dávek v září 2013
Supíkovice	14	11
Velké Kunětice	20	26
Celkem za region	116	134

Zdroj: ÚP Zlaté hory

Doplatek na bydlení

obec	vyplaceno ks dávek v prosinci 2011	vyplaceno ks dávek v září 2013
Hradec - Nová ves	0	1
Mikulovice	0	23
Písečná	0	6
Supíkovice	0	4
Velké Kunětice	0	4
Celkem za region	0	38

Zdroj: ÚP Zlaté hory

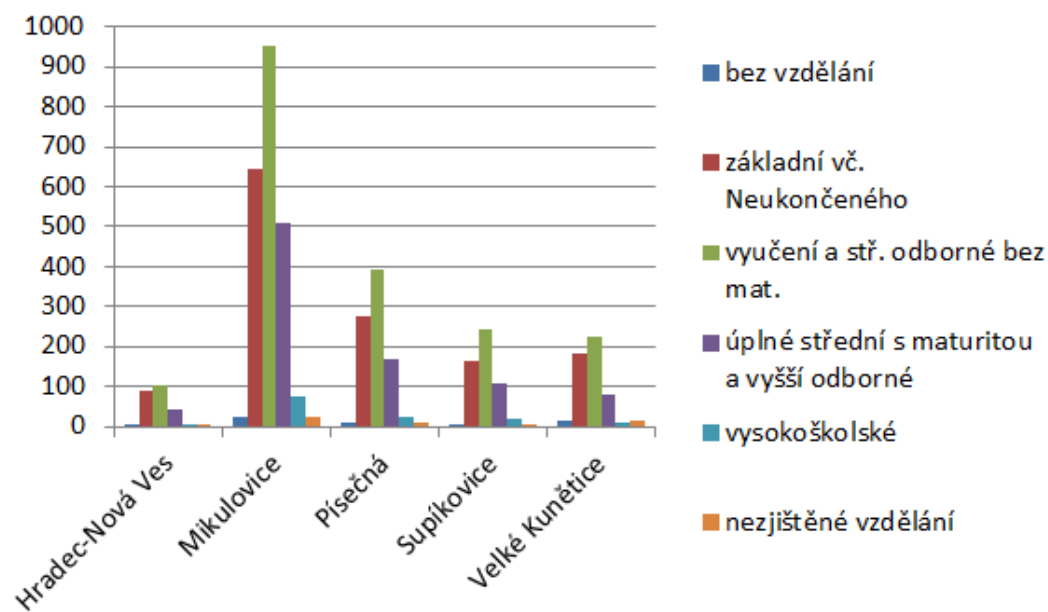
Příspěvek na péči

obec	vyplaceno ks dávek v lednu 2012	vyplaceno v Kč	vyplaceno ks dávek v září 2013	vyplaceno v Kč
Hradec - Nová ves	17	88 600	17	95 800
Mikulovice	82	403 200	80	350 800
Písečná	25	155 400	23	154 200
Supíkovice	22	81 400	21	106 200
Velké Kunětice	13	60 200	9	55 000
Celkem za region	159	788 800	150	762 000

Zdroj: ÚP Zlaté hory

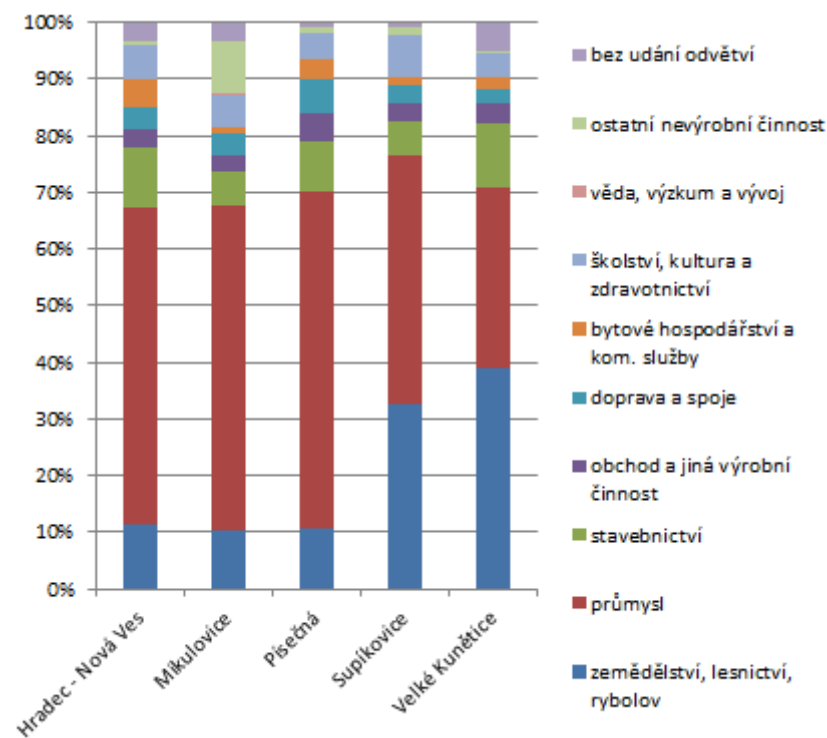
Grafické přílohy

Graf P 1: Struktura vzdělanosti v jednotlivých obcích k 1. 12. 2001

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001

Graf P 2: Struktura zaměstnanosti k 31. 12. 2001

Zdroj: ČSÚ, SLDB 2001